

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annettua lakia, rikosrekisterilakia, pakkokeinolakia ja Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annettua lakia.

Esityksen tarkoituksena on tehdä niiden EU:n jäsenvaltioiden, joilla on kolmansien maiden kansalaisten tuomioita koskevia tietoja, tunnistamista koskevaa keskitettyä järjestelmää (ECRIS-TCN) koskevasta EU:n asetuksesta johtuvat muutokset kansalliseen lainsäädäntöön. Lisäksi tarkoituksena on antaa asetusta täydentävän direktiivin täytäntöönpanolainsäädäntö.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan loppuvuodesta 2022.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	4
2 EU-säädösten pääasiallinen sisältö, nykytila ja sen arviointi	6
2.1 ECRIS-TCN-asetus	6
2.2 ECRIS-direktiivi	53
3 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	62
3.1 Keskeiset ehdotukset.....	62
3.2 Pääasialliset vaikutukset.....	63
3.2.1 Yleistä	63
3.2.2 Taloudelliset vaikutukset	63
4 Lausuntopalaute.....	68
5 Säännöskohtaiset perustelut	70
5.1 Laki rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä.....	70
5.2 Rikosrekisterilaki	78
5.3 Pakkokeinolaki.....	79
5.4 Laki Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan.....	80
6 Voimaantulo	80
7 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	81
LAKIEHDOTUKSET	88
1. Laki rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain muuttamisesta	88
2. Laki rikosrekisterilain 2 ja 5 §:n muuttamisesta	93
3. Laki pakkokeinolain 9 luvun muuttamisesta.....	94
4. Laki Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetun lain 8 §:n muuttamisesta.....	95
LIITTEET	96
RINNAKKAISTEKSTIT	96
1. Laki rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain muuttamisesta	96
2. Laki rikosrekisterilain 2 ja 5 §:n muuttamisesta	103
3. Laki pakkokeinolain 9 luvun muuttamisesta.....	105
4. Laki Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetun lain 8 §:n muuttamisesta.....	107

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Neuvoston puitepäätöksellä 2009/315/YOS jäsenvaltioiden välisen rikosrekisteritietojen vaihdon järjestämisestä ja sisällöstä (jäljempänä *ECRIS-puitepäättös*) sekä neuvoston päätöksellä 2009/316/YOS eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän (ECRIS) perustamisesta puitepäättöksen 2009/315/YOS 11 artiklan mukaisesti (jäljempänä *ECRIS-päättös*) perustettiin eurooppalainen rikosrekisteritietojärjestelmä ECRIS ja tehostettiin Euroopan unionin jäsenvaltioiden välistä rikosrekisteritietojen vaihtoa erityisesti rikosoikeudellisen yhteistyön alalla. Järjestelmän soveltaminen alkoi vuonna 2012. Puitepäättös tehosti jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä rikosrekisteritietojen vaihdossa erityisesti siten, että se mahdollisti tietojen vaihdon sähköisesti standardoidussa muodossa keskusviranomaisien välillä. Suomessa keskusviranomaisena toimii Oikeusrekisterikeskus. Euroopan unionin jäsenvaltioissa annettujen tuomioiden huomioon ottamisesta uudessa rikosprosessissa on annettu neuvoston puitepäättös 2008/675/YOS. ECRIS-yhteistyö muun ohella mahdollistaa, että tiedot jäsenvaltioissa annetuista tuomioista voidaan tehokkaammin ottaa huomioon tuomiojäsenvaltion ulkopuolella uusien rikosasioiden käsittelyn yhteydessä mainitun puitepäättöksen mukaisesti.

ECRIS-puitepäättös ja ECRIS-päättös on pantu kansallisesti täytäntöön säätämällä rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annettu laki (214/2012, jäljempänä *EU-rikosrekisterilaki*) sekä muuttamalla rikosrekisterilakia (770/1993) ja kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annettua lakia (4/1994).

ECRIS-puitepäättöksen mukainen yhteistyö koskee ensinnäkin yleistä rikosrekisteritietojen vaihtoa. Tältä osin puitepäättös edellyttää, että jäsenvaltio, joka on antanut toisen jäsenvaltion kansalaista koskevan tuomion, ilmoittaa tästä sille jäsenvaltiolle, jonka kansalainen tuomittu henkilö on (4 artikla). Tarkoituksena on varmistaa, että jäsenvaltioiden kansalaisten osalta tietoa kaikkien jäsenvaltioiden rikosrekistereihin merkityistä tuomioista säilytetään keskitetysti siinä jäsenvaltiossa, jonka kansalainen tuomittu henkilö on. Näin rikosrekisteritietoja koskeva yksittäinen pyyntö voidaan kohdistaa siihen jäsenvaltioon, jonka kansalaista koskevia tietoja tarvitaan. ECRIS-puitepäättös sisältää yhteistyötä koskevat säännökset myös yksittäisten rikosrekisteritietojen koskevien pyyntöjen osalta.

Koska ECRIS-puitepäättöksen mukainen tietojen keskittäminen yhteen jäsenvaltioon koskee vain EU:n kansalaisia, puitepäättöksen mukaisessa järjestelmässä ainoa tapa selvittää, onko kolmannen maan kansalaisella aiempia rikostuomioita muissa jäsenvaltioissa, on kysyä asiaa jokaiselta jäsenvaltiolta erikseen. Tämän johdosta tavoitteena on ollut, että ECRIS-järjestelmää täydennettäisiin kaikkia EU:n jäsenvaltioissa rikostuomion saaneita kolmansien maiden kansalaisia koskevalla järjestelmällä, jonka avulla jäsenvaltiot voisivat tarkistaa, missä jäsenvaltioissa tuomioita on, ja kohdentaa yksittäiset pyyntönsä näihin jäsenvaltioihin.

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat 17.4.2019 asetuksen (EU) 2019/816 niiden jäsenvaltioiden tunnistamista koskevan keskitetyn järjestelmän perustamisesta, joilla on kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden tuomioita koskevia tietoja (ECRIS-TCN), eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän täydentämiseksi ja asetuksen (EU) 2018/1726 muuttamisesta (jäljempänä *ECRIS-TCN-asetus*). Asetus tuli voimaan 11.6.2019.

ECRIS-TCN:n tarkoituksena on luoda keskitetty EU-tasoinen tietojärjestelmä, johon tehtävien hakujen avulla jäsenvaltiot voivat tunnistaa muita jäsenvaltioita, joilla on kolmansien maiden

kansalaisten rikostuomioita koskevia tietoja. ECRIS-TCN sisältäisi jäsenvaltioissa tuomittujen kolmannen maan kansalaisten henkilöllisyyden määrittämistä koskevia tietoja mukaan lukien sormenjälkitietoja. Varsinaisia rikosrekisteritietoja säilytettäisiin jatkossakin jäsenvaltioiden kansallisissa rikosrekistereissä. ECRIS-TCN täydentää eurooppalaista rikosrekisteritietojärjestelmää ja mahdollistaa kolmansien maiden kansalaisia koskevien yksittäisten rikosrekisteritietojen koskevien pyyntöjen kohdentamisen jäsenvaltioihin, joissa tuomiotietoja on.

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat 17.4.2019 direktiivin (EU) 2019/884 neuvoston puitepäättöksen 2009/315/YOS muuttamisesta kolmansien maiden kansalaisia koskevan tietojenvaihdon ja eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän (ECRIS) osalta sekä neuvoston päätöksen 2009/316/YOS korvaamisesta (jäljempänä *ECRIS-direktiivi*). Direktiivi tuli voimaan 27.6.2019.

ECRIS-direktiivin tarkoituksena on täydentää ECRIS-puitepäättöstä erityisesti kolmansien maiden kansalaisia koskevia yksittäisiä rikosrekisteritietopyyntöjä koskevilla säännöksillä. Lisäksi direktiivi korvaa neuvoston ECRIS-päätöksen niiden jäsenvaltioiden osalta, joita direktiivi sitoo.

1.2 Valmistelu

EU-säädösten valmistelu

Komissio teki 19.1.2016 ehdotuksen (KOM(2016) 7 lopullinen) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi neuvoston puitepäättöksen 2009/315/YOS muuttamisesta kolmansien maiden kansalaisia koskevan tietojenvaihdon ja eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän (ECRIS) osalta sekä neuvoston päätöksen 2009/316/YOS korvaamisesta. Valtioneuvosto antoi direktiiviehdotuksesta kirjelmän U 13/2016 vp sekä jatkokirjelmät UJ 12/2016 vp, UJ 5/2017 vp ja UJ 24/2017 vp. Eduskunnan perustuslakivaliokunta antoi asiassa lausunnot PeVL 13/2016 vp, PeVL 29/2016 vp, PeVL 32/2017 vp, PeVL 53/2017 vp ja PeVL 46/2018 vp, lakivaliokunta antoi lausunnot LaVL 4/2016 vp, LaVL 10/2016 vp, LaVL 12/2017 vp, LaVL 18/2017 vp sekä hallintovaliokunta antoi lausunnot HaVL 11/2016 vp, HaVL 24/2016 vp, HaVL 23/2017 vp, HaVL 36/2017 vp ja HaVL 38/2018 vp. Kyseisessä alkuperäisessä direktiiviehdotuksessa ehdotettiin, että kolmansien maiden kansalaisiin sovellettava tietojärjestelmä olisi hajautettu jäsenvaltioihin kuten ECRIS-puitepäättökseen perustuva järjestelmä. Neuvottelujen aikana kuitenkin todettiin, että pääosa jäsenvaltioista kannattaa EU-tasoisia keskitettyä tietojärjestelmää.

Tämän johdosta komissio valmisti ja antoi 29.6.2017 ehdotuksen ECRIS-TCN-asetukseksi (KOM(2017) 344 lopullinen). Valtioneuvosto antoi asetusehdotuksesta kirjelmän U 46/2017 vp sekä jatkokirjelmät UJ 33/2017 vp ja UJ 29/2018 vp. Eduskunnan perustuslakivaliokunta antoi asiassa lausunnot PeVL 32/2017 vp, PeVL 53/2017 vp ja PeVL 46/2018 vp, lakivaliokunta antoi lausunnot LaVL 12/2017 vp, LaVL 18/2017 vp sekä hallintovaliokunta antoi lausunnot HaVL 23/2017 vp, HaVL 36/2017 vp ja HaVL 38/2018 vp.

Hallituksen esityksen valmistelu

Oikeusministeriö asetti 20.4.2021 työryhmän ECRIS-TCN-asetuksen ja ECRIS-direktiivin edellyttämien lainsäädäntömuutosten valmistelemiseksi. Työryhmän toimikaudeksi päätettiin 3.5.2021 - 31.3.2022 ja sen tehtävänä oli laatia ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon. Työryhmään osallistuivat oikeusministeriön kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto sekä demokratia- ja julkisoikeusosasto, sisäministeriö, Oikeusrekisterikeskus, Tuomioistuinvirasto ja

Syyttäjälaitos. Työryhmä kuuli valmistelun aikana asiantuntijoita Poliisihallituksesta, Rajavartiolaitoksesta ja Tullista.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat saatavilla julkisessa palvelussa osoitteessa <https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM038:00/2021>.

ECRIS-TCN-asetukseen on tehty muutoksia usealla sen jälkeen hyväksytyllä asetuksella. Nämä ECRIS-TCN-asetuksen muuttamiseen liittyvät kansalliset lainsäädäntötarpeet arvioidaan erikseen kyseisiä asetuksia koskevien, jäljempänä selostettavien lainsäädäntöhankkeiden yhteydessä.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2019/818 kehyksen vahvistamisesta poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä sekä turvapaikka- ja muuttoliikeasioita koskevien EU:n tietojärjestelmien yhteentoimivuudelle ja asetusten (EU) 2018/1726, (EU) 2018/1862 ja (EU) 2019/816 muuttamisesta (jäljempänä *poliisiyhteentoimivuusasetus*) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2019/817 kehyksen vahvistamisesta rajoja ja viisumipolitiikkaa koskevien EU:n tietojärjestelmien yhteentoimivuudelle ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 767/2008, (EU) 2016/399, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240, (EU) 2018/1726 ja (EU) 2018/1861 sekä neuvoston päätösten 2004/512/EY ja 2008/633/YOS muuttamisesta (jäljempänä *rajayhteentoimivuusasetus*) on vahvistettu kehys, jolla varmistetaan yhteentoimivuus rajanylitystietojärjestelmän (EES), viisumitietojärjestelmän (VIS), Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmän (ETIAS), Eurodacin, Schengenin tietojärjestelmän (SIS) ja ECRIS-TCN:n välillä. Näistä poliisiyhteentoimivuusasetuksella muutetaan ECRIS-TCN-asetusta. Hallituksen esitys laiksi Euroopan unionin tietojärjestelmien yhteentoimivuudesta 134/2021 sisältää ehdotuksen muun ohella poliisiyhteentoimivuusasetusta täydentäviksi säännöksiksi.

ETIAS on perustettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2018/1240 Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmän (ETIAS) perustamisesta ja asetusten (EU) N:o 1077/2011, (EU) N:o 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 ja (EU) 2017/2226 muuttamisesta. ECRIS-TCN-asetukseen on tehty muutoksia edellä mainittuun asetukseen 2018/1240 liittyvällä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2021/1151 asetusten (EU) 2019/816 ja (EU) 2019/818 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse edellytysten vahvistamisesta pääsyle muihin EU:n tietojärjestelmiin Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmän tarkoituksia varten. Ehdotus muun ohella viimeksi mainittua asetusta täydentäviksi säännöksiksi sisältyy hallituksen esitykseen rajanylitystietojärjestelmää ja Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmää koskevaiksi täydentäviksi lainsäädännöksi 173/2021.

VIS-järjestelmää on uudistettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2021/1134 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 767/2008, (EY) N:o 810/2009, (EU) 2016/399, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240, (EU) 2018/1860, (EU) 2018/1861, (EU) 2019/817 ja (EU) 2019/1896 muuttamisesta ja neuvoston päätösten 2004/512/EY ja 2008/633/YOS kumoamisesta viisumitietojärjestelmän uudistamiseksi. ECRIS-TCN-asetukseen on tehty muutoksia mainittuun asetukseen 2021/1134 liittyvällä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2021/1133 asetusten (EU) N:o 603/2013, (EU) 2016/794, (EU) 2018/1862, (EU) 2019/816 ja (EU) 2019/818 muuttamisesta viisumitietojärjestelmän tarkoituksia varten tapahtuvan muihin EU:n tietojärjestelmiin pääsyn edellytysten vahvistamisen osalta. Mainittuja asetuksia täydentävät kansalliset säännökset tullaan valmistelemaan erillisessä hankkeessa.

Lisäksi ECRIS-TCN-asetusta on ehdotettu muutettavaksi parhaillaan neuvoteltavana olevalla komission asetusehdotuksella, joka koskee kolmansien maiden kansalaisten seurantaa ulkorajoilla (komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi niiden jäsenvaltioiden tunnistamista koskevan keskitetyn järjestelmän perustamisesta, joilla on kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden tuomioita koskevia tietoja (ECRIS-TCN), eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän täydentämiseksi annetun asetuksen (EU) 2019/816 ja kehyksen vahvistamisesta poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä sekä turvapaikka- ja muuttoliikeasioita koskevien EU:n tietojärjestelmien yhteentoimivuudelle ja asetusten (EU) 2018/1726, (EU) 2018/1862 ja (EU) 2019/816 muuttamisesta annetun asetuksen (EU) 2019/818 muuttamisesta kolmansien maiden kansalaisten seurlonnan käyttöönottamiseksi ulkorajoilla).

2 EU-säädösten pääasiallinen sisältö, nykytila ja sen arviointi

2.1 ECRIS-TCN-asetus

Esityksessä on pidetty perusteltuna, että siltä osin kuin ECRIS-TCN-asetus edellyttäisi täydentävää sääntelyä, säännökset sisällytettäisiin ensisijaisesti EU-rikosrekisterilakiin. Ehdotus edellyttäisi EU-rikosrekisterilain 1 §:n soveltamisalaa koskevan säännöksen täydentämistä siten, että sen mukaan laki sisältäisi myös ECRIS-TCN-asetusta täydentävät säännökset. Esityksessä ehdotetaan, että EU-rikosrekisterilakiin lisättäisiin uusi 3 a luku, joka sisältäisi pääosin asetusta täydentävät tarpeelliset ECRIS-TCN:ää koskevat kansalliset säännökset. Ehdotus edellyttäisi myös joidenkin muiden EU-rikosrekisterilain säännösten sekä rikosrekisterilain, pakkokeinolain (806/2011) ja Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetun lain muuttamista (1232/2019).

1 luku Yleiset säännökset

Asetuksen **1 artiklassa** määritellään asetuksen kohde. Artiklan *a kohdan* mukaan asetuksessa perustetaan järjestelmä niiden jäsenvaltioiden tunnistamiseksi, joilla on tietoja kolmansien maiden kansalaisten aiemmista tuomioista (jäljempänä *ECRIS-TCN*).

Artiklan *b kohdan* mukaan asetuksessa vahvistetaan edellytykset, joiden mukaisesti keskusviranomaiset käyttävät ECRIS-TCN:ää saadakseen tietoja tällaisista aiemmista tuomioista. Kun ECRIS-TCN:ää käyttämällä on tunnistettu jäsenvaltiot, joilla tuomioita on, tuomioita koskevat tiedot eli rikosrekisteritiedot saadaan ECRIS-päätöksellä perustetun eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän (ECRIS) kautta esittämällä ECRIS-puitepäätöksen mukainen pyyntö. Lisäksi asetuksessa vahvistetaan edellytykset, joiden mukaisesti Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virasto Eurojust, Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirasto Europol ja Euroopan syyttäjänvirasto EPPO käyttävät ECRIS-TCN:ää.

Artiklan *a kohdassa* perustetaan ECRIS-TCN ja *b kohdassa* määritetään asetuksen sisältöä. Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Soveltamisalaa koskevan **2 artiklan** mukaan asetusta sovelletaan sellaisten kolmansien maiden kansalaisten henkilöllisyyden määrittämistä koskevien tietojen käsittelyyn, jotka ovat saaneet tuomioita jäsenvaltioissa, niiden jäsenvaltioiden tunnistamiseksi, joissa tällaiset tuomiot on annettu. Artiklan mukaan kolmansien maiden kansalaisiin sovellettavia asetuksen säännöksiä sovelletaan myös unionin kansalaisiin, joilla on myös kolmannen maan kansalaisuus ja jotka ovat

saaneet tuomioita jäsenvaltioissa. Poikkeuksena kuitenkin on 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohhta, jota ei sovelleta artiklassa tarkoitettuihin kaksoiskansalaisiin.

Artiklassa viitatussa 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohdassa säädetään kolmannen maan kansalaisten sormenjälkitietojen tallentamisesta ECRIS-TCN:ään vähintään joko silloin kun kolmannen maan kansalainen on tuomittu vähintään kuuden kuukauden vankeusrangaistukseen tai kun kolmannen maan kansalainen on tuomittu rikoksesta, josta voidaan määrätä jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti enimmillään vähintään 12 kuukauden vankeusrangaistus. Sormenjälkitietojen tallentamisesta säädetään myös 5 artiklan 1 kohdan i alakohdassa. Artikla tarkoittaa, että artiklassa tarkoitettujen kaksoiskansalaisten osalta sormenjälkitietojen tallentamiseen soveltuu ainoastaan 5 artiklan 1 kohdan i alakohdan mukainen sääntely, joka koskee kansallisen lainsäädännön mukaisesti rikosasian käsittelyn yhteydessä otettuja sormenjälkiä.

Asetuksen soveltamisalan kannalta erityisen kysymyksen muodostavat tilanteet, joissa henkilön kansalaisuus on muuttunut tuomion saamisen jälkeen. Jos jäsenvaltion kansalaisena rikoksesta tuomittu henkilö saa myöhemmin kolmannen maan kansalaisuuden riippumatta siitä menettääkö hän jäsenvaltion kansalaisuutta, ECRIS-TCN:ään pitäisi luoda tietueet kyseisen henkilön aikaisemmista, jäsenvaltion kansalaisena saamista tuomioista, jotka on merkitty tuomiojäsenvaltion rikosrekisteriin. Taustalla on asetuksen tarkoitus tehostaa rikosrekisteritietojen vaihtoa ja estää se, että henkilö voisi salata rikoshistoriansa esiintymällä pelkästään uudella kansalaisuudellaan, jolloin aikaisemmalla kansalaisuudella saatuja tuomioita ei välttämättä ymmärrettäisi jäsenvaltioissa selvittää. Myöskään 2 artiklan sanamuoto ei nimenomaisesti rajoitu tuomioidin, jotka on annettu henkilön ollessa kolmannen maan kansalainen, vaan sen voidaan katsoa koskevan kaikkia kolmannen maan kansalaisen jäsenvaltioissa saamia tuomioita ja siten myös ennen kolmannen maan kansalaisuuden saamista saatuja tuomioita.

Oikeusrekisterikeskuksen olisi siten edellä mainituissa tilanteissa luotava ECRIS-TCN:ään tietueet myös Suomessa annetuista aikaisemmista tuomioista, jotka on merkitty rikos- ja sakkorekisteriin. Kolmannen maan kansalaisuuden saaminen voisi tulla Oikeusrekisterikeskuksen tietoon esimerkiksi uuden tuomion yhteydessä tai verrattaessa rikosrekisterin tietoja väestötietojärjestelmän tietoihin.

Jos taas tuomion saanut kolmannen maan kansalainen saisi myöhemmin myös jäsenvaltion kansalaisuuden ja hänestä tulisi tämän seurauksena jäsenvaltion ja kolmannen maan kaksoiskansalainen, tämä ei 2 artiklan nojalla aiheuttaisi tarvetta poistaa tuomiotietoja ECRIS-TCN:stä niin kauan kuin tietoja säilytetään tuomiojäsenvaltion rikosrekisterissä. Asetuksen 7 artiklan 4 kohdassa sallitaan haun tekeminen ECRIS-TCN:ään sen tarkistamiseksi, onko jäsenvaltion kansalaisesta rikosrekisteritietoja kolmannen maan kansalaisena.

Artiklaa voidaan soveltaa suoraan, eikä se edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetusta ei johdanto-osan 42 ja 43 kappaleen mukaan sovelleta Irlantiin ja Tanskaan, joilla on Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen (jäljempänä *SEUT*) liitetyissä pöytäkirjoissa mainittu erityisasema vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen nojalla ehdotettujen toimenpiteiden suhteen.

Asetuksen **3 artikla** sisältää määritelmät. Artiklan *1 kohdan* mukaan *tuomiolla* tarkoitetaan rikostuomioistuimen lainvoimaista päätöstä luonnollisen henkilön tuomitsemisesta rikoksesta, siltä osin kuin tämä päätös merkitään tuomiojäsenvaltion rikosrekisteriin. Artiklan *2 kohdan* mukaan *rikosasian käsittelyllä* tarkoitetaan esitutkintaa, syyteharkintaa, oikeudenkäyntiä ja tuo-

mion täytäntöönpanoa. Artiklan 3 kohdan mukaan rikosrekisterillä tarkoitetaan kansallista rekisteriä tai kansallisia rekistereitä, joihin kirjataan tiedot tuomioista kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Artiklan 1–3 kohdan määritelmät vastaavat asiallisesti ECRIS-puitepäättöksen 2 artiklan määritelmiä. EU-rikosrekisterilaki ei sisällä tuomion määritelmää, mutta lain 2 §:n 2 kohta ja 3 §:n 1 momentti sisältää pääosan määritelmän sisällöstä. EU-rikosrekisterilain 2 §:n 1 kohta sisältää artiklan 2 kohtaa vastaavan rikosasian käsittelyn määritelmän sekä 2 §:n 3 kohta rekisterin määritelmän. Kyseisen määritelmän mukaan rekisterillä tarkoitetaan toisen jäsenvaltion rekisteriä, johon kirjataan tiedot rikostuomioista mainitun jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, sekä Suomessa rikosrekisteriä, sakkorekisteriä ja säilytysrekisteriä. EU-rikosrekisterilain 2 §:n 2 kohdan mukaan säilytysrekisterillä tarkoitetaan rekisteriä, johon merkitään tiedot Suomen kansalaisia koskevista toisessa jäsenvaltiossa annetuista ja sen rekisteriin kirjatusta rikostuomioistuinten lainvoimaisista tuomioista. Säilytysrekisterillä ei olisi merkitystä ECRIS-TCN:ään asetuksen 5 artiklan mukaan merkittävien tietojen osalta, sillä säilytysrekisteriin merkityissä tuomioissa Suomi ei olisi tuomiovaltio. EU-rikosrekisterilain 10 §:n 1 momentin mukaan Oikeusrekisterikeskus merkitsee säilytysrekisterin tiedot rikosrekisteriin, jos rikosrekisterilain 2 §:n 2 momentissa säädetyt edellytykset täyttyvät. Myöskään rikosrekisteriin merkittyjen säilytysrekisterin tietojen osalta Suomi ei olisi tuomiovaltio.

Keskeistä EU-rikosrekisterilain rekisterin määritelmässä on, että ECRIS-puitepäättöstä täytäntöönpanossa Suomessa EU-rikosrekisterilain 2 §:n 3 kohdan mukaisesti sakkorekisteri on rikosrekisterin lisäksi katsottu ECRIS-puitepäättöksen 2 artiklan c kohdan mukaiseksi rikosrekisteriksi (HE 1/2012 vp, s. 16). Esityksessä on katsottu, että ECRIS-TCN-asetuksen osalta on perustelua omaksua sama tulkinta, sillä rikosrekisterin määritelmän sisältö on asetuksessa ja puitepäättöksessä sama.

Kuten edellä on todettu, esityksessä ehdotetaan, että asetusta täydentävät säännökset sisällytettäisiin EU-rikosrekisterilakiin. Koska esityksessä ehdotetaan, että myös asetuksen osalta sakkorekisterin katsottaisiin sisältyvän asetuksen mukaiseen rikosrekisterin määritelmään, esityksen mukaan EU-rikosrekisterilain 2 §:n 3 kohdan rekisterin määritelmää ei olisi tarvetta muuttaa.

Tuomiota koskevan määritelmän mukaisesti sekä asetuksen että puitepäättöksen osalta soveltamisalaan kuuluvat vain tuomioistuimen antamat rikostuomiot. Tämä tarkoittaa merkittävää rajausta sakkorekisterin sisällön osalta, koska sakkorekisteri sisältää muitakin päätöksiä kuin tuomioistuimen rikostuomioita. Sakkorekisteriin sisältyvien seuraamusten osalta asetuksen soveltamisalaan kuuluisivat puitepäättöksen soveltamisalaa vastaavasti sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainittu päiväsakoin vahvistettu sakko, rikesakko ja kurinpitosakko siltä osin kuin ne ovat tuomioistuimen tuomitsemia. Kurinpitosakot kuuluisivat soveltamisalaan siltä osin kuin ne on tuomittu sotilasoikeudenkäyntilain (326/1983) mukaisessa menettelyssä käsitellyn syytteen perustella (HE 1/2012 vp, s. 17). Rikosrekisterin osalta kaikki siihen merkittävät rikostuomiot ovat tuomioistuimen ratkaisuja, joten tältä osin kaikki rikosrekisteriin merkittävät rikostuomiot kuuluvat asetuksen soveltamisalaan.

Lisäksi tuomion määritelmän mukaisesti sekä asetuksen että puitepäättöksen soveltamisalaan kuuluvat vain lainvoimaiset tuomiot, kun taas rikosrekisteriin merkitään rikosrekisterilain 2 §:n mukaisesti tuomioistuimen annettuja ratkaisuja koskevat tiedot eli myös muut kuin lainvoimaiset tuomiot. Sakon täytäntöönpanosta annetun lain 2 §:n mukaan tuomioistuimen tuomitseman sakon täytäntöönpanoon on ryhdyttävä, kun ratkaisu, jolla kyseinen seuraamus on määrätty, on tullut lainvoimaiseksi tai kun ratkaisu on pantavissa täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio. Säännös tarkoittaa, että tietyissä muutoksenhakutilanteissa sakkorekisterissä voisi olla tietojä

tuomioista, jotka eivät ole vielä lainvoimaisia. Asetusta kuitenkin sovellettaisiin sekä rikosrekisterin että sakkorekisterin osalta vain lainvoimaisiin tuomioihin.

Asetuksen ja puitepäätöksen soveltamisalaan kuuluvat vain luonnollista henkilöä koskevat päätökset, joten myöskään oikeushenkilöä koskevat ratkaisut, jotka kuitenkin rikosrekisterilain 2 §:n 4 momentin mukaan merkitään rikosrekisteriin, eivät kuulu asetuksen soveltamisalaan. Myös sakkorekisteri sisältää yhteisösakkoa koskevat tiedot, jotka eivät siis kuulu asetuksen soveltamisalaan.

Artiklan määritelmiä voidaan soveltaa suoraan. EU-rikosrekisterilain 2 §:n 1 kohta sisältää kuitenkin vastaavan rikosasian käsittelyn määritelmän. Pykälän 3 kohta sisältää rekisterin määritelmän, joka täydentää artiklan 3 kohdan rikosrekisterin määritelmää.

Artiklan 4 kohdan mukaan *tuomiojäsenvaltiolla* tarkoitetaan jäsenvaltiota, jossa tuomio annetaan. Artiklan 5 kohdan mukaan *keskusviranomaisella* tarkoitetaan ECRIS-puitepäätöksen 3 artiklan 1 kohdan mukaisesti nimettyä keskusviranomaista. Artiklan 6 kohdan mukaan *toimivaltaisilla viranomaisilla* tarkoitetaan keskusviranomaisia sekä Eurojustia, Europolia ja EPPOa, joilla on pääsy ECRIS-TCN:ään tai oikeus tehdä hakuja ECRIS-TCN:ssä asetuksen mukaisesti.

Artiklan 4 ja 6 kohdan määritelmiä voidaan soveltaa suoraan, eivätkä ne edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä. Artiklan 5 kohdan osalta EU-rikosrekisterilain 1 §:n 4 momentissa on määritelty, että ECRIS-puitepäätöksen 3 artiklassa tarkoitettuna keskusviranomaisena toimii Oikeusrekisterikeskus. Tämä tarkoittaa, että Oikeusrekisterikeskus toimii keskusviranomaisena myös asetuksen osalta. Esityksessä ehdotetaan EU-rikosrekisterilain 1 §:n täydentämistä siten, että siinä todettaisiin, että Oikeusrekisterikeskus olisi myös asetuksessa tarkoitettu keskusviranomainen. Tämä olisi perusteltua asetuksen tehokkaan soveltamisen ja sääntelyn selkeyden kannalta.

Artiklan 7 kohdan mukaan *kolmannen maan kansalaisella* tarkoitetaan henkilöä, joka ei ole SEUT 20 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu unionin kansalainen, tai joka on kansalaisuudeton henkilö tai henkilö, jonka kansalaisuus ei ole tiedossa. Kolmannen maan kansalaisen määritelmä ei siten kata 2 artiklassa tarkoitettuja kaksoiskansalaisia, joilla on sekä unionin että kolmannen maan kansalaisuus. Asetuksen säännöksiä kolmansien maiden kansalaisista sovelletaan kuitenkin edellä 2 artiklan yhteydessä mainitun mukaisesti myös tällaisiin kaksoiskansalaisiin, lukuun ottamatta sormenjälkien tallentamista koskevia 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohdassa tarkoitettuja vähimmäisvaatimuksia. Artiklan 8 kohdan mukaan keskusjärjestelmällä tarkoitetaan eu-LISAn kehittämää ja ylläpitämää tietokantaa tai kehittämää ja ylläpitämiä tietokantoja, joka sisältää tai jotka sisältävät sellaisten kolmansien maiden kansalaisten henkilöllisyyden määrittämistä koskevia tietoja, jotka ovat saaneet tuomioita jäsenvaltioissa. Artiklan 9 kohta sisältää *rajapintaohjelmiston* määritelmän.

Artiklan 7–9 kohdan määritelmiä voidaan soveltaa suoraan, eivätkä ne edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Artiklan 10 kohdan mukaan *henkilöllisyyden määrittämistä koskevilla tiedoilla* tarkoitetaan alfanumeerisia tietoja, sormenjälkitietoja ja kasvokuvia, joita käytetään yhteyden luomiseen näiden tietojen ja luonnollisen henkilön välille. Artiklan 11 kohdan mukaan *alfanumeerisilla tiedoilla* tarkoitetaan kirjainten, lukujen, erikoismerkkien, välilyöntien ja välimerkkien avulla esitettyjä tietoja. Artiklan 12 kohdan mukaan *sormenjälkitiedoilla* tarkoitetaan kaikista henkilön sormista painamalla sekä pyöräyttämällä otettuihin sormenjälkiin liittyviä tietoja. Artiklan 13 kohdan mukaan *kasvokuvalla* tarkoitetaan digitaalista kuvaa henkilön kasvoista.

Artiklan 10–13 kohdan määritelmiä voidaan soveltaa suoraan, eivätkä ne edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Artiklan 14 kohdan mukaan *osumalla* tarkoitetaan keskusjärjestelmään tallennettujen henkilöllisyyden määrittämistä koskevien tietojen ja hakua varten käytettyjen henkilöllisyyden määrittämistä koskevien tietojen vastaavuutta tai vastaavuuksia. Artiklan 15 kohdassa määritellään *kansallinen keskusyhteyspiste* ja artiklan 16 kohdassa *ECRIS-viitesovellus*.

Artiklan 14–16 kohdan määritelmiä voidaan soveltaa suoraan, eivätkä ne edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Artiklan 17 kohdan mukaan *kansallisella valvontaviranomaisella* tarkoitetaan jäsenvaltion sovellettavien unionin tietosuojasääntöjen nojalla perustamaa riippumatonta viranomaisa. Rikos- ja sakkorekisteritietojen käsittelyyn sovelletaan Suomessa henkilötietojen käsittelytarkoituksesta riippuen joko henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettua lakia (1054/2018), jäljempänä *rikosasioiden tietosuojalaki*, tai Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta, jäljempänä *tietosuoja-asetus*. Sekä tietosuoja-asetuksen että rikosasioiden tietosuojalain soveltamisalaan kuuluvan henkilötietojen käsittelyn noudattamista valvoo tietosuojalain (1050/2018) 8 §:ssä tarkoitettu tietosuojavaltuutettu. Artiklan 18 kohdan mukaan *valvontaviranomaisilla* tarkoitettaisiin Euroopan tietosuojavaltuutettua ja kansallisia valvontaviranomaisia.

Artiklan 17 ja 18 kohdan määritelmiä voidaan soveltaa suoraan, eivätkä ne edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen 4 artikla määrittelee ECRIS-TCN:n teknisen arkkitehtuurin. Artiklan 1 kohdan mukaan ECRIS-TCN muodostuu keskusjärjestelmästä, kansallisesta yhteyspisteestä kussakin jäsenvaltiossa, rajapintaohjelmistosta ja viestintäinfrastruktuurista. Artiklan 2 kohdan mukaan keskusjärjestelmää ylläpitää eu-LISA teknisissä toimipaikoissaan. Artiklan 3 kohdassa selvennetään, että jäsenvaltio voi komission kehittämän ECRIS-viitesovelluksen lisäksi käyttää kansallista ECRIS-ohjelmistosovellustaan artiklan 4–8 kohdassa säädettyin edellytyksin. Suomi kuuluu jäsenvaltioihin, joiden tarkoituksena on käyttää kansallista ECRIS-ohjelmistosovellusta.

Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

II luku Keskusviranomaisten suorittama tietojen tallentaminen ja käyttö

Asetuksen 5 artiklassa säädetään tietojen tallentamisesta ECRIS-TCN:ään. Artiklan 1 kohdan mukaan tuomiojäsenvaltion keskusviranomaisen on perustettava keskusjärjestelmään tietue kutakin tuomion saanutta kolmannen maan kansalaista kohden. Tietueeseen tallennetaan alfanumeerisia tietoja (*a alakohta*) ja sormenjälkitietoja (*b alakohta*). Kuten edellä on todettu, Suomessa keskusviranomainen olisi Oikeusrekisterikeskus.

Alfanumeeristen tietojen osalta tietueeseen on sisällyttävä ensinnäkin *pakolliset tiedot*, jotka tulee tallentaa paitsi, jos nämä tiedot eivät yksittäisissä tapauksissa ole keskusviranomaisen tiedossa (*a alakohtaan i alakohta*). Pakollisia tietoja ovat sukunimi, etunimet, syntymäaika, syntymäpaikka (kaupunki ja valtio), kansalaisuus tai kansalaisuudet, sukupuoli, aikaisemmat nimet, tapauksen mukaan, sekä tuomiojäsenvaltion koodi.

Toiseksi tietueeseen sisällytetään *valinnaiset tiedot*, jotka tulee tallentaa, jos nämä tiedot on merkitty rikosrekisteriin (*a alakohdan ii alakohta*). Valinnaisia tietoja ovat vanhempien nimet.

Kolmanneksi tietueeseen sisällytetään *lisätiedot*, jotka tallennetaan, jos nämä ovat keskusviranomaisen saatavilla (*a alakohdan iii alakohta*). Lisätietoja ovat henkilötunnus tai henkilöasiakirjojen laji ja numero sekä asiakirjan myöntänyt viranomainen sekä peite- tai lisänimet. Asetuksen johdanto-osan 16 kappaleessa selvennetään, että jos asianomaisen jäsenvaltion tiedossa on poikkeavia henkilötietoja, kuten nimen kirjoitusasu eri aakkosjärjestelmässä, tällaiset tiedot olisi voitava tallentaa keskusjärjestelmään lisätietoina. Henkilöasiakirjojen osalta asetuksen johdanto-osan 17 kappaleessa todetaan, että jäsenvaltion olisi pyrittävä todentamaan henkilöasiakirjojen aitous ennen niitä koskevan tiedon tallentamista keskusjärjestelmään. Koska tällainen tieto saattaa olla epäluotettavaa, sitä olisi joka tapauksessa käytettävä varoen.

Rikosrekisterilain 2 §:n 3 momentissa säädetään, mitkä tiedot rikosrekisteriin merkitään luonnollisesta henkilöstä. Momentin 1 kohdan mukaan rikosrekisteriin merkitään henkilön nimi ja aiemmat nimet, henkilötunnus tai jos sitä ei ole käytettävissä, syntymäaika, syntymävaltio ja -paikkakunta sekä sukupuoli ja kansalaisuus. Rikosrekisteriin näin ollen merkitään kaikki a alakohdan i alakohdan pakolliset tiedot lukuun ottamatta tuomiojäsenvaltion koodia. Tuomiojäsenvaltion eli Suomen koodi olisi muuten Oikeusrekisterikeskuksen tiedossa.

Rikosrekisteriin ei merkitä a alakohdan ii alakohdassa tarkoitettuja vanhempien nimiä, jotka ovat valinnaisia tietoja, jotka on velvollisuus tallentaa tietueeseen, jos ne olisi merkitty rikosrekisteriin. Koska vanhempien nimiä ei Suomessa merkitä rikosrekisteriin, niitä ei myöskään tallennettaisi tietueeseen.

Rikosrekisteriin merkitään rikosrekisterilain 2 §:n 3 momentin 1 kohdan mukaisesti henkilötunnus, joka on a alakohdan iii alakohdan mukainen lisätieto, joka tallennetaan tietueeseen, jos se on keskusviranomaisen eli Suomessa Oikeusrekisterikeskuksen saatavilla. Henkilötunnuksella tarkoitetaan suomalaista tunnusta. Koska henkilötunnus merkitään rikosrekisteriin, se myös tallennettaisiin tietueeseen.

Rikosrekisteriin ei merkitä henkilöasiakirjojen lajia ja numeroa eikä asiakirjan myöntänyttä viranomaista, eivätkä nämä tiedot ole muutoinkaan Oikeusrekisterikeskuksen saatavilla, joten niitä ei tallennettaisi perustettavaan tietueeseen. Myöskään peite- tai lisänimiä ei merkitä rikosrekisteriin, mutta nämä tiedot saattaisivat yksittäisissä tapauksissa olla Oikeusrekisterikeskuksen saatavilla, jos ne olisi merkitty tuomioon ja ne tulisivat Oikeusrekisterikeskuksen tietoon käsittelyn yhteydessä. Tällaisessa tilanteessa ne tulisi tallentaa ECRIS-TCN:ään perustettavaan tietueeseen.

Sakkorekisterin tietosisällöstä ei ole säädetty yhtä yksityiskohtaisesti kuin rikosrekisterin sisällöstä. Sakon täytäntöönpanosta annetun lain 47 §:n 1 momentin 1 kohta sisältää vain yleisluontoisen säännöksen, jonka mukaan sakkorekisteri sisältää muun ohella seuraamuksen kohteena olevan henkilön tunniste- ja yhteystiedot henkilötunnus mukaan lukien. Sakkorekisterin tietosisältö ilmenee tarkemmin EU-rikosrekisterilain 3 §:n 2 momentin 2 kohdasta. Säännöksen mukaan Oikeusrekisterikeskus saa luovuttaa sakkorekisteristä artiklan 1 kohdan mukaisista *pakollisista tiedoista* ja *lisätiedoista* tiedot tuomitun nimestä, henkilötunnuksesta tai, jos sitä ei ole käytettävissä, syntymäajasta ja kansalaisuudesta. Mainitut tiedot ovat pakollisia tietoja lukuun ottamatta henkilötunnusta, joka on lisätieto, joka tulee toimittaa, jos se on Oikeusrekisterikeskuksen saatavilla. EU-rikosrekisterilain 3 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan sakkorekisteriin merkityn ratkaisun osalta Oikeusrekisterikeskus saa luovuttaa lisäksi oikeushallinnon valtakunnallisen tietojärjestelmän ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmästä artiklan 1 kohdan mukaisista

pakollisista tiedoista tiedot tuomitun syntymävaltiosta ja -paikkakunnasta, sukupuolesta ja mahdollisista aiemmista nimistä. Sakkorekisterin osalta olisi siten saatavilla kaikki a alakohdan i alakohdan pakolliset tiedot lukuun ottamatta tuomiojäsenvaltion koodia. Kuten rikosrekisterin osalta, tuomiojäsenvaltion eli Suomen koodi olisi muuten Oikeusrekisterikeskuksen tiedossa.

Myöskään sakkorekisteriin ei merkitä a alakohdan ii alakohdassa tarkoitettuja vanhempien nimiä, jotka ovat valinnaisia tietoja, jotka on velvollisuus tallentaa tietueeseen, jos ne olisi merkitty sakkorekisteriin. Koska vanhempien nimiä ei Suomessa merkitä sakkorekisteriin, niitä ei myöskään tallennettaisi keskusjärjestelmään perustettavaan tietueeseen.

Myöskään sakkorekisteriin ei merkitä henkilöasiakirjojen lajia ja numeroa eikä asiakirjan myöntänyttä viranomaista, eivätkä nämä tiedot ole muutoinkaan Oikeusrekisterikeskuksen saatavilla, joten niitä ei tallennettaisi keskusjärjestelmään perustettavaan tietueeseen. Peite- tai lisänimet saattaisivat edellä mainitusti olla yksittäisissä tapauksissa Oikeusrekisterikeskuksen saatavilla, jolloin ne tulisi tallentaa tietueeseen.

Kuten edellä on todettu, säilytysrekisterillä ei olisi merkitystä artiklan mukaan merkittävien tietojen osalta, sillä siihen merkityissä tuomioissa Suomi ei olisi tuomiovaltio. Samalla perusteella tältä osin merkitystä ei olisi myöskään niillä säilytysrekisterin tiedoilla, jotka on EU-rikosrekisterilain 10 §:n 1 momentin mukaan merkitty rikosrekisteriin.

Komission on keväällä 2022 tarkoitus antaa asetuksen 10 artiklan 1 kohdan nojalla muun ohella alfanumeerisia tietoja koskeva täytäntöönpanopäätös.

Kuten edellä on todettu, esityksessä on pidetty perusteltuna, että EU-rikosrekisterilakiin lisättäisiin uusi 3 a luku, joka sisältäisi asetusta täydentävät tarpeelliset ECRIS-TCN:ää koskevat kansalliset säännökset. Asetuksen tehokkaan soveltamisen kannalta esityksessä on pidetty perusteltuna, että luku sisältäisi säännöksen (13 a §), jossa selvennettäisiin, mitä tietoja Oikeusrekisterikeskus tallentaa ECRIS-TCN:ään perustettavaan tietueeseen.

Sormenjälkitietojen tallentaminen b alakohdassa perustuu ensinnäkin kansalliseen lainsäädäntöön ja toiseksi yhteisiin EU-tason vaihtoehtoihin vähimmäisvaatimuksiin. Tietueeseen tulee tallentaa ensinnäkin sormenjälkitiedot, jotka on otettu kansallisen lainsäädännön mukaisesti rikosasian käsittelyn yhteydessä (*b alakohdan i alakohta*). Lisäksi tietueeseen tulee tallentaa vähintään jommankumman *b alakohdan ii alakohdassa* mainitun perusteen nojalla otetut sormenjälkitiedot. Jäsenvaltioilla on velvollisuus tallentaa joko sormenjälkitiedot, jotka on otettu, kun kolmannen maan kansalainen on tuomittu vähintään kuuden kuukauden vankeusrangaistukseen tai kun kolmannen maan kansalainen on tuomittu rikoksesta, josta voidaan määrätä jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti enimmillään vähintään 12 kuukauden vankeusrangaistus. Jäsenvaltioiden tulee päättää, kumman vähimmäisvaatimuksen mukaisesti sormenjälkitiedot tallennetaan.

Kuten edellä 2 artiklan perusteluissa on todettu, sormenjälkitietojen osalta ainoastaan b alakohdan i alakohta soveltuu 2 artiklassa tarkoitettuihin kaksoiskansalaisiin, kun taas sekä i ja ii alakohta koskevat 3 artiklan 7 alakohdassa määriteltyjä kolmannen maan kansalaisia.

Sormenjälkitietojen tallentamista edellyttävä artiklan 1 kohdan b alakohta edellyttää näin ollen ensinnäkin niiden sormenjälkitietojen tallentamista, jotka on otettu kansallisen lainsäädännön mukaisesti rikosasian käsittelyn yhteydessä (*i alakohta*). Sormenjälkitietojen ottamisesta rikosprosessin aikana säädetään pakkokeinolain 9 luvun 3 §:n 1 momentissa. Säännöksen mukaan poliisimies saa ottaa rikoksesta epäilystä tunnistamista, rikoksen selvittämistä ja rikosentekijöiden rekisteröintiä varten muun ohella sormenjäljet. Pykälän 3 momentin mukaan henkilötun-

toimien ottamisen saa 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa toimittaa myös niiden ottamiseen koulutettu poliisiyksikön päällikön määräämä yksikön palveluksessa oleva virkamies. Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain (108/2018) rajavartiomiehen tehtäviä ja toimivaltuuksia rikostorjunnassa koskevan 6 §:n 2 momentin mukaan rajavartiomiehellä on Rajavartiolaitoksen suorittamassa esitutkinnassa sama oikeus käyttää pakkokeinolain mukaisia pakkokeinoja kuin poliisimiehellä poliisiviranomaisen suorittamassa esitutkinnassa, jollei tässä laissa tai muussa laissa toisin säädetä. Vastaavasti rikostorjunnasta Tullissa annetun lain (623/2015) tullimiehen tehtäviä ja toimivaltuuksia koskevan 1 luvun 4 §:n 2 momentin mukaan tullirikostorjunnan tullimiehellä on Tullin suorittamassa esitutkinnassa sama oikeus käyttää pakkokeinolain mukaisia pakkokeinoja kuin poliisimiehellä poliisiviranomaisen suorittamassa esitutkinnassa, jollei tässä laissa tai muussa laissa toisin säädetä. Näin ollen sekä rajavartiomiehellä että tullimiehellä on esitutkinnassa myös oikeus ottaa sormenjäljet pakkokeinolain 9 luvun 3 §:n 1 momentin mukaisesti.

Sormenjälkien ottamisen edellytyksiä ei ole sidottu tutkittavana olevan rikoksen törkeysasteeseen, joten tässä suhteessa ne voidaan ottaa epäilystä, kun on syytä epäillä hänen syyllistyneen tutkittavana olevaan rikokseen. Pakkokeinon käyttämisessä on kuitenkin huomioitava pakkokeinolain 1 luvun mukaiset suhteellisuus-, vähimmän haitan ja hienotunteisuusperiaatteet. Pakkokeinolain 1 luvun 2 §:n mukaan pakkokeinoja saadaan käyttää vain, jos pakkokeinon käyttöä voidaan pitää puolustettavana ottaen huomioon tutkittavana olevan rikoksen törkeys, rikoksen selvittämisen tarkeys sekä rikoksesta epäillylle tai muille pakkokeinon käytöstä aiheutuva oikeuksien loukkaaminen ja muut asiaan vaikuttavat seikat. Lisäksi rikosasioiden tietosuojalain 11 §:ssä säädetään rajoituksista, jotka koskevat muun muassa kaikkea sormenjälkitietojen käsittelyä rikosasioissa. Pykälän 2 momentin mukaisesti biometristen henkilötietojen käsittely on sallittu vain, jos se on välttämätöntä, rekisteröidyn oikeuksien turvaamisen edellyttämät suojatoimet on toteutettu ja jos: 1) käsittelystä säädetään laissa; 2) kyse on rikosasian käsittelystä syyttäjän toimesta tai tuomioistuimesta; 3) rekisteröidyn tai toisen luonnollisen henkilön elintärkeän edun suojaaminen edellyttää sitä; tai 4) käsittely koskee tietoja, jotka rekisteröity on nimenomaisesti saattanut julkisiksi.

Pakkokeinolain 9 luvun 3 §:n 1 momentin sanamuodon mukaan sormenjäljet voidaan ottaa myös tunnistamista ja rikosentekijöiden rekisteröintiä varten, joten sanamuodon voidaan katsoa kattavan myös asetuksessa säädetyn tarkoituksen sormenjälkitietojen ottamiselle. Pakkokeinolain 9 luvun 3 §:n 1 ja 3 momentin nojalla otetut sormenjälkitiedot tallennetaan tällä hetkellä AFIS-järjestelmään, joka on poliisin sormenjälkirekisteri ja osa poliisiasioiden tietojärjestelmän (PATJA) rekisteröityjen tuntomerkki-järjestelmää (RETU). AFIS-järjestelmään tallennetaan sekä poliisin, Rajavartiolaitoksen että Tullin keräämät sormenjälkitiedot. Sormenjälkitietojen tallentaminen ja käsittely on tarkoitus siirtää vuonna 2022 käyttöön otettavaan, määrättyjen tuntomerkkien käsittelyyn tarkoitettuun TUNTO-järjestelmään.

Rikos- tai sakkorekisteri ei sisällä sormenjälkitietoja, eikä esityksessä ehdoteta tähän muutosta. Asetus ei sisällä erityisiä vaatimuksia siitä, että sormenjälkitiedot olisi tallennettava rikos- tai sakkorekisteriin, vaan se edellyttää, että ne tallennetaan keskusviranomaisen toimesta artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun tietueeseen. Esityksessä ehdotetaan tämän mukaisesti, että pakkokeinolain 9 luvun 3 §:n 1 ja 3 momentin nojalla otetut sormenjälkitiedot luovutetaan poliisin rekisteristä Oikeusrekisterikeskukselle, jotta Oikeusrekisterikeskus voi tallentaa tiedot tietueeseen. Oikeusrekisterikeskus olisi asetuksen 23 artiklan mukaisesti rekisterinpitäjä käsitellessään sormenjälkitietoja ja muita henkilötietoja asetuksen nojalla ja siten se olisi myös tallentamansa artiklan 1 kohdassa tarkoitetun tietueen rekisterinpitäjä. Tästä syystä Oikeusrekisterikeskuksen olisi tarpeen säilyttää kopio ECRIS-TCN-järjestelmään välitetyistä tiedoista, mukaan lukien sormenjäljet. Tämän johdosta esityksessä ehdotetaan, että Oikeusrekisterikeskus voisi säilyttää

ECRIS-TCN-järjestelmään välitettyjen tietojen ja niiden muutosten kopion (13 a §:n 3 momentti). Ehdotetun kansallisen kopion säilyttäminen tapahtuisi kansallisessa CRIS-järjestelmässä, jota Oikeusrekisterikeskus käyttäisi muun ohella rikos- ja sakkorekistereistä saatujen tietojen ja sormenjälkitietojen välittämiseen ECRIS-TCN:ään. Kyse ei kuitenkaan olisi uudesta rekisteristä myöskään sormenjälkitietojen osalta. Tietojen säilyttämisaikoja käsitellään tarkemmin ECRIS-TCN-asetuksen 8 artiklan yhteydessä ja tietojen muuttamista ja oikaisua asetuksen 9 ja 25 artiklan yhteydessä.

Ehdotettu ratkaisu ei muuttaisi poliisilla nykyisin olevaa rekisterinpitotehtävää, mutta esityksessä ehdotettuihin jäljempänä selostettaviin pakkokeinolain uusiin säännöksiin sisältyisi myös tuomion jälkeen otettavien sormenjälkien rekisteröinti poliisin sormenjälkirekisteriin.

Esityksessä on pidetty asetuksen tehokkaan soveltamisen kannalta perusteltuna, että EU-rikosrekisterilain uuden 3 a luvun 13 a §:ssä säädettäisiin, että artiklassa tarkoitettuun tietueeseen tallennettaisiin myös tiedot pakkokeinolain 9 luvun 3 §:n 1 ja 3 momentin nojalla otetuista sormenjäljistä.

Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 22 § edellyttää, että olisi säädettävä Oikeusrekisterikeskuksen oikeudesta saada ja käsitellä sormenjälkitietoja. Esityksessä ehdotetaan tällaisen säännöksen sisällyttämistä EU-rikosrekisterilain 3 a lukuun (13 a §:n 2 momentti).

Käytännössä Oikeusrekisterikeskus saisi rikosrekisterissä tai sakkorekisterissä olevaan lainvoimaiseksi tulleet tuomioon liittyvät sormenjälkitiedot poliisin tietojärjestelmästä tekemällä haun kyseiseen järjestelmään. Tarkoituksena on, että haut tehtäisiin joko henkilötunnusella taikka nimellä tai nimen osalla, syntymäajalla ja rikosilmoitusnumerolla. Hakujen avulla lainvoimainen tuomio ja poliisin tietojärjestelmässä olevat sormenjälkitiedot voitaisiin yhdistää toisiinsa. Katkaistu haku nimen osalta olisi tarpeen, jotta haku ei pienen kirjoitusasun eron vuoksi päättyisi tuloksettomana. Nimen tai sen osan, syntymäajan ja rikosilmoitusnumeron käyttäminen hakutekijöinä rajaisivat osumia tehokkaasti, mikä vähentäisi riskiä siitä, että Oikeusrekisterikeskus saisi haun tuloksena useiden henkilöiden tiedot. Usean hakutekijän käyttö olisi siten myös tietosuojan kannalta perusteltua.

Edellä mainitun johdosta esityksessä ehdotetaan, että rikosrekisterilain 2 §:n 3 momentin 2 kohtaa muutettaisiin siten, että rikosilmoitusnumero lisättäisiin rikosrekisteriin merkittäviin tietoihin. Rikosilmoituksen numeron tai rikosilmoitusten numeroiden siirtäminen Oikeusrekisterikeskukselle tehtäisiin tietojen merkitsemisestä oikeushallinnon valtakunnalliseen tietovarantoon annetun oikeusministeriön asetuksen (1177/2020) 3 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaisella tavalla eli tallettamalla tiedot oikeushallinnon valtakunnalliseen tietovarantoon. Tieto kulkisi rakenteisena tietona viranomaisketjussa, eikä sitä sisällytettäisi tuomiolauselman. Rikosilmoitusnumeroa koskevaa tietoa ei olisi myöskään tarvetta merkitä rikosrekisterin otteelle. Tämän johdosta esityksessä ehdotetaan rikosrekisterilain 5 §:n 1 momentin muuttamista. Sakkorekisterin osalta rikosilmoitusnumero jo sisältyy rekisterin tietosisältöön.

Velvollisuus tallentaa tietueeseen kansallisen lainsäädännön mukaisesti rikosasian käsittelyn yhteydessä otetut sormenjälkitiedot koskisi myös edellä 2 artiklan yhteydessä selostettuja tilanteita, joissa rikoksesta tuomittu jäsenvaltion kansalainen saa myöhemmin kolmannen maan kansalaisuuden riippumatta siitä, menettääkö hän jäsenvaltion kansalaisuuden. Tällaisissa tilanteissa Oikeusrekisterikeskuksen tulisi luoda ECRIS-TCN:ään tietueet myös kyseisen henkilön jäsenvaltion kansalaisena saamista Suomessa annetuista tuomioista, jotka on merkitty rikos- tai sakkorekisteriin. Näihin tietueisiin tulisi sisällyttää myös sormenjälkitiedot, jos sellaiset olisi rikosasian käsittelyn yhteydessä otettu.

Sormenjälkitietojen tallentamista edellyttävä artiklan 1 kohdan b alakohta edellyttää kansallisen lainsäädännön mukaisesti rikosasian käsittelyn yhteydessä otettujen sormenjälkitietojen tallentamisen lisäksi vähintään jommankumman *b alakohdan ii alakohdassa* mainitun perusteen nojalla otettujen sormenjälkitietojen tallentamista. Näihin EU-tason vähimmäisvaatimukseen perustuva tallentamisvelvollisuus ei koske 2 artiklassa tarkoitettuja kaksoiskansalaisia, vaan ainoastaan 3 artiklan 7 kohdassa määriteltyjä kolmannen maan kansalaisia.

Keskeistä tallentamisvelvollisuuden kannalta on, että kyse on rikosasioihin liittyvistä arkaluonteisista henkilötiedoista. Sormenjälkitiedot kuuluvat lisäksi rikosasioiden tietosuojalain 11 §:ssä ja tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin. ECRIS-TCN-asetuksen neuvotteluvaiheessa Suomen yleisenä kantana oli, että sormenjälkitietojen tallettaminen ja kerääminen tulee pyrkiä rajoittamaan siihen laajuuteen, joka on välttämätöntä ECRIS-yhteistyön näkökulmasta ja muutoinkin oikeasuhtaista ja hyväksyttävää. Suomen ensisijaisena kantana oli, että on perusteltua, että ECRIS-TCN-järjestelmään talletetaan sormenjälkitiedot, jos ne on kerätty kansallisen lainsäädännön mukaisesti rikosprosessin aikana ja henkilö on tuomittu vapausrangaistukseen. Perustuslakivaliokunta piti Suomen ensisijaista neuvottelukantaa valtiosääntöisesti perusteltuna (PeVL 53/2017 vp).

Artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohdassa tarkoitettua ensimmäisen vaihtoehdon mukainen sormenjälkitietojen tallettaminen rajaisi tallentamisen vain niihin tilanteisiin, joissa kolmannen maan kansalainen on tuomittu vähintään kuuden kuukauden vankeusrangaistukseen. Vaihtoehdon mukainen edellytys täyttyisi vasta tuomion antamisen jälkeen, joten lähtökohtana voidaan katsoa olevan, että sen edellyttämät sormenjälkitiedot voitaisiin kaikilta osin kerätä vasta tässä vaiheessa. Ensimmäisen vaihtoehdon osalta tallentamisen voidaan katsoa olevan rajoitetumpaa kuin toisen vaihtoehdon, jossa sormenjälkitiedot tulee tallentaa, kun kolmannen maan kansalainen on tuomittu rikoksesta, josta voidaan määrätä jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti enimmillään vähintään 12 kuukauden vankeusrangaistus. Toisen vaihtoehdon etuna olisi, että sen edellytysten täyttymistä olisi todennäköisesti yksinkertaista arvioida jo esitutkintavaiheessa. Sen voidaan arvioida kuitenkin johtavan suurempaan määrään sormenjälkitietoja, sillä toisen vaihtoehdon mukaan tallentamisvelvollisuus olisi myös tilanteissa, joissa tuomioistuimien on tuominnut sakkorangaistuksen tai lyhyemmän kuin kuuden kuukauden vankeusrangaistuksen. Myös toisen vaihtoehdon mukaisessa ratkaisussa olisi todennäköisimmin tarpeen kerätä sormenjälkitietoja myös tuomion jälkeen, jos jostain syystä tiedot olisivat jääneet keräämättä esitutkinnan aikana.

Kumpikaan artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohdan vaihtoehdoista ei pääsääntöisesti aiheuttaisi Suomessa velvollisuutta kerätä sormenjälkiä sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain (754/2010) mukaisessa menettelyssä. Mainitun lain 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan lain mukaisessa menettelyssä voidaan yksinkertaisessa ja selvässä asiassa määrätä seuraamukseksi sakkorangaistus rikkomuksesta, josta ei ole säädetty ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai enintään kuusi kuukautta vankeutta. Pykälän 2 momentin mukaan asia voidaan kuitenkin käsitellä lain mukaisessa menettelyssä silloinkin, kun rikkomuksesta saattaa seurata muu kuin 1 momentissa tarkoitettu seuraamus, jos rikkomuksen tehneelle ei vaadita määrättäväksi tätä seuraamusta. Tämä voisi tarkoittaa b alakohdan ii alakohdan toisen vaihtoehdon mukaista tallentamista.

Tilastokeskuksesta saatujen tietojen mukaan vähintään kuuden kuukauden ehdottomaan tai ehdolliseen vankeuteen on lainvoimaisesti tuomittu kolmannen maan kansalaisia, joilla ei ole EU:n jäsenvaltion kansalaisuutta, 185 henkilöä vuonna 2019 ja 146 henkilöä vuonna 2020. Luovut eivät kuvaa suoraan ensimmäisen vaihtoehdon mukaisesti kerättävien sormenjälkien määrää, koska osa sormenjälkitiedoista olisi kerätty jo esitutkintavaiheessa kansallisen lainsäädännön mukaisesti, jolloin ne tallennettaisiin ECRIS-TCN:ään 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan i

alakohdan nojalla. Lukujen pohjalta voidaan kuitenkin arvioida ensimmäisen vaihtoehdon mukaisesti kerättävien sormenjälkien määrää, minkä perusteella ensimmäisen vaihtoehdon mukainen sormenjälkitietojen kerääminen olisi rajoitetumpaa.

Ottaen huomioon edellä mainittu sekä perustuslakivaliokunnan lausunto 53/2017 vp esityksessä pidetään perusteltuna, että Suomessa sormenjälkitietojen tallettamisvelvollisuus täytettäisiin artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohdan ensimmäisen vaihtoehdon mukaisesti, kun kolmannen maan kansalainen on tuomittu vähintään kuuden kuukauden vankeusrangaistukseen. Asetus ei sisällä asiasta selventäviä säännöksiä, mutta esityksessä on katsottu, että vankeusrangaistuksella tarkoitettaisiin myös ehdollista rangaistusta.

Kuuden kuukauden vankeusrangaistuksen käsite kattaisi tilanteet, joissa tuomioistuimessa tuomittavaan lopulliseen seuraamukseen sisältyy vähintään kuuden kuukauden vankeus. Tätä koskevia esimerkkejä selostetaan tarkemmin jäljempänä ehdotettavan pakkokeinolain 9 luvun uuden 3 a §:n säännöskohtaisissa perusteluissa.

Ensimmäisen vaihtoehdon mukainen säännös rajoittaisi paremmin sormenjälkitietojen tallentamisen ja keräämisen siihen laajuuteen, joka on välttämätöntä ECRIS-yhteistyön näkökulmasta ja muutoinkin oikeasuhtaista ja hyväksyttävää. Koska asetus asettaa velvoitteen sormenjälkitietojen keräämiseen ja jäsenvaltion tulee valita jompikumpi ii alakohdan vaihtoehdoista, perusteltuna voidaan pitää, että keräämisvelvollisuudesta säädettäisiin nimenomaisesti kansallisessa lainsäädännössä.

Pakkokeinolain 9 luvun 3 §:n 1 momentti ei velvoita esitutkintaviranomaista sormenjälkitietojen ottamiseen, vaan sallii sen. Artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohdan mukaan sormenjälkitiedot olisi kuitenkin velvollisuus tallentaa ECRIS-TCN:ään perustettavaan tietueeseen. Tämä tarkoittaa, että sormenjäljet olisi myös velvollisuus ottaa.

Poliisihallituksen tuntomerkkien ottamista ja tallettamista koskevan ohjeen 2020/2013/5230 mukaan tuntomerkkitiedot on otettava rikoksesta epäillyn ollessa poliisin hallussa, kiinniotettuna, pidätettynä, vangittuna tai kuulusteltavana. Henkilötuntomerkkien ottaminen ei ole kiinniottooperuste. Henkilö voidaan kutsua poliisilaitokselle rekisteröintiä ja puuttuvien näytteiden ottamista varten, mutta häntä ei voida velvoittaa saapumaan. Asia tulee ilmoittaa henkilölle selvästi kutsun yhteydessä. Poikkeuksena on pakkokeinolain 9 luvun 4 §:n 2 momentti, joka koskee DNA-tunnisteen määrittämistä lainvoimaisesti tuomitulta henkilöltä. Rajavartiolaitos ja Tulli noudattavat sormenjälkitietojen ottamisen suhteen samaa ohjeistusta kuin poliisi.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaista menettelyä eniten vastaava vaihtoehto asetuksen sormenjälkitietojen keräämistä koskevan velvoitteen täyttämiseksi olisi, että poliisi sekä Rajavartiolaitos ja Tulli pyrkisivät esitutkintavaiheessa keräämään niiden kolmannen maan kansalaisten sormenjälkitiedot, jotka tulisivat saamaan vähintään kuuden kuukauden vankeusrangaistuksen. Tällöin tietojen keräämistä koskeva sääntely perustuisi esitutkintaviranomaisen esitutkinnan aikana tekemään arvioon tulevasta tuomiosta. Tällaisen sääntelyn soveltaminen saattaisi olla käytännössä vaikeaa ja periaatteellisella tasolla liian epätarkkaa. Esimerkiksi jos kolmannen maan kansalainen tuomittaisiin rikoslain 7 luvun 1 §:n nojalla yhteiseen rangaistukseen useasta rikoksesta, jotka olisi tutkittu eri esitutkinnoissa, tulevan rangaistuksen arviointi yksittäisessä esitutkinnassa voisi olla käytännössä mahdotonta. Lisäksi se voisi johtaa siihen, että esitutkintaviranomainen varmuuden vuoksi keräisi sormenjälkitietoja laajemmin kuin vähintään kuuden kuukauden vankeusrangaistusta koskeva edellytys vaatisi, jotta kaikki velvoitteen mukaiset tiedot saataisiin kerättyä. Kaikki kerätyt tiedot olisi kuitenkin tallennettava ECRIS-TCN:ään perustettavaan tietueeseen, sillä artiklan 1 kohdan b alakohdan i alakohta edellyttää kaikkien niiden

sormenjälkitietojen tallentamista, jotka on otettu kansallisen lainsäädännön mukaisesti rikosasian käsittelyn yhteydessä.

Jotta sormenjälkitietojen tallentaminen ja kerääminen olisi sen laajuista, joka on välttämätöntä ECRIS-yhteistyön näkökulmasta ja muutoinkin oikeasuhtaista ja hyväksyttävää sekä vastaisi artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohdan ensimmäisen vaihtoehdon mukaista sääntelyä, perustellumpana voitaisiin pitää vaihtoehtoa, että ne ensimmäisen vaihtoehdon mukaiset sormenjälkitiedot, joita ei ole jo kerätty esitutinnan aikana pakkokeinolain 9 luvun 3 §:n nojalla, kerättäisiin tuomion antamisen jälkeen. Tämä edellyttäisi sääntelyä, jossa esitutkintaviranomaiselle annettaisiin toimivalta kerätä sormenjälkitiedot tuomion antamisen jälkeen. Esityksessä on pidetty perusteltuna, että mainittu sääntely sisällytettäisiin pakkokeinolaikiin. Pakkokeinolain 9 luvun 4 §:n 2 momentti sisältää jo nyt säännöksen, joka mahdollistaa DNA-tunnisteen määrittämisen henkilöltä vastaavasti lainvoimaisen tuomion antamisen jälkeen. Koska asetuksessa tuomiolla tarkoitetaan lainvoimaista tuomiota, riittävänä voidaan pitää, että esitutkintaviranomaisen toimivalta koskisi lainvoimaisia tuomioita.

Kuten edellä on todettu, rikosprosessissa sormenjälkitiedot ottaa pakkokeinolain 9 luvun 3 §:n 1 ja 3 momentin mukaisesti poliisi taikka rajavartiomies tai tullimies. Tiedot otetaan esitutkintavaiheessa. Vaikka edellä mainitun ensimmäisen vaihtoehdon mukaisesti velvollisuus ottaa sormenjälkitiedot selviää vasta, kun kolmannen maan kansalainen on tuomittu vähintään kuuden kuukauden vankeusrangaistukseen, esityksessä on katsottu, että perusteltua on, että sormenjälkitiedot keräisi esitutkintaviranomainen, kuten nykyisinkin. Tehtävän siirtämisestä muulle kuin esitutkintaviranomaiselle ei voida pitää muun ohella taloudellisesti perusteltuna, koska esitutkintaviranomaisilla on tarvittava ammattitaito ja laitteisto sormenjälkitietojen ottamiseen. Koska esitutkintaviranomainen on useimmiten poliisi, joka siten ottaa myös suurimman osan sormenjäljistä, esityksessä ehdotetaan, että toimivalta kerätä sormenjälkitiedot tuomion antamisen jälkeen annettaisiin poliisille.

Nykyistä käytäntöä koskevan poliisin arvion mukaan vankeusuhkaisista teoista sormenjälkitiedot rekisteröidään kattavasti kiinni saaduista epäillyistä. Tämä koskee myös kaikkia kiinnisäätuja rikoksesta epäiltyjä kolmannen maan kansalaisia. Kolmannen maan kansalaisten osalta sormenjälkitietojen rekisteröinti on jopa kattavampaa kuin Suomen kansalaisten osalta, koska heidät usein otetaan kiinni tai vangitaan paonuhan vuoksi, jolloin myös sormenjälkitiedot saadaan kerättyä ja rekisteröityä. Poliisin arvion mukaan kolmannen maan kansalaisten osalta rekisteröinti on korostetun tärkeää heidän tunnistamisensa vuoksi. Kaikkia epäiltyjä ei kuitenkaan saada rekisteröityä, koska rikoksesta epäiltyinä voi olla myös henkilöitä, joita poliisi ei ole tavoittanut missään vaiheessa esitutkintaa. Myös Rajavartiolaitoksen ja Tullin arvio on se, että kolmansien maiden kansalaisten sormenjälkitiedot rekisteröidään varsin kattavasti esitutkinnassa. Esitutkintaviranomaisten arvioiden pohjalta voidaan päätellä, että valtaosa artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohdan edellyttämistä sormenjälkitiedoista kerättäisiin pakkokeinolain 9 §:n 3 momentin nojalla jo esitutinnan aikana.

Poliisilla on pilottikäytössä sormenjälkitietojen kenttärekisteröintimahdollisuus, joka saataneen laajennettua myös valtakunnalliseen käyttöön ja näin sormenjälkitietojen rekisteröinnin kattavuus tulee todennäköisesti tulevaisuudessa kasvamaan.

Jotta sääntely olisi tehokas, perusteltuna voidaan pitää, että kolmannen maan kansalaiselle säädettäisiin velvollisuus saapua poliisilaitokselle sormenjälkien ottamista varten ja poliisille mahdollisuus toteuttaa nouto. Esityksessä on arvioitu, että kovempien pakkokeinojen käyttö ei olisi suhteellista toimenpiteeseen nähden. Saapumisvelvollisuudesta huolimatta jälkikäteistä tietojen keräämistä koskeva sääntely johtaisi todennäköisesti siihen, että joissain tilanteissa kolmannen maan kansalaista ei tavoitettaisi ja joitakin sormenjälkitietoja jäisi keräämättä. Tästä huolimatta

jälkikäteistä tietojen keräämistä koskevaa sääntelyä voidaan pitää perustellumpana vaihtoehtona kuin pelkästään esitutkintavaiheessa tapahtuvaa tietojen keräämistä, johon liittyisi edellä selostettuja periaatteellisia ja käytännön ongelmia.

Jos henkilö suorittaisi rikoksesta tuomittua rangaistusta vankilassa tai olisi mielentilansa vuoksi rangaistukseen tuomitsematta jätettynä hoidettavana mielisairaalassa, esityksessä on pidetty perusteltuna, että poliisi voisi ottaa sormenjäljet myös tällaisessa tilanteessa. Sääntely vastaisi pääosin pakkokeinolain 9 luvun 4 §:n 2 momentin sääntelyä DNA-tunnisteen määrittämisestä.

Asetuksen mukaan ECRIS-TCN:ään on tallennettava tiedot vain lainvoimaisista tuomioista, joten velvollisuus 5 artiklassa tarkoitettujen tietojen, mukaan lukien sormenjälkitietojen, tallentamiseen järjestelmään alkaa tuomion tullessa lainvoimaiseksi. Se, että sormenjälkien jälkikäteiseen keräämiseen ryhdyttäisiin kansallisella tasolla edellä ehdotetusti vasta tuomion tultua lainvoimaiseksi, tarkoittaisi, että sormenjälkitiedot saataisiin tältä osin tallennettua ECRIS-TCN:ään vasta muiden tuomiotietojen jälkeen ja asetuksen edellyttämää myöhemmin. Tätä on kuitenkin pidettävä perustellumpana vaihtoehtona kuin sitä, että sormenjälkien jälkikäteiseen keräämiseen ryhdyttäisiin jo sellaisen tuomion perusteella, jolla ei vielä ole lainvoimaa. Viimeksi mainittu vaihtoehto johtaisi sormenjälkien keräämiseen ja tähän liittyvien, edellä mainittujen pakkokeinojen käyttöön asetuksessa edellytettyä laajemmin, mikä olisi muun muassa tietosuojasyistä ja pakkokeinojen käyttöä koskevien periaatteiden kannalta ongelmallista. Viivettä jälkikäteen kerättyjen sormenjälkien tallentamisessa järjestelmään voidaan myös pitää merkitykseltään suhteellisen vähäisenä, koska valtaosa sormenjäljistä kerättäisiin edellä mainitun mukaisesti todennäköisesti jo esitutkintavaiheessa.

Edellä mainituin perustein esityksessä ehdotetaan, että pakkokeinolain 9 lukuun lisättäisiin uusi 3 a §, jossa säädettäisiin artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohdan ensimmäisen vaihtoehdon mukaisesta velvollisuudesta ottaa sormenjälkitiedot, tuomitun kolmannen maan kansalaisen velvollisuudesta saapua sopivaan toimipaikkaan, noudosta sekä sormenjälkien ottamisesta vankilassa tai mielisairaalassa. Ehdotuksen mukaan uuden 3 a §:n nojalla kerätyt sormenjäljet talletettaisiin poliisilain (872/2011) 1 §:n 1 momentissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi poliisin henkilökisteriin, mikä vastaisi pääosin DNA-tunnisteen osalta pakkokeinolain 9 luvun 4 §:n 3 momentissa säädettyä. Pakkokeinolain 9 luvun 3 § ei sisällä vastaavaa säännöstä, mutta tältä osin poliisin oikeus käsitellä sormenjälkitietoja perustuu henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain (616/2019) 1 §:ään ja 6 §:n 2 kohtaan.

Ehdotus tarkoittaisi, että pakkokeinolain 9 luvun uuden 3 a §:n nojalla otetut sormenjäljet tallennettaisiin AFIS-järjestelmään, jonne tallennetaan myös pakkokeinolain 9 luvun 3 §:n nojalla otetut sormenjälkitiedot. Kuten edellä on todettu, sormenjälkitietojen tallentaminen ja käsittely on tarkoitus siirtää määrättyjen tuntomerkkien käsittelyyn tarkoitettuun TUNTO-järjestelmään. Ehdotus tarkoittaisi myös, että poliisilla olisi oikeus käyttää uuden 3 a §:n nojalla kerättyjä sormenjälkitietoja poliisilain 1 §:n 1 momentissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi. Sormenjälkien käsittelystä poliisilain 1 §:n 1 momentissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetussa laissa.

Kuten edellä on todettu, esityksessä ehdotetaan, että EU-rikosrekisterilain uuden 3 a luvun 13 a §:ssä säädettäisiin, että artiklassa tarkoitettuun tietueeseen tallennettaisiin tiedot pakkokeinolain 9 luvun 3 §:n 1 ja 3 momentin nojalla otetuista sormenjäljistä. Esityksen mukaan vastaavasti tallennettaisiin myös tiedot ehdotettavan pakkokeinolain 9 luvun 3 a §:n nojalla otetuista sormenjäljistä.

Edellä todetusti esityksessä ehdotetaan EU-rikosrekisterilain 3 a lukuun myös säännöstä Oikeusrekisterikeskuksen oikeudesta saada ja käsitellä sormenjälkitietoja. Kyseinen säännös soveltuisi myös ehdotettavan pakkokeinolain 9 luvun 3 a §:n nojalla otettuihin sormenjälkitietoihin (13 a §:n 2 momentti).

Jälkikäteistä tietojen keräämistä koskeva sääntely edellyttäisi myös, että poliisi saisi tiedon tapauksista, joissa kolmannen maan kansalaiselta, joka on saanut vähintään kuuden kuukauden lainvoimaisen vankeusrangaistuksen, on ottamatta sormenjälkitiedot. Tämän johdosta esityksessä ehdotetaan, että EU-rikosrekisterilain uuteen 3 a lukuun otettaisiin säännös, jonka mukaan Oikeusrekisterikeskuksen saadessa tiedon kolmannen maan kansalaista koskevasta lainvoimaisesta vähintään kuuden kuukauden vankeusrangaistusta koskevasta tuomiosta, johon liittyviä sormenjälkitietoja ei olisi saatavilla, se pyytäisi poliisilta tuomitun sormenjälkitiedot (13 b §:n 1 momentti). Tämä edellyttäisi, että Oikeusrekisterikeskus saisi luovuttaa poliisille salassapitovelvollisuuden estämättä pyynnön tekemiseksi välttämättömät tiedot. Tätä koskeva säännös ehdotetaan otettavaksi 13 b §:n 2 momenttiin. Lisäksi ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan poliisi ilmoittaisi Oikeusrekisterikeskukselle, kun sormenjälkitiedot olisivat saatavilla (13 b §:n 3 momentti).

Edellä 2 artiklan yhteydessä todetusti jos rikoksesta tuomittu jäsenvaltion kansalainen saa myöhemmin kolmannen maan kansalaisuuden, Oikeusrekisterikeskuksen tulisi luoda ECRIS-TCN:ään tietueet myös kyseisen henkilön jäsenvaltion kansalaisena Suomessa saamista rikos- ja sakkorekisteriin merkityistä tuomioista. Tämä voisi luoda velvollisuuden ottaa sormenjäljet jälkikäteen siinä tapauksessa, että kyseinen henkilö menettäisi samassa yhteydessä jäsenvaltion kansalaisuuden. Sormenjäljet tulisi siten näissä tilanteissa ottaa jälkikäteen, jos jäsenvaltion kansalaisuuden menettänyt henkilö olisi aikaisemmin tuomittu vähintään kuuden kuukauden vankeusrangaistukseen, eikä sormenjälkiä olisi otettu esitutinnan aikana. Jos taas kolmannen maan kansalaisuuden tuomion jälkeen saaneesta henkilöstä tulisi jäsenvaltion ja kolmannen maan kaksoiskansalainen, sormenjälkien tallentamista koskevat vähimmäisvaatimukset eivät 2 artiklan nojalla soveltuisi, eikä velvollisuutta ottaa sormenjälkiä jälkikäteen olisi. Tällaisten kaksoiskansalaisten sormenjäljet merkittäisiin ECRIS-TCN:ään vain, jos ne olisi otettu esitutinnan aikana.

Artiklan 2 kohdassa asetetaan sormenjälkitiedoille teknisiä vaatimuksia. Kohdan mukaan artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen sormenjälkitietojen on oltava 10 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen, sormenjälkitietojen laatua, resoluutiota ja käyttöä koskevien teknisten eritelmien mukaisia. Lisäksi tuomion saaneen henkilön sormenjälkitietojen viitenumeron on sisällettävä tuomiojäsenvaltion koodi.

Mainitussa 10 artiklassa komissiolle annetaan oikeus hyväksyä täytäntöönpanosäädöksiä. Artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan komissio hyväksyy tekniset eritelmat sormenjälkitietojen laatua, resoluutiota ja käsittelyä varten. Komission on edellä mainitusti tarkoitus antaa asetuksen 10 artiklan 1 kohdan nojalla täytäntöönpanopäätös keväällä 2022.

Asetuksen 5 artiklan 2 kohdassa selvennetään velvoite, että sormenjälkitietojen on oltava sormenjälkitietoja koskevan täytäntöönpanopäätöksen edellyttämien teknisten vaatimusten mukaisia. Suomessa kyseinen velvoite koskisi poliisia, Tullia ja Rajavartiolaitosta, jotka edellä mainitun mukaisesti keräisivät sormenjälkitiedot. Koska 2 kohdassa asetettu velvoite koskee 5 artiklan 1 kohdan koko b alakohtaa, sitä tulisi noudattaa ensinnäkin pakkokeinolain 9 luvun 3 §:n nojalla kerättyjen sormenjälkitietojen osalta, kun kyse on 2 artiklassa tarkoitetuista kaksoiskansalaisista ja 3 artiklan 7 alakohdassa määritellyistä kolmannen maan kansalaisista. Lisäksi velvoitetta tulisi noudattaa esityksessä ehdotetun pakkokeinolain 9 luvun 3 a §:n nojalla kerättyjen

sormenjälkitietojen osalta. Velvoitteen noudattaminen olisi tärkeää, sillä ECRIS-TCN ei teknisesti toimi, jos sormenjälkitiedot eivät täytä niille asetettuja teknisiä vaatimuksia.

Artiklan 2 kohtaa voidaan soveltaa suoraan.

Artiklan 3 kohdan mukaan tietueeseen voi myös sisältyä tuomion saaneen kolmannen maan kansalaisen kasvokuvia, jos tuomiojäsenvaltion lainsäädännössä sallitaan tuomittujen henkilöiden kasvokuvien ottaminen ja säilyttäminen. Kasvokuvien tallettaminen on näin ollen harkinnanvaraista ja jäsenvaltioiden kansallisesti päätettävissä.

Kasvokuvalla tarkoitetaan asetuksen 3 artiklan 13 kohdan mukaan digitaalista kuvaa henkilön kasvoista. Tarkemmat säännökset kasvokuvien käytöstä ovat asetuksen 6 artiklassa.

Pakkokeinolain henkilötuntemerkkien ottamista koskeva 9 luvun 3 §:n 1 momentti mahdollistaa, että poliisimies saa ottaa rikoksesta epäillystä tunnistamista, rikoksen selvittämistä ja rikosentekijöiden rekisteröintiä varten muun ohella myös valokuvan. Esityksessä on kuitenkin katsottu, että rikosrekisteritietojen tehokas vaihtaminen ECRIS-TCN:ää käyttämällä ei edellytä, että Suomessa ECRIS-TCN:ään tallennettavaan tietueeseen sisällytetään myös kasvokuva. Riittävänä voidaan pitää sormenjälkitietojen ja alfanumeeristen tietojen tallentamista, jotka jo mahdollistavat henkilön tehokkaan tunnistamisen. Voitaneen arvioida, että vain poikkeuksellisissa tilanteissa sormenjälkitiedot eivät olisi käytettävissä, jolloin kasvokuvan käytöllä voitaisiin katsoa olevan merkitystä. Kasvokuvien käyttöönotto Suomessa aiheuttaisi kuitenkin merkittäviä taloudellisia kustannuksia, joiden voidaan katsoa suurempia kuin hyöty siitä, että kasvokuvia tallennettaisiin Suomessa ECRIS-TCN:ään sisällytettävään tietueeseen. Tämän johdosta esityksessä ehdotetaan, että Oikeusrekisterikeskus ei sisällyttäisi sen ECRIS-TCN:ään tallettamiin tietueisiin kasvokuvia. Tämä selvennettäisiin ehdotetun EU-rikosrekisterilain 3 a luvun 13 a §:ssä, jossa tietueeseen tallennettavana tietona ei mainittaisi kasvokuvaa.

Koska jotkut jäsenvaltiot voivat artiklan 3 kohdan nojalla ottaa kasvokuvan käyttöön, Oikeusrekisterikeskuksen ECRIS-TCN:ään asetuksen 7 artiklan nojalla tekemien hakujen tuloksena voi Suomeen tulla myös kasvokuvia. Kyseisten kasvokuvien käyttöä käsitellään 6 artiklan 1 kohdan yhteydessä.

Artiklan 3 kohta ei edellytä edellä mainitun EU-rikosrekisterilain 3 a luvun 13 a §:n lisäksi muuta täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Artiklan 4 kohdan mukaan tuomiojäsenvaltion on perustettava tietue automaattisesti, jos se on mahdollista, ja ilman aiheutonta viivytystä sen jälkeen, kun tuomio on merkitty rikosrekisteriin. Koska asetuksen sääntely sen 3 artiklan 1 kohdan mukaan koskee vain lainvoimaisia tuomioita, tietue olisi perustettava, kun Suomessa rikosrekisteriin tai sakkorekisteriin merkitty tuomio tulisi lainvoimaiseksi.

Artiklan 4 kohta ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Artiklan 5 kohdan mukaan tuomiojäsenvaltioiden on myös perustettava ennen 35 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tietojen tallentamisen aloittamispäivää annettuja tuomioita koskevat tietueet siltä osin kuin tuomion saaneita henkilöitä koskevat tiedot on tallennettu niiden kansallisiin tietokantoihin. Asetuksen johdanto-osan 29 kappaleessa selvennetään, että jäsenvaltioita ei kuitenkaan saisi velvoittaa keräämään tätä tarkoitusta varten tietoja, joita ei ollut niiden rikosrekistereissä ennen tietojen tallentamisen aloituspäivää. Artiklan mukaan näissä tapauksissa sormenjälkitiedot on sisällytettävä vain, jos ne on otettu rikosasian käsittelyn yhteydessä kansallisen

lainsäädännön mukaisesti ja ne voidaan selkeästi yhdistää muihin rikosrekisterissä oleviin henkilöllisyyden määrittämistä koskeviin tietoihin.

Kohdan ensimmäinen virke velvoittaa Oikeusrekisterikeskuksen perustamaan tietueet myös niin sanottujen vanhojen tuomioiden osalta siltä osin kuin tietoja on rikosrekisterissä ja sakkorekisterissä.

Kohdan toinen virke velvoittaa sisällyttämään kyseisiin tietueisiin sormenjälkitiedot vain, jos ne on otettu pakkokeinolain 9 luvun 3 §:n nojalla ja ne voidaan selkeästi yhdistää muihin rikosrekisterissä tai sakkorekisterissä oleviin henkilöllisyyden määrittämistä koskeviin tietoihin. Tässä tarkoitettua sormenjälkitietojen yhdistämistä niin sanottuihin vanhoihin rikosrekisteri- ja sakkorekisteritietoihin on Suomessa selvitetty ja todettu, että henkilön yhdistäminen vanhoihin sormenjälkiin on hyvin todennäköisesti mahdotonta, koska yhdistettävillä tiedoilla ei ole yhteistä tekijää, jonka avulla tiedot voitaisiin yhdistää. Tämä tarkoittaa, että artiklan 5 kohdassa edellytetyn mukaisesti Suomessa niin sanottuja vanhoja sormenjälkitietoja ei pääsääntöisesti voitaisi selkeästi yhdistää muihin rikosrekisterissä tai sakkorekisterissä oleviin henkilöllisyyden määrittämistä koskeviin tietoihin.

Artiklan 5 kohta ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Artiklan 6 kohdan mukaan noudattaakseen 1 kohdan b alakohdan i ja ii alakohdassa ja 5 kohdassa asetettuja velvoitteita, jäsenvaltiot voivat käyttää sormenjälkitietoja, jotka on otettu muuhun tarkoitukseen kuin rikosasian käsittelyä varten, jos tällainen käyttö on sallittu kansallisen lainsäädännön nojalla.

Henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 15 §:ssä säädetään erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelystä. Säännös ei mahdollista muuhun rekisteriin talletettujen sormenjälkitietojen käyttöä asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan i ja ii alakohdassa ja 5 kohdassa asetettujen velvoitteiden täyttämiseen. Esityksessä ole myöskään pidetty perusteltuna, että tällaisesta käyttötarkoituksen laajennuksesta säädettäisiin kansallisesti.

Artiklan 6 kohta ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen 6 artikla sisältää edellä mainituin tavoin tarkentavia säännöksiä kasvokuvien käytöstä. Artiklan 1 kohdan mukaan artiklan 2 kohdassa säädetyn delegoidun säädöksen voimaantuloon asti kasvokuvia saa käyttää ainoastaan alfanumeerisen haun tai sormenjälkitietoja käyttämällä tehdyn haun tuloksena tunnistetun kolmannen maan kansalaisen henkilöllisyyden varmentamiseen.

Artiklan 2 kohdassa siirretään komissiolle valta antaa 37 artiklan mukaisesti delegoituja säädöksiä, joilla täydennetään asetusta ja jotka koskevat kasvokuvien käyttöä kolmannen maan kansalaisen tunnistamiseen, kun se on teknisesti mahdollista, jotta voitaisiin tunnistaa jäsenvaltiot, joilla on tietoja tällaisten henkilöiden aiemmista tuomioista. Kohdan mukaan ennen siirretyn säädösvallan käyttöä komissio arvioi, ottaen huomioon tarpeellisuuden ja oikeasuhteisuuden sekä kasvojen tunnistusohjelmistojen alan kehityksen, vaaditun teknologian saatavuutta ja valmiutta.

Kuten edellä 5 artiklan 3 kohdan yhteydessä on todettu, esityksessä on katsottu, että rikosrekisteritietojen tehokas vaihtaminen ei edellyttäisi, että Oikeusrekisterikeskus tallentaisi Suomessa ECRIS-TCN:n tietueeseen kasvokuvan. Lisäksi mainitun kohdan yhteydessä on todettu, että koska jotkut jäsenvaltiot voivat artiklan 3 kohdan nojalla ottaa kasvokuvan käyttöön, Oikeusrekisterikeskuksen ECRIS-TCN:ään asetuksen 7 artiklan nojalla tekemien hakujen tuloksena voi

Suomeen tulla myös kasvokuvia. Asetuksen 6 artiklan 1 kohdan voidaan periaatteessa katsoa mahdollistavan näiden kasvokuvien käytön alfanumeerisen haun tai sormenjälkitietoja käyttämällä tehdyn haun tuloksena tunnistetun kolmannen maan kansalaisen henkilöllisyyden varmentamisen myös Suomessa. Koska esityksen mukaan Suomen osalta rikosrekisteritietojen vaihtamisessa ei käytettäisi kasvokuvia, Oikeusrekisterikeskuksella ei olisi kuvaa, johon toisen jäsenvaltion kasvokuvaa voisi verrata. Näin ollen säännöstä ei olisi käytännössä mahdollista soveltaa. Lisäksi voidaan katsoa, ettei Oikeusrekisterikeskuksella olisi tällaiseen tehtävään tarvittavaa asiantuntemusta.

Jäljempänä käsiteltävässä asetuksen 7 artiklassa säädetään, että jäsenvaltioissa juuri keskusviranomaisen eli Suomessa Oikeusrekisterikeskus tekee haut ECRIS-TCN:ään. Mainitun artiklan 7 kohdassa säädetään, että jos haun tuloksena on osuma, keskusjärjestelmä antaa toimivaltaiselle viranomaiselle automaattisesti tiedot jäsenvaltioista, joilla on rikosrekisteritietoja kolmannen maan kansalaisesta, sekä tietoihin liittyvät viitenumerot ja henkilöllisyyden määrittämistä koskevat tiedot. Kohdan mukaan henkilöllisyyden määrittämistä koskevat tiedot ja siten myös kasvokuvat annettaisiin Suomessa vain Oikeusrekisterikeskukselle. Asetuksessa ei säädetä kyseisten henkilöllisyyden määrittämistä koskevien tietojen edelleen luovuttamisesta Oikeusrekisterikeskukselta muulle viranomaiselle.

Koska edellä mainituin tavoin Oikeusrekisterikeskus ei käyttäisi eikä myöskään tallentaisi sille mahdollisesti annettavia kasvokuvia, esityksessä on tältä osin pidetty riittävänä asetuksen 6 ja 7 artiklan sääntelyä.

Kasvokuvien käyttöä voidaan arvioida uudelleen, kun artiklan 2 kohdassa tarkoitettu sääntely hyväksytään.

Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen **7 artiklassa** määritellään, mitkä tahot voivat käyttää ECRIS-TCN:ää, ja mihin tarkoitukseen. Artiklan *1 kohdan* mukaan ECRIS-TCN:ää käyttää keskusviranomaisen eli Suomessa Oikeusrekisterikeskus. Kohdan nojalla lähtökohtana on, että keskusviranomaisten on käytettävä ECRIS-TCN:ää niiden jäsenvaltioiden tunnistamiseksi, joilla on rikosrekisteritietoja tietyistä kolmannen maan kansalaisista, tietojen saamiseksi aikaisemmista tuomioista ECRISin kautta.

Asetuksen johdanto-osan 31 kappale sisältää keskeisen selvennyksen, jonka mukaan ECRIS-TCN:n ilmoittaman osuman ei olisi sellaisenaan katsottava tarkoittavan sitä, että asianomainen kolmannen maan kansalainen on tuomittu ilmoitetuissa jäsenvaltioissa. Aiempien tuomioiden olemassaolo olisi vahvistettava ainoastaan asianomaisten jäsenvaltioiden rikosrekistereistä saatujen tietojen pohjalta.

Keskusviranomaisen on käytettävä ECRIS-TCN:ää ensinnäkin silloin, kun kyseistä henkilöä koskevia rikosrekisteritietoja pyydetään asianomaisessa jäsenvaltiossa tätä henkilöä koskevaa rikosasian käsittelyä varten. Toiseksi ECRIS-TCN:ää on käytettävä artiklan 1 kohdassa lueteltua tarkoitusta varten, jos siitä on säädetty kansallisessa lainsäädännössä ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Nämä luetellut tarkoitukset ovat: henkilön oman rikosrekisterin tarkistaminen tämän pyynnöstä; turvallisuusselvitykset; lisenssin tai luvan saaminen; työnhakijaa koskeva taustaselvitys; taustaselvitys sellaista vapaaehtoistoimintaa varten, jossa ollaan suoraan ja säännöllisesti tekemisissä lasten tai haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden kanssa; viisumimenettelyt, menettelyt kansalaisuuden saamiseksi, maahanmuuttomenettelyt, mukaan lukien turvapaikkamenettelyt; ja hankintasopimuksiin ja julkisiin pätevyystutkintoihin liittyvät tarkistukset. ECRIS-TCN:ää käytetään siis lueteltuja tarkoituksia varten ainoastaan, jos kansallisessa

lainsäädännössä on näiden osalta säädetty rikosrekisteritietojen tarkistamisesta ja ECRIS-TCN:n käytöstä.

Artiklan 1 kohdassa asetetaan keskusviranomaisille siinä tarkoitetuissa tilanteissa velvollisuus käyttää ECRIS-TCN:ää. Kohdan toisen alakohdan mukaan kuitenkin yksittäisissä tapauksissa, jotka ovat muita kuin niitä tapauksia, joissa kolmannen maan kansalainen pyytää keskusviranomaiselta omia rikosrekisteritietojaan tai joissa pyyntö tehdään rikosrekisteritietojen saamiseksi direktiivin 2011/93/EU (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/93/EU lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta ja neuvoston puitepäättöksen 2004/68/YOS korvaamisesta) 10 artiklan 2 kohdan nojalla, rikosrekisteritietoja pyytävä viranomainen voi kuitenkin päättää, että tällainen ECRIS-TCN:n käyttö ei ole tarkoituksenmukaista.

Asetuksen johdanto-osan 18 kappaleessa selvennetään, että vaikka ECRIS-TCN:ää olisi periaatteessa käytettävä kaikissa artiklan 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa, rikosasian käsitteystä vastaavan viranomaisen olisi voitava päättää, että ECRIS-TCN:ää ei olisi käytettävä silloin, kun se ei olisi tarkoituksenmukaista tapaukseen liittyvissä olosuhteissa, esimerkiksi tietyn tyyppisten kiireellisten rikosasioiden käsittelyssä, kauttakulkutapauksissa, silloin, kun rikosrekisteritiedot on saatu ECRISin kautta äskettäin, tai vähäisten rikkomusten, erityisesti vähäisten liikenneriikkomusten, yleisten kunnallisten määräysten vähäisten rikkomusten ja vähäisten yleisen järjestyksen loukkaamisten tapauksissa.

Asetuksen johdanto-osan 20 kappaleen mukaan myös muiden rikosrekisteritietoja pyytävien viranomaisten olisi voitava päättää, että ECRIS-TCN:ää ei tulisi käyttää, jos se ei ole tarkoituksenmukaista tapaukseen liittyvissä olosuhteissa, esimerkiksi silloin, kun on suoritettava tiettyjä hallinnollisia vakiotarkastuksia tietyn henkilön ammatillisesta pätevyydestä, erityisesti jos tiedetään, että rikosrekisteritietoja ei tulla pyytämään muista jäsenvaltioista riippumatta ECRIS-TCN:ssä tehdyn haun tuloksesta.

Asetuksen johdanto-osan 21 kappaleessa lisäksi selvennetään, että kolmansien maiden kansalaisilla olisi oltava oikeus saada kirjalliset tiedot omasta rikosrekisteristään sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, jossa he pyytävät näitä tietoja, ja ECRIS-puitepäättöksen mukaisesti. Ennen kyseisten tietojen toimittamista kolmannen maan kansalaiselle asianomaisen jäsenvaltion olisi tehtävä haku ECRIS-TCN:ssä.

Mainituissa 21 kappaleessa tarkoitettulla kolmansien maiden kansalaisten oikeudella saada tiedot omasta rikosrekisteristään sekä artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitettulla henkilön oman rikosrekisterin tarkistamista koskevalla pyynnöllä tarkoitettaneen tilanteita, joissa henkilö Suomessa rikosrekisterilain nojalla pyytää omia rikosrekisteritietojaan rikosrekisterilaissa säädettyä tarkoitusta varten. Myös ECRIS-puitepäättöksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetään tilanteista, joissa henkilö pyytää tietoja omasta rikosrekisteristään. ECRIS-puitepäättöksen johdanto-osan 12 kappaleessa on selvennetty, että sääntely liittyy erityisesti tilanteeseen, jossa henkilö pyytää omia rikosrekisteritietojaan lasten kanssa työskentelyä varten.

ECRIS-puitepäättöstä täytäntöönpannaessa mainitut 6 artiklan säännökset sisällytettiin EU-rikosrekisterilain 20 §:ään, joka kattaa kaikki rikosrekisterilain 6 §:n 1–5 momentin mukaiset tilanteet, jossa henkilö pyytää itseään koskevan rikosrekisteriotteen muulle taholle toimitettavaksi. Asetuksen johdanto-osan edellyttämällä tavalla rikosrekisterilain säännökset mahdollistavat mainittujen otteiden antamisen kolmannen maan kansalaisille ja jäljempänä selostetun mukaisesti ennen tietojen toimittamista tehtäisiin haku ECRIS-TCN-järjestelmään kuten myös asetuksen 7 artiklan 1 kohdan toinen alakohta edellyttää. Myös ECRIS-puitepäättöksen edellä mainittu asiaa koskeva sääntely otettaisiin huomioon soveltamalla EU-rikosrekisterilain 20 §:ää.

Edellä mainituissa kolmannen maan kansalaisen omissa pyynnöissä ei siis olisi kyse rikosasioiden tietosuojalain 23 §:n mukaisista, rikosasioiden tietosuojadirektiivin 14 artiklaan perustuvista rekisteröidyn tarkastusoikeutta koskevista pyynnöistä, joista on säädetty erikseen. Tarkastusoikeutta koskevassa sääntelyssä on kyse oikeudesta saada itseään koskevia tietoja rekisterinpitäjältä.

Artiklan 1 kohdan teksti pohjautuu ECRIS-puitepäättöksen 6 artiklan 1 kohtaan, jonka mukaan kun jäsenvaltion rikosrekisterissä olevia tietoja pyydetään henkilöön kohdistuvaa rikosasian käsittelyä varten tai mitä tahansa muuta tarkoitusta kuin rikosasian käsittelyä varten, kyseisen jäsenvaltion keskusviranomainen voi kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti esittää toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle rikosrekisteritietoja ja niihin liittyviä tietoja koskevan pyynnön. Periaatteellisenä erona sääntelyssä on, että artiklan 1 kohdan mukaan keskusviranomaisella on velvollisuus käyttää ECRIS-TCN:ää, kun rikosrekisteritietoja on pyydetty, kun taas ECRIS-puitepäättöksen 6 artiklan 1 kohdan mukaan keskusviranomaisella on tällöin mahdollisuus rikosrekisteritietojen pyytämiseen.

Suomessa yleisillä tuomioistuimilla, syyttäväviranomaisilla, Rikosseuraamuslaitoksella ja poliisilla on mahdollisuus saada rikosrekisteritietoja teknisen käyttöliittymän välityksellä siten, että kyseinen viranomainen käyttää itsenäisesti rikosrekisteriä rikosrekisterilain 4 §:ssä säädettyihin tarkoituksiin (rikosrekisterilain 5 §:n 2 momentti). ECRIS-puitepäättöksen 6 artiklan 1 kohdan ja asetuksen 7 artiklan 1 kohdan sanamuodot eivät ota huomioon teknisen käyttöliittymän käyttämistä, vaan niiden mukaan keskusviranomaiset toimivat, kun niiltä on pyydetty rikosrekisteritietoja. ECRIS-puitepäättöksen 6 artiklan 1 kohdan sanamuoto on pantu täytäntöön EU-rikosrekisterilain 19 §:n 1 momentissa ottamalla huomioon teknisen käyttöliittymän käyttäminen siten, että sen mukaan Oikeusrekisterikeskus esittää luonnolliseen henkilöön kohdistuvaa rikosasian käsittelyä varten toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle rekisteritietojen luovuttamista ja niihin liittyviä tietoja koskevan pyynnön, kun tuomioistuin, syyttäväviranomainen, esitutkintaviranomainen tai Rikosseuraamuslaitos on sitä pyytänyt.

Esityksessä ehdotetaan EU-rikosrekisterilain uuteen 3 a lukuun ensinnäkin rikosasian käsittelyn osalta EU-rikosrekisterilain 19 §:n 1 momentin sanamuotoon perustuvaa säännöstä, jonka mukaan Oikeusrekisterikeskus käyttäisi ECRIS-TCN-järjestelmää asetuksen 7 artiklan 1 kohdassa säädetyn mukaisesti ennen 19 §:n 1 momentissa tarkoitettua pyynnön esittämistä rikosasian käsittelyä varten, kun tuomioistuin, syyttäväviranomainen, esitutkintaviranomainen tai Rikosseuraamuslaitos on sitä pyytänyt (13 d §). Säännös selventäisi kansallisen menettelyn suhteessa artiklan 1 kohtaan, joka ei ota huomioon rikosrekisterin teknisiä käyttöliittymiä.

Artiklan 1 kohdan lähtökohtana on, että ECRIS-TCN:ää käytetään aina, kun rikosasian käsittelyssä toimivaltainen kansallinen viranomainen käyttää rikosrekisteritietoja. Artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaan yksittäisissä tapauksissa, jotka ovat muita kuin niitä tapauksia, joissa kolmannen maan kansalainen pyytää keskusviranomaiselta omia rikosrekisteritietojaan tai joissa pyyntö tehdään rikosrekisteritietojen saamiseksi direktiivin 2011/93/EU 10 artiklan 2 kohdan nojalla, rikosrekisteritietoja pyytävä viranomainen voi kuitenkin päättää, että tällainen ECRIS-TCN:n käyttö ei ole tarkoituksenmukaista. Edellä mainitun mukaisesti johdanto-osan 18 kappale sisältää esimerkkejä tällaisista tilanteista. Rikosasian käsittelyn osalta rikosasian käsittelystä vastaava viranomainen eli Suomessa tuomioistuin, syyttäväviranomainen, esitutkintaviranomainen tai Rikosseuraamuslaitos päättäisi tarkoituksenmukaisuudesta. Kyseiset viranomaiset voisivat näin ollen yksittäisissä tapauksissa päättää, ettei ECRIS-TCN:n käyttö olisi tarkoituksenmukaista. Pääsääntönä kuitenkin olisi ECRIS-TCN:n käyttäminen.

Asetuksen tehokkaan soveltamisen kannalta esityksessä on pidetty perusteltuna, että EU-rikosrekisterilain uuteen 3 a lukuun otettaisiin lisäksi säännös, joka selventäisi, missä tilanteessa tuomioistuin, syyttäväviranomainen, esitutkintaviranomainen tai Rikosseuraamuslaitos pyytäisi ECRIS-TCN:n käyttöä Oikeusrekisterikeskukselta. Säännöstä voidaan pitää tarpeellisena, sillä artiklan 1 kohta ei ota huomioon edellä mainittuja teknisiä käyttöyhteyksiä. Esityksessä ehdotetun säännöksen mukaan pyyntö tulisi esittää, kun asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettua kolmannen maan kansalaista taikka jäsenvaltion kansalaista, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, koskevassa rikosasian käsittelyssä käytetään rikosrekisteritietoja, jollei asetuksessa toisin säädetä (13 d §). Asetuksen 2 artiklan edellyttämällä tavalla säännöksen ehdotetaan soveltuvan myös jäsenvaltion kansalaisiin, joilla on myös kolmannen maan kansalaisuus. Jäsenvaltion kansalaisella tarkoitettaisiin tässä ja muualla esityksessä myös Suomen kansalaista.

Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2020:69 ottanut kantaa siihen, millä edellytyksillä tuomioistuimen on hankittava selvitys ulkomaisista tuomioista. Sen mukaan tuomioistuimen on hankittava selvitys ulkomaisista tuomioista samoin edellytyksin kuin rikosrekisteriote kansalliseistikin hankittaisiin. Tapauksessa oli kyse rikosrekisteritietojen hankkimisesta toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta ja Euroopan unionin jäsenvaltioissa annettujen tuomioiden huomioon ottamisesta uudessa rikosprosessissa annetun neuvoston puitepäätöksen (2008/675/YOS) tulokinnasta. Mainitun puitepäätöksen 3 artiklan 1 kohdan mukaan kunkin jäsenvaltion on varmistettava, että henkilölle toisissa jäsenvaltioissa eri tosiseikkojen perusteella annetut aiemmat rikostuomiot otetaan kansallisen lainsäädännön mukaisesti huomioon samassa määrin kuin vastaavat kansalliset tuomiot otetaan huomioon ja että niihin liitetään vastaavat oikeusvaikutukset kuin aiempiin kansallisiin tuomioihin. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi tuomioistuimen on hankittava selvitys ulkomaisista tuomioista samoin edellytyksin kuin rikosrekisteriote kansalliseistikin hankittaisiin, jotta aikaisempi rikollisuus voidaan rikoslain 6 luvun 9 §:n 1 momentin mukaisesti ottaa huomioon rangaistuslajin valinnassa. Ratkaisussa EU:n jäsenvaltiossa tuomitulla aiemmalla rangaistuksella oli uutta tuomiota ankaroitava vaikutus, mutta vaikutus voisi rikoslain 7 luvun 9 §:n nojalla olla myös kohtuullistava. Esityksessä ehdotettu säännös ECRIS-TCN:n käyttämisestä rikosasian käsittelyyn olisi korkeimman oikeuden ratkaisussa ilmaistun periaatteen mukainen.

Kuten edellä on todettu, artiklan 1 kohta sisältää säännökset ECRIS-TCN:n käytöstä myös muiden käyttötarkoitusten kuin rikosasian käsittelyn osalta. Kyseiset muut käyttötarkoitukset on edellä mainitun mukaisesti lueteltu artiklan 1 kohdassa. Niiden osalta jäsenvaltiolla ei ole velvollisuutta käyttää ECRIS-TCN:ää, vaan ECRIS-TCN:ää käytetään, jos mainitusta käyttötarkoituksesta rikosrekisteritietojen käytössä ja ECRIS-TCN:n käytöstä on säädetty kansallisessa lainsäädännössä.

EU-rikosrekisterilaissa säädettyä ECRIS-puitepäätöksen mukaista menettelyä rikosrekisteritietojen vaihtamiseen toisten jäsenvaltioiden kanssa sovelletaan rikosasian käsittelyn (14 ja 19 §) lisäksi rikosrekisterilain 6 §:n 1–5 momentin mukaisiin yksityisen henkilön itseään koskeviin pyyntöihin (15 ja 20 §), alaikäisten kanssa työskentelyä tai toimimista varten tehtyihin pyyntöihin (15 a ja 20 a §) sekä räjähteiden lähtöaineiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä, asetuksen (EY) N:o 1907/2006 muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 98/2013 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1148, jäljempänä *lähtöaineasetus*, 6 artiklassa tarkoitettua luvanhakijan taustan selvittämiseksi koskeviin pyyntöihin (15 b ja 20 b §).

Kaikkien edellä mainittujen asiaryhmien osalta EU-sääntely velvoittaa rikosrekisteritietojen pyytämiseen toisesta jäsenvaltiosta taikka rikosrekisteritietojen luovuttamiseen toiselle jäsenvaltiolle. Muilta osin muiden käyttötarkoitusten kuin rikosasian käsittelyn osalta ECRIS-puitepäätös tai muu EU-sääntely ei velvoita rikosrekisteritietojen pyytämiseen tai luovuttamiseen,

vaan ECRIS-puitepäättöksen 7 artiklan 2 kohdan mukaan tietoja toimitetaan kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Suomessa päädyttiin siten ECRIS-puitepäättöstä täytäntöön pantaessa säätämään tietojen luovuttamisesta muuta tarkoitusta kuin rikosasian käsittelyä varten vain siltä osin kuin EU-sääntely edellytti tietojen pyytämistä tai luovuttamista. Ratkaisu vastasi lakivaliokunnan lausunnossaan 17/2006 vp esittämää kantaa, jossa se on suhtautunut varauksellisesti säännöksiin, joiden perusteella tietoja voidaan luovuttaa myös muulla perusteella kuin rikosasian käsittelyä varten (HE 1/2012 vp, s. 28).

Esityksessä on vastaavasti pidetty perusteltuna, että muiden käyttötarkoitusten kuin rikosasian käsittelyn osalta ECRIS-TCN:ää käytettäisiin Suomessa vain niissä tilanteissa, joissa ECRIS-puitepäättös tai muu EU-sääntely velvoittaa ECRIS-yhteistyössä pyytämään rikosrekisteritietoja toisesta jäsenvaltiosta taikka tehdyn pyynnön nojalla rikosrekisteritietojen luovuttamiseen Suomeen. Esityksessä on katsottu, että ECRIS-TCN:n käyttö sellaisiin käyttötarkoituksiin, joissa ECRIS-puitepäättös tai muu EU-sääntely ei velvoita ECRIS-yhteistyössä pyytämään rikosrekisteritietoja toisesta jäsenvaltiosta taikka tehdyn pyynnön nojalla rikosrekisteritietojen luovuttamiseen Suomeen, aiheuttaisi perusteetonta hallinnollista taakkaa, koska varsinaisia rikosrekisteritietoja ei kuitenkaan todennäköisesti saataisi toisesta jäsenvaltiosta.

Tämän johdosta esityksessä ehdotetaan, että EU-rikosrekisterilain ehdotettuun uuteen 3 a lukuun otettaisiin ensinnäkin säännös ECRIS-TCN:n käyttämisestä yksityisen henkilön pyynnön perusteella. Säännös perustuisi EU-rikosrekisterilain 20 §:ään, jossa määritellään, että Oikeusrekisterikeskus esittää toiselle jäsenvaltiolle rikosrekisteritietojen luovuttamista ja niihin liittyviä tietoja koskevan pyynnön, kun yksityinen henkilö on pyytänyt itseään koskevan rikosrekisteriotteen rikosrekisterilain 6 §:n 1–5 momentin mukaisesti. Voimassa oleva säännös soveltuu vain toisen jäsenvaltion kansalaisiin. Säännös perustuu ECRIS-puitepäättöksen 6 artiklan 3 kohtaan. ECRIS-direktiivissä mainittuun ECRIS-puitepäättöksen 6 artiklaan ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 a kohta, joka sisältäisi vastaavan säännöksen kolmannen maan kansalaisten osalta. Mainittua 3 a kohtaa käsitellään jäljempänä esityksessä ja ehdotetaan EU-rikosrekisterilain 20 §:n täydentämistä uudella 2 momentilla, joka sisältäisi mainitun uuden 3 a kohdan mukaiset säännökset.

Ehdotetun uuteen 3 a lukuun otettavan säännöksen mukaan Oikeusrekisterikeskus käyttäisi ECRIS-TCN-järjestelmää asetuksen 7 artiklan 1 kohdassa säädetyn mukaisesti ennen 20 §:n 2 momentissa tarkoitettua pyynnön esittämistä, kun yksityinen henkilö, joka on asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettu kolmannen maan kansalainen taikka jäsenvaltion kansalainen, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, pyytää Oikeusrekisterikeskukselta itseään koskevan rikosrekisteriotteen rikosrekisterilain 6 §:n 1–5 momentin mukaisesti (13 e §). Asetuksen 2 artiklan edellyttämällä tavalla säännöksen ehdotetaan soveltuvan myös jäsenvaltion kansalaisiin, joilla on myös kolmannen maan kansalaisuus. Säännöksessä asetettaisiin Oikeusrekisterikeskukselle velvollisuus käyttää ECRIS-TCN:ää, sillä siinä tarkoitettut käyttötarkoitukset olisivat edellä mainitun asetuksen 7 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaisia, joissa kolmannen maan kansalainen tai jäsenvaltion kansalainen, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, pyytää keskusviranomaiselta omia rikosrekisteritietojaan tai joissa pyyntö tehdään rikosrekisteritietojen saamiseksi direktiivin 2011/93/EU 10 artiklan 2 kohdan nojalla. Kyseisen alakohdan mukaan näissä tapauksissa ECRIS-TCN:ää olisi aina käytettävä.

Rikosrekisterilain 6 §:n 1 momentin mukaan yksityinen henkilö saa itseään koskevan otteen rikosrekisteristä viisumia, työlupaa, oleskelulupaa tai muuta niihin verrattavaa syytä varten. Oikeusrekisterikeskuksen mukaan otteita pyydetään lähinnä ulkomaan viranomaisia varten. Li-

säksi yksityinen henkilö saa itseään koskevan otteen rikosrekisteristä esitettäväksi vieraan valtion viranomaiselle tai muulle toimielimelle adoptiota varten. ECRIS-TCN:n muiden kuin rikosasian käsittelyn käyttötarkoitusten tulee olla artiklan 1 kohdassa lueteltuja tai muuten niistä tulee ilmoittaa komissiolle jäljempänä käsiteltävän artiklan 2 kohdan mukaisesti. Rikosrekisterilain 6 §:n 1 momentin mukaisten käyttötarkoitusten voidaan katsoa olevan artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan mukaisia henkilön oman rikosrekisterin tarkistamisia tämän pyynnöstä. Lisäksi kyseessä voidaan katsoa olevan artiklan 1 kohdan kolmannessa luetelmakohdassa tarkoitettu luvan saaminen taikka 6 luetelmakohdassa tarkoitettu viisumimenettely, menettely kansalaisuuden saamiseksi tai maahanmuuttomenettely, mukaan lukien turvapaikkamenettelyt. Artiklan 1 kohdan luetelmakohtien voidaan katsoa kattavan rikosrekisterilain 6 §:n 1 momentin käyttötarkoitukset, joten niistä ei tarvitsisi tehdä artiklan 2 kohdan mukaista ilmoitusta komissiolle.

Rikosrekisterilain 6 §:n 2 ja 3 momentin mukaan yksityinen henkilö saa itseään koskevan otteen rikosrekisteristä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) 2 §:ssä tarkoitettua tehtävää varten. Mainitun käyttötarkoituksen voidaan katsoa olevan artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan mukainen henkilön oman rikosrekisterin tarkistaminen tämän pyynnöstä. Lisäksi kyseessä on 4 luetelmakohdan mukainen työnhakijaa koskeva taustaselvitys. Artiklan 1 kohdan luetelmakohtien voidaan katsoa kattavan rikosrekisterilain 6 §:n 2 ja 3 momentin käyttötarkoituksen, joten siitä ei tarvitsisi tehdä artiklan 2 kohdan mukaista ilmoitusta komissiolle.

Rikosrekisterilain 6 §:n 4 momentin mukaan henkilö saa itseään koskevan otteen rikosrekisteristä voidakseen toimia kuvaohjelmalain (710/2011) mukaisena kuvaohjelmaluokittelijana. Mainitun käyttötarkoituksen voidaan katsoa olevan artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan mukainen henkilön oman rikosrekisterin tarkistaminen tämän pyynnöstä. Lisäksi kyseessä on 4 luetelmakohdan mukainen työnhakijaa koskeva taustaselvitys. Artiklan 1 kohdan luetelmakohtien voidaan katsoa kattavan rikosrekisterilain 6 §:n 4 momentin käyttötarkoituksen, joten siitä ei tarvitsisi tehdä artiklan 2 kohdan mukaista ilmoitusta komissiolle.

Rikosrekisterilain 6 §:n 5 momentin mukaan opiskelija saa itseään koskevan otteen rikosrekisteristä voidakseen koulutukseen liittyvissä käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä taikka harjoittelussa ryhtyä sellaiseen tehtävään, johon olennaisesti kuuluu työskentelyä alaikäisten parissa ja jossa ote on pyydettyä toimitettava koulutuksen järjestäjälle tai korkeakoululle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017), ammattikorkeakoululain (932/2014) tai yliopistolain (558/2009) mukaan. Mainitun käyttötarkoituksen voidaan katsoa olevan artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan mukainen henkilön oman rikosrekisterin tarkistaminen tämän pyynnöstä. Artiklan 1 kohdan muut luetelmakohdat eivät soveltuisi 5 momentin käyttötarkoitukseen, sillä kyseessä ei olisi 4 luetelmakohdassa tarkoitettu työnhakija, vaan opiskelija, eikä myöskään 5 luetelmakohdassa tarkoitettu vapaaehtoistoiminta.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että EU-rikosrekisterilain ehdotettuun uuteen 3 a lukuun otettaisiin säännös ECRIS-TCN:n käyttämisestä vapaaehtoistoimintaa varten. Säännös perustuisi EU-rikosrekisterilain 20 a §:n 1 momenttiin, jossa määritellään, että Oikeusrekisterikeskus esittää toiselle jäsenvaltiolle rikosrekisteritietojen luovuttamista ja niihin liittyviä tietoja koskevan pyynnön, kun Oikeusrekisterikeskukselta on pyydetty asianomaisen henkilön suostumuksella rikosrekisterilain 6 a §:n nojalla rikosrekisteriotetta lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä annetussa laissa (148/2014) tarkoitettua tehtävän hoitamista varten. Säännös perustuu direktiivin 2011/93/EU 10 artiklan 3 kohtaan. Ehdotetun uuteen 3 a lukuun otettavan säännöksen mukaan Oikeusrekisterikeskus käyttäisi ECRIS-TCN-järjestelmää ase-

tuksen 7 artiklan 1 kohdassa säädetyn mukaisesti ennen 20 a §:n 1 momentissa tarkoitetun pyynnön esittämistä, kun Oikeusrekisterikeskukselta on pyydetty asianomaisen henkilön, joka on asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettu kolmannen maan kansalainen taikka jäsenvaltion kansalainen, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, suostumuksella rikosrekisterilain 6 a §:n nojalla rikosrekisteriotetta lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä annetussa laissa tarkoitetun tehtävän hoitamista varten (13 f §). Asetuksen 2 artiklan edellyttämällä tavalla säännöksen ehdotetaan soveltuvan myös jäsenvaltion kansalaisiin, joilla on myös kolmannen maan kansalaisuus. Säännöksessä asetettaisiin Oikeusrekisterikeskukselle velvollisuus käyttää ECRIS-TCN:ää, sillä siinä tarkoitettu käyttötarkoitus olisi edellä mainitun artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukainen, jossa pyyntö tehdään rikosrekisteritietojen saamiseksi direktiivin 2011/93/EU 10 artiklan 2 kohdan nojalla. Kyseisen alakohdan mukaan näissä tapauksissa ECRIS-TCN:ää olisi aina käytettävä.

Rikosrekisterilain 6 a §:n mukaan lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä annetussa laissa tarkoitettu vapaaehtoistehtävän järjestäjä saa rikosrekisterilain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua otteen vapaaehtoisen suostumuksella mainitussa laissa säädetyn edellytyksin. Mainitun käyttötarkoituksen voidaan katsoa olevan artiklan 1 kohdan 5 luetelmakohdan mukainen taustaselvitys sellaista vapaaehtoistoimintaa varten, jossa ollaan suoraan ja säännöllisesti tekemisissä lasten tai haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden kanssa. Mainitun luetelmakohdan voidaan katsoa kattavan rikosrekisterilain 6 a §:n käyttötarkoituksen, joten siitä ei tarvitsisi tehdä artiklan 2 kohdan mukaista ilmoitusta komissiolle.

Esityksessä vielä ehdotetaan, että EU-rikosrekisterilain ehdotettuun uuteen 3 a lukuun otettaisiin lisäksi säännös ECRIS-TCN:n käyttämisestä lähtöaineasetuksen tarkoittamissa tilanteissa. Säännös perustuisi EU-rikosrekisterilain 20 b §:ään, jossa määritellään, että Oikeusrekisterikeskus esittää toiselle jäsenvaltiolle rikosrekisteritietojen luovuttamista ja niihin liittyviä tietoja koskevan pyynnön lähtöaineasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettua tarkoitusta varten, kun Poliisihallitus on sitä pyytänyt. Säännös perustuu lähtöaineasetuksen 6 artiklan 9 kohtaan. Ehdotetun uuteen 3 a lukuun otettavan säännöksen mukaan Oikeusrekisterikeskus käyttäisi ECRIS-TCN-järjestelmää asetuksen 7 artiklan 1 kohdassa säädetyn mukaisesti ennen 20 b §:ssä tarkoitetun pyynnön esittämistä, kun Poliisihallitus on sitä pyytänyt lähtöaineasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettua tarkoitusta varten (13 g §). Säännöksessä asetettaisiin asetuksen 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti Oikeusrekisterikeskukselle velvollisuus käyttää ECRIS-TCN:ää, kun Poliisihallitus sitä pyytäisi.

Asetuksen tehokkaan soveltamisen kannalta esityksessä on pidetty perusteltuna, että EU-rikosrekisterilain uuteen 3 a lukuun otettaisiin lisäksi säännös, joka selventäisi, missä tilanteessa Poliisihallitus pyytäisi ECRIS-TCN:n käyttöä Oikeusrekisterikeskukselta. Säännöstä voidaan pitää tarpeellisenä kansallisen käytännön menettelyn selventämiseksi. Esityksessä ehdotetun säännöksen mukaan pyyntö tulisi esittää, kun asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettua kolmannen maan kansalaista taikka jäsenvaltion kansalaista, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, koskevassa lähtöaineasetuksen 6 artiklassa tarkoitettua luvanhakijan taustan selvittämisessä käytetään rikosrekisteritietoja, jollei asetuksessa toisin säädetä (13 g §). Asetuksen 2 artiklan edellyttämällä tavalla säännöksen ehdotetaan soveltuvan myös jäsenvaltion kansalaisiin, joilla on myös kolmannen maan kansalaisuus.

Kuten edellä on todettu, artiklan 1 kohdan toinen alakohta mahdollistaisi, että rikosrekisteritietoja pyytävä viranomainen voisi kuitenkin yksittäisissä tapauksissa päättää, että ECRIS-TCN:n käyttö ei ole tarkoituksenmukaista. Edellä mainitun mukaisesti asetuksen johdanto-osan 20 kappale sisältää esimerkin tällaisesta tilanteesta. Poliisihallitus voisi näin ollen yksittäisissä tapauksissa päättää, ettei ECRIS-TCN:n käyttö olisi tarkoituksenmukaista. Pääsääntönä kuitenkin olisi ECRIS-TCN:n käyttäminen.

Lähtöaineasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu taustantarkistus liittyy kyseisen 6 artiklan mukaiseen lupamenettelyyn. Kyseisen käyttötarkoituksen voidaan katsoa olevan artiklan 1 kohdan kolmannessa luettelakohdassa tarkoitettu luvan saaminen. Kyseisen luettelakohdan voidaan katsoa kattavan lähtöaineasetuksen 6 artiklan käyttötarkoituksen, joten siitä ei tarvitsisi tehdä artiklan 2 kohdan mukaista ilmoitusta komissiolle.

Siltä osin kuin kyse on muusta kuin rikosasian käsittelystä, rikosrekisteritiedot luovutetaan edellä mainituissa tilanteissa EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan kuuluviin tarkoituksiin. Rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvien henkilötietojen käsittelystä säädetään tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa ja tietosuojalain 7 §:ssä. Pykälän 2 momentin perusteella 6 §:n 2 momentissa säädetty toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi soveltuvat myös käsiteltäessä 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja.

Esityksessä on pidetty perusteltuna, että kun Oikeusrekisterikeskus tekisi artiklan mukaisia hakuja ECRIS-TCN:ään, sille annettaisiin oikeus käyttää poliisin tietojärjestelmästä saatavia sormenjälkitietoja hakujen tekemiseen. Tämä edellyttäisi, että Oikeusrekisterikeskuksella olisi oikeus ensin tehdä alfanumeeristen tietojen perusteella haku poliisin tietojärjestelmään sormenjälkitietojen saamiseksi. Näiden sormenjälkitietojen ja mahdollisesti tarvittavien alfanumeeristen tietojen perusteella Oikeusrekisterikeskus voisi tehdä haun ECRIS-TCN:ään. Hakujen tekemisessä noudatettaisiin samoja periaatteita kuin edellä 5 artiklan yhteydessä ehdotetun 13 a §:n 2 momentin osalta. Oikeusrekisterikeskus ei luovuttaisi sormenjälkitietoja edelleen. Sormenjälkitietojen käyttö mahdollistaisi kolmannen maan kansalaisen täsmällisen tunnistamisen ja minimoi väävät osumat. Jäljempänä selostettava artiklan 5 kohta mahdollistaa hakujen tekemisen ECRIS-TCN:ään kaikilla 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuilla tiedoilla eli myös sormenjälkitiedoilla. Asetus ei kuitenkaan sisällä säännöksiä keskusviranomaisen oikeudesta saada sormenjälkitietoja hakujen tekemistä varten. Esityksessä ehdotetaan mainitut haut mahdollistavan säännöksen sisällyttämistä EU-rikosrekisterilain uuteen 3 a lukuun (13 c §:n 1 momentti). Lisäksi ehdotetaan tarpeellisenä suojatoimena sormenjälkitietojen säilytysaikaa koskevaa säännöstä.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltion, joka päättää, jos siitä on säädetty kansallisessa lainsäädännössä ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti, käyttää ECRIS-TCN:ää muihin kuin 1 kohdassa esitettyihin tarkoituksiin aikaisempia tuomioita koskevien tietojen saamiseksi ECRIS:in kautta, on ilmoitettava tällaiset muut tarkoitukset ja tällaisten tarkoitusten kaikki muutokset komissiolle. Ilmoitus on tehtävä 35 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuun käyttöönottopäivään mennessä tai milloin tahansa myöhemmin. Komissio julkaisee nämä ilmoitukset Euroopan unionin virallisessa lehdessä 30 päivän kuluessa ilmoitusten vastaanottamisesta.

Edellä artiklan 1 kohdan osalta on todettu, että Suomella ei ole tarvetta tehdä artiklan 2 kohdan mukaisia ilmoituksia.

Artiklan 3 kohdassa säädetään, että keskusviranomaisen lisäksi ECRIS-TCN:ää voivat käyttää Eurojust, Europol ja EPPO. Kohdan mukaan näillä on 14–18 artiklan mukaisesti oikeus tehdä hakuja ECRIS-TCN:ssä niiden jäsenvaltioiden tunnistamiseksi, joilla on rikosrekisteritietoja tietyistä kolmannen maan kansalaisista. Ne eivät kuitenkaan saa tallentaa tietoja ECRIS-TCN:ään eivätkä oikaista tai poistaa niitä.

Artiklan 3 kohta ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Artiklan 4 kohdassa säädetään, että 1–3 kohdassa tarkoitettua tarkoitusta varten toimivaltaiset viranomaiset voivat myös tehdä hakuja ECRIS-TCN:ssä tarkistaakseen, onko jollakin jäsenvaltiolla unionin kansalaisen osalta rikosrekisteritietoja, jotka koskevat kyseistä henkilöä kolmannen maan kansalaisena. Säännös siis mahdollistaa hakujen tekemisen ECRIS-TCN:ssä,

vaikka toimivaltaisilla viranomaisilla olevan tiedon mukaan kyseessä oleva henkilö on unionin kansalainen, eikä kolmannen maan kansalainen. Kohdassa tarkoitettulla haulla voidaan tarkistaa, löytyykö unionin kansalaiselta rikosrekisterimerkintöjä kolmannen maan kansalaisena, mikä tarkoittaisi, että henkilö olisikin kaksoiskansalainen. Säännöksen mukaan hakuja voivat tehdä toimivaltaiset viranomaiset eli asetuksen 3 artiklan 6 kohdan määritelmän mukaisesti Suomessa Oikeusrekisterikeskus sekä lisäksi Eurojust, Europol ja EPPO. Asetuksessa ei määritellä, missä tilanteessa tai millä perusteella hakuja tulisi tehdä. Koska kyseessä on asetus, eikä säännös sisällä viittausta kansalliseen lainsäädäntöön, säännöstä sovellettaisiin sellaisenaan.

Artiklan 4 kohta ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Artiklan 5 kohdan mukaan tehdessään hakuja ECRIS-TCN:ssä toimivaltaiset viranomaiset voivat käyttää kaikkia 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja tai vain osaa niistä. Vähimmäistiedot hakujen tekemiseksi järjestelmässä täsmennetään 10 artiklan 1 kohdan g alakohdan mukaisesti hyväksytyssä täytäntöönpanosäädöksessä.

Mainitussa 10 artiklassa komissiolle annetaan oikeus hyväksyä täytäntöönpanosäädöksiä. Artiklan 1 kohdan g alakohdan mukaan komissio hyväksyy pääsyn ECRIS-TCN:ään ja hakujen tekemisen 7 artiklan mukaisesti. Kuten edellä on todettu, komission on tarkoitus antaa asetuksen 10 artiklan 1 kohdan nojalla täytäntöönpanopäätös keväällä 2022.

Artiklan 5 kohta ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Artiklan 6 kohdan mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat myös tehdä hakuja ECRIS-TCN:ssä käyttämällä kasvokuvia edellyttäen, että tällainen toiminnallisuus on otettu käyttöön 6 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

Kuten edellä on todettu, 6 artiklan 2 kohdan mukainen sääntely annettaisiin myöhemmässä vaiheessa. Artiklan 6 kohta ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Artiklan 7 kohdassa säädetään, mitä tietoja ECRIS-TCN luovuttaa, kun siihen tehdään haku, ja miten luovutettuja tietoja voidaan käyttää. Kohdan mukaan, jos haun tuloksena on osuma, keskusjärjestelmä antaa toimivaltaiselle viranomaiselle automaattisesti tiedot jäsenvaltioista, joilla on rikosrekisteritietoja kolmannen maan kansalaisesta, sekä tietoihin liittyvät viitenumerot ja henkilöllisyyden määrittämistä koskevat tiedot. Kohta määrittelee, että tällaisia henkilöllisyyden määrittämistä koskevia tietoja saa käyttää ainoastaan kyseessä olevan kolmannen maan kansalaisen henkilöllisyyden todentamiseen. Lisäksi kohta asettaa rajoituksen, jonka mukaan keskusjärjestelmässä tehdyn haun tuloksia saa käyttää ainoastaan ECRIS-puitepäätöksen 6 artiklan mukaisen pyynnön tai asetuksen 17 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua pyynnön tekemiseen.

Mainittu 6 artiklan mukainen pyyntö koskee keskusviranomaisen toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle esittämää pyyntöä rikosrekisteritietojen luovuttamisesta. Mainittu 17 artiklan 3 kohdan mukainen pyyntö koskee Eurojustin jäsenvaltiolle esittämää tiedustelua jäsenvaltion tietojen ilmoittamisesta kolmannelle maalle tai kansainväliselle järjestölle.

Koska kohdan mukaan tiedot toimitetaan 3 artiklan 6 kohdassa tarkoitetuille toimivaltaisille viranomaisille, Suomessa tiedot luovutettaisiin Oikeusrekisterikeskukselle. Kuten edellä 6 artiklan perusteluissa on todettu, kohta ei mahdollista haun perusteella Oikeusrekisterikeskukselle annettujen tietojen luovuttamista muille viranomaisille tai tahoille.

Artiklan 7 kohtaa voidaan soveltaa suoraan, mutta esityksessä ehdotetaan tarpeellisenä suoja-toimena sormenjälkitietojen säilytysaikaa koskevaa säännöstä (13 c §:n 2 momentti).

Artiklan 8 kohdan mukaan, jos haun tuloksena ei ole osumaa, keskusjärjestelmä ilmoittaa siitä automaattisesti toimivaltaiselle viranomaiselle. Suomessa tieto tulisi Oikeusrekisterikeskusk-selle.

Artiklan 8 kohta ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

III luku Tietojen säilyttäminen ja muuttaminen

Asetuksen **8 artiklassa** säädetään tietojen säilyttämisaikasta. Artiklan 1 kohdan mukaan tietue säilytetään keskusjärjestelmässä niin kauan kuin tiedot asianomaisen henkilön tuomioista säilytetään rikosrekisterissä. Artiklan 2 kohdan mukaan 1 kohdassa tarkoitetun säilyttämisaian päätyttyä tuomiojäsenvaltion keskusviranomaisen on poistettava tietue keskusjärjestelmästä, sormenjälkitiedot tai kasvokuvat mukaan lukien. Poiston on tapahduttava automaattisesti, jos se on mahdollista, ja joka tapauksessa viimeistään kuukauden kuluttua säilyttämisaian päättymisestä.

Rikosrekisterilain 10 §:ssä säädetään tietojen poistamisesta rikosrekisteristä. Artiklan 1 kohdan mukaan Oikeusrekisterikeskuksen ECRIS-TCN:ään tallentamat rikosrekisteritiedot poistettaisiin kyseisen 10 §:n säännösten mukaisesti. Sakon täytäntöönpanosta annetun lain 50 §:n 2 momentin mukaan sakkorekisterin tietoja ei saa luovuttaa enää sen jälkeen, kun kolme vuotta on kulunut lainvoimaisen tuomion tai muun lopullisen viranomaisratkaisun julistamisesta tai antamisesta. Lain 52 §:n mukaan sakkorekisterin sisältämät tiedot poistetaan viiden vuoden kuluttua siitä, kun niitä koskevan tässä laissa tarkoitetun seuraamuksen täytäntöönpano on päättynyt. Sääntelyn mukaan sakkorekisterin tietoja näin ollen säilytetään pidempään kuin niitä mainitun 50 §:n 2 momentin mukaan voidaan luovuttaa.

Esityksessä on pidetty perusteltuna, että Oikeusrekisterikeskuksen ECRIS-TCN:ään tallentamat sakkorekisterin tiedot poistettaisiin mainitun 50 §:n 2 momentin mukaisena ajankohtana, jonka jälkeen niitä ei säännöksen mukaan voida enää luovuttaa. Esityksessä ehdotetaan, että tästä otettaisiin selventävä säännös EU-rikosrekisterilakiin otettavaan uuteen 3 a lukuun (13 h §:n 1 kohta).

Kuten edellä on todettu, artiklan mukaan sormenjälkitiedot tulisi poistaa samaan aikaan kuin rikosrekisterin ja sakkorekisterin tiedot. Tämä tarkoittaa, että sormenjälkitietoja ei voisi poistaa tietueesta ennen kuin rikosrekisterin ja sakkorekisterin tiedot poistetaan. Henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain 33 §:n 4 momentissa säädetään henkilöllisyyden toteamiseksi käsiteltävien tuntemerkkien eli myös sormenjälkitietojen poistamisesta poliisin henkilörekisteristä. Momentin mukaan kyseiset tiedot poistetaan viimeistään kymmenen vuoden kuluttua viimeisen rikoksesta epäiltyä henkilöä koskevan merkinnän tekemisestä. Tiedot poistetaan kuitenkin viimeistään kymmenen vuoden kuluttua rekisteröidyn kuolemasta, jos törkeimmästä rekisteröintiperusteena käytetystä rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta. Kyseisen 33 §:n 7 momentin mukaan 1–5 momentissa tarkoitetut rikosasiaan liittyvät henkilötiedot saadaan kuitenkin säilyttää edelleen, jos ne ovat tarpeen tutkinnallisen, valvonnallisen tai muun perustellun syyn vuoksi tai rekisteröidyn, muun asianosaisen tai poliisin henkilöstöön kuuluvan oikeuksien turvaamiseksi. Henkilötietojen edelleen säilyttämisen tarpeellisuutta on arvioitava vähintään viiden vuoden välein.

Kuten edellä on todettu, rikosrekisterilain 10 §:ssä säädetään tietojen poistamisesta rikosrekisteristä. Pykälän 1 momentin mukaan rikosrekisteristä poistetaan tieto 1) ehdollisesta vankeudesta, ehdollisen vankeuden ohessa tuomitusta sakosta, yhdyskuntapalvelusta tai valvonnasta,

nuorisorangaistuksesta, nuorisorangaistuksen sijasta tuomitusta sakosta, viraltapanosta ja yhteisösakosta viiden vuoden kuluttua, 2) ehdottomasta, enintään kahden vuoden vankeusrangaistuksesta, valvontarangaistuksesta ja yhdyskuntapalvelusta kymmenen vuoden kuluttua sekä 3) ehdottomasta, yli kahden ja enintään viiden vuoden vankeusrangaistuksesta sekä rikoslain 3 luvun 4 §:n 1 ja 2 momentin nojalla rangaistukseen tuomitsematta jättämisestä kahdenkymmenen vuoden kuluttua lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä. Pykälän 2 momentin mukaan yksittäistä rangaistusta koskevaa tietoa ei kuitenkaan poisteta, jos henkilöstä on rikosrekisterissä sellainen tieto, jota 1 momentin nojalla ei vielä voida poistaa. Kaikki henkilöä koskevat tiedot poistetaan kuitenkin rikosrekisteristä silloin, kun asianomainen henkilö on kuollut tai hänen syntymästään on kulunut 90 vuotta. Armahduspäätös ei vaikuta rikosrekisterimerkintöjen poistamiseen.

Henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain ja rikosrekisterilain poistoaikojen yhteensovittaminen on hankalaa, sillä poistoperusteena on yhtäältä rikoksesta säädetyn enimmäisrangaistuksen vähimmäistaso ja toisaalta tuomittu rangaistus. Kuten edellä 5 artiklan osalta on todettu, sormenjälkitietojen ottamiselle ei pakkokeinolain 9 luvun 3 §:ssä ole säädetty rangaistusasteikkoon tai tuomittuun rangaistukseen liittyvää kynnystä. Esityksessä ehdotetun pakkokeinolain 9 luvun uuden 3 a §:n mukaan sormenjälkitietojen ottamiselle edellytyksenä olisi lainvoimainen vähintään kuuden kuukauden vankeusrangaistus. Tämä tarkoittaa, että sormenjälkitietoja voi olla laajasti ECRIS-TCN:ään tallennetuissa henkilöllisyyden määrittämistä koskevissa tiedoissa.

Joissakin tilanteissa rikosrekisterilain 10 §:n mukainen säilytysaika olisi pidempi kuin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 33 §:n 4 momentissa. Esimerkiksi rikosrekisterilain 10 §:n 1 momentin 2 kohdan mukainen kymmenen vuoden säilytysaika ja rikosrekisterilain 10 §:n 2 momentin säännös siitä, että yksittäistä rangaistusta koskevaa tietoa ei kuitenkaan poisteta, jos henkilöstä on rikosrekisterissä sellainen tieto, jota 1 momentin nojalla ei vielä voida poistaa, johtaisivat mainittua 33 §:n 4 momenttia pidempään säilytysaikaan. Sama koskisi rikosrekisterilain 10 §:n 2 momenttia, jonka mukaan yli viiden vuoden ehdotonta vankeusrangaistusta koskeva tieto poistetaan, kun asianomainen henkilö on kuollut tai hänen syntymästään on kulunut 90 vuotta.

Toisaalta sormenjälkitiedot poistetaan poliisin henkilörekisteristä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 33 §:n 4 momentin nojalla viimeistään kymmenen vuoden kuluttua rekisteröidyn kuolemasta, edellyttäen, että törkeimmistä rekisteröintiperusteena käytetystä rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta. Sormenjälkitiedot voidaan kuitenkin pykälän 7 momentin nojalla säilyttää tätä pidempäänkin, jos ne ovat tarpeen tutkinnallisen, valvonnallisen tai muun perustellun syyn vuoksi tai rekisteröidyn, muun asianosaisen tai poliisin henkilöstöön kuuluvan oikeuksien turvaamiseksi. Tietojen pisin mahdollinen säilytysaika on siten poliisin henkilörekisterissä pidempi kuin rikosrekisterilain 10 §:n 2 momentissa, jonka mukaan tiedot poistetaan silloin, kun asianomainen henkilö on kuollut tai hänen syntymästään on kulunut 90 vuotta.

Sakkorekisterin tietojen osalta edellä ehdotetaan, että EU-rikosrekisterilain uuden 3 a luvun 13 h §:n 1 kohdan mukaan sakkorekisterin tiedot poistettaisiin ECRIS-TCN:stä, kun kolme vuotta on kulunut lainvoimaisen tuomion tai muun lopullisen viranomaisratkaisun julistamisesta tai antamisesta. Tämä tarkoittaisi, että sakkorekisterin tiedot poistettaisiin aina ennen henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 33 §:n 4 momentissa säädettyjä määräaikoja.

Selvyyden vuoksi esityksessä ehdotetaan, että ehdotettuun EU-rikosrekisterilain uuteen 3 a lukuun otettaisiin säännös (13 h §:n 2 kohta), jossa selvennettäisiin, milloin sormenjälkitiedot

poistettaisiin ECRIS-TCN:stä. Ehdotetun säännöksen mukaan tiedot poistettaisiin rikosrekisterilain 10 §:ssä säädettyissä määräajoissa tai, jos kyse olisi pelkästään sakkorekisteriin liittyvistä tiedosta, edellä mainitun ehdotetun 13 h §:n 1 kohdan mukaisesti. Kuten edellä on todettu, joissain tilanteissa sormenjälkitietojen säilyttäminen ECRIS-TCN:ssä voisi kestää pidempään kuin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain 33 §:n 4 momentissa säädetään. Tätä ei kuitenkaan voida pitää ongelmallisena, sillä kuten edellä on todettu, mainitun 33 §:n 7 momentti mahdollistaa pidemmän säilyttämisaajan muun ohella perustellusta syystä. Asetus ei myöskään mahdollista lyhyempää säilytysaikaa.

Kuten edellä on todettu, esityksessä ehdotetaan, että Oikeusrekisterikeskus ei tallentaisi kasvokuvia tietueeseen, joten 8 artiklan sääntelyllä ei olisi merkitystä kasvokuvien osalta.

Kuten edellä 5 artiklan yhteydessä on todettu, asetuksen täytäntöönpanon ja asetuksen 23 artiklassa määritellyn rekisterinpitäjänä toimivan Oikeusrekisterikeskuksen tehtävien hoitamisen kannalta olisi tarpeen säilyttää kansallinen kopio tiedoista, jotka on välitetty ECRIS-TCN-järjestelmään ja niiden muutoksista (ehdotettu 13 a §:n 3 momentti). Kansallisen kopion tiedot tulisi säilyttää niin kauan, kun tietoja on keskitetyssä järjestelmässä. Tämän johdosta ehdotetussa 13 a §:n 3 momentissa säädettäisiin, että kyseiset tiedot poistettaisiin, kun tietue poistetaan ECRIS-TCN-järjestelmästä. Sormenjälkitietojen säilytysajan osalta tämä vastaisi ehdotetun 13 h §:n 2 kohdan sisältöä. Tietueeseen välitettyjen tietojen kopion säilyttämisellä varmistettaisiin, että myös välitetyistä sormenjäljistä jää kopio rekisterinpitäjälle siihen saakka, että tietue poistettaisiin keskitetystä järjestelmästä.

Asetuksen **9 artiklassa** säädetään tietojen muuttamisesta ja poistamisesta. Artiklan *1 kohdan* mukaan jäsenvaltiot voivat muuttaa ECRIS-TCN:ään tallentamia tietoja tai poistaa ne. Artiklan *2 kohdan* mukaan, jos rikosrekisterissä olevia tietoja, joiden perusteella luotiin 5 artiklan mukainen tietue, muutetaan, myös tuomiojäsenvaltion keskusjärjestelmässä olevaan tietueeseen tallentamat tiedot on muutettava vastaavasti ilman aiheutonta viivästystä.

Artiklan *3 kohdassa* säädetään menettelystä, jota tuomiojäsenvaltion on noudatettava, jos sillä on syytä uskoa, että sen keskusjärjestelmään tallettamat tiedot ovat virheellisiä tai että niitä on käsitelty keskusjärjestelmässä asetuksen vastaisesti. Kohdan a alakohdan mukaan tuomiojäsenvaltion on välittömästi aloitettava menettely tapauksen mukaan kyseisten tietojen oikeellisuuden tai niiden käsittelyn laillisuuden tarkistamiseksi. Kohdan b alakohdan mukaan tuomiojäsenvaltion on tarvittaessa oikaistava tiedot tai poistettava ne keskusjärjestelmästä ilman aiheutonta viivästystä.

Artiklan 1–3 kohdan velvoitteet koskevat Suomessa Oikeusrekisterikeskusta.

Artiklan *4 kohdassa* säädetään menettelystä, jota on noudatettava, jos toisella jäsenvaltiolla kuin tuomiojäsenvaltiolla, joka tallensi tiedot, on syytä uskoa, että tiedot ovat virheellisiä tai niitä on käsitelty asetuksen vastaisesti. Kohdan mukaan kyseisen jäsenvaltion on otettava yhteyttä tuomiojäsenvaltion keskusviranomaiseen ilman aiheutonta viivästystä. Kohdan toisen alakohdan mukaan tuomiojäsenvaltion on a alakohdan mukaan välittömästi aloitettava menettely tapauksen mukaan kyseisten tietojen oikeellisuuden tai niiden käsittelyn laillisuuden tarkistamiseksi. Kohdan b alakohdan mukaan tuomiojäsenvaltion on tarvittaessa oikaistava tiedot tai poistettava ne keskusjärjestelmästä ilman aiheutonta viivästystä. Kohdan c alakohdan mukaan tuomiojäsenvaltion on ilmoitettava kyseiselle toiselle jäsenvaltiolle ilman aiheutonta viivästystä, että tiedot on oikaistu tai poistettu, tai syyt siihen, että tietoja ei ole oikaistu tai poistettu.

Myös artiklan 4 kohdan velvoitteet koskevat Oikeusrekisterikeskusta joko toisen jäsenvaltion tai tuomiojäsenvaltion keskusviranomaisena.

Artiklan 1 kohdan mukainen tietojen muuttaminen sekä artiklan 3 ja 4 kohdassa tarkoitettu tietojen oikaiseminen tai poistaminen voi edellyttää, että Oikeusrekisterikeskuksella olisi oikeus käsitellä poliisin tietojärjestelmästä saatuja sormenjälkitietoja. Tämän johdosta ehdotettu EU-rikosrekisterilain 13 a §:n 2 momentti kattaisi myös sormenjälkitietojen oikaisemisen, muuttamisen tai poistamisen. Esityksen mukaan Oikeusrekisterikeskus säilyttäisi kopion keskitettyyn järjestelmään tallennetuista tiedoista ja niiden muutoksista (13 a §:n 3 momentti).

Edellä mainittu tarve olisi erityisesti tilanteessa, jossa epäiltäisiin Oikeusrekisterikeskuksen tietueeseen tallentamien sormenjälkien olevan virheelliset. Kyseinen tilanne edellyttäisi myös sormenjälkitietojen vertailua. Edellä mainituin tavoin Oikeusrekisterikeskuksella olisi asetuksen 23 artiklan mukaisesti rekisterinpitäjänä vastuu tietojen virheettömyydestä, mutta joissakin tapauksessa virheettömyys olisi tarpeen varmistaa yhteistyössä poliisin kanssa. Oikeusrekisterikeskuksella ei olisi tarvittavaa asiantuntemusta sormenjälkitietojen vertailuun.

Tämän johdosta ehdotetaan, että 13 a §:n 4 momenttiin otettaisiin säännös, jonka mukaan Oikeusrekisterikeskuksen pyynnöstä poliisilla olisi oikeus vertailla sormenjälkiä niiden virheettömyyden varmistamiseksi. Poliisilla ei ole voimassa olevan lainsäädännön nojalla oikeutta käsitellä sormenjälkiä tällaiseen tarkoitukseen toisen viranomaisen puolesta.

IV luku Kehittäminen, toiminta ja vastuualueet

Asetuksen **10 artiklassa** säädetään komission oikeudesta hyväksyä täytäntöönpanosäädöksiä. Artiklan 1 kohdan mukaan komissio hyväksyy mahdollisimman pian täytäntöönpanosäädökset, jotka ovat tarpeen ECRIS-TCN:n teknisen kehittämisen ja toteuttamisen kannalta. Artiklan 2 kohdan mukaisesti 1 kohdassa tarkoitettut täytäntöönpanosäädökset hyväksytään 38 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä noudattaen.

Kuten edellä on todettu, komission on tarkoitus keväällä 2022 hyväksyä 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu täytäntöönpanopäätös.

Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen **11 artiklassa** säädetään ECRIS-TCN:n kehittämisestä ja operatiivisesta hallinnoinnista. Artiklan 1 kohdan mukaan eu-LISA vastaa ECRIS-TCN:n kehittämisestä ja operatiivisesta hallinnoinnista sekä 2 kohdan mukaan ECRIS-viitesovelluksen edelleen kehittämisestä ja ylläpidosta. Artiklan 3 kohdan mukaan eu-LISA suunnittelee ECRIS-TCN:n fyysisen arkkitehtuurin ja 4 kohdan mukaan kehittää ja toteuttaa ECRIS-TCN:n. Artiklan 5 kohdassa säädetään perustettavasta ohjelman hallintoneuvostosta, sen kokoonpanosta ja tehtävistä. Ohjelman hallintoneuvosto varmistaa ECRIS-TCN:n suunnittelu- ja kehitysvaiheen asianmukaisen hallinnon ja kustantason ja kansallisten ECRIS-TCN-hankkeiden johdonmukaisuuden toisiinsa ja kansalliseen ohjelmistosovellukseen nähden. Artiklan 6 kohdassa säädetään ohjelman hallintoneuvoston työjärjestyksen vahvistamisesta, 7 kohdassa puheenjohtajuudesta ja 8 kohdassa kuluista. Artiklan 9 kohdassa säädetään asetuksen 39 artiklassa tarkoitettun neuvonantavan ryhmän toiminnasta suunnittelu- ja kehitysvaiheen aikana. Artiklan 10 kohdassa säädetään ECRIS-TCN:ään tallennettujen tietojen luottamuksellisuuden ja eheyden takaamisesta, 11 kohdassa eu-LISA:n viestintäinfrastruktuuriin liittyvistä tehtävistä ja 12 kohdassa komission viestintäinfrastruktuuriin liittyvistä tehtävistä. Artiklan 13 kohdassa säädetään eu-LISA:n velvollisuuksista ECRIS-TCN:ään tallennettujen tietojen laadun tarkistamiseksi ja 14 kohdassa ECRIS-TCN:n operatiiviseen hallintointiin kuuluvista tehtävistä. Artiklan 15 kohdan mukaan eu-LISA hoitaa tehtävät, jotka liittyvät ECRIS-TCN:n ja ECRIS-viitesovelluksen teknisen käyttäjäkoulutuksen

tarjoamiseen. Artiklan 16 kohdassa säädetään vaitiolovelvollisuutta tai muita vastaavia salassapitovelvollisuutta koskevien sääntöjen soveltamisesta eu-LISA:n kaikkiin keskusjärjestelmään tallennettuja tietoja käsitteleviin henkilöstön jäseniin.

Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen **12 artiklassa** säädetään jäsenvaltioiden velvollisuuksista. Artiklan 1 kohdan mukaan kunkin jäsenvaltion on huolehdittava a) turvallisen yhteyden varmistamisesta sen kansallisten rikosrekistereiden ja sormenjälkitietokantojen sekä kansallisen keskusyhteyspisteen välillä; b) tämän yhteyden kehittamisestä, toiminnasta ja ylläpidosta; c) yhteyden varmistamisesta sen kansallisten järjestelmien ja ECRIS-viitesovelluksen välillä; d) hallinnoinnista ja järjestelyistä, jotka liittyvät keskusviranomaisien asianmukaisesti valtuutetun henkilöstön pääsyyn ECRIS-TCN:ään asetuksen mukaisesti sekä tällaista henkilöstöä ja 19 artiklan 3 kohdan g alakohdassa tarkoitettuja profiileja koskevan luettelon laatimisesta ja ajan tasalla pitämisestä. Mainitun g alakohdan mukaan jäsenvaltion on varmistettava, että kaikki viranomaiset, joilla on pääsy ECRIS-TCN:ään, luovat henkilölle, joilla on valtuudet tallentaa, oikaista, poistaa katsoa ja hakea tietoja, profiilit, joissa esitetään heidän tehtävänsä ja vastuualueensa.

Artiklan 1 kohdan mukaisten velvollisuuksien täyttämistä Suomessa huolehtisi Oikeusrekisterikeskus. Artiklan 1 kohdan a alakohdan turvallisen yhteyden varmistamiseen sovelletaan julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain säännöksiä tietojärjestelmien tietoturvallisuudesta sekä erityisesti sen säännöksiä tietojen siirtämisestä tietoverkossa, sekä rikosasioiden tietosuojalain 31 ja 32 §:n säännöksiä henkilötietojen suojaamisesta. Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain 14 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toteutettava tietojensiirto yleisessä tietoverkossa salattua tai muuten suojattua tiedonsiirtoyhteyttä tai -tapaa käyttämällä, jos siirrettävät tiedot ovat salassa pidettäviä. Lisäksi tietojensiirto on järjestettävä siten, että vastaanottaja varmistetaan tai tunnistetaan riittävän tietoturvallisella tavalla ennen kuin vastaanot-taja pääsee käsittelemään siirrettyjä salassa pidettäviä tietoja. Viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvallisuuden arvioinnista säädetään erikseen.

Artiklan 2 kohdan mukaan kunkin jäsenvaltion on annettava niille keskusviranomaisensa työntekijöille, joilla on oikeus käyttää ECRIS-TCN:ää, asianmukaista, erityisesti tietoturva- ja tietosuojasääntöjä sekä sovellettavia perusoikeuksia koskevaa koulutusta ennen kuin heidät hyväksytään käsittelemään keskusjärjestelmään tallennettuja tietoja.

Artiklan 2 kohdassa asetettu koulutusvelvoite koskisi Oikeusrekisterikeskusta.

Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen **13 artiklassa** säädetään vastuusta tietojen käytössä. Artiklan 1 kohdan mukaan kunkin jäsenvaltion on varmistettava sovellettavien unionin tietosuojasääntöjen mukaisesti, että ECRIS-TCN:ään tallennettuja tietoja käsitellään lainmukaisesti ja erityisesti, että a) vain asianmukaisesti valtuutetulla henkilöstöllä on pääsy tietoihin tehtäviensä suorittamiseksi; b) tiedot kerätään lainmukaisesti ja tavalla, joka kunnioittaa täysimääräisesti kolmannen maan kansalaisen ihmisarvoa ja perusoikeuksia; c) tiedot tallennetaan ECRIS-TCN:ään lainmukaisesti; d) tiedot ovat paikkansapitäviä ja ajan tasalla, kun ne tallennetaan ECRIS-TCN:ään.

Kuten edellä on todettu, rikos- ja sakkorekisteritietojen käsittelyyn sekä sormenjälkitietojen käsittelyyn sovelletaan Suomessa henkilötietojen käsittelytarkoituksesta riippuen joko rikosasioiden tietosuojalakia tai tietosuoja-asetusta. Esimerkiksi artiklan 1 kohdan a ja c alakohdan osalta vaatimuksista säädetään tarkemmin rikosasioiden tietosuojalain 32 §:ssä. Artiklan 1 kohdan b ja d alakohdan osalta täydentävä sääntely sisältyy mainitun lain 2 lukuun. Lisäksi esityksessä

ehdotetun asetusta täydentävän lainsäädännön voidaan katsoa täyttävän 1 kohdassa asetetut edellytykset. Artiklan 1 kohta ei edellytä erillistä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Käytännössä artiklan 1 kohdan a alakohdan velvoite kohdistuisi erityisesti Oikeusrekisterikeskukseen. Artiklan b alakohdan velvoite koskisi poliisia sekä c ja d alakohdan velvoitteet Oikeusrekisterikeskusta.

Artiklan 2 kohdan mukaan eu-LISA varmistaa, että ECRIS-TCN toimii asetuksen, 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun delegoidun säädöksen ja 10 artiklassa tarkoitettujen täytäntöönpanosäädösten mukaisesti sekä tietosuoja-asetuksen mukaisesti. eu-LISA erityisesti toteuttaa tarvittavat toimenpiteet keskusjärjestelmän ja 4 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetun viestintäinfrastruktuurin turvallisuuden varmistamiseksi, sanotun kuitenkin rajoittamatta kunkin jäsenvaltion vastuuta.

Artiklan 3 kohdan mukaan eu-LISA ilmoittaa Euroopan parlamentille, neuvostolle ja komissiolle sekä Euroopan tietosuojavaltuutetulle mahdollisimman pian 2 kohdan nojalla toteuttamistään toimenpiteistä ECRIS-TCN:n käyttöönottamiseksi.

Artiklan 4 kohdan mukaan komissio asettaa 3 kohdassa tarkoitetut tiedot jäsenvaltioiden ja yleisön saataville julkisella verkkosivustolla, jota päivitetään säännöllisesti.

Artiklan 2–4 kohta ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen **14 artikla** sisältää säännökset Eurojustin, Europolin ja EPPOn pääsystä tietoihin. Artiklan 1 kohdan mukaan Eurojustilla on 17 artiklan täytäntöönpanemiseksi sekä Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virastosta (Eurojust) ja neuvoston päätöksen 2002/187/YOS korvaamisesta ja kumoamisesta annetun asetuksen (EU) 2018/1727 (jäljempänä *Eurojust-asetus*) 2 artiklan mukaisten tehtäviensä täyttämiseksi suora pääsy ECRIS-TCN:ään niiden jäsenvaltioiden tunnistamiseksi, joilla on tietoja kolmansien maiden kansalaisten aiemmista tuomioista.

Asetuksen 17 artikla sisältää jäljempänä selostetut säännökset Eurojustin toimimisesta kolmansien maiden ja kansainvälisten järjestöjen yhteyspisteenä kolmansien maiden kansalaisten rikosrekisteritietojen pyytämässä. Eurojust-asetuksen 2 artiklan 1 kohdan mukaan Eurojust tukee ja tehostaa jäsenvaltioiden viranomaisten, Europolin, EPPOn ja OLAFin toteuttamien operaatioiden sekä niiden toimittamien tietojen perusteella kansallisten tutkinta- ja syyttäjäviranomaisten toiminnan yhteensovittamista ja yhteistyötä sellaisen vakavan rikollisuuden alalla, jota Eurojust on toimivaltainen käsittelemään 3 artiklan 1 ja 3 kohdan mukaisesti, jos rikollisuus koskee kahta tai useampaa jäsenvaltiota tai edellyttää yhteisin perustein toteutettavia syytetoimia. Artiklan 2 kohdan mukaan tehtäviään hoitaessaan Eurojust a) ottaa huomioon jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen esittämät pyynnöt, perussopimusten mukaisesti annettujen säännösten nojalla toimivaltaisten unionin viranomaisten, toimielinten, elinten ja laitosten antamat tiedot ja Eurojustin itse keräämät tiedot; b) helpottaa oikeudellista yhteistyötä koskevien pyyntöjen ja päätösten täytäntöönpanoa, mukaan lukien vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta toteuttaviin välineisiin perustuvat pyynnöt ja päätökset. Artiklan 3 kohdan mukaan Eurojust hoitaa tehtäviään jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten pyynnöstä, omasta aloitteestaan tai EPPOn pyynnöstä EPPOn toimivallan rajoissa. Näiden tehtävien osalta Eurojustilla on näin ollen suora pääsy ECRIS-TCN:ään.

Mainitun 14 artiklan 2 kohdan mukaan myös Europolilla on Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta (Europol) sekä neuvoston päätösten 2009/371/YOS, 2009/934/YOS,

2009/935/YOS, 2009/936/YOS ja 2009/968/YOS korvaamisesta ja kumoamisesta annetun asetuksen (EU) 2016/794 (jäljempänä *Europol-asetus*) 4 artiklan 1 kohdan a–e ja h alakohdan mukaisten tehtäviensä täyttämiseksi suora pääsy ECRIS-TCN:ään niiden jäsenvaltioiden tunnistamiseksi, joilla on tietoja kolmansien maiden kansalaisten aiemmista tuomioista.

Europol-asetuksen 4 artiklan 1 kohdan a–e ja h alakohdan mukaan Europolin on suoritettava seuraavat tehtävät 3 artiklassa säädettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi a) kerätä, säilyttää, käsitellä, analysoida ja vaihtaa tietoja, rikoksia koskevat tiedustelutiedot mukaan lukien; b) ilmoittaa jäsenvaltioille 7 artiklan 2 kohdan nojalla perustettujen tai nimettyjen kansallisten yksiköiden välityksellä viipymättä niitä koskevista tiedoista ja rikosten keskinäisistä yhteyksistä; c) jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten toimien tukemiseksi ja tehostamiseksi koordinoita, organisoida ja suorittaa tutkintatoimia ja operatiivisia toimia, jotka toteutetaan i) yhdessä jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa; tai ii) yhteisten tutkintaryhmien avulla 5 artiklan mukaisesti ja tarvittaessa yhteistyössä Eurojustin kanssa; d) osallistua yhteisiin tutkintaryhmiin sekä ehdottaa niiden perustamista 5 artiklan mukaisesti; e) toimittaa tietoja ja analyysitukea jäsenvaltioille merkittävien kansainvälisten tapahtumien yhteydessä; h) tukea jäsenvaltioiden rajat ylittävää tietojenvaihtoa sekä rajat ylittäviä operaatioita ja tutkintatoimia sekä yhteisiä tutkintaryhmiä muun muassa antamalla operatiivista, teknistä ja taloudellista tukea. Näiden tehtävien osalta Europolilla on näin ollen suora pääsy ECRIS-TCN:ään.

Mainitun 14 artiklan 3 kohdan mukaan myös EPPOlla on tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) perustamisesta annetun asetuksen (EU) 2017/1939 (jäljempänä *EPPO-asetus*) 4 artiklan mukaisten tehtäviensä täyttämiseksi suora pääsy ECRIS-TCN:ään niiden jäsenvaltioiden tunnistamiseksi, joilla on tietoja kolmansien maiden kansalaisten aiemmista tuomioista. Asetuksen johdanto-osan 33 kappaleessa lisäksi todetaan, että joskin olisi otettava huomioon niiden jäsenvaltioiden kanta, jotka eivät osallistu tiiviimpään yhteistyöhön EPPO:n perustamisessa, EPPOlta ei tulisi evätä pääsyä tuomiotietoihin sillä yksinomaisella perusteella, että kyseinen jäsenvaltio ei osallistu mainittuun tiiviimpään yhteistyöhön.

EPPO-asetuksen 4 artiklan mukaan EPPO vastaa direktiivissä (EU) 2017/1371 säädettyjen ja kyseisessä asetuksessa määritettyjen unionin taloudellisia etuja vahingoittavien rikosten tutkimisesta sekä kyseisten rikosten tekijöiden ja niihin osallisten asettamisesta syytteeseen ja saatamisesta tuomittaviksi. Tätä varten EPPO toteuttaa tutkinta- ja syytetoimia sekä hoitaa syyttäjän tehtäviä jäsenvaltioiden toimivaltaisissa tuomioistuimissa siihen asti kun asia on lopullisesti ratkaistu. Näiden tehtävien osalta EPPOlla on näin ollen suora pääsy ECRIS-TCN:ään.

Artiklan 1–3 kohta ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Artiklan 4 kohdassa määritellään, miten Eurojust, Europol ja EPPO voivat pyytää rikosrekisteritietoja kansallisista rikosrekistereistä sen jälkeen kun ne ovat käyttäneet ECRIS-TCN:ää ja saaneet osuman johonkin jäsenvaltioon. Kohdan mukaan sen jälkeen kun osuman tuloksena on tunnistettu jäsenvaltiot, joilla on kolmannen maan kansalaista koskevia rikosrekisteritietoja, Eurojust, Europol ja EPPO voivat käyttää yhteyksiään kyseisten jäsenvaltioiden kansallisiin viranomaisiin rikosrekisteritietojen pyytämiseksi niiden perustamissääöksissä säädetyn tavoin. Kohdassa määritellään näin ollen vain se, miten rikosrekisteritietoja pyydetään, eikä sitä millä edellytyksillä jäsenvaltioiden tulee luovuttaa rikosrekisteritietoja.

Ottaen huomioon mainittu artiklan 4 kohdan sisältö, esityksessä on pidetty asetuksen sääntelyn mukaisena, että artiklan mukaisessa yhteistyössä tietoja luovutettaisiin Suomesta Eurojustille, Europolille ja EPPOlle voimassa olevan kyseisiä toimielimiä koskevan sääntelyn mukaisesti.

Eurojustin osalta Eurojust-asetuksessa rikosrekisteritietoihin viitataan pääsyä kansallisiin rekistereihin koskevassa 9 artiklassa, jonka mukaan Eurojustin kansallisilla jäsenillä on oltava pääsy tai ainakin mahdollisuus saada tiedot kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti muun ohella rikosrekisteristä (a kohta) ja jäsenvaltionsa viranomaisten muista rekistereistä, jos kyseiset tiedot ovat tarpeen heidän tehtäviensä hoitamiseksi (e kohta). Artiklan mukaisessa menettelyssä kansallinen jäsen pyytäisi tiedot Oikeusrekisterikeskukselta, joka luovuttaisi tiedot kansalliselle jäsenelle kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Eurojust-asetuksessa ei ole muita nimenomaisia säännöksiä rikosrekisteritiedoista eikä siten myöskään erityisiä säännöksiä rikosrekisteritietojen pyytämisestä jäsenvaltiolta.

Eurojustin operatiivisista tehtävistä säädetään Eurojust-asetuksen 4 artiklassa, jonka 2 kohdan mukaan Eurojust voi tehtäviään hoitaessaan pyytää, perustellen pyyntönsä, asianomaisten jäsenvaltioiden toimivaltaisia viranomaisia antamaan Eurojustille kaikki sen tehtävien suorittamiseen tarvittavat tiedot (e alakohta). Eurojustin ja jäsenvaltioiden välinen operatiivinen tietojenvaihto tapahtuu 7 artiklan 8 kohdan mukaan kansallisten jäsenten välityksellä. Kansallisilla jäsenillä on 8 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan valtuudet olla suoraan yhteydessä jäsenvaltion toimivaltaisiin kansallisiin viranomaisiin tai muihin toimivaltaisiin unionin elimiin tai laitoksiin, EPPO mukaan lukien, ja vaihtaa näiden kanssa tietoja.

Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annettu laki (jäljempänä *Eurojust-laki*) ei sisällä tarkempia säännöksiä rikosrekisteritietojen pyytämisestä.

Eurojust-lain 8 §:n 2 momentissa säädetään, että mitä syyttäjän tiedonsaantioikeudesta säädetään Syyttäjälaitoksesta annetun lain (32/2019) 22 §:ssä, sovelletaan myös kansalliseen jäseneseen tämän hoitaessa Eurojust-asetuksen mukaisia tehtäviä. Mainitussa 22 §:ssä säädetään yleisesti, että syyttäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus maksutta saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä virkatehtävien suorittamista varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat, jollei sellaisen tiedon tai asiakirjan antamista syyttäjälle tai tietojen käyttämistä todisteena ole laissa kielletty tai rajoitettu. Pykälän 2 momentin mukaan syyttäjällä on oikeus saada syyteharkinnassa tarvitsemiaan, sakkorangaistuksia ja niiden täytäntöönpanoa koskevia tietoja Oikeusrekisterikeskuksen sakkorekisteristä. Pykälä ei sisällä viittausta rikosrekisterilakiin. Eurojust-lain 8 §:n 3 momentin mukaan kansallinen jäsen saa käsitellä asian käsittelyssä Eurojustissa toimivaltansa nojalla saamiaan henkilötietoja salassapitosäännösten estämättä, ja luovuttaa niitä salassapitosäännösten estämättä Eurojustille.

Eurojust-lain säätämistä koskevassa hallituksen esityksessä 45/2019 vp todetaan, että Eurojust-lain 8 §:n 2 momentti täsmentäisi Eurojust-asetuksen 9 artiklaa, joka koskee kansallisen jäsenen pääsyä kansallisiin rekistereihin. Hallituksen esityksen mukaan kansalliselle jäsenelle annettaisiin siis vastaava oikeus henkilötietojen saamiseen kuin mitä syyttäjällä on. Laaja tietojensaantioikeus olisi perusteltua ottaen huomioon Eurojust-asetuksen 9 artikla, jonka mukaan kansallisella jäsenellä on oltava oikeus saada tiedot rikosrekistereistä, pidätettyjen henkilöiden rekistereistä, tutkintarekistereistä, DNA-rekistereistä sekä jäsenvaltionsa viranomaisten muista rekistereistä, jos tiedot ovat tarpeen heidän tehtäviensä hoitamiseksi (s. 20). Hallituksen esityksessä todetaan myös, että lisäksi tietoja voitaisiin edelleen luovuttaa Eurojustille kansallisen jäsenen välityksellä poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen rekistereistä siten kuin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain 25 §:ssä, henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain 33 §:ssä ja henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain 21 §:ssä säädetään. Nykyalaista poiketen uuteen lakiin ei ehdotettu otettavaksi informatiivista viittaussäännöstä kyseisiin lakeihin. Kansallinen jäsen voisi siis luovuttaa esimerkiksi Suomen viranomaiselta saamiaan henkilötietoja toisen jäsenvaltion kansalliselle jäsenelle asian käsittelyssä Eurojustissa (s. 21).

Rikosrekisterilain 3 §:n mukaan rekisteritietoja saa luovuttaa siten, kuin kyseisessä laissa säädetään. Säännös tarkoittaa, että rikosrekisteritietojen luovuttamisesta tulisi säätää rikosrekisterilaissa. Syyttäjän oikeudesta saada rikosrekisteritietoja säädetään rikosrekisterilain 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa. Säännöksen mukaan rikosrekisteristä voidaan 3 §:ssä tai muussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä luovuttaa henkilöä koskeva tieto syyttäjälle syytettä, syyteharkintaa ja pakkokeinoasiaa varten. Eurojust-lain 8 §:n 2 momentin säännöstä, joka viittaa vain Syyttäjälaitoksesta annettuun lakiin, ei voida pitää riittävänä perusteena rikosrekisteritietojen luovuttamiseen kansalliselle jäsenelle. Ottaen huomioon Eurojust-asetuksen 9 artiklan ja Eurojust-lain säätämistä koskevan hallituksen esityksen sisältö, voidaan kuitenkin katsoa, että tarkoituksena on ollut, että Eurojust-lain 8 §:n 2 momentti mahdollistaisi myös rikosrekisteritietojen luovuttamisen. Tämän johdosta esityksessä ehdotetaan mainitun 8 §:n 2 momentin sanamuodon muuttamista siten, että se Eurojust-asetuksen 9 artiklan velvoitteiden mukaisesti kattaisi myös rikosrekisteritietojen luovuttamisen kansalliselle jäsenelle rikosrekisterilain 4 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti.

Sakkorekisterin voidaan katsoa olevan Eurojust-asetuksen 9 artiklan e alakohdan mukainen muu rekisteri. Sakkorekisterin tietojen luovuttaminen kansalliselle jäsenelle on riittävästi säännelty, sillä sakkorekisteritietojen luovuttamisesta syyttäjälle säädetään Syyttäjälaitoksesta annetun lain 22 §:n 2 momentissa. Säilytysrekisterin tietojen luovuttaminen ei tulisi kyseeseen asetuksen 14 artiklan mukaisessa yhteistyössä, jossa Suomesta pyydetäisiin vain Suomessa tuomitun kolmannen maan kansalaisten tietoja, sillä säilytysrekisteri sisältää vain toisessa jäsenvaltiossa tuomittujen Suomen kansalaisten tietoja.

Myöskään Europol-asetus ei sisällä mainitun 14 artiklan 4 kohdan mukaisia erityisiä säännöksiä rikosrekisteritietojen pyytämisestä jäsenvaltiolta. Europol-asetuksen 7 artiklan 6 kohdan mukaan kunkin jäsenvaltion on kansallisen yksikkönsä tai, jollei 5 kohdasta muuta johdu, toimivaltaisen viranomaisen kautta erityisesti toimitettava Europolille tiedot, jotka se tarvitsee tehtäviensä suorittamiseksi, mukaan lukien sellaisiin rikollisuuden muotoihin liittyvät tiedot, joiden ehkäisy tai torjunta on unionissa määritelty painopisteeksi (a alakohhta) ja varmistettava 38 artiklan 5 kohdan a alakohdan mukaisesti, että kansallista lainsäädäntöä noudatetaan toimitettaessa tietoja Europolille (d alakohhta). Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta annettu laki (214/2017, jäljempänä *Europol-laki*) ei sisällä asiaa täydentäviä säännöksiä. Henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain 28 § sisältää säännökset henkilötietojen luovuttamisesta Europolille. Säännöksen mukaan poliisi saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa henkilötietoja Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastolle noudattaen, mitä Europol-asetuksessa ja Europol-laissa säädetään. Edellä mainittua sääntelyä on tulkittu siten, ettei sen perusteella Suomesta luovuteta rikos- tai sakkorekisteritietoja Europolille. Kuten edellä on todettu, esityksessä on pidetty asetuksen sääntelyn mukaisena, että artiklan mukaisessa yhteistyössä tietoja luovutettaisiin Suomesta artiklassa tarkoitetuille EU-toimielimille voimassa olevan kyseisiä toimielimiä koskevan sääntelyn mukaisesti. Tämä tarkoittaisi, ettei artiklan mukaisessa yhteistyössä Europolille luovutettaisi rikos- ja sakkorekisteritietoja.

Myöskään EPPO-asetus ei sisällä mainitun 14 artiklan 4 kohdan mukaisia erityisiä säännöksiä rikosrekisteritietojen pyytämisestä jäsenvaltiolta. EPPO-asetuksen 43 artikla sisältää EPPO:n tiedonsaantia koskevat säännökset. Artiklan 1 kohdan mukaan valtuutettujen Euroopan syyttäjien on voitava saada kaikki kansallisiin rikostutkinta- ja lainvalvontatietokantoihin sekä muihin merkityksellisiin viranomaisrekistereihin tallennetut asiaan liittyvät tiedot samoin edellytyksin kuin mitä sovelletaan kansallisen lainsäädännön mukaisesti vastaavissa tapauksissa. Suomen osallistumisesta Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) toimintaan annetun lain (66/2021, jäljempänä *EPPO-laki*) 14 §:n mukaan, mitä syyttäjän tiedonsaantioikeudesta säädetään Syyttäjälaitoksesta annetun lain 22 §:ssä, sovelletaan myös Euroopan syyttäjään ja valtuutettuun Euroopan syyttäjään näiden hoitaessa EPPO-asetuksen mukaisia tehtäviään. Mitä tietojen luovuttamisesta

syöttäjälle säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetussa laissa, henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetussa laissa (639/2019), henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetussa laissa (650/2019) ja muussa laissa, sovelletaan myös tietojen luovuttamiseen Euroopan syyttäjälle ja valtuutetulle Euroopan syyttäjälle näiden hoitaessa EPPO-asetuksen mukaisia tehtäviään. EPPO-lain säätämistä koskevassa hallituksen esityksessä 184/2020 vp todetaan, että viittaus muihin lakeihin on tarpeen, sillä oikeudesta luovuttaa henkilötietoja syyttäjälle on pykälässä lueteltujen säädösten lisäksi säädetty useassa eri laissa, kuten esimerkiksi rikosrekisterilaissa (s. 116).

Mainittu sääntely mahdollistaa rikos- ja sakkorekisteritietojen luovuttamisen Euroopan syyttäjälle ja valtuutetulle Euroopan syyttäjälle kansallisen lain mukaisesti samassa laajuudessa kuin syyttäjälle. Kuten edellä on todettu, rikosrekisteritietojen luovuttamisesta syyttäjälle säädetään rikosrekisterilain 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa ja sakkorekisteritietojen luovuttamisesta Syyttäjälaitoksesta annetun lain 22 §:n 2 momentissa. Menettely tietojen luovuttamisessa olisi myös 43 artiklan mukainen eli Euroopan syyttäjä tai valtuutettu Euroopan syyttäjä pyytäisi tiedot Oikeusrekisterikeskukselta, joka luovuttaisi tiedot Euroopan syyttäjälle tai valtuutetulle Euroopan syyttäjälle kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Kuten edellä on todettu, säilytysrekisterin tietojen luovuttaminen ei tulisi kyseeseen asetuksen 14 artiklan mukaisessa yhteistyössä, jossa Suomesta pyydetäisiin vain Suomessa tuomitun kolmannen maan kansalaisen tietoja, sillä säilytysrekisteri sisältää vain toisessa jäsenvaltiossa tuomittujen Suomen kansalaisten tietoja.

Asetuksen **15 artiklassa** säädetään Eurojustin, Europolin ja EPPOn valtuutetun henkilöstön pääsystä ECRIS-TCN:n tietoihin.

Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen **16 artiklassa** säädetään Eurojustin, Europolin ja EPPOn velvollisuuksista muun muassa teknisen yhteyden luomisessa ECRIS-TCN:ään, koulutuksen antamisessa työntekijöilleen sekä henkilötietojen suojaamisessa.

Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen **17 artiklassa** säädetään Eurojustin toimimisesta kolmansien maiden ja kansainvälisten järjestöjen yhteyspisteenä. Artiklan *1 kohdan* mukaan kolmannet maat ja kansainväliset järjestöt voivat osoittaa Eurojustille rikosasian käsittelyä varten pyyntöjä tietojen saamiseksi siitä, millä jäsenvaltiolla, jos millään, on rikosrekisteritietoja kolmannen maan kansalaisesta. Tätä varten niiden on käytettävä asetuksen liitteessä olevaa vakiolomaketta. Asetuksen johdanto-osan 33 kappaleessa selvennetään, että Eurojustin toimiminen yhteyspisteenä ei rajoita rikosasioissa tehtävän oikeudellisen yhteistyön periaatteiden soveltamista, mukaan lukien keskinäistä oikeusapua koskevien sääntöjen soveltamista. Artiklan *2 kohdan* mukaan kun Eurojust saa pyynnön 1 kohdan nojalla, se käyttää ECRIS-TCN:ää tunnistukseen millä jäsenvaltioista, jos millään, on rikosrekisteritietoja kyseisestä kolmannen maan kansalaisesta. Artiklan *3 kohdan* mukaan, jos saadaan osuma, Eurojust tiedustelee jäsenvaltiolta, jolla on rikosrekisteritietoja kyseisestä kolmannen maan kansalaisesta, suostuuko se siihen, että Eurojust ilmoittaa kolmannelle maalle tai kansainväliselle järjestölle, mistä jäsenvaltiosta on kyse. Jos kyseinen jäsenvaltio antaa suostumuksensa, Eurojust ilmoittaa kolmannelle maalle tai kansainväliselle järjestölle kyseisen jäsenvaltion nimen sekä miten tämä voi esittää kyseiselle jäsenvaltiolle rikosrekisteriotetta koskevan pyynnön sovellettavien menettelyjen mukaisesti. Artiklan *4 kohdan* mukaan, jos ei saada osumaa tai jos Eurojust ei voi 3 kohdan mukaisesti vastata artiklan nojalla tehtyihin pyyntöihin, se ilmoittaa kyseiselle kolmannelle maalle tai kansainväliselle järjestölle menettelyn saattamisesta loppuun mainitsematta, onko jollakin jäsenvaltioista rikosrekisteritietoja asianomaisesta henkilöstä.

Artiklan säännöksiä voidaan pääosin soveltaa suoraan. Täydentävää kansallista lainsäädäntöä tarvitaan kuitenkin tilanteista, joissa Eurojust tiedustelee Suomelta, suostuuko Suomi siihen, että Eurojust ilmoittaa kolmannelle maalle tai kansainväliselle järjestölle Suomen nimen. Jos Suomi antaisi luvan nimensä ilmoittamiseen, kolmas maa tai kansainvälinen järjestö tekisi Suomelle rikosoikeusapupyynnön rikosrekisteritietojen luovuttamisesta. Tällaiseen pyyntöön suostumisesta säädetään kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain 24 §:ssä. Pykälän mukaan vieraan valtion viranomaisen pyynnöstä voidaan tämän lain mukaisesti luovuttaa rikosrekisteritietoja rikosasian käsittelyä varten samoin edellytyksin kuin niitä voidaan antaa Suomen viranomaisille. Rikosrekisteritietojen luovuttamisesta päättää Oikeusrekisterikeskus. Jollei asiasta ole erikseen toisin säädetty tai Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista muuta johdu, toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta saatuja tietoja luovutettaessa Oikeusrekisterikeskuksen on asetettava ehto, jonka mukaan tietoja saadaan käyttää vain sen rikosasian käsittelyyn, johon ne on pyydetty. Yhdistyneestä kuningaskunnasta saatuja tietoja luovutettaessa Oikeusrekisterikeskuksen on noudatettava, mitä Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistyneen kuningaskunnan välisen kauppajäsenyhteistyösopimuksen 651 artiklan 4 kohdassa määrätään.

Pykälän mukaan tietojen luovuttaminen on harkinnanvaraista. Suomen ja kolmannen maan välillä voi olla voimassa kansainvälinen sopimus, jota olisi noudatettava ja joka voisi asettaa velvollisuuden tietojen luovuttamiseen. Velvollisuus voisi perustua esimerkiksi keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen (SopS 30/1981) 13 artiklaan.

Rikosasioiden tietosuojalain 7 luvussa säädetään henkilötietojen siirroista kolmansiin maihin ja kansainvälisille järjestöille. Säännökset sisältävät henkilötietojen siirtoihin sovellettavat yleiset periaatteet, jotka koskevat lähtökohtaisesti kaikkia rekisterinpitäjän suorittamia henkilötietojen siirtoja kolmanteen maahan tai kansainväliselle järjestölle. Tämän lisäksi on noudatettava muita henkilötietojen käsittelyä koskevia vaatimuksia, joista säädetään rikosasioiden tietosuojalaissa. Henkilötietojen siirrossa on varmistuttava siitä, että tiedot vastaanottavassa maassa tai järjestössä on riittävä tietosuojan taso. Riittävän tietosuojan takeena voi olla komission hyväksymä päätös tietosuojan riittävydestä, tai asianmukaiset suojatoimet voidaan varmistaa muulla tavoin, erityisesti oikeudellisesti sitovalla sopimuksella. Henkilötietoja voidaan siirtää myös, jos lain 43 §:ssä säädetty erityistilanteita koskevat poikkeukset tulevat sovellettaviksi.

Sääntelyn osalta tulisi muun ohella ottaa huomioon, että suostumuksen antaminen Eurojustille voisi johtaa siihen, että kyseessä olevan henkilön olinpaikka selviäisi pyynnön esittäneelle kolmannelle maalle. Tällä olisi merkitystä niiden henkilöiden osalta, joilla on kansainvälisen suojelun tarve suhteessa kolmanteen maahan, joka on esittänyt artiklan mukaisen pyynnön Eurojustille. Tällaisten henkilöiden osalta suostumuksen antamisessa tulisi muun ohella ottaa huomioon viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, jäljempänä *julkisuuslaki*) 24 §:n 1 momentin 24 kohta, jonka mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat, jollei erikseen toisin säädetä, asiakirjat, jotka koskevat kansainvälisen suojelun tarvetta tai sen perustetta, jos ei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna asianosaisen tai hänen läheisensä turvallisuutta. Julkisuuslain 23 §:n 1 momentissa kielletään sellaisen tiedon paljastaminen, joka asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävä.

Oikeuskanslerin päätöksessä OKV/741/1/2011 on vahvistettu tulkinta, että jo tieto turvapaikanhakijan oleskelusta Suomessa voi olla salassa pidettävä tieto. Tieto maassa olosta voi vaarantaa henkilön tai hänen läheisensä turvallisuuden, vaikka sen lisäksi ei annettaisi tietoa turvapaikan hakemiseen liittyvistä seikoista. Mikäli tällainen vaara on olemassa, ei tietoa turvapaikanhakijan maassa olosta julkisuuslain mukaan voitaisi toisen maan viranomaisille luovuttaa. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisussa EOA/380/4/04 on katsottu, että turvapaikanhakijoiden

ja heidän läheistensä turvallisuutta suojaava salassapitosäännös ei ole sidottu turvapaikkahakemuksen käsittelyvaiheeseen.

Voimassa olevan julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 24 kohdan esitöiden mukaan kansainvälisen suojelun tarpeella tai sen perusteella tarkoitetaan ulkomaalaislain (301/2004) 3 §:n 13 kohdan mukaisen pakolaisaseman tai toissijaisen suojeluaseman tarpeen arviointia, joten pakolaiset ja turvapaikanhakijat kuuluvat edelleen suojan piiriin. Säännöksen soveltuminen ei ole suoraan sidottu siihen, täyttääkö henkilö kansainvälisen suojelun edellytykset laissa, toisin sanoen onko henkilö suojelun tarpeessa vai ei, vaan säännöstä sovelletaan kulloisellakin hetkellä tehtävän tapauskohtaisen arvioinnin mukaan. Tapauskohtaisessa arvioinnissa otetaan huomioon henkilön tausta, hänen tilanteestaan sillä hetkellä saatavilla olevat tiedot ja mahdollinen nykyinen tai tuleva uhka (HaVM 10/2020 vp, s. 54).

Lisäksi huomioon tulisi ottaa Suomen kansainväliset velvoitteet kansainvälisestä suojelusta, joita sisältyy muun muassa pakolaisten oikeusasemaa koskevaan yleissopimukseen (Geneven pakolaissopimus, SopS 77/1968) ja siihen liittyvään pakolaisten oikeusasemaa koskevaan pöytäkirjaan (SopS 78/1968).

Esityksessä ehdotetaan, että suostumuksen antamisesta päättäisi Oikeusrekisterikeskus, joka päättäisi myös rikosrekisteritietojen luovuttamisesta. Esitystä valmisteltaessa on harkittu, olisiko oikeusministeriöllä parempi asiantuntemus arvioida, voidaanko artiklassa tarkoitettua suostumusta antaa. Toimivallan antaminen oikeusministeriölle kuitenkin monimutkaistaisi menettelyä, eikä toimivallan jakamista usealle taholle voida tämän johdosta pitää perusteltuna. Esityksessä on pidetty perusteltuna, että Oikeusrekisterikeskus voisi antaa artiklan 3 kohdassa tarkoitetun suostumuksen, jollei asiasta erikseen toisin säädetä tai Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista muuta johdu.

Vaikka kyse on tietojen luovuttamisesta kolmanteen maahan tai kansainväliselle järjestölle, josta säädetään kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetussa laissa, esityksessä ehdotetaan, että suostumuksen antamista koskeva säännös sisällytettäisiin EU-rikosrekisterilakiin (13 i §). Perusteena tälle olisi, että kyseessä olisi ECRIS-TCN-asetusta täydentävä säännös.

Edellä mainituista syistä Oikeusrekisterikeskuksella tulisi olla oikeus saada Maahanmuuttovirastolta salassapitoa koskevien säännösten estämättä tieto artiklan 1 kohdassa tarkoitetun pyynnön kohteena olevan kolmannen maan kansalaisen kansainvälisen suojelun tarpeesta, jos se olisi välttämätöntä suostumuksen antamisesta päättämiseksi. Riittävänä Oikeusrekisterikeskuksen päätöksenteon kannalta on pidetty, että se saisi tiedon ainoastaan siitä, onko henkilö hakenut kansainvälistä suojelua, milloin suojelua on haettu, onko sitä myönnetty ja mikä on se kolmas maa tai ne kolmannet maat, joissa henkilö on kohdannut vainoa tai vakavaa haittaa. Laajempia tietoja henkilön taustoista ja tilanteesta, jotka ovat kansainvälisen suojelutarpeen perusteena, ei ole pidetty tarpeellisena Oikeusrekisterikeskuksen päätöksenteolle. Asiasta säädettäisiin ehdotetun 13 i §:n 2 momentissa. Ehdotetun pykälän 3 momentissa säädettäisiin Oikeusrekisterikeskuksen oikeudesta luovuttaa Maahanmuuttovirastolle salassapitosäännösten estämättä 2 momentissa säädetyn oikeuden toteuttamiseksi välttämättömät tiedot.

Asetuksen **18 artiklan** mukaan Eurojust, Europol, EPPO tai mikään keskusviranomainen ei saa siirtää tai antaa kolmannen maan, kansainvälisen järjestön tai yksityisen osapuolen käyttöön ECRIS-TCN:n kautta saatuja tietoja kolmannen maan kansalaisesta. Artikla ei rajoita 17 artiklan 3 kohdan soveltamista.

Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen **19 artikla** sisältää tietoturvallisuutta koskevia säännöksiä, jotka koskevat sekä eu-LISA:a että jäsenvaltioita. Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava tietojen turvallisuus ennen niiden siirtämistä kansalliseen keskusyhteyspisteeseen, kyseisen siirron aikana ja vastaanotettaessa tietoja kansallisesta keskusyhteyspisteestä. Kohta sisältää lisäksi yksityiskohtaiset, jäsenvaltioiden viranomaisiin suoraan sovellettavat vaatimukset tietoturvallisuuden varmistamisesta. Nämä vaatimukset koskevat erityisesti Oikeusrekisterikeskusta keskusyhteyspisteinä, mutta myös Oikeusrekisterikeskukselle poliisilta tapahtuvia tiedonluovutuksia. Henkilötietojen tietoturvallisuudesta säädetään lisäksi rikosasioiden tietosuojalain 5 luvussa ja tietosuoja-asetuksen IV luvun 2 jaksossa. Säännökset sisältävät esimerkiksi vaatimukset henkilötietojen käsittelyn riskejä vastaavan tietoturvallisuuden varmistavista teknisistä ja organisatorisista toimenpiteistä sekä henkilötietojen tietoturvaloukkauksia koskevien ilmoitusten tekemisestä tietosuojaviranomaiselle ja rekisteröidylle. Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä, ottaen huomioon tietoturvallisuutta koskevat yksityiskohtaiset vaatimukset, edellä 7 artiklan osalta selostetut rikostuomioita koskevien henkilötietojen käsittelyyn liittyvät rikostuomioita koskevien henkilötietojen käyttötarkoituksiin liittyvät säännökset, säilytysaikoja koskevat säännökset sekä ehdotetut sormenjälkitietojen luovuttamista koskevat yksityiskohtaiset ja tarkkarajaiset säännökset.

Asetuksen **20 artikla** sisältää säännökset jäsenvaltioiden, eu-LISAn, Eurojustin, Europolin tai EPPOn vahingonkorvausvastuusta henkilölle, jäsenvaltiolle tai ECRIS-TCN:lle. Artiklan 1 kohdan mukaan henkilöllä tai jäsenvaltiolla, jolle on aiheutunut aineellista tai aineetonta vahinkoa lainvastaisesta tietojenkäsittelystä tai jostakin muusta asetuksen vastaisesta teosta, on oikeus saada korvaus aiheutuneesta vahingosta a) vahingosta vastuussa olevalta jäsenvaltiolta; tai b) eu-LISAlta, jos eu-LISA ei ole noudattanut sille tässä asetuksessa tai asetuksessa (EU) 2018/1725 (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus luonnollisten henkilöiden suojelusta unionin toimielinten, elinten ja laitosten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta sekä asetuksen (EY) N:o 45/2001 ja päätöksen N:o 1247/2002/EY kumoamisesta, jäljempänä *toimielinten tietosuoja-asetus*) vahvistettuja velvoitteitaan. Vahingosta vastuussa oleva jäsenvaltio tai eu-LISA vapautetaan vastuusta osittain tai kokonaan, jos se osoittaa, ettei se ole vastuussa vahingon aiheuttaneesta tapahtumasta.

Artiklan 2 kohdan mukaan jos ECRIS-TCN:lle aiheutuu vahinkoa siitä, ettei jokin jäsenvaltio, Eurojust, Europol tai EPPO ole noudattanut asetuksen mukaisia velvoitteitaan, kyseinen jäsenvaltio, Eurojust, Europol tai EPPO on vastuussa vahingosta, paitsi jos ja siltä osin kuin eu-LISA tai jokin toinen ECRIS-TCN:ään osallistuva jäsenvaltio on jättänyt toteuttamatta kohtuulliset toimenpiteet vahingon syntymisen ehkäisemiseksi tai sen vaikutusten rajoittamiseksi mahdollisimman vähiin. Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltiota vastaan nostetut vahingonkorvauskanteet käsitellään vastaajana olevan jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti. eu-LISAA, Eurojustia, Europolia tai EPPOa vastaan nostettuihin vahingonkorvauskanteisiin sovelletaan niiden perussääntönsä.

Artiklan 3 kohdassa tarkoitetut valtioon kohdistetut vahingonkorvausvaatimukset käsiteltäisiin Suomessa valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain (978/2014) mukaisesti. Korvausta haettaisiin Valtiokonttorilta, jonka ratkaisuun tyytymätön voisi mainitun lain 4 §:n 2 momentin nojalla nostaa kanteen valtiota vastaan käräjäoikeudessa riita-asioista säädettyssä järjestyksessä. Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen **21 artiklan** mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että jokainen keskusviranomainen toteuttaa asetuksen noudattamisen edellyttämät toimenpiteet ja tekee tarvittaessa yhteistyötä valvontaviranomaisten kanssa.

Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen **22 artiklan** mukaan ECRIS-TCN:ään tallennettujen tietojen väärinkäytöstä määrätään tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia seuraamuksia tai kurinpidollisia toimenpiteitä kansallisen tai unionin oikeuden mukaisesti.

Rikosasioden tietosuojalain 61 § sisältää viittaussäännöksen rangaistussäännöksiin. Pykälän mukaan rangaistus tietosuoja-rikoksesta säädetään rikoslain 38 luvun 9 §:ssä. Rangaistus viestintäsalaisuuden loukkauksesta säädetään mainitun lain 38 luvun 3 §:ssä, törkeästä viestintäsalaisuuden loukkauksesta 4 §:ssä, tietomurrosta 8 §:ssä ja törkeästä tietomurrosta 8 a §:ssä. Rangaistus rikosasioden tietosuojalain 55 §:n 3 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden ja 62 §:ssä tarkoitetun vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava mainitun lain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Tietosuojavalettuutetun toimivaltuuksista säädetään rikosasioden tietosuojalain 47, 48 ja 51 §:ssä. Tietosuojavalettuutettu voi muun muassa antaa rekisterinpitäjää koskevia määräyksiä sekä asettaa käsittelykieltoja tai muita rajoituksia käsittelylle. Tietosuojavalettuutettu voi asettaa päätöksensä tai määräyksensä tehosteeksi uhkasakon (rikosasioden tietosuojalain 52 §).

Kuten edellä on todettu, myös tietosuoja-asetus ja yleinen tietosuojalaki voivat tulla sovellettavaksi, siltä osin kuin ECRIS-TCN:ää käytetään muuhun tarkoitukseen kuin rikosasian käsitteilyyn. Tietosuojalain 26 § sisältää viittaussäännöksen rangaistussäännöksiin. Pykälän mukaan rangaistus tietosuoja-rikoksesta säädetään rikoslain 38 luvun 9 §:ssä. Rangaistus viestintäsalaisuuden loukkauksesta ja törkeästä viestintäsalaisuuden loukkauksesta säädetään rikoslain 38 luvun 3 ja 4 §:ssä sekä rangaistus tietomurrosta ja törkeästä tietomurrosta 38 luvun 8 ja 8 a §:ssä. Rangaistus tietosuojalain 35 §:ssä säädetyn vaitiolovelvollisuuden ja 36 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Rikoslain 38 luvun 10 §:n 3 momentissa säädetään syyttäjän velvollisuudesta kuulla tietosuojavalettuutettua ennen tämän pykälän 1 momentissa mainittuja rikoksia koskevan syytteen nostamista samoin kuin tuomioistuimen velvollisuudesta varata tällaista asiaa käsitellessään tietosuojavalettuutetulle tilaisuus tulla kuulluksi.

Tietosuojavalettuutetun tehtävistä ja toimivaltuuksista säädetään tietosuoja-asetuksen 55–59 artiklassa. Nämä toimivaltuudet ovat pitkälti saman sisältöiset kuin rikosasioden tietosuojalakiin perustuvat toimivaltuudet. Myös tietosuoja-asetuksen nojalla tietosuojavalettuutetulla on käytävissään laajat tutkintavaltuudet, tiedonsaantioikeudet ja korjaavat toimivaltuudet, kuten esimerkiksi oikeus antaa huomautus rekisterinpitäjälle tai määrätä rajoituksia käsittelylle tai käsittelykielto. Tietosuoja-asetuksessa säädetään eräistä täydentävistä toimivaltuuksista, mukaan lukien oikeus asettaa uhkasakko. Tietosuojavalettuutetulla on tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain perusteella myös toimivaltuudet määrätä hallinnollisia seuraamuksia, mutta niitä ei voi määrätä viranomaiselle. Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

V LUKU Tietosuoja koskevat oikeudet ja niiden valvonta

Asetuksen **23 artiklassa** säädetään rekisterinpitäjästä ja tietojen käsittelijästä. Artiklan *1 kohdan* mukaan kukin keskusviranomainen katsotaan sovellettavien unionin tietosuoja-sääntöjen mukaiseksi rekisterinpitäjäksi, kun kyseisen keskusviranomaisen jäsenvaltio käsittelee henkilötietoja asetuksen nojalla. Suomessa keskusviranomaisena toimiva Oikeusrekisterikeskus olisi rekisterinpitäjä, jonka tehtävistä säädetään henkilötietojen käsittelytarkoituksesta riippuen joko

rikosasioiden tietosuojalaissa tai tietosuoja-asetuksessa. Oikeusrekisterikeskuksen asemaa rekisterinpitäjänä käsitellään myös ECRIS-TCN-asetuksen 5 artiklan yhteydessä.

Artiklan 2 kohdan mukaan eu-LISA katsotaan toimielinten tietosuoja-asetuksen mukaiseksi tietojen käsittelijäksi, kun on kyse jäsenvaltioiden keskusjärjestelmään tallentamista henkilötiedoista.

Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen **24 artiklassa** säädetään henkilötietojen käsittelyn tarkoituksesta. Artiklan 1 kohdan mukaan keskusjärjestelmään tallennettuja tietoja voidaan käsitellä ainoastaan sen selvittämiseksi, missä jäsenvaltioissa on rikosrekisteritietoja kolmansien maiden kansalaisista.

Artiklan 2 kohdan mukaan pääsy ECRIS-TCN:ään on varattu ainoastaan keskusviranomaisten asianmukaisesti valtuutetulle henkilöstölle, lukuun ottamatta Eurojustin, Europolin ja EPPOn asianmukaisesti valtuutettua henkilöstöä, jolla on pääsy ECRIS-TCN:ään asetuksen soveltamiseksi. Pääsy on rajoitettava ainoastaan siihen laajuuteen kuin tarvitaan 1 kohdassa tarkoitetun käyttötarkoituksen mukaisten tehtävien suorittamiseen ja siihen, mikä on tarpeellista ja oikeassa suhteessa tavoitteisiin nähden.

Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen **25 artiklassa** säädetään oikeudesta tietojen saantiin, oikaisuun, poistamiseen ja käsittelyn rajoittamiseen. Artiklan 1 kohdan mukaan kolmansien maiden kansalaisten pyynnot, jotka koskevat sovellettavissa unionin tietosuojasäännöissä esitetyjä oikeuksia henkilötietojen saantiin, oikaisuun, poistamiseen ja käsittelyn rajoittamiseen, voidaan esittää minkä tahansa jäsenvaltion keskusviranomaiselle. Artiklan 2 kohdan mukaan, jos pyyntö esitetään muulle kuin tuomiojäsenvaltiolle, sen jäsenvaltion, jolle pyyntö on esitetty, on toimitettava se edelleen tuomiojäsenvaltiolle ilman aiheutonta viivästystä ja joka tapauksessa kymmenen työpäivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta. Vastaanotettuaan pyynnön tuomiojäsenvaltion on a) välittömästi aloitettava menettely kyseisten tietojen oikeellisuuden tai niiden ECRIS-TCN:ssä tapahtuvan käsittelyn laillisuuden tarkistamiseksi; ja b) vastattava pyynnön toimittaneelle jäsenvaltiolle ilman aiheutonta viivästystä.

Artiklan 3 kohdan mukaan, jos ECRIS-TCN:ään tallennetut tiedot osoittautuvat virheellisiksi tai jos niitä on käsitelty lainvastaisesti, tuomiojäsenvaltion on oikaistava tiedot tai poistettava ne 9 artiklan mukaisesti. Tuomiojäsenvaltion tai tarvittaessa jäsenvaltion, jolle pyyntö on esitetty, on ilmoitettava ilman aiheutonta viivästystä asianomaiselle henkilölle kirjallisesti, että toimia on toteutettu kyseistä henkilöä koskevien tietojen oikaisemiseksi tai poistamiseksi. Tuomiojäsenvaltion on myös ilman aiheutonta viivästystä ilmoitettava mahdollisille muille jäsenvaltioille, jotka ovat ECRIS-TCN:ään tehdyn haun tuloksena vastaanottaneet tuomiotietoja, siitä, mitä toimenpiteitä on toteutettu.

Artiklan 1–3 kohdan velvoitteet koskevat Suomessa Oikeusrekisterikeskusta rekisterinpitäjänä. Artiklan 1 kohdassa mainitut sovellettavat unionin tietosuojasäännöt sisältyvät Suomessa rikosasian käsittelyn osalta rikosasioiden tietosuojalakiin ja muiden käsittelytarkoitusten osalta tietosuoja-asetukseen. Oikeuksista henkilötietojen saantiin, oikaisuun, poistamiseen ja käsittelyn rajoittamiseen säädetään rikosasioiden tietosuojalain 4 luvussa ja tietosuoja-asetuksen 15–18 artiklassa. Artiklan 1–3 kohta, jotka täydentävät yleisesti rekisteröidyn oikeuksiin sovellettavia säännöksiä, eivät edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Artiklan 4 kohdan mukaan jos tuomiojäsenvaltio ei ole samaa mieltä siitä, että ECRIS-TCN:ään kirjatut tiedot ovat virheellisiä tai niitä on käsitelty lainvastaisesti, kyseisen jäsenvaltion on annettava asianomaiselle henkilölle hallinnollinen tai oikeudellinen päätös, jossa selitetään kirjallisesti, minkä vuoksi se ei aio oikaista tai poistaa henkilöä koskevia tietoja. Tällaiset tapaukset voidaan tarvittaessa antaa tiedoksi kansalliselle valvontaviranomaiselle. Artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltion, joka on antanut 4 kohdan mukaisen päätöksen, on lisäksi ilmoitettava asianomaiselle henkilölle siitä, mitä toimenpiteitä henkilö voi toteuttaa, jos hän ei hyväksy 4 kohdan mukaisesti annettua selitystä. Ilmoitukseen on sisällytettävä tiedot siitä, miten henkilö voi panna vireille kanteen tai tehdä kantelun kyseisen jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille tai tuomioistuimille, sekä avusta, jota voi saada muun muassa kansallisilta valvontaviranomaisilta kyseisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Myös 4–5 kohdan velvoitteet koskevat Suomessa Oikeusrekisterikeskusta. Asetuksen erityissäännökset mukauttavat tietosuojasetuksen 12 artiklan 4 kohdan mukaisia vaatimuksia rekisterinpitäjän velvollisuudesta informoida rekisteröityä, jos rekisterinpitäjä ei toteuta toimenpiteitä rekisteröidyn pyynnön perusteella, sekä täydentävät rikosasioiden tietosuojalain 26 §:ssä säädettyä rekisterinpitäjän velvollisuutta antaa tällaisessa tilanteessa kirjallinen todistus. Kun kyse on viranomaisesta rekisterinpitäjänä, ECRIS-TCN-asetuksen 25 artiklassa kirjalliset päätökset ja rikosasioiden tietosuojalain 26 §:ssä tarkoitetut kirjalliset todistukset rinnastuvat hallintolain 7 luvussa tarkoitettuihin hallintopäätöksiin, edellyttäen, että niihin on liitetty valitusosoitus. Hallintolain 44 ja 45 §:n säännökset hallintopäätöksen sisällöstä ja sen perusteleminen täyttävät 4 kohdan edellytykset päätöksen sisällöstä. Hallintolain 47 § valitusosoituksesta täyttää 5 kohdan vaatimukset lukuun ottamatta tietoja avusta, jota henkilö voi saada kansallisilta valvontaviranomaisilta. Tämän täyttävät rikosasioiden tietosuojalain 26 §:n 2 momentin ja 29 §:n sekä tietosuojasetuksen 12 artiklan 4 kohdan säännökset.

ECRIS-TCN-asetuksen 25 artiklan 4 kohdassa säädetystä mahdollisuudesta antaa tapaukset tarvittaessa tiedoksi valvontaviranomaisille säädetään tarkemmin rikosasioiden tietosuojalaissa ja tietosuojasetuksessa. Näissä tilanteissa on käytännössä kyse joko rekisteröidyn oikeudesta saattaa asia valvontaviranomaisen käsiteltäväksi tai rekisterinpitäjän velvollisuudesta antaa valvontaviranomaiselle valvontaa varten tarvittavat tiedot. Rikosasioiden tietosuojalain 29 §:ssä säädetään rekisteröidyn oikeudesta käyttää oikeuksiaan tietosuojavaltuutetun välityksellä ja tietosuojalain 34 §:n 4 momentissa säädetään rekisterinpitäjän velvollisuudesta antaa tiedot tietosuojavaltuutetulle, jos rekisteröidyllä ei ole oikeutta tutustua hänestä kerättyihin tietoihin. Tietosuojavaltuutetun tiedonsaantioikeudesta säädetään rikosasioiden tietosuojalain 47 §:ssä sekä tietosuojasetuksen 58 artiklan 1 kohdassa ja tietosuojalain 18 §:n 1 momentissa. ECRIS-TCN-asetuksen 25 artiklan 4 ja 5 kohta eivät edellytä muuta täydentävää kansallista sääntelyä.

Artiklan 6 kohdan mukaan edellä 1 kohdan nojalla tehtyyn pyyntöön on sisällytettävä asianomaisen henkilön tunnistamiseksi tarvittavat tiedot. Näitä tietoja voidaan käyttää yksinomaan 1 kohdassa tarkoitettujen oikeuksien toteuttamiseksi, ja ne on poistettava välittömästi tämän jälkeen. Artiklan 7 kohdan mukaan, kun sovelletaan 2 kohtaa, sen keskusviranomaisen, jolle pyyntö esitettiin, on tehtävä kirjallinen merkintä, josta käy ilmi se, että tällainen pyyntö on tehty, sekä miten pyyntö käsiteltiin ja mille viranomaiselle pyyntö toimitettiin. Kansallisen valvontaviranomaisen pyynnöstä keskusviranomaisen on asetettava tämä merkintä viipymättä kyseisen kansallisen valvontaviranomaisen saataville. Keskusviranomaisen ja kansallisen valvontaviranomaisen on poistettava tällaiset merkinnät kolmen vuoden kuluttua niiden tekemisestä.

Artiklan 6 kohdan velvoitteet koskevat Suomessa Oikeusrekisterikeskusta ja 7 kohdan velvoitteet Oikeusrekisterikeskusta ja tietosuojavaltuutettua.

Kuten edellä on todettu 9 artiklan yhteydessä mainituin perustein, myös 25 artikla voi edellyttää, että Oikeusrekisterikeskuksella olisi oikeus käsitellä poliisin tietojärjestelmästä saatuja sormenjälkitietoja. Tämän johdosta ehdotettu EU-rikosrekisterilain 13 a §:n 2 momentti, jossa säädetäisiin, että Oikeusrekisterikeskuksella olisi oikeus käsitellä sormenjälkitietoja myös tietojen oikaisemiseksi, muuttamiseksi tai poistamiseksi, soveltuisi myös 25 artiklassa tarkoitettuun tilanteeseen. Esityksen mukaan Oikeusrekisterikeskus säilyttäisi kopion keskitettyyn järjestelmään tallennetuista tiedoista ja niiden muutoksista (13 a §:n 3 momentti).

Myös ehdotettu 13 a §:n 4 momentti, jonka mukaan Oikeusrekisterikeskuksen pyynnöstä poliisilla olisi oikeus vertailla sormenjälkiä niiden virheettömyyden varmistamiseksi soveltuisi 25 artiklassa tarkoitettuun tilanteeseen.

Asetuksen **26 artikla** sisältää säännökset yhteistyöstä tietosuojaa koskevien oikeuksien kunnioittamisen varmistamiseksi Artiklan *1 kohdan* mukaan keskusviranomaisten on tehtävä toistensa kanssa yhteistyötä 25 artiklassa säädettyjen oikeuksien kunnioittamisen varmistamiseksi. Artiklan *2 kohdan* mukaan kussakin jäsenvaltiossa kansallisen valvontaviranomaisen on pyynnöstä annettava asianomaiselle henkilölle tietoa siitä, miten hän voi käyttää oikeuttaan oikaista tai poistaa itseään koskevia tietoja sovellettavien unionin tietosuojasääntöjen mukaisesti. Artiklan *3 kohdan* mukaan artiklan soveltamiseksi tiedot siirtäneen jäsenvaltion kansallisen valvontaviranomaisen ja sen jäsenvaltion kansallisen valvontaviranomaisen, jolle pyyntö on esitetty, on tehtävä keskenään yhteistyötä.

Artiklan 1 kohdan velvoitteet koskevat Suomessa Oikeusrekisterikeskusta, 2 ja 3 kohdan velvoitteet taas tietosuojavaltuutettua.

Artikla ei vaadi täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen **27 artikla** sisältää oikeussuojakeinoja koskevan säännöksen. Artiklan mukaan kennellä tahansa on oltava kansallisen tai unionin oikeuden mukaisesti oikeus tehdä valitus ja oikeus oikeussuojakeinoin tuomiojäsenvaltiossa, jossa häneltä on evätty 25 artiklassa tarkoitettu oikeus häntä koskevien tietojen saantiin, oikaisuun tai poistamiseen.

Oikeussuojakeinoista säädetään rikosasioiden tietosuojalain 9 luvussa sekä tietosuoja-asetuksen VIII luvussa ja tietosuojalain 4 luvussa. Näiden oikeussuojakeinojen sisältöä on selostettu edellä 25 artiklan yhteydessä. Artikla ei edellytä erillistä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen **28 artikla** sisältää säännökset kansallisten valvontaviranomaisten harjoittamasta valvonnasta. Artiklan *1 kohdan* mukaan kunkin jäsenvaltion on varmistettava, että sovellettavien unionin tietosuojasääntöjen mukaisesti nimetyt kansalliset valvontaviranomaiset valvovat kyseisen jäsenvaltion suorittaman, 5 ja 6 artiklassa tarkoitettujen henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuutta, mukaan lukien näiden tietojen siirtämistä ECRIS-TCN:ään ja sieltä muualle. Artiklan *2 kohdan* mukaan kansallisen valvontaviranomaisen on varmistettava, että kansallisissa rikosrekistereissä ja sormenjälkitietokannoissa toteutetut tietojenkäsittelytapahtumat, jotka liittyvät näiden järjestelmien ja ECRIS-TCN:n väliseen tietojenvaihtoon, tarkastetaan vähintään joka kolmas vuosi ECRIS-TCN:n käyttöönottopäivästä asiaankuuluvien kansainvälisten tarkastusstandardien mukaisesti.

Artiklan *3 kohdan* mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että niiden kansallisilla valvontaviranomaisilla on riittävät resurssit niille tämän asetuksen nojalla annettujen tehtävien hoitamiseksi. Artiklan *4 kohdan* mukaan kunkin jäsenvaltion on toimitettava sen kansallisille valvontaviranomaisille näiden pyytämät tiedot ja erityisesti annettava niille tietoa 12, 13 ja 19 ar-

tiklan mukaisista toimista. Kunkin jäsenvaltion on annettava sen kansallisille valvontaviranomaisille pääsy 25 artiklan 7 kohdan mukaisiin merkintöihinsä ja 31 artiklan 6 kohdan mukaisiin lokitietoihinsa sekä pääsy milloin tahansa kaikkiin ECRIS-TCN:ään liittyviin toimitiloihinsa.

Suomessa kansallinen valvontaviranomainen on edellä mainittu tietosuojavaltuutettu. Artiklan 1 kohdassa mainittujen, 5 ja 6 artiklassa tarkoitettujen henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan Suomessa tietojen käsittelytarkoituksesta riippuen joko rikosasioiden tietosuojalakia tai tietosuojasetusta. Artiklan 4 kohdan velvoitteet kohdistuvat käytännössä Oikeusrekisterikeskukseen, jonka on annettava tietosuojavaltuutetulle kohdassa mainitut tiedot ja pääsyoikeudet. Tämä ei edellytä, että tietosuojavaltuutetulle luotaisiin käyttöoikeus Oikeusrekisterikeskuksen järjestelmiin, vaan riittävää olisi, että tietosuojavaltuutettu saisi tarvitsemansa tiedot pyytämällä niitä Oikeusrekisterikeskuksesta. Tietosuojavaltuutetun tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudesta säädetään rikosasioiden tietosuojalain 47–48 §:ssä, tietosuojasetuksen 58 artiklassa ja tietosuojalain 18 §:ssä. Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen **29 artiklassa** säädetään Euroopan tietosuojavaltuutetun suorittamasta valvonnasta. Artiklan *1 kohdan* mukaan Euroopan tietosuojavaltuutettu valvoo, että eu-LISAn toteuttamat ECRIS-TCN:ään liittyvät henkilötietojen käsittelytoimet ovat asetuksen mukaisia. Artiklan *2 kohdan* mukaan Euroopan tietosuojavaltuutettu varmistaa, että eu-LISAn suorittamat henkilötietojen käsittelytoimet tarkastetaan vähintään joka kolmas vuosi asiaankuuluvien kansainvälisten tarkastusstandardien mukaisesti. Tarkastuskertomus toimitetaan Euroopan parlamentille, neuvostolle, komissiolle, eu-LISAlle ja valvontaviranomaisille. eu-LISAlle annetaan tilaisuus esittää huomautuksia ennen kertomuksen hyväksymistä. Artiklan *3 kohdan* mukaan eu-LISA toimittaa Euroopan tietosuojavaltuutetun pyytämät tiedot ja antaa tietosuojavaltuutetulle pääsyn kaikkiin 31 artiklassa tarkoitettuihin asiakirjoihin ja lokitietoihin sekä antaa hänelle milloin tahansa pääsyn kaikkiin toimitiloihinsa.

Artiklan velvoitteet kohdistuvat Euroopan tietosuojavaltuutettuun ja eu-LISAan. Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen **30 artiklassa** säädetään kansallisten valvontaviranomaisten ja Euroopan tietosuojavaltuutetun yhteistyöstä. Artiklan mukaan ECRIS-TCN:n koordinoitu valvonta varmistetaan toimielinten tietosuojasetuksen 62 artiklan mukaisesti.

Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen **31 artiklassa** säädetään tietojenkäsittelytapauksien kirjaamisesta lokiin. Artiklan *1 kohdan* mukaan eu-LISAn ja toimivaltaisten viranomaisten on kunkin oman vastuualueensa mukaisesti varmistettava, että kaikki ECRIS-TCN:n tietojenkäsittelytapaukset kirjataan lokiin 2 kohdan mukaisesti pyyntöjen hyväksyttävyyden tarkistamiseksi, tietojen eheyden ja tietoturvallisuuden sekä tietojenkäsittelyn lainmukaisuuden valvomiseksi ja sisäisen valvonnan harjoittamiseksi. Artiklan *2 kohdan* mukaan lokitiedoista on käytävä ilmi a) ECRIS-TCN:n tietoihin pääsyä koskevan pyynnön tarkoitus; b) 5 artiklassa tarkoitettujen siirrettyjen tietojen; c) tapauksen kansalliset viitetiedot; d) käsittelytapauksen päivämäärä ja tarkka kellonaika; e) haussa käytetyt tiedot; f) haun suorittaneen virkamiehen tunnus. Artiklan *3 kohdan* mukaan tietojen katsomista ja niiden luovuttamista koskevien lokitietojen avulla on pystyttävä perustelemaan tällaiset käsittelytapaukset.

Artiklan *4 kohdan* mukaan lokitietoja saa käyttää ainoastaan tietojenkäsittelyn lainmukaisuuden valvontaan sekä tietojen eheyden ja tietoturvallisuuden varmistamiseen. Jäljempänä 36 artik-

lassa tarkoitettua seurantaa ja arviointia varten saadaan käyttää ainoastaan muita kuin henkilötietoja sisältäviä lokitietoja. Nämä lokitiedot on suojattava asianmukaisesti niiden luvattoman käytön estämiseksi, ja ne on poistettava kolmen vuoden kuluttua, jollei niitä enää tarvita jo aloitetuissa valvontamenettelyissä. Artiklan 5 kohdan mukaan eu-LISA antaa pyynnöstä käsittelytapahtumiaan koskevat lokitiedot keskusviranomaisten saataville ilman aiheetonta viivästystä. Artiklan 6 kohdan mukaan pyyntöjen hyväksyttävyyden tarkistamisesta sekä tietojenkäsittelyn lainmukaisuuden, tietojen eheyden ja tietoturvallisuuden valvonnasta vastaavilla toimivaltaisilla kansallisilla valvontaviranomaisilla on oltava pyynnöstään pääsy lokitietoihin tehtäviensä hoitamista varten. Keskusviranomaisten on pyynnöstä annettava tietojenkäsittelytapahtumia koskevat lokitiedot toimivaltaisten kansallisten valvontaviranomaisten saataville ilman aiheetonta viivästystä.

Artiklan velvoitteet koskevat Suomessa Oikeusrekisterikeskusta, ja 6 kohdassa mainitut pääsy- ja tiedonsaantioikeudet tietosuojavaltuutettua. Artiklaa voidaan soveltaa suoraan eikä se edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä. Lokitietojen käsittelystä säädetään kuitenkin myös rikosasioiden tietosuojalain 19 §:ssä. Asetuksen säännökset ovat erityissäännöksiä, joilla voidaan säätää rikosasioiden tietosuojadirektiiviä tiukemmista edellytyksistä. Haun suorittaneen virkamiehen tunnuksen näkymistä koskeva vaatimus merkitsee tiukennusta suhteessa yleisesti sovellettaviin rikosasioiden tietosuojadirektiivin säännöksiin, jotka ovat tältä osin joustavammat. Myös siirrettyjä tietoja, kansallisia viitetietoja ja haussa käytettyjä tietoja koskevat vaatimukset ovat yleissäännöksiä yksityiskohtaisempia. Lisäksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain 17 § asettaa kaikkiin viranomaisiin sovellettavat yleisluontoisemmat vaatimukset lokitietojen keräämisestä.

VI LUKU Loppusäännökset

Asetuksen **32 artikla** sisältää säännökset tietojen käytöstä kertomusten ja tilastojen laatimista varten. Artiklan 1 kohdan mukaan eu-LISAn, toimivaltaisten viranomaisten ja komission asianmukaisesti valtuutetulla henkilöstöllä on oltava pääsy ECRIS-TCN:ssä käsiteltyihin tietoihin ainoastaan laatiakseen kertomuksia ja tilastoja, joiden perusteella ei voida tunnistaa yksittäisiä henkilöitä. Artiklan 2 kohdan mukaan edellä 1 kohdassa mainittua tarkoitusta varten eu-LISA laatii ja toteuttaa keskusrekisterin ja ylläpitää sitä teknisissä toimipaikoissaan sekä säilyttää siinä 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja, joiden avulla voidaan saada tarpeisiin sopivia kertomuksia ja tilastoja ilman, että voidaan tunnistaa yksittäisiä henkilöitä. Keskusrekisteriin myönnetään suojattu pääsy yksinomaan kertomusten ja tilastojen laatimista varten, ja pääsyä ja yksittäisiä käyttäjäprofiileja valvotaan.

Artiklan 3 kohdan mukaan eu-LISAn 36 artiklassa tarkoitetut käyttöön ottamat menettelyt, joita noudattaen seurataan ECRIS-TCN:n toimintaa, sekä ECRIS-viitesovellus antavat mahdollisuuden tuottaa säännöllisesti tilastoja seurantaa varten. Eu-LISA toimittaa kuukausittain komissiolle tilastot, jotka liittyvät rikosrekisteritietojen tallentamiseen, säilyttämiseen ja vaihtoon ECRIS-TCN:n ja ECRIS-viitesovelluksen kautta. Eu-LISA varmistaa, ettei ole mahdollista tunnistaa yksittäisiä henkilöitä näiden tilastojen perusteella, ja antaa komission pyynnöstä sille tilastoja tietyistä tämän asetuksen täytäntöönpanoon liittyvistä erityisnäkökohdista. Artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toimitettava eu-LISAlle tilastot, jotka se tarvitsee täyttääkseen artiklassa tarkoitetut velvoitteensa. Niiden on toimitettava komissiolle tilastot tuomittujen kolmansien maiden kansalaisten määrästä sekä alueellaan olevien kolmansien maiden kansalaisten tuomioiden määrästä.

Artiklan 1 kohdassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen on Suomessa Oikeusrekisterikeskus, johon myös 4 kohdan velvoitteet tilastojen toimittamisesta eu-LISAlle käytännössä kohdistuvat. Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen **33 artiklassa** säädetään kustannuksista. Artiklan 1 kohdan mukaan keskusjärjestelmän, viestintäinfrastruktuurin, 4 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetun rajapintaohjelmiston ja ECRIS-viitesovelluksen toteuttamiseen ja toimintaan liittyvät kustannukset katetaan unionin yleisestä talousarviosta. Artiklan 2 kohdan mukaan kustannukset, jotka liittyvät Eurojustin, Europolin ja EPPOn liittämiseen ECRIS-TCN:ään, katetaan näiden talousarvioista. Artiklan 3 kohdan mukaan muista kustannuksista vastaavat jäsenvaltiot, erityisesti kustannuksista, jotka aiheutuvat olemassa olevien kansallisten rikosrekisterien, sormenjälkitietokantojen ja keskusviranomaisten liittämisestä ECRIS-TCN:ään sekä ECRIS-viitesovelluksen ylläpidosta.

Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen **34 artiklassa** säädetään ilmoituksista. Artiklan 1 kohdan mukaan kunkin jäsenvaltion on ilmoitettava eu-LISAlle keskusviranomaisensa tai viranomaiset, jolla tai joilla on pääsy tallentamaan, oikaisemaan, poistamaan, katsomaan tai hakemaan tietoja, samoin kuin kaikki niitä koskevat muutokset. Artiklan 2 kohdan mukaan eu-LISA varmistaa, että luettelo jäsenvaltioiden ilmoittamista keskusviranomaisista julkaistaan sekä Euroopan unionin virallisessa lehdessä, että sen verkkosivustolla, ja huolehtii luettelon pitämisestä ajan tasalla.

Asetus mahdollistaa Suomessa vain Oikeusrekisterikeskukselle artiklan 1 kohdan mukaisen pääsyn ECRIS-TCN:ään. Suomen tulisi tehdä eu-LISAlle artiklan 1 kohdan mukainen ilmoitus Oikeusrekisterikeskuksesta. Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen **35 artikla** sisältää säännökset tietojen tallentamisesta ja järjestelmän käyttöönotosta. Artiklan 1 kohdan mukaan kun komissio toteaa seuraavien edellytysten täyttyvän, se määrää päivän, jona jäsenvaltioiden on aloitettava 5 artiklassa tarkoitettujen tietojen tallentaminen ECRIS-TCN:ään: a) 10 artiklassa tarkoitettut asiaankuuluvat täytäntöönpanosäädökset on hyväksytty; b) jäsenvaltiot ovat validoineet tekniset ja oikeudelliset järjestelyt 5 artiklassa tarkoitettujen tietojen keräämiseksi ja siirtämiseksi ECRIS-TCN:ään ja ovat ilmoittaneet niistä komissiolle; c) eu-LISA on suorittanut yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa ECRIS-TCN:n kattavan testauksen anonyymiä testiaineistoa käyttäen.

Artiklan 2 kohdan mukaan kun komissio on 1 kohdan mukaisesti määrännyt päivän, jona tietojen tallentaminen aloitetaan, se ilmoittaa tämän päivämäärän jäsenvaltioille. Jäsenvaltioiden on kahden kuukauden kuluessa tästä päivästä tallennettava 5 artiklassa tarkoitettut tiedot ECRIS-TCN:ään ottaen huomioon 41 artiklan 2 kohdan. Artiklan 3 kohdan mukaan 2 kohdassa tarkoitettun määräajan päätyttyä eu-LISA suorittaa yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa ECRIS-TCN:n lopullisen testauksen. Artiklan 4 kohdan mukaan kun 3 kohdassa tarkoitettu testaus on saatettu onnistuneesti päätökseen ja eu-LISA katsoo, että ECRIS-TCN voidaan ottaa käyttöön, se ilmoittaa asiasta komissiolle. Komissio tiedottaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle testauksen tuloksista ja päättää päivämäärän, jolloin ECRIS-TCN otetaan käyttöön.

Artiklan 5 kohdan mukaan 4 kohdassa tarkoitettu ECRIS-TCN:n käyttöönottopäivää koskeva komission päätös julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Artiklan 6 kohdan mukaan jäsenvaltiot alkavat käyttää ECRIS-TCN:ää komission 4 kohdan mukaisesti määäämästä päivästä. Artiklan 7 kohdan mukaan komission tehdessä artiklassa tarkoitettuja päätöksiä se voi vahvistaa eri päivämäärät 5 artiklassa tarkoitettujen alfanumeeristen tietojen ja sormenjälkitietojen tallentamiselle ECRIS-TCN:ään sekä järjestelmän käyttöönotolle näiden eri tietoluokkien osalta.

Komission alkuperäisen tavoiteaikataulun mukaan ECRIS-TCN oli tarkoitus ottaa käyttöön tammikuussa 2023, mutta aikataulu on sittemmin viivästynyt useilla kuukausilla. Oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa joulukuussa 2021 on vahvistettu, että ECRIS-TCN:n käyttöönotto tapahtuu toukokuussa 2023.

Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen **36 artikla** sisältää yksityiskohtaiset säännökset seurannasta ja arvioinnista. Artiklan *1 kohdan* mukaan eu-LISA varmistaa, että käytettävissä on menettelyt, joiden avulla voidaan seurata ECRIS-TCN:n kehitystä suhteessa suunnitteluun ja kustannuksia koskeviin tavoitteisiin sekä ECRIS-TCN:n ja ECRIS-viitesovelluksen toimintaa suhteessa teknisiä tuotoksia, kustannustehokkuutta, turvallisuutta ja palvelun laatua koskeviin tavoitteisiin.

Artiklan *2 kohdassa* säädetään eu-LISAn pääsystä tietoihin, jotka liittyvät ECRIS-TCN:ssä ja ECRIS-viitesovelluksessa suoritettuihin tietojenkäsittelytapauksiin. Artiklan *3 kohdassa* säädetään eu-LISAn velvollisuudesta toimittaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle suunnittelu- ja kehittämisvaiheen aikana säännöllisesti kertomus ECRIS-TCN:n ja ECRIS-viitesovelluksen kehittämisen tilanteesta. Kertomus sisältää artiklan *4 kohdan* mukaan muun muassa katsauksen ajantasaisiin kustannuksiin ja hankkeen edistymiseen. Eu-LISAn on artiklan *5 kohdan* mukaan ilmoitettava, Euroopan parlamentille ja neuvostolle kehitysprosessin mahdollisesta merkittävästä viivästyisestä ja sen vaikutuksista.

Artiklan *6 kohdan* mukaan kun ECRIS-TCN:n ja ECRIS-viitesovelluksen kehittäminen on saatu päätökseen, eu-LISA toimittaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen, jossa muun ohella selvitetään, miten erityisesti suunnitteluun ja kustannuksiin liittyvät tavoitteet on saavutettu. Eu-LISAn on artiklan *7 kohdan* mukaan ilmoitettava Euroopan parlamentille ja neuvostolle, mikäli ECRIS-TCN:ää päivitetään teknisesti tavalla, joka saattaa aiheuttaa merkittäviä kustannuksia. Artiklan *8 kohdan* mukaan eu-LISA antaa komissiolle kahden vuoden kuluttua ECRIS-TCN:n käyttöönotosta ja sen jälkeen vuosittain kertomuksen ECRIS-TCN:n ja ECRIS-viitesovelluksen teknisestä toiminnasta, erityisesti kohdassa tarkemmin lueteltujen tilastotietojen perusteella.

Artiklan *9 kohdan* mukaan komissio toteuttaa yleisarvioinnin ECRIS-TCN:n ja ECRIS-viitesovelluksen toiminnasta neljän vuoden kuluttua ECRIS-TCN:n käyttöönotosta ja sen jälkeen neljän vuoden välein. Tämän pohjalta laaditussa yleisarviointikertomuksessa arvioidaan muun ohella asetuksen soveltamista ja tarkastellaan saavutettuja tuloksia suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja vaikutuksia perusoikeuksiin. Arviointiin sisällytetään mahdolliset tarpeelliset suositukset. Komissio toimittaa kertomuksen Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan tietosuojavaltuutetulle ja Euroopan unionin perusoikeusvirastolle. Artiklan *10 kohdassa* säädetään seikoista, joita lisäksi arvioidaan ensimmäisessä yleisarvioinnissa ja mahdollisesti myöhemmissä yleisarvioinneissa. Näihin kuuluu muun ohella joidenkin jäsenvaltioiden mahdollisuus jatkaa 4 artiklassa tarkoitettua kansallisen ECRIS-ohjelmistosovelluksen käyttöä.

Artiklan *11 kohdan* mukaan jäsenvaltioiden, Eurojustin, Europolin ja EPPOn on toimitettava eu-LISAlle ja komissiolle tiedot, jotka ovat tarpeen 3, 8 ja 9 kohdassa tarkoitettujen kertomusten laatimiseksi. Artiklan *12 kohdan* mukaan tarvittaessa valvontaviranomaisten on toimitettava eu-LISAlle ja komissiolle tiedot, jotka ovat tarpeen 9 kohdassa tarkoitettujen kertomusten laatimiseksi. Tiedot on 11 ja 12 kohdan tilanteissa toimitettava komission tai eu-LISAn tai molempien ennalta määrittelemien määrällisten indikaattorien mukaisesti. Nämä tiedot eivät saa vaarantaa toimintamenetelmiä eikä niihin saa sisältyä tietoja, jotka paljastavat lähteitä, henkilöstön jäseniä tai tutkimuksia. Artiklan *13 kohdan* mukaan eu-LISA toimittaa komissiolle 9 kohdassa tarkoitettujen yleisarviointien laatimiseen tarvittavat tiedot.

Artiklan velvoitteet koskevat pääosin eu-LISAA (1–8 ja 13 kohta) ja komissiota (9–10 kohta). Jäsenvaltioita ja niiden valvontaviranomaisia koskevia 11 ja 12 kohdan velvoitteita voidaan soveltaa suoraan. Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen **37 artikla** sisältää säännökset siirretyn säädösvallan käyttämisestä. Artiklan *1 kohdan* mukaan komissiolle siirrettyä valtaa antaa delegoituja säädöksiä koskevat artiklassa säädetty edellytykset. Artiklan *2 kohdan* mukaan komissiolle siirretään 11 päivästä kesäkuuta 2019 määräämättömäksi ajaksi 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu valta antaa delegoituja säädöksiä, jotka koskevat edellä 6 artiklan yhteydessä selostetusti kasvokuvien käyttöä kolmannen maan kansalaisen tunnistamiseen. Artiklan *3 kohdassa* säädetään Euroopan parlamentin tai neuvoston oikeudesta peruuttaa säädösvallan siirto, *4 kohdassa* jäsenvaltioiden asiantuntijoiden kuulemisesta ennen delegoidun säädöksen hyväksymistä, *5 kohdassa* delegoidun säädöksen antamisesta tiedoksi Euroopan parlamentille ja neuvostolle, ja *6 kohdassa* delegoidun säädöksen voimaantulosta.

Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen **38 artikla** sisältää komiteamenettelyä koskevat säännökset. Artiklan *1 kohdan* mukaan komissiota avustaa asetuksessa (EU) N:o 182/2011 yleisistä säännöistä ja periaatteista, joiden mukaisesti jäsenvaltiot valvovat komission täytäntöönpanovallan käyttöä (jäljempänä *komitologia-asetus*) tarkoitettu komitea. Artiklan *2 kohdassa* säädetään komitologia-asetuksen tarkastelumenettelyä koskevan 5 artiklan soveltamisesta.

Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen **39 artikla** sisältää neuvoa-antavaa ryhmää koskevat säännökset. Artiklan mukaan eu-LISA perustaa neuvoa-antavan ryhmän hankkiakseen ECRIS-TCN:ään ja ECRIS-viitesovellukseen liittyvää asiantuntemusta erityisesti vuotuisen työohjelmansa ja vuotuisen toimintakertomuksensa laadinnan yhteydessä. Suunnittelu- ja kehitysvaiheen aikana sovelletaan 11 artiklan 9 kohtaa.

Neuvoa-antava ryhmä on aloittanut toimintansa vuoden 2020 alussa. Ryhmässä on Suomesta edustettuna Oikeusrekisterikeskus. Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen **40 artikla** sisältää muutokset, jotka ECRIS-TCN-asetuksen vuoksi on tehtävä asetukseen (EU) 2018/1726 vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen laaja-alaisen tietojärjestelmien operatiivisesta hallinnoinnista vastaavasta Euroopan unionin virastosta (eu-LISA) sekä asetuksen (EY) N:o 1987/2006 ja neuvoston päätöksen 2007/533/YOS muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 1077/2011 kumoamisesta. Artiklan tarkoituksena on tehdä eu-LISAA koskevaan asetukseen ne muutokset, joita viraston uudet tehtävät ECRIS-TCN:n kehittämisestä ja sen toiminnasta vastaamisesta sekä ECRIS-viitesovelluksen edelleen kehittämisestä ja ylläpidosta edellyttävät. Muutoksia voidaan pitää teknisinä.

Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Asetuksen **41 artikla** sisältää täytäntöönpano- ja siirtymäsäännökset. Artiklan *1 kohdan* mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava asetuksen noudattamiseksi tarvittavat toimenpiteet mahdollisimman pian ECRIS-TCN:n asianmukaisen toiminnan varmistamiseksi. Asetuksen johdanto-osan 40 kappaleessa selvennetään, että jäsenvaltioilla olisi kuitenkin oltava asetuksen voimaantulosta vähintään 36 kuukautta aikaa toteuttaa asetuksen noudattamiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Artiklan 2 kohdan mukaan keskusviranomaisten on luotava ennen 35 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tietojen tallentamisen aloittamispäivää annetuista tuomioista yksittäiset tietueet keskusjärjestelmään seuraavasti: a) keskusjärjestelmään 35 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun ajanjakson päättymiseen mennessä tallennettavat alfanumeeriset tiedot; b) keskusjärjestelmään kahden vuoden kuluessa 35 artiklan 4 kohdassa tarkoitetusta käyttöönottopäivästä tallennettavat sormenjälkitiedot.

Järjestelmän käyttöönoton aikataulua on selostettu edellä 35 artiklan yhteydessä. Asetus on 42 artiklan yhteydessä mainitusti tullut voimaan kesäkuussa 2019, joten jäsenvaltioilla on johdanto-osan 40 kappaleen nojalla vähintään kesäkuuhun 2022 asti aikaa toteuttaa asetuksen noudattamiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Asetuksen **42 artikla** sisältää voimaantuloa koskevat säännökset. Artiklan mukaan asetus tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Asetus on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa perussopimusten mukaisesti.

Asetus on julkaistu EU:n virallisessa lehdessä 22.5.2019, joten se on tullut voimaan kesäkuussa 2019. Artikla ei edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

2.2 ECRIS-direktiivi

Direktiivi sitoo muita jäsenvaltioita paitsi johdanto-osan 18 ja 19 kappaleessa mainittuja Irlantia ja Tanskaa, joilla on edellä asetuksen 2 artiklan yhteydessä selostettu erityisasema.

Direktiivin **1 artikla** sisältää säännökset siitä, miltä osin ECRIS-direktiivillä muutetaan ECRIS-puitepäätöstä.

Artiklan 1 kohdan mukaan ECRIS-puitepäätöksen kohdetta koskeva 1 artikla korvataan kokonaan uusilla säännöksillä. Uuden 1 artiklan mukaan puitepäätöksessä a) määritellään edellytykset, joiden mukaisesti tuomiojäsenvaltio jakaa tietoja tuomioista muiden jäsenvaltioiden kanssa; b) määritellään tuomiojäsenvaltion ja tuomitun henkilön kansalaisuuden mukaisen jäsenvaltion, jäljempänä *henkilön kansalaisuusjäsenvaltio*, velvollisuudet ja täsmennetään menettelyt, joita on noudatettava vastattaessa rikosrekisteritietoja koskevaan pyyntöön; c) perustetaan tuomioita koskevaa tietojenvaihtoa varten yksittäisten jäsenvaltioiden rikosrekisteritietokantoihin perustuva hajautettu tietotekniikkajärjestelmä eli eurooppalainen rikosrekisteritietojärjestelmä (ECRIS).

Puitepäätöksen uuden 1 artiklan a ja b kohdan sanamuotoja on muutettu siten, että ne kattavat myös ECRIS-TCN-asetuksen mukaisen yhteistyön, joka kattaa EU:n alueella tuomittujen kolmannen maan kansalaisia koskevan yhteistyön puitepäätöksen kattaman EU:n jäsenvaltioiden kansalaisia koskevan yhteistyön lisäksi. Artiklan a ja b kohdan ei katsota edellyttävän kansallista täytäntöönpanolainsäädäntöä.

Kuten edellä on todettu, ECRIS-direktiivi muun ohella korvaa ECRIS-päätöksen. Artiklan c kohta vastaa ECRIS-päätöksen 1 artiklaa. SEUT 288 artiklan 4 kohdan mukaan päätös on kaikilta osin velvoittava, eikä ECRIS-päätöksen ole katsottu edellyttävän lainsäädäntötoimia Suomessa (HE 1/2012 vp, s. 6). Direktiivi sitä vastoin tulee saattaa kansallisesti täytäntöön. Esityksessä on pidetty perusteltuna, että EU-rikosrekisterilakiin otettaisiin artiklan c kohdan mukainen säännös ECRIS:stä. Koska direktiivillä muutettu puitepäätöksen säännös ei ole suoraan sovellettava, ilman kansallista täytäntöönpanosäännöstä ECRIS:n määritelmä ei sisältyisi lainsäädäntöön. Säännös ehdotetaan sisällytettäväksi EU-rikosrekisterilain 1 §:n uudeksi 6 momentiksi.

Kuten edellä on todettu, direktiivi ei sido Irlantia ja Tanskaa. Ehdotettu säännös ei olisi tältä osin ongelmallinen, sillä se vastaisi ECRIS-päätöksen 1 artiklaa, joka sitoisi Irlantia ja Tanskaa, kuten jäljempänä 2 artiklan yhteydessä todetaan. Ehdotetun säännöksen soveltamisalaa ei olisi näin ollen tarvetta rajoittaa.

Artiklan 2 kohdan mukaan puitepäätöksen 2 artiklaan lisätään uusi d–h kohta. Artiklan a–c kohta sisältää jo tuomion, rikosasian käsittelyn ja rikosrekisterin määritelmät. Uuden d kohdan mukaan *tuomiojäsenvaltiolla* tarkoitetaan jäsenvaltiota, jossa tuomio annetaan. Uuden e kohdan mukaan *kolmannen maan kansalaisella* tarkoitetaan henkilöä, joka ei ole SEUT 20 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu unionin kansalainen, tai joka on kansalaisuudeton henkilö tai henkilö, jonka kansalaisuus ei ole tiedossa. Uuden f kohdan mukaan *sormenjälkitiedoilla* tarkoitetaan kaikista henkilön sormista painamalla sekä pyöräyttämällä otettuihin sormenjälkiin liittyviä tietoja. Uuden g kohdan mukaan *kasvokuvalla* tarkoitetaan digitaalista kuvaa henkilön kasvoista. Uuden h kohdan mukaan *ECRIS-viitesovelluksella* tarkoitetaan komission kehittämää ohjelmistoa, joka on jäsenvaltioiden saatavilla rikosrekisteritietojen vaihtamiseksi ECRISin kautta.

Artiklan d–h kohdan tuomiojäsenvaltion, kolmannen maan kansalaisen, sormenjälkitiedon, kasvokuvan ja ECRIS-viitesovelluksen määritelmä vastaa ECRIS-TCN-asetuksen 3 artiklan 4, 7, 12, 13 ja 16 kohdan määritelmiä. Asetuksen määritelmät ovat suoraan sovellettavia, mutta direktiivin osalta sääntely tulisi saattaa osaksi kansallista lainsäädäntöä. Esityksessä on kuitenkin katsottu, että määritelmien sisällyttäminen EU-rikosrekisterilakiin ei olisi tarpeellista. Tarvittaessa EU-rikosrekisterilain säännöksissä, jotka olisivat direktiivin täytäntöönpanosäännöksiä, voitaisiin viitata asetuksen suoraan sovellettaviin määritelmiin.

Artiklan d–h kohdan ei katsota edellyttävän kansallista täytäntöönpanolainsäädäntöä.

Artiklan 3 kohdan mukaan puitepäätöksen 4 artiklan 1 kohta korvataan uudella säännöksellä. Uuden 1 kohdan mukaan kunkin tuomiojäsenvaltion on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että kaikkiin sen alueella annettuihin tuomioihin liitetään tiedot tuomitun kansalaisuudesta tai kansalaisuuksista, jos kyseessä on jonkin toisen jäsenvaltion kansalainen tai kolmannen maan kansalainen. Kun tuomitun henkilön kansalaisuus ei ole tiedossa tai jos tuomittu henkilö on kansalaisuudeton, tämän on käytävä ilmi rikosrekisteristä.

Puitepäätökseen verrattuna säännöstä on täydennetty siten, että siinä mainitaan myös kolmannen maan kansalaiset. Lisäksi uutena edellytyksenä on, että rikosrekisteristä on käytävä ilmi, jos tuomitun kansalaisuus ei ole tiedossa tai jos tuomittu henkilö on kansalaisuudeton.

Rikosrekisterilain 2 §:n 3 momentissa säädetään, mitä tietoja rikosrekisteriin merkitään. Momentin 1 kohdan mukaan rikosrekisteriin merkitään muun ohella kansalaisuus. Myös sakkorekisteriin merkitään tieto kansalaisuudesta, vaikka siitä ei ole erikseen säädetty. Sakon täytäntöönpanosta annetun lain 47 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan sakkorekisteri sisältää muun ohella seuraamuksen kohteena olevan henkilön tunnistetietoja ja yhteystiedot. Kansalaisuus kuuluu säännöksen mukaisiin tunnistetietoihin. Kansalaisuus merkitään rikosrekisteriin ja sakkorekisteriin riippumatta siitä, onko kyseessä jäsenvaltion tai kolmannen maan kansalaisuus. Jo puitepäätös edellytti, että rikosrekisteriin ja sakkorekisteriin tulee merkitä kaikki jäsenvaltion kansalaisuudet. Direktiivin velvoitteet tältä osin koskevat myös kaikkia kolmannen maan kansalaisuuksia. Sekä rikos- että sakkorekisteriin merkitään jo nyt myös tieto siitä, että tuomitun kansalaisuus ei ole tiedossa tai että tuomittu henkilö on kansalaisuudeton. Rikosrekisterilain ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain säännökset täyttävät puitepäätöksen 4 artiklan uuden 1 kohdan edellytykset, eikä kansallinen täytäntöönpanolainsäädäntö ole tarpeellinen.

Artiklan 4 kohta sisältää säännökset puitepäättöksen 6 artiklan muuttamisesta. Kohdan a alakohdan mukaan 6 artiklan 3 kohta korvataan uudella säännöksellä. Uuden 3 kohdan mukaan, kun yhden jäsenvaltion kansalainen pyytää tietoja omasta rikosrekisteristään toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselta, tämän keskusviranomaisen on esitettävä henkilön kansalaisuusjäsenvaltion keskusviranomaiselle rikosrekisteritietoja ja niihin liittyviä tietoja koskeva pyyntö ja lisättävä nämä tiedot ja niihin liittyvät tiedot kyseiselle henkilölle toimitettavaan rikosrekisteriotteeseen.

Uusi säännös, josta on poistettu maininta puitepäättöksen soveltamisen alkamiseen liittyvästä määräajasta, asiallisesti vastaa puitepäättöksen voimassa olevaa vastaavaa säännöstä. Kyseinen puitepäättöksen 6 artiklan 3 kohta on pantu kansallisesti täytäntöön EU-rikosrekisterilain 20 §:n 1 momentilla. Momentin mukaan, kun yksityinen henkilö, joka on toisen jäsenvaltion kansalainen, pyytää itseään koskevan rikosrekisteriotteen rikosrekisterilain 6 §:n 1–5 momentin mukaisesti, Oikeusrekisterikeskus esittää rekisteritietojen luovuttamista ja niihin liittyviä tietoja koskevan pyynnön sille toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle, jonka kansalainen henkilö on. Kyseinen 20 §:n 1 momentti vastaa puitepäättöksen 6 artiklan uutta 3 kohtaa, joten kansallinen täytäntöönpanolainsäädäntö ei ole tarpeellinen.

Artiklan 4 kohdan b alakohdan mukaan 6 artiklaan myös lisätään uusi 3 a kohta. Uuden 3 a kohdan mukaan, kun kolmannen maan kansalainen pyytää tietoja omasta rikosrekisteristään jonkin jäsenvaltion keskusviranomaiselta, kyseisen keskusviranomaisen on esitettävä vain niiden jäsenvaltioiden keskusviranomaisille, joilla on tietoja kyseisen henkilön rikosrekisteristä, rikosrekisteritietoja ja niihin liittyviä tietoja koskeva pyyntö ja lisättävä nämä tiedot ja niihin liittyvät tiedot kyseiselle henkilölle toimitettavaan rikosrekisteriotteeseen.

Esityksessä ehdotetaan, että EU-rikosrekisterilain 20 §:ään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka sisältö vastaisi puitepäättöksen 6 artiklan uuden 3 a kohdan sisältöä. Ehdotetun uuden 2 momentin mukaan ensinnäkin kun yksityinen henkilö, joka on asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettu kolmannen maan kansalainen, pyytäisi itseään koskevan rikosrekisteriotteen rikosrekisterilain 6 §:n 1–5 momentin mukaisesti, Oikeusrekisterikeskus esittäisi rekisteritietojen luovuttamista ja niihin liittyviä tietoja koskevan pyynnön sille toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle, jolla 13 e §:n nojalla ECRIS-TCN:ään tehdyn haun perusteella on kyseisen henkilön rekisteritietoja.

Toisin kuin ECRIS-TCN-asetuksen 2 artikla, direktiivi ei sisällä säännöstä, jonka mukaan sen säännöksiä sovellettaisiin myös jäsenvaltion kansalaisiin, joilla on myös kolmannen maan kansalaisuus. Näin ollen direktiivillä muutetun puitepäättöksen säännöksiä sovelletaan kolmannen maan kansalaisten osalta vain puitepäättöksen 2 artiklan uudessa e alakohdassa määriteltyyn kolmannen maan kansalaiseen, joka tarkoittaa henkilöä, jolla ei ole jäsenvaltion kansalaisuutta. Direktiivin sääntely tarkoittaa, että kaksoiskansalaisten, joilla on sekä jäsenvaltion että kolmannen maan kansalaisuus, osalta rikosrekisteritietoja ei olisi velvollisuutta pyytää jäsenvaltiosta, josta on tullut tieto ECRIS-TCN:ään tehdyn haun perusteella. Kyse olisi tässä tapauksessa jäsenvaltiosta, jossa edellä tarkoitettu kaksoiskansalainen olisi tuomittu kolmannen maan kansalaisena. Tietoja olisi velvollisuus pyytää ainoastaan kansalaisuusjäsenvaltiosta. Vaikka direktiivi ei tätä edellytä, esityksessä ehdotetaan, että ehdotettu uusi 2 momentti soveltuisi myös kaksoiskansalaisiin, joilla on sekä jäsenvaltion että kolmannen maan kansalaisuus. Jäsenvaltion kansalaisella tarkoitetaan myös Suomen kansalaista. Siltä osin kuin kyse olisi toisen jäsenvaltion kansalaisesta, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, häneen tulisi soveltaa myös EU-rikosrekisterilain 20 §:n 1 momenttia, joka koskee toisen jäsenvaltion kansalaisia.

Edellä mainittu ehdotus tarkoittaisi, että EU-rikosrekisterilain 20 §:n voimassa oleva 2 momentti siirtyisi uudeksi 3 momentiksi. Mainitun 2 momentin mukaan jos 1 momentissa tarkoitettu pyyntö koskee henkilöä, jonka osalta on tiedossa, että hän on ollut täysi-ikäisenä toisen

jäsenvaltion asukas, eivätkä häntä koskevat rekisteritiedot ole tältä osin muutoin saatavilla, Oikeusrekisterikeskus esittää rekisteritietojen luovuttamista ja niihin liittyviä tietoja koskevan pyynnön sille toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle, jonka asukas henkilö on ollut. Kyseinen säännös perustuu puitepäättöksen 6 artiklan 2 kohtaan ja sen sisällön voidaan katsoa soveltuvan myös artiklan uuteen 3 a kohtaan, joka ehdotetaan pantavaksi täytäntöön 20 §:n uudella 2 momentilla. Tämän johdosta mainittuun 20 §:n uuteen 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus 2 momenttiin.

Kuten edellä on todettu, direktiivi ei sido Irlantia ja Tanskaa. Ehdotettu uusi 2 momentti ei olisi tältä osin ongelmallinen, sillä sitä ei sanamuotonsa mukaan voitaisi soveltaa Irlantiin ja Tanskaan, koska ehdotetun 13 e §:n mukainen haku voisi kohdistua vain sellaisen jäsenvaltion, johon sovelletaan ECRIS-TCN-asetusta, tallentamiin tietoihin. Kuten edellä on todettu, myöskään asetusta ei sovellettaisi Irlantiin ja Tanskaan.

Rekisteritietojen pyytämistä sääntelevät myös EU-rikosrekisterilain 19, 20 a ja 20 b §. Kyseiset säännökset soveltuvat myös kolmannen maan kansalaisiin, joten niiden sanamuotoa ei olisi tarpeellista muuttaa.

Rikosrekisterilain 6 §:n 1 momenttiin ja 3 momentin 3 ja 4 kohtaan sisältyy säännöksiä, joiden perusteella EU-rikosrekisterilain 20 §:n nojalla saatuja tietoja merkitään rikosrekisteriotteeseen. Mainitut säännökset soveltuisivat myös ehdotetun EU-rikosrekisterilain 20 §:n uuden 2 momentin nojalla saatuihin tietoihin.

Artiklan 5 kohta sisältää säännökset puitepäättöksen 7 artiklan muuttamisesta. Kohdan a alakohdan mukaan 7 artiklan 4 kohta korvataan uudella säännöksellä. Uuden 4 kohdan mukaan, kun jäsenvaltion kansalaiselle annettuja tuomioita koskevia rikosrekisteritietoja pyydetään 6 artiklan mukaisesti muun jäsenvaltion kuin hänen kansalaisuusjäsenvaltionsa keskusviranomaiselta, pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion on toimitettava tällaiset tiedot siinä laajuudessa kuin keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen 13 artiklassa määrätään.

Uusi 4 kohta on rajoitettu koskemaan vain jäsenvaltion kansalaista ja lisäksi siitä on poistettu viittaukset pyynnön vastaanottaneessa jäsenvaltiossa annettuihin tuomioihin sekä kolmansien maiden kansalaisille ja kansalaisuudettomille annettuihin tuomioihin. Muilta osin säännöksen sisältö on pysynyt ennallaan eli tietoja tulee luovuttaa siinä laajuudessa kuin keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen 13 artiklassa määrätään. ECRIS-puitepäättöksen 7 artiklan 4 kohta on pantu täytäntöön EU-rikosrekisterilain tietojen luovuttamista koskevilla 14, 15 ja 15 a §:llä. Mainittujen pykälien mukaan Oikeusrekisterikeskus luovuttaisi rekisteritietoja toiselle jäsenvaltiolle riippumatta siitä, minkä valtion kansalaisesta on kyse. Myös tietojen antamisen laajuus on pykälien mukaan sama riippumatta siitä, minkä valtion kansalaisesta on kyse (HE 1/2012 vp, s. 33–35 ja 40). Sama koskee EU-rikosrekisterilain 15 b §:ää. Tietoja luovutetaan osin laajemmin kuin eurooppalaisen yleissopimuksen 13 artiklassa määrätään. Voimassa oleva lainsäädäntö jo täyttää uuden 4 kohdan velvoitteet, eikä kansallinen täytäntöönpanolainsäädäntö näin ollen ole tarpeellinen.

Artiklan 5 kohdan b alakohdan mukaan 7 artiklaan myös lisätään uusi 4 a kohta. Uuden 4 a kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan kun kolmannen maan kansalaiselle annettuja tuomioita koskevia rikosrekisteritietoja pyydetään 6 artiklan mukaisesti rikosasian käsittelyä varten, pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion on toimitettava tiedot, jotka koskevat pyynnön vastaanottaneessa jäsenvaltiossa annettuja ja rikosrekisteriin kirjattuja tuomioita, sekä sellaiset kolmansissa maissa annettuja tuomioita koskevat tiedot, jotka on toimitettu sille ja kirjattu sen rikosrekisteriin.

Uusi 4 a kohta vastaa asiallisesti jäsenvaltioiden kansalaisia koskevaa puitepäätöksen 7 artiklan 1 kohtaa, jonka tavoitteena on, että rikosrekisteristä luovutetaan kaikki sinne kirjattuja tuomioita koskevat tiedot. Kuten edellä on todettu, EU-rikosrekisterilain 14 § soveltuu myös kolmannen valtion kansalaisia koskevien tietojen luovuttamiseen ja minkä tahansa rikosrekisteritietojen pyytämiseen toimivaltaisen viranomaisen esittämään pyyntöön. Tietojen luovuttamisen laajuus mainitussa 14 §:ssä vastaisi myös uuden 4 a kohdan edellyttämää, sillä sen nojalla luovutettaisiin rikosrekisterin, sakkorekisterin ja säilytysrekisterin 3 §:ssä tarkoittamat tiedot. Voimassa oleva lainsäädäntö jo vastaa uuden 4 a kohdan ensimmäisen alakohdan sisältöä, eikä kansallinen täytäntöönpanolainsäädäntö näin ollen ole tarpeellinen.

Lisäksi uuden 4 a kohdan toisen alakohdan mukaan jos tällaisia tietoja pyydetään muuta tarkoitusta kuin rikosasian käsittelyä varten, sovelletaan vastaavasti 7 artiklan 2 kohtaa. Mainitun puitepäätöksen 7 artiklan 2 kohdan mukaan muuta tarkoitusta kuin rikosasian käsittelyä varten keskusviranomaisen tulee luovuttaa tietoja kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti. Kuten edellä on todettu, EU-rikosrekisterilain muuta kuin rikosasian käsittelyä koskevan 15 ja 15 a §:n sekä myös 15 b §:n mukaan Oikeusrekisterikeskus luovuttaisi rekisteritietoja toiselle jäsenvaltiolle riippumatta siitä, minkä valtion kansalaisesta on kyse. Myös tietojen antamisen laajuus on pykälien mukaan sama riippumatta siitä, minkä valtion kansalaisesta on kyse. Voimassa oleva lainsäädäntö jo vastaa mainitun uuden 4 a kohdan toisen alakohdan sisältöä, eikä kansallinen täytäntöönpanolainsäädäntö näin ollen ole tarpeellinen.

Artiklan 6 kohdan mukaan 8 artiklan 2 kohta korvataan uudella säännöksellä. Uuden 2 kohdan mukaan vastaus 6 artiklan 2, 3 ja 3 a kohdassa tarkoitettuun pyyntöön on toimitettava 20 työpäivän kuluessa päivästä, jona pyyntö on vastaanotettu.

Muutoksena on, että säännökseen on lisätty viittaus 6 artiklan 3 ja 3 a kohtaan. Kaikki uuden 2 kohdan mukaiset pyynnöt koskevat henkilön pyyntöjä omasta rikosrekisteristään. Puitepäätöksen 8 artiklan 2 kohta on pantu täytäntöön EU-rikosrekisterilain 18 §:n 3 momentilla, jonka mukaan 15 ja 15 a §:ssä tarkoitetut tiedot Oikeusrekisterikeskuksen on toimitettava toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle 20 arkipäivän kuluessa päivästä, jona pyyntö on vastaanotettu. Mainitut 15 ja 15 a § kattavat puitepäätöksen 8 artiklan uuden 2 kohdan mukaisiin pyyntöihin vastaamisen. Voimassa oleva lainsäädäntö jo vastaa mainitun puitepäätöksen 8 artiklan uuden 2 kohdan sisältöä, eikä kansallinen täytäntöönpanolainsäädäntö näin ollen ole tarpeellinen.

Artiklan 7 kohdan mukaan 9 artiklan 1–3 kohtaan, joka koskee edellytyksiä henkilötietojen käyttämiselle, lisätään viittaukset 7 artiklan uuteen 4 a kohtaan. Kyseinen 4 a kohta koskee rikosrekisteritietojen luovuttamista asiassa, joka koskee kolmannen maan kansalaista.

Puitepäätöksen 9 artiklan 1–3 kohta on pantu kansallisesti täytäntöön EU-rikosrekisterilain 22 §:n 1 ja 2 momentilla. Mainitun 1 momentin mukaan toisen jäsenvaltion 19 §:n 1 momentin, 20 tai 20 a §:n mukaisen pyynnön perusteella toimittamia rekisteritietoja ja niihin liittyviä tietoja saadaan käyttää ainoastaan sen rikosasian käsittelyssä taikka siihen tarkoitukseen, jota varten tiedot pyydettiin, sen mukaisesti kun tiedot toimittanut jäsenvaltio on ilmoittanut. Mainitun 2 momentin mukaan sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, toisen jäsenvaltion toimittamia tietoja saadaan käyttää yleistä turvallisuutta koskevan välittömän ja vakavan uhan torjumiseksi. Kuten edellä on todettu, 19 §:n 1 momentti, ehdotuksessa muutettavaksi ehdotettu 20 § sekä 20 a § kattavat pyynnöt, joihin vastataan puitepäätöksen 7 artiklan 1, 2, 4 ja 4 a kohdan mukaisesti. Voimassa oleva lainsäädäntö jo vastaa puitepäätöksen 9 artiklan uuden 1–3 kohdan sisältöä, eikä kansallinen täytäntöönpanolainsäädäntö näin ollen ole tarpeellinen.

Artiklan 8 kohta sisältää säännökset puitepäättöksen 11 artiklan muuttamisesta. Kohdan a alakohdan mukaan puitepäättöksen 11 artiklaa muutetaan siten, että sen 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohdtaan lisätään alakohda, jossa mainitaan kasvokuva (iv).

Mainitut c alakohdan mukaiset tiedot ovat tietoja, joita tuomiojäsenvaltion keskusviranomaisen on puitepäättöksen 4 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaisesti toimitettava kansalaisuusjäsenvaltioon, jos ne ovat keskusviranomaisen saatavilla (lisätiedot). Koska Oikeusrekisterikeskuksella ei olisi saatavilla kasvokuvaa, sillä ei olisi velvollisuutta ilmoittaa tiedosta kansalaisuusjäsenvaltioon. Esityksessä ei myöskään ehdoteta, että lainsäädäntöä muutettaisiin siten, että kasvokuva olisi Oikeusrekisterikeskuksen saatavilla.

Puitepäättöksen 11 artiklan 2 kohdassa säädetään, mitä tuomiovaltion toimittamia tietoja kansalaisuusjäsenvaltion keskusviranomaisen on säilytettävä. Säännöksen mukaan kansalaisuusvaltion keskusviranomaisen on säilytettävä kaikki 1 kohdan a ja b alakohdassa lueteltuja seikkoja koskevat tiedot, jotka se on saanut 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti 7 artiklan mukaista edelleen lähettämistä varten. Se voi samaa tarkoitusta varten säilyttää 1 kohdan c alakohdassa ja 1 kohdan toisessa alakohdassa lueteltuja seikkoja koskevat tiedot. Koska lisättäväksi ehdotetut kasvokuvat olisivat 11 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettuja tietoja, niitä ei olisi puitepäättöksen mukaan velvollisuutta tallentaa, vaan tämä olisi kansallisessa harkinnassa.

EU-rikosrekisterilain säilytysrekisterin tietosisältöä koskevassa 9 §:ssä säädetään, mitä tietoja Suomessa tallennetaan 11 artiklan kohdan edellyttämällä tavalla. Pykälän 1 momentin 3 ja 5 kohdan mukaan säilytysrekisteriin tallennetaan puitepäättöksen 11 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaiset toisesta jäsenvaltiosta saadut tuomitulta otetut sormenjäljet sekä tuomitun mahdollinen sala- tai lisänimi, vaikka tähän edellä mainitun mukaisesti ei puitepäättöksen nojalla ole velvollisuutta.

Kuten edellä asetuksen 5 artiklan 3 kohtaa ja 6 artiklan 1 kohtaa koskevissa perusteluissa on todettu, esityksessä on katsottu, että rikosrekisteritietojen tehokas vaihtaminen ei edellytä kasvokuvien käyttöä. Esityksessä ehdotetaan ECRIS-TCN:n osalta, että Oikeusrekisterikeskus ei tallentaisi Suomessa tietueisiin kasvokuvaa. Suomeen ECRIS-TCN:ään tehdyn haun perusteella saapuvien kasvokuvien osalta esityksessä on katsottu, ettei sääntelyä, jonka mukaan Oikeusrekisterikeskus voisi käyttää kasvokuvaa henkilön tunnistamiseen, voida käytännössä soveltaa.

Siltä osin kuin tässä tarkoitettu ECRIS-direktiivin 1 artiklan 8 kohta koskee tuomiojäsenvaltion Suomeen toimittamia Suomen kansalaisen kasvokuvia ja niiden tallentamista säilytysrekisteriin, esityksessä on katsottu, ettei tallentamiseen säilytysrekisteriin olisi tarvetta. Tämä tarkoittaa, että toisen jäsenvaltion toimittamia kasvokuvia ei myöskään luovutettaisi edelleen toiselle jäsenvaltiolle, eikä niitä voitaisi myöskään käyttää kansallisiin tarkoituksiin. Perusteena ratkaisulle olisi jo asetuksen 5 artiklan 3 kohdan ja 6 artiklan 1 kohdan perusteluissa esitetty kanta, että rikosrekisteritietojen tehokas vaihtaminen ei edellytä kasvokuvien käyttöä. Koska esityksen mukaan kasvokuvia ei tallennettaisi säilytysrekisteriin, artiklan 8 kohta ei edellytä kansallista täytäntöönpanolainsäädäntöä.

Kuten edellä on todettu, kasvokuvien käyttöä voidaan arvioida uudelleen, kun asetuksen 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu sääntely hyväksytään.

Kasvokuvien käytön osalta voidaan vielä todeta, että Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistyneen kuningaskunnan välinen kauppa- ja yhteistyösopimuksen (jäljempänä *EU-UK-sopimus*) tuomioiden säilyttämistä koskevan 647 artiklan 1 kohdan mukaan kunkin valtion keskusviranomaisen on säilytettävä kaikki

646 artiklan nojalla ilmoitetut tiedot. EU-UK-sopimus näin ollen edellyttää Yhdistyneen kuningaskunnan Suomeen mahdollisesti toimittamien kasvokuvien tallentamista. Euroopan unionin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välisen kauppaja yhteistyösopimuksen rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista ja rikosrekisteritietojen vaihtamista koskevien määräysten soveltamisesta annetun lain (470/2021) 8 §:n mukaan kaikki Yhdistyneen kuningaskunnan EU-UK-sopimuksen 646 artiklan nojalla ilmoittamat rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 9 §:n 1 momentissa mainitut tiedot, kasvokuvat ja rikosrekisteriin merkityt tuomioita koskevat muut tiedot merkitään EU-rikosrekisterilaissa tarkoitettuun säilytysrekisteriin. EU-UK-sopimusta koskeva sääntely ei mahdollista siinä tarkoitettujen kasvokuvien käyttämistä kansallisiin tarkoituksiin. Laki-valiokunta katsoi sopimusta täydentävää lainsäädäntöä koskevaa hallituksen esitystä 58/2021 koskevassa mietinnössään 6/2021, että ECRIS-direktiivin kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä tulee arvioida myös kasvokuvien luovuttamista kansallisille viranomaisille. Valiokunta katsoi myös, että direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä on perusteltua samalla tarkemmin arvioida myös Yhdistyneestä kuningaskunnasta saatujen kasvokuvien luovuttamista kansallisille viranomaisille ja tarvittaessa säätää tietojen luovuttamisesta.

Koska esityksessä ehdotetaan, että ECRIS-direktiivin 1 artiklan 8 kohdassa tarkoitettuja kasvokuvia ei tallennettaisi säilytysrekisteriin, eikä luovutettaisi kansallisille viranomaisille, esityksessä katsotaan, ettei edellä mainittua Yhdistynyttä kuningaskuntaa koskevaa sääntelyä ole tarpeen muuttaa. Yhdistynyt kuningaskunta ei ole tähän mennessä toimittanut Suomeen kasvokuvia.

ECRIS-direktiivin 1 artiklan 8 kohdan b alakohdan mukaan 11 artiklan 3–7 kohta korvataan uudella 3–5 kohdalla. Uuden 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden keskusviranomaisten on toimitettava sähköisesti käyttäen ECRISiä ja standardoitua muotoa täytäntöönpanosäädöksissä vahvistettavien standardien mukaisesti seuraavat tiedot: a) 4 artiklassa tarkoitettut tiedot; b) 6 artiklassa tarkoitettut pyynnöt; c) 7 artiklassa tarkoitettut vastaukset ja; d) muut merkitykselliset tiedot.

Uuden 4 kohdan mukaan, jos 3 kohdassa tarkoitettu toimitustapa ei ole käytettävissä, jäsenvaltioiden keskusviranomaisten on toimitettava kaikki 3 kohdassa tarkoitettut tiedot millä tahansa tavalla, josta jää kirjallinen merkintä ja jonka avulla vastaanottavan jäsenvaltion keskusviranomainen pystyy toteamaan tietojen aitouden, ottaen huomioon tietojen toimittamisen turvallisuuden. Lisäksi, jos 3 kohdassa tarkoitettu toimitustapa ei ole pidemmän ajanjakson aikana käytettävissä, asianomainen jäsenvaltio ilmoittaa siitä muille jäsenvaltioille ja komissiolle.

Uuden 5 kohdan mukaan kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat tekniset muutokset käyttääkseen standardoitua muotoa toimittaakseen sähköisesti 3 kohdassa tarkoitettut kaikki tiedot muille jäsenvaltioille ECRISin kautta. Kunkin jäsenvaltion on ilmoitettava komissiolle päivämäärä, josta lähtien se voi toimittaa tietoja tällä tavoin. Lähes kaikki jäsenvaltiot mukaan lukien Suomi jo noudattavat 5 kohdan menettelytapoja ja Suomi on jo tehnyt tarkoitettujen ilmoituksen puitepäätöksen 11 artiklan 6 kohdan nojalla.

Puitepäätöksen alkuperäinen 11 artiklan 3–7 kohta sisälsi siirtymäsäännöksiä ja ECRIS-järjestelmän käyttöönottoon liittyviä säännöksiä, jotka uusista säännöksistä on poistettu.

EU-rikosrekisterilain 7 §:n mukaan Suomesta tuomitun kansalaisuusjäsenvaltioon toimitettavat rikos- ja sakkorekisteritiedot toimitetaan toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle sähköisessä muodossa. EU-rikosrekisterilain 16 §:n mukaan toisen jäsenvaltion lähettämän 14, 15, 15 a ja 15 b §:ssä tarkoitettujen pyynnön on oltava sähköisessä muodossa tai muussa kirjallisessa muodossa, jos sitä ei ole voitu tehdä sähköisesti. EU-rikosrekisterilain 17 §:n 4 momentin mukaan

Oikeusrekisterikeskus toimittaa toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle vastauksen sähköisessä muodossa. Jos sähköisen vastauksen toimittamiselle on este, vastaus voidaan toimittaa myös kirjallisessa muodossa. EU-rikosrekisterilain 21 §:n 3 momentin mukainen Oikeusrekisterikeskuksen pyyntö toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle tehdään sähköisessä muodossa. Jos pyynnön esittämiselle on este, pyyntö voidaan tehdä myös muussa kirjallisessa muodossa. Kyseisten säännösten voidaan katsoa täyttävän uuden 3 kohdan velvoitteet, vaikka niissä ei ole mainittu standardoidun muodon käyttämisestä. Standardoidusta muodosta tultaneen säätämään ECRIS-direktiivin täytäntöönpanosäädöksissä. Uusi 3 kohta ei edellytä kansallista täytäntöönpanolainsäädäntöä.

Edellä mainittujen EU-rikosrekisterilain 16, 17 ja 21 §:n voidaan katsoa täyttävän uuden 4 kohdan velvoitteet tietojen toimittamisesta kirjallisesti. Sitä vastoin EU-rikosrekisterilain 7 §:ssä ei säädetä tietojen toimittamisesta kirjallisessa muodossa. Tämän johdosta esityksessä ehdotetaan mainittua 7 §:ää täydennettäväksi säännöksellä tietojen toimittamisesta kirjallisesti.

EU-rikosrekisterilaki ei sisällä uuden 4 kohdan mukaista säännöstä, jonka mukaan jos sähköinen toimitustapa ei ole pidemmän ajanjakson aikana käytettävissä, asianomaisen jäsenvaltion tulee ilmoittaa siitä muille jäsenvaltioille ja komissiolle. Koska vastaavaa säännöstä ei ole, esityksessä ehdotetaan, että sellainen lisättäisiin EU-rikosrekisterilain uudeksi 4 a §:ksi.

Kuten edellä on todettu, direktiivi ei sido Irlantia ja Tanskaa. Ehdotettu 7 §:n muutos ja uusi 4 a § eivät olisi tältä osin ongelmallisia, sillä niiden soveltamista myös suhteessa Irlantiin ja Tanskaan voidaan pitää käytännön yhteistyön kannalta perusteltuna. Ehdotettujen säännösten soveltamisalaa ei olisi näin ollen tarvetta rajoittaa.

Uuden 5 kohdan ei katsota edellyttävän kansallista täytäntöönpanolainsäädäntöä.

Artiklan 9 kohdan mukaan puitepäätökseen lisätään uusi 11 a ja 11 b artikla. Uusi 11 a artikla korvaa direktiivillä kumottavaa ECRIS-päätöstä ja vastaa pitkälti ECRIS-päätöksen 3 artiklaa. Uuden 11 a artiklan 1 kohdan mukaan, jotta rikosrekisteritietoja voitaisiin vaihtaa sähköisesti puitepäätöksen mukaisesti, perustetaan hajautettu tietotekniikkajärjestelmä, joka perustuu yksittäisten jäsenvaltioiden rikosrekisteritietokantoihin, eli eurooppalainen rikosrekisteritietojärjestelmä ECRIS. Järjestelmä koostuu seuraavista osista: a) ECRIS-viitesovellus; b) keskusviranomaisten yhteinen viestintäinfrastruktuuri, joka tarjoaa suojatun verkon. Lisäksi 1 kohdan mukaan, jotta varmistetaan toisille jäsenvaltioille toimitettujen rikosrekisteritietojen luottamuksellisuus ja eheys, on käytettävä asianmukaisia teknisiä ja organisatorisia toimenpiteitä ottaen huomioon uusin teknologia, toteuttamiskustannukset ja tietojen käsittelyyn liittyvät riskit.

Artiklan 2 kohdan mukaan kaikki rikosrekisteritiedot tallennetaan yksinomaan jäsenvaltioiden hallinnoimiin tietokantoihin.

Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden keskusviranomaisilla ei saa olla suoraa pääsyä toisten jäsenvaltioiden rikosrekisteritietokantoihin.

Artiklan 4 kohdan mukaan ECRIS-viitesovellus ja rikosrekisteritietojen tallentamiseen, lähettämiseen ja vastaanottamiseen tarkoitettujen tietokantojen toiminta on asianomaisen jäsenvaltion vastuulla. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2018/1726 perustettu vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen laaja-alainen tietojärjestelmien operatiivisesta hallinnoinnista vastaava Euroopan unionin virasto (eu-LISA) tukee jäsenvaltioita sille ECRIS-TCN-asetuksessa vahvistettujen tehtävien mukaisesti.

Artiklan 5 kohdan mukaan komissio vastaa yhteisen viestintäinfrastruktuurin toiminnasta. Sen on täytettävä turvallisuusvaatimukset ja vastattava täysin ECRISin tarpeita.

Artiklan 6 kohdan mukaan eu-LISA vastaa ECRIS-viitesovelluksen tarjoamisesta, edelleen kehittamisestä ja ylläpidosta.

Artiklan 7 kohdan mukaan kunkin jäsenvaltion on vastattava itse omista kustannuksistaan, jotka aiheutuvat sen rikosrekisteritietokannan toteuttamisesta, hallinnoinnista, käytöstä ja ylläpidosta sekä ECRIS-viitesovelluksen asentamisesta ja käytöstä. Lisäksi komissio vastaa yhteisen viestintäinfrastruktuurin toteuttamisesta, hallinnoinnista, käytöstä, ylläpidosta ja tulevasta kehittämisestä johtuvista kustannuksista.

Artiklan 8 kohdan mukaan jäsenvaltiot, jotka käyttävät kansallista ECRIS-sovellusohjelmistoaan ECRIS-TCN-asetuksen 4 artiklan 4–8 kohdan mukaisesti, voivat edelleen käyttää kansallista ECRIS-sovellusohjelmistoaan ECRIS-viitesovelluksen sijaan edellyttäen, että ne täyttävät kaikki kyseisissä kohdissa säädetyt edellytykset. Kuten edellä ECRIS-TCN-asetuksen 4 artiklan perusteluissa on todettu, Suomi kuuluu jäsenvaltioihin, joiden tarkoituksena on käyttää kansallista ECRIS-ohjelmistosovellusta.

Kuten edellä ECRIS-direktiivin 1 artiklan 1 kohdan osalta on todettu, esityksessä ehdotetaan ECRIS-puitepäätöksen 1 artiklan uuden c kohdan mukaisen ECRIS:n määritelmän ottamista EU-rikosrekisterilakiin. Säännös on ehdotettu sisällytettäväksi EU-rikosrekisterilain 1 §:n uudeksi 6 momentiksi. Ehdotetun säännöksen mukaan EU-rikosrekisterilain 1 §:n 1–3 momentissa tarkoitettuun tietojen toimittamiseen ja luovuttamiseen käytettäisiin yksittäisten jäsenvaltioiden rikosrekisteritietokantoihin perustuvaa hajautettua tietotekniikkajärjestelmää (eurooppalainen rikosrekisteritietojärjestelmä ECRIS). Kyseistä säännöstä voidaan pitää riittävänä myös tässä tarkoitettua ECRIS-puitepäätöksen uuden 11 a artiklan täytäntöönpanemiseksi.

Uusi 11 b artikla koskee täytäntöönpanosäädöksiä. Artiklan 1 kohdan mukaan komissio vahvistaa seuraavat seikat täytäntöönpanosäädöksillä: a) 11 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu standardoitu muoto, myös siltä osin kuin on kyse tuomioon johtanutta rikosta ja tuomion sisältöä koskevista tiedoista; b) säännöt, jotka koskevat ECRISin ja sormenjälkitietojen vaihdon teknistä toteutusta; c) muut tekniset keinot, jotka liittyvät tuomioita koskevan tietojenvaihdon järjestämiseen ja helpottamiseen jäsenvaltioiden keskusviranomaisten välillä, mukaan lukien: i) keinot, joilla helpotetaan välitettyjen tietojen ymmärtämistä ja konekääntämistä; ii) keinot, joiden avulla tietoja voidaan vaihtaa sähköisesti, erityisesti käytettävät tekniset eritelmät, sekä tarvittaessa sovellettavat vaihtomenettelyt. Artiklan 2 kohdan mukaan artiklan 1 kohdassa tarkoitettua täytäntöönpanosäädökset hyväksytään 12 a artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyn mukaisesti.

Komissio tulee antamaan täytäntöönpanosäädökset kevään 2022 aikana.

Uusi 11 b artikla ei edellytä kansallista täytäntöönpanolainsäädäntöä.

ECRIS-direktiivin 1 artiklan 10 kohdan mukaan direktiiviin lisätään komiteamenettelyä koskeva uusi 12 a artikla, joka vastaa sisällöltään asetuksen 38 artiklaa.

Kohta ei edellytä kansallista täytäntöönpanolainsäädäntöä.

ECRIS-direktiivin 1 artiklan 11 kohdan mukaan puitepäätökseen lisätään uusi 13 a artikla, joka koskee komission suorittamaa raportointia ja uudelleentarkastelua. Artiklan 1 kohdan mukaan

komissio esittää Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen puitepäättöksen soveltamisesta viimeistään 29 päivänä kesäkuuta 2023. Kertomuksessa arvioidaan missä määrin jäsenvaltiot ovat toteuttaneet puitepäättöksen noudattamisen edellyttämät toimenpiteet, sen tekniset täytäntöönpanotoimet mukaan lukien. Artiklan 2 kohdan mukaan kertomukseen liitetään tarvittaessa asiaa koskevia lainsäädäntöehdotuksia. Artiklan 3 kohdan mukaan komissio julkaisee säännöllisin väliajoin ECRIS:n kautta tapahtuvaa rikosrekisteritietojen vaihtoa ja ECRIS-TCN:n käyttöä koskevan kertomuksen, joka perustuu erityisesti eu-LISAn ja jäsenvaltioiden ECRIS-TCN-asetuksen mukaisesti toimittamiin tilastotietoihin. Kertomus julkaistaan ensimmäisen kerran vuoden kuluttua 1 kohdassa tarkoitetun kertomuksen esittämisestä. Artiklan 4 kohdan mukaan 3 kohdassa tarkoitetussa komission kertomuksessa on käsiteltävä erityisesti jäsenvaltioiden välisen tietojenvaihdon tasoa, mukaan lukien kolmansien maiden kansalaisiin liittyvä tiedonvaihto, sekä pyyntöjen tarkoitukset ja niiden mukaan eritelty määrät, mukaan lukien muuhun tarkoitukseen kuin rikosasian käsittelyä varten tehdyt pyynnöt, kuten taustatarkistukset ja asianomaisten henkilöiden tietopyynnöt omista rikosrekistereistään.

Uusi 13 a artikla ei edellytä kansallista täytäntöönpanolainsäädäntöä.

ECRIS-direktiivin 2 artiklassa säädetään ECRIS-päättöksen 2009/316/YOS korvaamisesta. Artiklan mukaan mainittu päätös korvataan niiden jäsenvaltioiden osalta, joita direktiivi sitoo, tämän kuitenkaan rajoittamatta näiden jäsenvaltioiden velvollisuuksia, jotka koskevat päättöksen täytäntöönpanolle asetetun määräajan noudattamista. Kuten edellä on todettu, direktiivi sitoo muita jäsenvaltioita paitsi johdanto-osan 18 ja 19 kappaleessa mainittuja Irlantia ja Tanskaa, joilla on edellä asetuksen 2 artiklan yhteydessä selostettu erityisasema.

ECRIS-direktiivin 3 artiklassa asetetaan määräaika, johon mennessä direktiivi on saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on saatettava direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 28.6.2022. Jäsenvaltioiden on viipymättä toimitettava nämä säännökset kirjallisina komissiolle. Näissä jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne julkaistaan virallisesti. Niissä on myös mainittava, että voimassa olevissa laeissa, asetuksissa ja hallinnollisissa määräyksissä olevat viittaukset tällä direktiivillä korvattuun päätökseen on katsottava viittauksiksi tähän direktiiviin. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset ja maininta tehdään. Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä tarkoitetuista kysymyksistä antamansa keskeiset kansalliset säännökset kirjallisina komissiolle. Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava ECRIS-puitepäättöksen, sellaisena kuin se on muutettuna tällä direktiivillä, 11 artiklan 5 kohdassa tarkoitetut tekniset muutokset viimeistään 28 päivänä kesäkuuta 2022.

ECRIS-direktiivin 4 artikla sisältää voimaantuloa ja soveltamista koskevat säännökset. Artiklan mukaan direktiivi tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu EU:n virallisessa lehdessä. Direktiivin 2 artiklaa sovelletaan 28.6.2022 alkaen.

Direktiivin 5 artiklan mukaan direktiivi on osoitettu jäsenvaltioille perussopimusten mukaisesti.

3 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

3.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetulla lainsäädännöllä on tarkoitus täydentää ECRIS-TCN-asetuksen säännöksiä siltä osin kuin se on välttämätöntä. Lisäksi tarkoituksena on antaa ECRIS-direktiivin täytäntöönpanolainsäädäntö.

Siltä osin kuin ECRIS-TCN-asetus edellyttäisi täydentävää sääntelyä, esityksessä ehdotetaan, että säännökset sisällytettäisiin ensisijaisesti EU-rikosrekisterilakiin. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 a luku (jäsenvaltioiden tunnistamista koskeva ECRIS-TCN-järjestelmä), joka sisältäisi asetusta täydentävät ECRIS-TCN:ää koskevat kansalliset säännökset (13 a–13 i §). Ehdotetut pykälät koskisivat tietojen tallentamista ECRIS-TCN-järjestelmään; Oikeusrekisterikeskuksen ilmoitusta puuttuvista sormenjälkitiedoista; sormenjälkitietojen käyttämistä ECRIS-TCN-järjestelmään tehtävissä hauissa; ECRIS-TCN-järjestelmän käyttämistä rikosasian käsittelyä varten, yksityisen henkilön pyynnön perusteella, vapaaehtoistoimintaa varten ja lähtöaineasetuksen tarkoittamissa tilanteissa; sakkorekisterin tietojen ja sormenjälkitietojen poistamista ECRIS-TCN-järjestelmästä; sekä suostumuksen antamista Eurojustille.

Asetus edellyttäisi myös EU-rikosrekisterilain 1 §:n muuttamista sekä rikosrekisterilain 2 ja 5 §:n muuttamista. Lisäksi esityksessä ehdotetaan asetuksen velvoitteiden täyttämiseksi pakkokeinolain 9 lukuun uutta 3 a §:ää, jossa säädettäisiin kolmannen maan kansalaisen sormenjälkien ottamisesta lainvoimaisen tuomion jälkeen, jos hänet olisi tuomittu vähintään kuuden kuukauden vankeusrangaistukseen, eikä sormenjälkiä olisi otettu jo esitutkinnassa. Lisäksi ehdotetaan Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetun lain 8 §:n muuttamista.

Esityksessä on lisäksi katsottu, että ECRIS-direktiivi edellyttäisi EU-rikosrekisterilakiin uutta 4 a §:ää (ilmoitus tietojen toimittamisesta) sekä 7 (tietojen toimittamistapa) ja 20 §:n (pyynnön esittäminen yksityisen henkilön pyynnön perusteella) muuttamista.

3.2 Pääasialliset vaikutukset

3.2.1 Yleistä

Asetus ja direktiivi tehostavat jäsenvaltioiden välistä rikosoikeudellista yhteistyötä kolmansien maiden kansalaisten rikosrekisteritietojen vaihtamisen osalta. Tämä lisäisi oikeudellista yhdenvertaisuutta. Tuomioistuimilla on korkeimman oikeuden ratkaisun KKO 2020:69 mukaan velvollisuus hankkia selvitys ulkomaisista tuomioista samoin edellytyksin kuin rikosrekisteriote kansallisestikin hankittaisiin. Esitys käytännössä parantaisi mahdollisuuksia hankkia kattava selvitys kolmansien maiden kansalaisten muissa EU-jäsenvaltioissa saamista tuomioista, koska aikaisemmin tämä on ollut mahdollista vain pyytämällä tietoja kaikista jäsenvaltioista erikseen. Aikaisempien ulkomaisten tuomioiden vaikutus voi olla tilanteesta riippuen joko ankaroittava (RL 6:9.1) tai kohtuullistava (RL 7:9).

Kolmansien maiden kansalaisten rikosrekisteritietojen saaminen tehostuisi myös tiettyjen muita kuin rikosasioiden käsittelyä varten tehtyjen pyyntöjen osalta, eli yksityisen henkilön omia rikosrekisteritietojaan koskevissa pyynnöissä, lasten kanssa toimivien rikostaustan selvittämisessä ja lähtöaineasetuksen mukaisissa tilanteissa. Rikosrekisteritietojen entistä tehokkaampi vaihtaminen yhdessä edellä selostettujen, muita tietojärjestelmiä ja niiden yhteentoimivuutta koskevien säädösten kanssa edistää myös rikollisuuden, mukaan lukien järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin, ehkäisyä ja torjuntaa, ja siten parantaa yleisesti turvallisuutta.

3.2.2 Taloudelliset vaikutukset

Esityksen taloudelliset vaikutukset koskevat ennen kaikkea asetuksen ja direktiivin edellyttämiä tietojärjestelmämuutoksia sekä viranomaisille aiheutuvaa lisätyötä.

Jäsenvaltiot vastaavat asetuksen 33 artiklan ja puitepäättöksen uuden 11 a artiklan nojalla niistä kustannuksista, joiden osalta ei ole erikseen toisin säädetty. Jäsenvaltioiden vastuulle kuuluvat

kustannukset koskevat muun muassa kansallisiin järjestelmiin kuten rikosrekisteritietokantoihin liittyviä kustannuksia sekä kansallisten rikosrekisterien, sormenjälkitietokantojen ja keskusviranomaisten liittämistä ECRIS-TCN:ään. Kansallista ECRIS-sovellusohjelmistoaan käyttävät jäsenvaltiot kuten Suomi vastaavat lisäksi asetuksen 4 artiklan 6 kohdan nojalla kaikista kansallisen ECRIS-ohjelmistosovelluksensa toteuttamisesta, ylläpidosta ja edelleen kehittämisestä sekä sen ECRIS-TCN:ään liittämisestä aiheutuvista kustannuksista rajapintaohjelmistoa lukuun ottamatta.

Tietojärjestelmämuutoksia koskevat kustannukset

Asetuksella perustettavaan ECRIS-TCN-järjestelmään liittyminen edellyttää muutoksia erityisesti kansallisena keskusviranomaisena toimivan Oikeusrekisterikeskuksen järjestelmiin. Muutokset koskevat yhtäältä kansallisia järjestelmiä kuten sormenjälkien tallentamisen edellyttämää yhteyden luomista Oikeusrekisterikeskuksen ja poliisin järjestelmien välille, ja toisaalta kansallisten järjestelmien liittämistä ECRIS-TCN:ään. Näiden tietojärjestelmämuutosten valmistelusta ja toteuttamisesta on aiheutunut Oikeusrekisterikeskukselle kustannuksia vuoden 2020 alusta lähtien. ECRIS-TCN-järjestelmää on kehitetty tehokkaasti vuodesta 2021 alkaen ja tätä jatketaan komission arvion mukaan ainakin vuoden 2023 puoliväliin asti.

Oikeusrekisterikeskukselle aiheutuvat tietojärjestelmäkustannukset koskevat tarkemmin rikosrekisteritietojen vaihdossa käytettävän kansallisen CRIS-järjestelmän kehitystyötä komission referenssisovellusta vastaavaksi ja tiedonvaihdon yhteensopivuuden varmistamista, järjestelmän ylläpitoa koskevia tehtäviä, integraatiokustannuksia sisältäen S-testa-verkon korvaamisen Testa NG-tietoliikenneverkolla ja kansalliset integraatiot oikeusministeriön hallinnonalalla ja poliisin TUVE-verkkoon, ECRIS-TCN-keskusjärjestelmään liittyvää kehitystyötä sekä projektinjohtoa ja hankintamenettelystä aiheutuvia kustannuksia. Oikeusrekisterikeskukselle aiheutuvien tietojärjestelmäkustannusten arvioidaan vuosina 2020-2023 olevan yhteensä noin miljoona euroa. Nämä kustannukset rahoitetaan osittain EU:n oikeusalan rahoitusohjelmasta ja muilta osin oikeusministeriön pääluokan kehysmäärärahan puitteissa. CRIS -järjestelmää olisi tarpeen kehittää myös ECRIS-TCN-järjestelmään välitettyjen tietojen poistamisen huomioimiseksi. Järjestelmäkehitystyöstä aiheutuu vähäisiä kustannuksia. Kustannukset katettaisiin valtiontalouden kehyspäästösten ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen puitteissa.

Edellä mainittujen lisämäärärahatarpeiden lisäksi Oikeusrekisterikeskukselle aiheutuu tämän esityksen kannalta merkityksellisiä tietojärjestelmämuutoksia myös EU:n tietojärjestelmien yhteentoimivuutta koskevasta hankkeesta (HE 134/2021 vp). Poliisi- ja rajayhteentoimivuusasetuksiin sisältyy myös ECRIS-TCN-järjestelmän kannalta välttämättömiä komponentteja ja toiminnallisuuksia, kuten eurooppalainen hakuportaali ESP (European Search Portal), jonka kautta ECRIS-TCN-järjestelmää käytetään silloin kun kolmansien maiden kansalaisten henkilötietoja käsitellään syöttämällä, täydentämällä tai tarkastamalla henkilötietoja, ja yhteinen henkilöllisyystietovaranto CIR (Common Identity Repository). Näiden muutosten edellyttämiä lisämäärärahoja on tarkoitus hakea muun muassa lisätalousarviossa hallituksen esityksen 134/2021 vp eduskuntakäsittelyn jälkeen.

Edellä mainittu yhteyden luominen Oikeusrekisterikeskuksen ja poliisin tietojärjestelmien välillä edellyttää muutoksia myös poliisin monibiometriajärjestelmään (VITJA ja RETU), jonne on luotava biometrinen tunnistamisen automaattinen luovuttamis- ja kysely-yhteys Oikeusrekisterikeskuksen järjestelmästä. Oikeusrekisterikeskuksen järjestelmä välittäisi tunnisteen edelleen ECRIS-TCN-järjestelmään. Näistä muutoksista poliisihallitukselle aiheutuvia lisämäärärahatarpeita on arvioitu poliisi- ja rajayhteentoimivuusasetuksia koskevan hankkeen yhteydessä ja niitä on tarkoitus hakea hallituksen esityksen 134/2021 vp eduskuntakäsittelyn jälkeen.

Myös sormenjälkien tallentaminen lainvoimaisen tuomion jälkeen edellyttää muutoksia poliisin tietojärjestelmiin. Nämä muutokset riippuvat tarkemmin siitä, miten jälkirekisteröinnissä tarvittavat tiedot toimitettaisiin Oikeusrekisterikeskukselta poliisille. Ensimmäinen vaihtoehto olisi, että Oikeusrekisterikeskus lähettäisi tarvittavat tiedot poliisille esimerkiksi sähköpostilla. Henkilön tavoittamisen jälkeen poliisi tekisi rekisteröinnin RETU-järjestelmään. Menettely edellyttäisi muutoksia RETU-järjestelmän pakollisiin kenttiin. Näiden tietojärjestelmämuutosten kustannusvaikutukseksi on alustavasti arvioitu vähintään 10 000 euroa.

Toinen mahdollinen vaihtoehto olisi siirtää jälkirekisteröinnissä tarvittavat tiedot Oikeusrekisterikeskuksen järjestelmästä PATJA-rekisteriin hyödyntämällä toiminnallisuuksia ja rajapintoja, joiden avulla jo nykyisin siirretään etsintäkuulutusten tietoja Oikeusrekisterikeskukselta PATJA-järjestelmään. Menettelyssä Oikeusrekisterikeskus syöttäisi rekisteröinnissä tarvittavat tiedot rajapinnan avulla poliisin PATJA-järjestelmään. Henkilön tavattuun poliisi suorittaisi rekisteröinnin RETU-järjestelmään. Toiminnallisuuden toteuttaminen edellyttäisi muutoksia Oikeusrekisterikeskuksen ja poliisin PATJA-järjestelmän väliseen rajapintaan sekä edellä mainittuja muutoksia RETU-järjestelmän pakollisiin kenttiin. Näiden PATJA-järjestelmän tietojärjestelmäkustannusten suuruusluokka olisi useita kymmeniä tuhansia euroja. Lisäksi samat muutokset pitäisi todennäköisesti toteuttaa myös VITJA-järjestelmään, ja vaihtoehdosta aiheutuisi todennäköisesti integraatiokustannuksia ja tietojärjestelmäkustannuksia myös Oikeusrekisterikeskukselle.

Ottaen huomioon, että jälkirekisteröintien määrän on arvioitu jäävän vähäiseksi, poliisin tietojärjestelmämuutokset olisi perusteltua toteuttaa ensimmäisen vaihtoehdon mukaisesti. Toimenpiteiden edellyttämä rahoitus toteutetaan valtiontalouden kehysten puitteissa tarvittaessa kohdentamalla määrärahoja uudelleen.

Rikosilmoitusnumeron tai -numeroiden lisääminen rikosrekisterin tietoihin edellyttää muutoksia tuomioistuimen rikosasioden ratkaisun jakelusanomaan. AIPA-järjestelmään on toteutettu rikosasioden toteutuksen yhteydessä Oikeusrekisterikeskuksen järjestelmien tarvitsema tieto, eikä siitä aiheudu erillistä määräraharavetta. AIPA-hanketoimisto osallistuu esityksen vaatimien tietojärjestelmämuutosten tekniseen valmisteluun sitä varten perustetussa erillisessä projektiryhmässä.

Vaikutukset tiedonhallintaan

Oikeusministeriössä on laadittu julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain 8 §:n 2 momentissa tarkoitettu tiedonhallintaa koskeva arviointi ECRIS-TCN-asetuksen ja ehdotettujen lainmuutosten vaikutuksista Oikeusrekisterikeskukseen. Ehdotettavilla lainmuutoksilla olisi vaikutuksia Oikeusrekisterikeskuksen lisäksi myös Poliisihallituksen tiedonhallintaan. Lainmuutoksilla olisi vaikutusta Oikeusrekisterikeskuksen ja Poliisihallituksen rekisterinpitovuus- ja tietojärjestelmiin ja rajapintoihin edellä mainituilta osin. Asetus edellyttää suojatun tiedonluovutusyhteyden käyttämistä. Asetus sisältää myös yksityiskohtaisia vaatimuksia, jotka koskevat tietojenkäsittelytapauksien kirjaamista lokiin. Sääntelystä ei kuitenkaan seuraa vaikutuksia tietojen salassapitoon tai uudenlaista turvaluokiteltavien tietojen käsittelyä.

ECRIS-TCN-lainsäädäntö tarkoittaisi uusia tiedonkäsittelytehtäviä Oikeusrekisterikeskukselle. Oikeusrekisterikeskus olisi asetuksessa tarkoitettujen ECRIS-TCN-järjestelmään talletettavien kansallisten tietueiden rekisterinpitäjä. Nämä muutokset edellyttävät tiedonhallintatapojen ja ohjeistuksen päivittämistä. Asetus ja ehdotettu lainsäädäntö eivät aiheuttaisi muilta osin merkittäviä muutoksia Oikeusrekisterikeskuksen tehtäviin. Esitys ei muuttaisi myöskään muiden henkilötietojen käsittelyyn käytettävien tietojärjestelmien ja rekisterien rekisterinpitäjää ja vastuuviranomaista.

Lainmuutokset laajentaisivat Oikeusrekisterikeskuksen tiedonsaantioikeuksia poliisilta. Oikeusrekisterikeskuksella olisi myös oikeus tehdä hakuja ECRIS-TCN-järjestelmään. Henkilötietoja tulnaisiin siirtämään voimassa olevasta laista poiketen keskitettyyn EU:n tietokantaan. Oikeusrekisterikeskuksella olisi myös voimassa olevasta laista poiketen oikeus käsitellä sormenjälkitietoja, eivätkä ne ole aiemmin olleet myöskään toisen EU:n jäsenvaltion keskusviranomaisen saatavilla. Se, että sormenjälkiä kerättäisiin myös lainvoimaisen tuomion jälkeen ja siirrettäisiin Oikeusrekisterikeskuksen välityksellä keskitettyyn EU:n tietokantaan, tarkoittaa laaja-alaisempaa erityiseen henkilötietoryhmään kuuluvien (arkaluonteisten) henkilötietojen käsittelyä. Oikeusrekisterikeskukselle ei muodostuisi uutta pysyvää sormenjälkirekisteriä. Sormenjälkien ja muiden ECRIS-TCN-järjestelmään välitettyjen tietojen kopioita olisi kuitenkin tarpeen säilyttää niin kauan, kunnes tiedot poistetaan järjestelmästä. Sormenjälkien käsittely on huomioitu tiedonhallintaa koskevassa vaikutustenarvioinnissa. Sormenjälkien käsittelyoikeuksissa on huomioitava niiden luonne ja suoja-toimet tietosuojalainsäädännön vaatimusten mukaisesti, mukaan lukien tietoon pääsyn rajoittaminen niihin henkilöihin, joiden tehtävät edellyttävät sitä.

Sormenjälkitietojen ottaminen lainvoimaisen tuomion jälkeen olisi poliisille uusi tehtävä. Poliisin tietojärjestelmiin ei muodostuisi uusia tietoa-aineistoja. Koska sormenjälkiä otettaisiin myös lainvoimaisen tuomion jälkeen, tietoa-aineistot laajenisivat tältä osin. Lisäksi oikeushallinnon ja poliisin välisillä jälkirekisteröinnissä tarvittavien tietojen siirroilla olisi toiminnallisia vaikutuksia poliisin tietojärjestelmiin. Oikeusrekisterikeskus ja Poliisihallitus huolehtivat tiedonhallintalain mukaisesta tiedonhallintayksikköä koskevasta vaikutustenarvioinnista erikseen.

Viranomaisten työ määrän lisääntyminen

Esitys tulee lisäämään erityisesti Oikeusrekisterikeskuksen työ määrää. Oikeusrekisterikeskus vastaisi muun ohella asetuksen 5 artiklan mukaisten tietojen tallentamisesta keskusjärjestelmään sekä tallennettujen tietojen muuttamisesta ja poistamisesta 8 ja 9 artiklan mukaisesti. Oikeusrekisterikeskus myös käyttäisi ECRIS-TCN:ää asetuksen 7 artiklan mukaisesti ja saisi tämän tuloksena kolmansien maiden kansalaisten henkilöllisyyden määrittämistä koskevia tietoja, joita Oikeusrekisterikeskus käyttäisi kyseisen henkilön henkilöllisyyden todentamiseen artiklan 7 kohdan mukaisesti.

Samoin Oikeusrekisterikeskus vastaisi asetuksen 12, 13 ja 19 artiklassa säädettyistä jäsenvaltioihin kohdistuvista velvollisuuksista, jotka koskevat muun muassa turvallisen yhteyden varmistamista kansallisten rikosrekistereiden ja sormenjälkitietokantojen sekä kansallisen keskusyhteyspisteen välillä, keskusviranomaisen työntekijöille annettavaa koulutusta sekä ECRIS-TCN:ään tallennettujen tietojen lainmukaista käsittelyä ja tietoturvaluutta. Edelleen Oikeusrekisterikeskus vastaisi Eurojustin asetuksen 17 artiklan 3 kohdan nojalla tekemiin tiedusteluihin siitä, voidaanko kolmannelle maalle tai kansainväliselle järjestölle ilmoittaa, että Suomella on rikosrekisteritietoja kolmannen maan kansalaisesta, toimisi asetuksen 23 artiklassa tarkoitettuna rekisterinpitäjänä, vastaanottaisi ja käsitelisi 25 artiklassa tarkoitettuja pyyntöjä tietojen saannista, oikaisusta, poistamisesta ja käsittelyn rajoittamisesta, tekisi 26 artiklan mukaisesti yhteistyötä muiden jäsenvaltioiden keskusviranomaisten kanssa, varmistaisi tietojenkäsittelytaphtumien kirjaamisen lokiin 31 artiklan mukaisesti ja toimittaisi eu-LISAlle 32 artiklan 4 kohdassa tarkoitettut tilastot. Oikeusrekisterikeskus on myös edustanut Suomea 39 artiklassa tarkoitettussa neuvoo-antavassa ryhmässä, joka on aloittanut toimintansa alkuvuodesta 2020, ja kommission perustamassa ECRIS-TCN-hankkeen ohjausryhmässä.

Varsinkin asetuksen 5 ja 7 artiklan mukaisia tehtäviä voidaan arvioida merkittäviksi. Työ määrän lisäystä 7 artiklasta rajoittaisi se, että päätös ECRIS-TCN:n käyttämisestä perustuisi tuomioistuimen, syyttäjäviranomaisen, esitutkintaviranomaisen tai Rikosseuraamuslaitoksen

pyyntöön, ja että ECRIS-TCN:ää käytettäisiin muuta tarkoitusta kuin rikosasian käsittelyä varten ainoastaan siltä osin kuin rikosrekisteritietojen pyytämiseen tai luovuttamiseen on jo nykyisin velvollisuus.

Edellä mainituista asetuksen artikloista suoraan aiheutuvan lisätyön ohella huomionarvoista on, että myös puitepäätökseen perustuva rikosrekisteritietojen vaihto ECRISin kautta tulee todennäköisesti lisääntymään merkittävästi ECRIS-TCN-järjestelmän käyttöönoton ansiosta. Komissio on asetuksen valmisteluvaiheessa arvioinut, että kolmansien maiden kansalaisten tietoja koskevat ECRIS-pyyntöjä ovat muodostaneet vain 5 prosenttia kaikista tapauksista. Tällaisten pyyntöjen määrän voidaan arvioida huomattavasti kasvavan ECRIS-TCN:n käyttöönoton myötä.

Edellä mainitun pysyväisluonteisen lisätyön on arvioitu vaativan kahden rekisterisihteerin viran perustamista Oikeusrekisterikeskukseen. Tästä aiheutuu vuonna 2022 puolen vuoden kustannus 54 000 euroa ja vuodesta 2023 alkaen 108 000 euron vuotuiset kustannukset. Nämä kustannukset rahoitetaan oikeusministeriön pääluokan kehysmäärärahan puitteissa.

Muista viranomaisista esitys tulisi lisäämään erityisesti poliisin työmäärää. Sormenjälkitietojen ottaminen lainvoimaisen tuomion jälkeen olisi poliisille uusi tehtävä. Yksittäisen henkilön jälkirekisteröinnin on arvioitu vievän työaikaa vähintään puolitoista tuntia. Työmäärään vaikuttaisi se, olisiko tällä hetkellä pilottivaiheessa oleva sormenjälkien kenttärekisteröinti käytettävissä. Lisätyön määrän ei kuitenkaan arvioida olevan kokonaisuudessaan merkittävää, koska valtaosa rikoksesta epäiltyjen kolmansien maiden kansalaisten sormenjälkitiedoista otettaisiin jo esitutkinnassa. Sormenjälkien tallentaminen olisi esityksessä ehdotetun kuuden kuukauden vankeusrangaistukseen perustuvan vähimmäisedellytyksen nojalla rajoitetumpaa ja työmäärän lisääntyminen siten vähäisempää kuin 12 kuukauden enimmäisrangaistukseen perustuvan vähimmäisedellytyksen nojalla. Ottaen huomioon, että poliisi ottaa jo nykyisin valtaosan esitutkinnan aikana otettavista sormenjäljistä, tuomion jälkeen otettavien sormenjälkien antaminen poliisin tehtäväksi olisi myös muun muassa asiantuntemuksen kertymisen ja koulutustarpeen vähentämisen vuoksi kustannustehokkaampi ratkaisu kuin tehtävän hajauttaminen eri esitutkintaviranomaisille. Sormenjälkien keräämisestä aiheutuvan työmäärän kehittymistä olisi kuitenkin seurattava sen selvittämiseksi, olisiko poliisin henkilöstöresurssien kasvattamiselle tämän vuoksi tarvetta.

Oikeusrekisterikeskukselle ja poliisille saattaisi aiheutua lisätyötä myös asetuksen 5 artiklan 5 kohdan velvollisuudesta sisällyttää sormenjälkiä ECRIS-TCN:ään vanhoista tuomioista perustettaviin tietueisiin. Velvollisuus koskisi edellä 5 artiklan 5 kohdan yhteydessä mainitusti vain tilanteita, joissa sormenjäljet olisi otettu pakkokeinolain 9 luvun 3 §:n nojalla ja ne voitaisiin selkeästi yhdistää muihin rikosrekisterissä tai sakkorekisterissä oleviin henkilöllisyyden määrittämistä koskeviin tietoihin. Viimeksi mainitun edellytyksen ei pääsääntöisesti arvioida Suomessa täyttyvän, joten työmäärän mahdollinen lisääntyminen olisi todennäköisesti vähäistä ja tilapäistä.

Esityksestä aiheutuu uusia tehtäviä myös tietosuojavaltuutetulle, joka vastaisi asetuksen 28 artiklassa tarkoitetuista valvontatehtävistä. Lainvoimaisen tuomion jälkeen otettavien sormenjälkitietojen tallentamista varten ei luotaisi uutta tietojärjestelmää käsittelijöineen vaan ne tallennettaisiin samaan sormenjälkirekisteriin kuin pakkokeinolain 9 luvun 3 §:n 1 ja 3 momentin nojalla otettavat sormenjälkitiedot. Se, että Oikeusrekisterikeskus olisi kuitenkin ECRIS-TCN-järjestelmään tallentamiensa tietojen rekisterinpitäjä, jonka henkilötietojen käsittelyä valvoo tietosuojavaltuutettu eikä Euroopan tietosuojavaltuutettu, tarkoittaisi tietosuojavaltuutetulle lisätyötä, joka sisältäisi muun muassa määrääjain tehtävät tarkastukset. Lisätyön määrän ei arvioida olevan merkittävää, mutta työmäärän kehittymistä olisi kuitenkin tältäkin osin seurattava.

Esitys tulee todennäköisesti jonkin verran lisäämään rikosrekisteriotteita pyytävien viranomaisten työmäärää. Tämä koskisi varsinkin rikosrekisteriotteita rikosasian käsittelyä varten pyytäviä viranomaisia, joita ovat esitutkintaviranomaiset (poliisi, Tulli ja Rajavartiolaitos), syyttäjäviranomaiset, tuomioistuimet ja Rikosseuraamuslaitos. Asetuksen 7 artiklassa ja EU-rikosrekisterilain ehdotetussa 13 d §:ssä säädetty velvollisuus pyytää ECRIS-TCN:n käyttöä Oikeusrekisterikeskukselta olisi näille viranomaisille uusi tehtävä. Lisätyön määrää kuitenkin rajoittaisi se, että velvollisuus pyytää ECRIS-TCN:n käyttämistä koskisi tilanteita, joissa kolmannen maan kansalaisen rikosrekisteritietoja käytetään rikosasian käsittelyssä. Tällainen rikosrekisteritietojen käyttäminen perustuisi jatkossakin kansalliseen lainsäädäntöön. Toisaalta näiden viranomaisten olisi myös tarvittaessa arvioitava, voidaanko ECRIS-TCN:n käyttämistä koskeva pyyntö jättää yksittäistapauksessa tekemättä asetuksessa säädettyillä edellytyksillä.

Asetuksen 7 artikla ja sitä täydentävä ehdotettu sääntely ei itsessään lisää rikosrekisteriotteita pyytävien viranomaisten velvollisuutta hankkia rikosrekisteriotte tai pyytää sitä Oikeusrekisterikeskukselta. Rikosrekisteriotteiden pyytäminen kolmansien valtioiden kansalaisten osalta voi kuitenkin käytännössä lisääntyä, koska artikla ja asetuksen ja direktiivin mukainen sääntely yleisesti tehostavat mahdollisuutta saada rikosrekisteritietoja kolmannen maan kansalaisista toisista jäsenvaltioista erityisesti rikosasian käsittelyä varten.

Rikosrekisteriotteita pyytävien viranomaisten työmäärän ei kokonaisuutena arvioida lisääntyvän niin merkittävästi, että tällä olisi määräraha-vaikutuksia. Työmäärän kehittymistä olisi kuitenkin seurattava myös tältä osin.

Koulutus

Asetus, direktiivi ja ehdotettavat lainsäädäntömuutokset aiheuttavat koulutustarvetta edellä mainittujen viranomaisten henkilöstölle. Tämä koskee erityisesti Oikeusrekisterikeskusta ja poliisia mutta myös yleisemmin rikosrekisteritietoja pyytäviä viranomaisia varsinkin sen osalta, milloin ECRIS-TCN:n käyttämistä tulisi pyytää Oikeusrekisterikeskukselta asetuksen 7 artiklan ja ehdotetun 13 d–13 g §:n nojalla. Oikeusrekisterikeskuksen henkilöstön osalta koulutuksen antamiseen on velvollisuus suoraan asetuksen 12 artiklan 2 kohdan nojalla. Tästä aiheutuvia kustannuksia toisaalta vähentää se, että ECRIS-TCN:llä olisi Oikeusrekisterikeskuksessa rajallinen määrä käyttäjiä. Koulutuksesta aiheutuvat kustannukset ovat todennäköisesti muutenkin vähäisiä ja kertaluonteisia.

Mahdollisesta lisärahoituksesta eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän tehostamisesta kolmansien maiden kansalaisten osalta aiheutuviin tehtäviin päätetään julkisen talouden suunnitelmia ja valtion talousarvioita koskevissa päätöksentekoprosesseissa.

4 Lausuntopalaute

Oikeusministeriö pyysi esitysluonnoksesta lausuntoa (22.4.2022–20.5.2022) 29 taholta. Lisäksi korkeimmalle oikeudelle varattiin tilaisuus lausua luonnoksesta. Lausuntoja saatiin määräajassa 11. Lausunnonantajia olivat Helsingin hovioikeus, Helsingin käräjäoikeus, Keskusrikospoliisi, Maahanmuuttovirasto, Oikeusrekisterikeskus, Suomen Lakimiesliitto ry, Suomen syyttäjäyhdistys ry, Syyttäjälaitos, Tietosuojavaltuutetun toimisto, Tuomioistuinvirasto ja valtiovarainministeriö. Työ- ja elinkeinoministeriö, Rikosseuraamuslaitos ja sisäministeriö ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia ilmoitti, ettei se anna lausuntoa.

Helsingin hovioikeus on kiinnittänyt lausunnossaan huomiota siihen, että rikosrekisterilakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että rikosilmoituksen numero tai useiden rikosilmoitusten numerot lisättäisiin rikosrekisteriin merkittäviin tietoihin. Työryhmän ehdotuksessa ei ole kuitenkaan

selvitetty, miten numero käytännössä siirretään rikosrekisteritietoihin, mitä tietojärjestelmämuutoksia tarvitaan ja mitä kustannuksia niistä aiheutuu. Rikosilmoituksen numeron tai rikosilmoitusten numeroiden siirtäminen Oikeusrekisterikeskukselle olisi tehtävä tietojen merkitsemisestä oikeushallinnon valtakunnalliseen tietovarantoon annetun oikeusministeriön asetuksen (1177/2020) 3 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaisella tavalla eli tallettamalla tiedot oikeushallinnon valtakunnalliseen tietovarantoon. Helsingin kärjäoikeus on kiinnittänyt huomiota samaan asiaan. Esitystä on täydennetty tältä osin.

Maahanmuuttovirasto on ensinnäkin kiinnittänyt huomiota siihen, että ehdotetussa EU-rikosrekisterilain 13 i §:n 2 momentissa käytetään käsitettä kansainvälisen suojelun tarve, jota se pitää tulkinnanvaraisena. Oikeusrekisterikeskukselle ehdotettua tiedonsaantioikeuden alaa voisi pyrkiä täsmentämään tulkintaristiriitojen välttämiseksi ja sen varmistamiseksi, että Oikeusrekisterikeskus saisi riittävät tiedot kyseisen suostumuksen antamisesta päättämiseksi. Esitystä on täydennetty tältä osin.

Maahanmuuttovirasto on lisäksi esittänyt, että EU-rikosrekisterilakiin ehdotettuun uuteen 3 a lukuun lisättäisiin pykälä, joka mahdollistaisi Oikeusrekisterikeskukselle ECRIS-TCN:n käytön Maahanmuuttoviraston pyynnöstä menettelyissä kansalaisuuden saamiseksi sekä maahanmuuttomenettelyissä, mukaan lukien turvapaikkamenettelyt. Esitysluonnoksen ECRIS-TCN-asetuksen 7 artiklan yhteydessä oli todettu, että ECRIS-puitepääöstä täytäntöön pantaessa Suomessa päädyttiin säättämään tietojen luovuttamisesta muuta tarkoitusta kuin rikosasian käsittelyä varten vain siltä osin kuin EU-sääntely edellytti tietojen pyytämistä tai luovuttamista. Ratkaisu vastasi lakivaliokunnan lausunnossaan 17/2006 vp esittämää kantaa, jossa se on suhtautunut varauksellisesti säännöksiin, joiden perusteella tietoja voidaan luovuttaa myös muulla perusteella kuin rikosasian käsittelyä varten (HE 1/2012 vp, s. 28).

Työryhmän ehdotuksessa oli vastaavasti pidetty perusteltuna, että muiden käyttötarkoitusten kuin rikosasian käsittelyn osalta ECRIS-TCN:ää käytettäisiin Suomessa vain niissä tilanteissa, joissa ECRIS-puitepääös tai muu EU-sääntely velvoittaa ECRIS-yhteistyössä pyytämään rikosrekisteritietoja toisesta jäsenvaltiosta taikka tehdyn pyynnön nojalla rikosrekisteritietojen luovuttamiseen Suomeen. ECRIS-TCN:n käyttö sellaisiin käyttötarkoituksiin, joissa ECRIS-puitepääös tai muu EU-sääntely ei velvoita ECRIS-yhteistyössä pyytämään rikosrekisteritietoja toisesta jäsenvaltiosta taikka tehdyn pyynnön nojalla rikosrekisteritietojen luovuttamiseen Suomeen, aiheuttaisi perusteetonta hallinnollista taakkaa, koska varsinaisia rikosrekisteritietoja ei kuitenkaan todennäköisesti saataisi toisesta jäsenvaltiosta. Tämä peruste koskee myös Maahanmuuttoviraston esittämiä käyttötarkoituksia. Pelkkä ECRIS-TCN:n käytön mahdollistava säännös ei turvaisi rikosrekisteritietojen saamista toisesta jäsenvaltiosta, vaan varsinaisten rikosrekisteritietojen luovuttamisvelvollisuus toisesta jäsenvaltiosta edellyttäisi ECRIS-puitepääöksen muuttamista. Työryhmä on sille asetetussa aikataulussa pystynyt ehdottamaan vain välttämättömiä säännösmuutoksia, joita ECRIS-TCN sääntely aiheuttaa. Myös muilla viranomaisilla, joilla on esimerkiksi rikosrekisterilain 4 a §:n nojalla oikeus saada rikosrekisteritietoja, voi olla vastaavia tarpeita saada rikosrekisteritietoja toisista jäsenvaltioista kuin Maahanmuuttovirastolla. Myöskään näitä tarpeita työryhmällä ei ole asetetussa aikataulussa ollut mahdollisuutta selvittää, koska se olisi edellyttänyt laajaa selvitystyötä. Esityksessä ei ole lausunnon perusteella laajennettu ECRIS-TCN-yhteistyön piiriin kuuluvia aloja, vaan on pidetty tässä vaiheessa perusteltuna työryhmän tekemää linjausta muiden käyttötarkoitusten kuin rikosasian käsittelyn osalta, että ECRIS-TCN:ää käytettäisiin Suomessa vain niissä tilanteissa, joissa ECRIS-puitepääös tai muu EU-sääntely velvoittaa ECRIS-yhteistyössä pyytämään rikosrekisteritietoja toisesta jäsenvaltiosta taikka tehdyn pyynnön nojalla rikosrekisteritietojen luovuttamiseen Suomeen.

Tietosuojavaltuutetun toimisto on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota ECRIS-TCN-asetuksen 23 artiklaan, joka määrittelee rekisterinpitäjän vastuita, 9 artiklaan, joka koskee tietojen muuttamista ja poistamista koskevia velvollisuuksia sekä 25 artiklaan, joka koskee rekisteröityjen tekemiin virheväitteisiin vastaamista. Jos väitteenä on esimerkiksi se, että sormenjäljet on yhdistetty väärään henkilöön, on Oikeusrekisterinkeskuksen kyettävä vertailemaan syöttämiään tietoja keskusjärjestelmään tallennettuihin tietoihin. Tästä näkökulmasta EU-rikosrekisterilakiehdotuksen 13 c §:n 2 momentti on harhaanjohtava. Omaksutun vastuun mukaisesti Oikeusrekisterikeskus on omalta osaltaan keskusjärjestelmän rekisterinpitäjä, jonka tehtävänä on huolehtia niin pitkään kuin tietoja säilytetään, niiden täsmällisyydestä ja eheydestä. Henkilötietoja ei vain välitetä, vaan niitä ylläpidetään aikansa tässä järjestelmässä ja Oikeusrekisterinkeskuksen tehtävänä on viime kädessä huolehtia tietojen täsmällisyydestä ja eheydestä sekä poistamisesta. Tästä syystä 2 momentissa ehdotettu sormenjälkitietojen tilapäinen säilyttäminen ei ole perusteltua rekisterinpitäjän tehtävien ja vastuun kannalta vaan niitä tulisi säilyttää ainakin niin kauan kuin niitä ylläpidetään keskusjärjestelmässä. Esitystä on täydennetty lausunnon johdosta.

Tuomioistuinvirasto on todennut, että rikosilmoitusnumero, jonka syyttäjien SAKARI-järjestelmä saa poliisin PATJA-järjestelmästä, pystytään työryhmän ehdotuksen edellyttämällä tavalla välittämään haastehakemuksessa syyttäjän vaatimusten mukana AIPA-järjestelmään. Tuolevaisuudessa tieto välittyy esitutkintaviranomaiselta VITJA-järjestelmässä. Tuomioistuimen ratkaistessa asian siitä muodostuu sähköinen jakelu rikosrekisteriin. Tässä jakelussa välitetään tieto tuomitusta seuraamuksesta ja siihen liittyvistä syytekohtista sekä jokaiseen syytekohtaan liittyvä yksi tai useampi rikosilmoitusnumero. Tieto rikosilmoitusnumerosta kulkee siten rakenteisena tietona viranomaisketjussa (esitutkintaviranomainen-syyttäjä-tuomioistuin-täytäntöönpano), eikä tiedon välittämisen kannalta rikosilmoitusnumeroa ole tarpeen tulostaa esimerkiksi tuomiolauselmaan tai rikosrekisteriotteelle.

Valtiovarainministeriö toteaa lausunnossaan, että hallituksen esityksen luonnoksessa ei ole tehty tiedonhallinnan muutosvaikutusten arviointia niin kuin julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain 8 §:n 2 momentissa edellytetään. Esitykseen on lisätty selostus mainitun arvioinnin tekemisestä.

5 Säännöskohtaiset perustelut

5.1 Laki rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala. Pykälään ehdotetaan ensinnäkin otettavaksi uusi *4 momentti*, jonka mukaan laki sisältäisi myös ECRIS-TCN-asetusta täydentävät säännökset. Kuten edellä 2 artiklan yhteydessä on todettu, asetusta ei sen johdanto-osan 42 ja 43 kappaleen mukaan sovelleta Irlantiin ja Tanskaan. Tämä tarkoittaa, että myöskään asetusta täydentäviä säännöksiä ei sovelleta suhteessa Irlantiin ja Tanskaan.

Lisäksi uudeksi *5 momentiksi* siirtyvää voimassa olevaa 4 momenttia täydennettäisiin siten, että siinä todettaisiin, että Oikeusrekisterikeskus toimisi myös asetuksen 3 artiklan 5 kohdassa tarkoitettuna keskusviranomaisena. Säännös perustuisi mainittuun asetuksen 3 artiklan 5 kohtaan.

Uuden 6 momentin mukaan 1–3 momentissa tarkoitettuun tietojen toimittamiseen ja luovuttamiseen käytettäisiin yksittäisten jäsenvaltioiden rikosrekisteritietokantoihin perustuvaa hajautettua tietotekniikkajärjestelmää (eurooppalainen rikosrekisteritietojärjestelmä ECRIS). Hajautettu tietotekniikkajärjestelmä tarkoittaa järjestelmää, joka perustuu yksittäisten jäsenvaltioiden rikosrekisterikantoihin ja jossa kaikki rikosrekisteritiedot tallennetaan yksinomaan jäsenvaltioiden hallinnoimiin tietokantoihin.

Säännös perustuisi ECRIS-direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa säädettyyn puitepäätöksen uuteen 1 artiklan c kohtaan ja direktiivin 2 artiklaan, jolla korvataan ECRIS-päätös niiden jäsenvaltioiden osalta, joita direktiivi sitoo. Säännös perustuisi myös ECRIS-direktiivin 1 artiklan 9 kohtaan, jolla ECRIS-puitepäätökseen lisätään niiden jäsenvaltioiden osalta, joita direktiivi sitoo, uusi 11 a artikla. Kyseinen artikla vastaa pitkälti ECRIS-päätöksen 3 artiklaa.

4 a §. Ilmoitus tietojen toimittamisesta. Pykälän mukaan jos laissa tarkoitettu tietojen toimittaminen sähköisessä muodossa ei olisi pitkän ajanjakson aikana käytettävissä, Oikeusrekisterikeskus ilmoittaisi siitä muille jäsenvaltioille ja Euroopan komissiolle.

Pykälä perustuu ECRIS-direktiivin 1 artiklan 8 kohdan b alakohtaan siltä osin kuin sillä korvataan puitepäätöksen 11 artiklan 4 kohta ja säädetään uudesta mainitun 4 kohdan toisesta alakohdasta.

7 §. Tietojen toimittamistapa. Pykälän voimassa olevan sanamuodon mukaan rikos- ja sakkorekisterin tiedot toimitetaan toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle sähköisessä muodossa. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan jos sähköiselle toimittamiselle on este, tiedot voitaisiin toimittaa myös muussa kirjallisessa muodossa.

Lisättäväksi ehdotettu säännös perustuu direktiivin 1 artiklan 8 kohdan b alakohtaan, jolla korvataan puitepäätöksen 11 artiklan 3–5 kohta. Mainitun 11 artiklan uusi 4 kohta edellyttää ehdotettua toimittamista kirjallisessa muodossa.

3 a luku **Jäsenvaltioiden tunnistamista koskeva ECRIS-TCN-järjestelmä**

13 a §. Tietojen tallentaminen ECRIS-TCN-järjestelmään. Säännöksessä selvennettäisiin, mitä tietoja Oikeusrekisterikeskus tallentaa ECRIS-TCN:ään perustettavaan tietueeseen.

Pykälän 1 momentin mukaan Oikeusrekisterikeskus tallentaisi ECRIS-TCN-asetuksen 5 artiklassa tarkoitettuun tietueeseen ensinnäkin momentin 1 kohdan mukaan rikosrekisteriin merkityt rikosrekisterilain 2 §:n 3 momentin 1 kohdassa mainitut tiedot. Kyseiset rikosrekisterilaissa mainitut tiedot olisivat henkilön nimi ja aiemmat nimet, henkilötunnus tai, jos sitä ei ole käytettävissä, syntymäaika, syntymävaltio ja –paikkakunta sekä sukupuoli ja kansalaisuus. Toiseksi Oikeusrekisterikeskus tallentaisi tietueeseen peite- tai lisänimet, jos ne olisivat Oikeusrekisterikeskuksen saatavilla, ja tuomiojäsenvaltion koodin. Kuten 5 artiklan yhteydessä on todettu, peite- ja lisänimet saattaisivat yksittäisissä tapauksissa olla Oikeusrekisterikeskuksen saatavilla, jos ne olisi merkitty tuomioon ja ne tulisivat Oikeusrekisterikeskuksen tietoon käsittelyn yhteydessä.

Momentin 2 kohdan mukaan Oikeusrekisterikeskus tallentaisi tietueeseen sakkorekisteriin merkityt tiedot tuomitun nimestä, henkilötunnuksesta tai, jos sitä ei ole käytettävissä, syntymäajasta ja kansalaisuudesta sekä sakkorekisteriin merkityn ratkaisun osalta oikeushallinnon valtakunnallisen tietojärjestelmän ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään merkityt tiedot tuomitun syn-

tymävaltiosta ja -paikkakunnasta, sukupuolesta ja mahdollisista aiemmista nimistä. Lisäksi Oikeusrekisterikeskus tallentaisi tietueeseen peite- tai lisänimet, jos ne olisivat edellä mainituin tavoin Oikeusrekisterikeskuksen saatavilla, ja tuomiojäsenvaltion koodin.

Vielä Oikeusrekisterikeskus tallentaisi momentin 3 kohdan mukaan tiedot pakkokeinolain 9 luvun 3 §:n 1 ja 3 momentin sekä ehdotetun 3 a §:n nojalla otetuista sormenjäljistä.

Pykälän 2 momentin mukaan Oikeusrekisterikeskuksella olisi oikeus saada 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetut sormenjälkitiedot poliisilta ja käsitellä niitä tietojen tallentamiseksi tietueeseen sekä tietojen oikaisemiseksi, muuttamiseksi tai poistamiseksi. Oikeus tietojen oikaisemiseksi, muuttamiseksi tai poistamiseksi olisi tarpeellinen rekisterinpitäjän velvollisuuksien hoitamiseksi, erityisesti ECRIS-TCN-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettua tietojen muuttamista ja poistamista varten sekä asetuksen 25 artiklassa tarkoitettua tietojen oikaisua ja poistamista varten.

Teknisellä rajapinnalla tapahtuvaan sormenjälkien tiedonsiirtoon poliisin ja Oikeusrekisterikeskuksen järjestelmän välillä sekä lokitietojen keräämiseen sovellettaisiin muuten, mitä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa säädetään. Lokitietojen käsittelystä säädetään lisäksi rikosasioiden tietosuojalain 19 §:ssä.

Pykälän 3 momentin mukaan Oikeusrekisterikeskus säilyttäisi kopion ECRIS-TCN-järjestelmään tallennetuista tiedoista ja niiden muutoksista. Tiedot poistettaisiin, kun tietue poistetaan ECRIS-TCN-järjestelmästä.

Sormenjälkitietoja ei olisi lähtökohtaisesti tarpeen säilyttää pitkäkestoisesti tai pysyvästi Oikeusrekisterikeskuksen tietojärjestelmissä siten, että niistä muodostuisi uusi henkilörekisteri. Sormenjäljet haettaisiin poliisin tietojärjestelmästä teknisen rajapinnan avulla, ja ne siirrettäisiin ECRIS-TCN-järjestelmään kyseessä olevaa henkilöä koskevaan tietueeseen. Rekisterinpitäjän tehtävien hoitamiseksi olisi kuitenkin tarpeen säilyttää kansallinen kopio ECRIS-TCN-järjestelmään välitetyistä tiedoista.

Oikeusrekisterikeskuksella olisi rekisterinpitäjänä muun muassa vastuu huolehtia tietueen sisältämien tietojen virheettömyydestä rikosasioiden tietosuojalain 7 §:n ja 9 §:n 1 momentin mukaisesti. Jos esimerkiksi ECRIS-TCN-järjestelmässä ilmenisi sellainen virhe, joka aiheuttaisi tietojen muuttumisen, rekisterinpitäjä voisi huolehtia vastuulleen kuuluvien tietueiden korjaamisesta. Joissakin tapauksissa olisi myös mahdollista, että Oikeusrekisterikeskuksen tietoon tulisi esimerkiksi rekisteröidyn ilmoituksen kautta, että tietueen sisältämä sormenjälki olisi virheellinen, jolloin sen olisi rekisterinpitäjänä selvitettävä asia yhteistyössä poliisin kanssa ja tarvittaessa huolehdittava tiedon oikaisusta. Sen olisi huolehdittava myös luovutetun tiedon muuttamisesta esimerkiksi siinä tilanteessa, että poliisi ilmoittaa rikosasioiden tietosuojalain 9 §:n 3 momentin nojalla Oikeusrekisterikeskukselle, että on siirretty virheellisiä henkilötietoja tai että henkilötietoja on siirretty lainvastaisesti.

Säännöksen lähtökohtana on, että Oikeusrekisterikeskus säilyttäisi kopion kaikista tallennetuista tiedoista ja niiden muutoksista. Muutoksella tarkoitettaisiin myös sitä, että osa tiedoista poistettaisiin. Kansallinen kopio näin ollen sisältäisi tiedot kaikista toimista, joita Oikeusrekisterikeskus olisi tehnyt ECRIS-TCN-järjestelmään.

ECRIS-TCN-järjestelmään välitettyjen tietojen kopion säilyttäminen tarkoittaisi myös, että sormenjälkiä jouduttaisiin säilyttämään yhtä pitkään kuin muita tuomitun henkilötietoja. Tiedot poistettaisiin kansallisesta kopiosta vasta kun koko tietue poistettaisiin keskitetystä järjestel-

mästä. Ehdotettu säilytysaika olisi kuitenkin välttämätön henkilötietojen virheettömyysvaatimuksen noudattamiseksi. Säilytysaikaa on perusteltu myös ECRIS-TCN-asetuksen 8 artiklan yhteydessä.

Säännöksen välttämättömyyttä ja oikeasuhteisuutta arvioidaan tarkemmin esityksen säätämisympäristöperusteluissa.

Pykälän 4 momentin mukaan Oikeusrekisterikeskuksen pyynnöstä poliisilla olisi oikeus vertailla sormenjälkiä niiden virheettömyyden varmistamiseksi. Momentin soveltamista on perusteltu myös asetuksen 9 artiklan yhteydessä.

13 b §. *Oikeusrekisterikeskuksen ilmoitus puuttuvista sormenjälkitiedoista.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa Oikeusrekisterikeskus saisi tiedon ECRIS-TCN-asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettua kolmannen maan kansalaista koskevasta lainvoimaisesta vähintään kuuden kuukauden vankeusrangaistusta koskevasta tuomiosta, johon liittyviä sormenjälkitietoja ei olisi saatavilla. Pykälän mukaan mainitussa tilanteessa Oikeusrekisterikeskus pyytäisi poliisilta tuomitun sormenjälkitiedot. Mainitun pyynnön perusteella poliisi voisi hankkia puuttuvat sormenjälkitiedot esityksessä ehdotetun pakkokeinon 9 luvun 3 a §:n nojalla.

Pykälän 2 momentin mukaan Oikeusrekisterikeskus saisi luovuttaa poliisille salassapitovelvollisuuden estämättä pyynnön tekemiseksi välttämättömät tiedot. Luovutettavat tiedot olisivat rikosrekisteritietoja. Välttämättöminä tietoina voitaisiin pitää ainakin henkilötunnusta taikka jos henkilötunnusta ei ole, nimeä ja syntymäaikaa. Lisäksi välttämättöminä tietoina voidaan pitää rikosilmoitusnumeroa sekä tuomiotietoja, joista ilmenee, että henkilö on pakkokeinon 9 luvun ehdotetun uuden 3 a §:n mukaisesti lainvoimaisesti tuomittu vähintään kuuden kuukauden vankeusrangaistukseen.

Pykälän 3 momentin mukaan poliisi ilmoittaisi Oikeusrekisterikeskukselle, kun sormenjälkitiedot ovat saatavilla. Sormenjälkitiedot olisivat Oikeusrekisterikeskuksen haettavissa poliisin henkilötietojärjestelmästä ehdotetun 13 a §:n nojalla.

13 c §. *Sormenjälkitietojen käyttäminen ECRIS-TCN-järjestelmään tehtävissä hauissa.* Pykälän 1 momentin mukaan Oikeusrekisterikeskuksella olisi oikeus saada 13 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen sormenjälkitiedot poliisilta ja käsitellä niitä tehdäkseen hakuja asetuksen 7 artiklassa säädetyn mukaisesti ECRIS-TCN-järjestelmään 13 d–13 g §:ssä säädettyihin tarkoituksiin, jos se on henkilön yksilöimiseksi välttämätöntä.

Lisäksi momentissa ehdotetaan säädettäväksi erityisenä suojatoimena tilapäisen säilytyksen kestosta sen varmistamiseksi, että tietoja ei säilytettäisi tarpeettomasti pidempään, ottaen huomioon sormenjälkitietojen luonne rikosasioiden tietosuojalain 11 §:ssä tarkoitettuna erityisenä henkilötietoryhmänä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi 1 momenttia vastaavasta erityisestä suojatoimesta 13 d–13 g §:n nojalla tehtyjen hakujen tuloksena saatujen sormenjälkitietojen osalta. Oikeusrekisterikeskus voisi säilyttää näitä sormenjälkitietoja niin kauan kuin se on välttämätöntä asetuksen 7 artiklan 7 kohdassa säädettyä tarkoitusta varten. Viimeksi mainitun säännöksen mukaan henkilöllisyyden määrittämistä koskevia tietoja saa käyttää ainoastaan kyseessä olevan kolmannen maan kansalaisen henkilöllisyyden todentamiseen. ECRIS-TCN-järjestelmässä tehdyn haun tuloksia saa käyttää ainoastaan ECRIS-puitepäätöksen 6 artiklan mukaisen pyynnön tai asetuksen 17 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua pyynnön tekemiseen. Tarpeen sormenjälkitietojen säilyttämiselle tulisi lähtökohtaisesti päättyä viimeistään, kun pyyntöön saadaan vastaus.

Puitepäättöksen 8 artiklan mukaan 6 artiklan mukaiseen pyyntöön tulee vastata rikosasioiden osalta kymmenen työpäivän ja muiden asioiden osalta 20 työpäivän kuluessa.

13 d §. *ECRIS-TCN-järjestelmän käyttäminen rikosasian käsittelyä varten.* Pykälässä säädetäisiin, milloin Oikeusrekisterikeskus käyttäisi ECRIS-TCN:ää rikosasian käsittelyä varten.

Pykälän mukaan Oikeusrekisterikeskus käyttäisi ECRIS-TCN-järjestelmää asetuksen 7 artiklan 1 kohdassa säädetyn mukaisesti ennen 19 §:n 1 momentissa tarkoitetun pyynnön esittämistä rikosasian käsittelyä varten, kun tuomioistuin, syyttäväviranomainen, esitutkintaviranomainen tai Rikosseuraamuslaitos olisi sitä pyytänyt. Pyyntö tulisi esittää, kun asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettua kolmannen maan kansalaista taikka jäsenvaltion kansalaista, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, koskevassa rikosasian käsittelyssä käytettäisiin rikosrekisteritietoja, jollei asetuksessa toisin säädetä. Jäsenvaltion kansalaisella tarkoitettaisiin myös Suomen kansalaista.

Kuten asetuksen 7 artiklan 1 kohdan lähtökohtana on, myös pykälän lähtökohtana olisi, että ECRIS-TCN:ää käytettäisiin aina, kun rikosasian käsittelyssä toimivaltainen kansallinen viranomainen käyttää rikosrekisteritietoja. Asetuksen 7 artiklan 1 kohdan toinen alakohta kuitenkin mahdollistaa rikosasioiden käsittelyn osalta, että rikosrekisteritietoja pyytävä viranomainen voisi kuitenkin yksittäisissä tapauksissa päättää, että ECRIS-TCN:n käyttö ei ole tarkoituksenmukaista. Asetuksen johdanto-osan 18 kappale sisältää esimerkkejä tällaisista tilanteista, kuten esimerkiksi tietäntyyppisten kiireellisten rikosasioiden käsittelyssä, kauttakulutus tapauksissa, silloin, kun rikosrekisteritiedot on saatu ECRISin kautta äskettäin, tai vähäisten rikkomusten, erityisesti vähäisten liikenne rikkomusten, yleisten kunnallisten määräysten vähäisten rikkomusten ja vähäisten yleisen järjestyksen loukkaamisten tapauksissa. Rikosasian käsittelystä vastaava viranomainen eli Suomessa tuomioistuin, syyttäväviranomainen, esitutkintaviranomainen tai Rikosseuraamuslaitos päättäisi asetuksen mukaisesti tarkoituksenmukaisuudesta.

Pykälän sanamuoto kattaisi myös tilanteen, jossa rikosrekisterissä ei olisi merkintää. Pynnön esittämisen edellytyksenä luonnollisesti olisi, että viranomaisella olisi rikosrekisterilaissa säädetty oikeus saada rikosrekisteritietoja.

Kun Oikeusrekisterikeskus saisi pykälän nojalla ECRIS-TCN:ään tehdyn haun perusteella tiedon, missä jäsenvaltioissa on kolmannen maan kansalaista taikka jäsenvaltion kansalaista, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, koskevia rikosrekisteritietoja, se lähettäisi 19 §:n 1 momentissa tarkoitetun pyynnön kyseisiin jäsenvaltioihin. Jos kyseessä olisi toisen jäsenvaltion kansalainen, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, pyyntö lähetettäisiin lisäksi henkilön kansalaisuusjäsenvaltioon. Jos kyseessä olisi Suomen kansalainen, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, pyyntö tehtäisiin vain jäsenvaltioihin, joista on saatu tieto ECRIS-TCN:ään tehdyn haun perusteella.

Mainitun 19 §:n 1 momentin mukaan Oikeusrekisterikeskus esittää luonnolliseen henkilöön kohdistuvaa rikosasian käsittelyä varten toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle rekisteritietojen luovuttamista ja niihin liittyviä tietoja koskevan pyynnön, kun tuomioistuin, syyttäväviranomainen, esitutkintaviranomainen tai Rikosseuraamuslaitos on sitä pyytänyt.

Pykälän soveltamista on perusteltu myös asetuksen 7 artiklan 1 kohdan yhteydessä.

13 e §. *ECRIS-TCN-järjestelmän käyttäminen yksityisen henkilön pyynnön perusteella.* Pykälässä säädetäisiin, milloin Oikeusrekisterikeskus käyttäisi ECRIS-TCN:ää tilanteessa, jossa yksityinen henkilö olisi pyytänyt itseään koskevan rikosrekisteriotteen.

Pykälän mukaan Oikeusrekisterikeskus käyttäisi ECRIS-TCN-järjestelmää asetuksen 7 artiklan 1 kohdassa säädetyn mukaisesti ennen esityksessä ehdotetun 20 §:n 2 momentissa tarkoitetun pyynnön esittämistä, kun yksityinen henkilö, joka olisi asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettu kolmannen maan kansalainen taikka jäsenvaltion kansalainen, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, pyytäisi Oikeusrekisterikeskukselta itseään koskevan rikosrekisteriotteen rikosrekisterilain 6 §:n 1–5 momentin mukaisesti. Jäsenvaltion kansalaisella tarkoitettaisiin myös Suomen kansalaista.

Pykälän mukaan Oikeusrekisterikeskuksella olisi siinä tarkoitetuissa tilanteissa aina velvollisuus käyttää ECRIS-TCN:ää, sillä siinä tarkoitetut käyttötarkoitukset olisivat asetuksen 7 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaisia, joissa kolmannen maan kansalainen taikka jäsenvaltion kansalainen, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, pyytää keskusviranomaiselta omia rikosrekisteritietojaan tai joissa pyyntö tehdään rikosrekisteritietojen saamiseksi direktiivin 2011/93/EU 10 artiklan 2 kohdan nojalla. Kyseisen alakohdan mukaan näissä tapauksissa ECRIS-TCN:ää olisi aina käytettävä.

Kun Oikeusrekisterikeskus saisi pykälän nojalla ECRIS-TCN:ään tehdyn haun perusteella tiedon, missä jäsenvaltioissa on kolmannen maan kansalaista taikka jäsenvaltion kansalaista, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, koskevia rikosrekisteritietoja, se lähettäisi esityksessä ehdotetun 20 §:n 2 momentissa tarkoitetun pyynnön kyseisiin jäsenvaltioihin. Siltä osin kuin kyse olisi toisen jäsenvaltion kansalaisesta, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, häneen tulisi soveltaa myös EU-rikosrekisterilain 20 §:n 1 momenttia, joka koskee toisen jäsenvaltion kansalaisia. Jos kyseessä olisi Suomen kansalainen, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, pyyntö tehtäisiin vain jäsenvaltioihin, joista on saatu tieto ECRIS-TCN:ään tehdyn haun perusteella.

Mainitun ehdotetun 20 §:n 2 momentin mukaan kun yksityinen henkilö, joka olisi asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettu kolmannen maan kansalainen taikka jäsenvaltion kansalainen, jolla olisi myös kolmannen maan kansalaisuus, pyytäisi itseään koskevan rikosrekisteriotteen rikosrekisterilain 6 §:n 1–5 momentin mukaisesti, Oikeusrekisterikeskus esittäisi rekisteritietojen luovuttamista ja niihin liittyviä tietoja koskevan pyynnön sille toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle, jolla 13 e §:n nojalla tehdyn haun perusteella olisi kyseisen henkilön rekisteritietoja.

Pykälän soveltamista on perusteltu myös asetuksen 7 artiklan 1 kohdan yhteydessä.

13 f §. *ECRIS-TCN-järjestelmän käyttäminen vapaaehtoistoimintaa varten.* Pykälässä säädetäisiin, milloin Oikeusrekisterikeskus käyttäisi ECRIS-TCN:ää tilanteessa, jossa Oikeusrekisterikeskukselta olisi pyydetty rikosrekisteriotetta lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä annetussa laissa tarkoitetun tehtävän hoitamista varten.

Pykälän mukaan Oikeusrekisterikeskus käyttäisi ECRIS-TCN-järjestelmää asetuksen 7 artiklan 1 kohdassa säädetyn mukaisesti ennen 20 a §:n 1 momentissa tarkoitetun pyynnön esittämistä, kun Oikeusrekisterikeskukselta olisi pyydetty asianomaisen henkilön, joka on asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettu kolmannen maan kansalainen taikka jäsenvaltion kansalainen, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, suostumuksella rikosrekisterilain 6 a §:n nojalla rikosrekisteriotetta lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä annetussa laissa tarkoitetun tehtävän hoitamista varten. Jäsenvaltion kansalaisella tarkoitettaisiin myös Suomen kansalaista.

Pykälän mukaan Oikeusrekisterikeskuksella olisi siinä tarkoitetuissa tilanteissa aina velvollisuus käyttää ECRIS-TCN:ää, sillä siinä tarkoitettu käyttötarkoitus olisi asetuksen 7 artiklan 1

kohdan toisen alakohdan mukainen, jossa pyyntö tehdään rikosrekisteritietojen saamiseksi direktiivin 2011/93/EU 10 artiklan 2 kohdan nojalla. Kyseisen alakohdan mukaan näissä tapauksissa ECRIS-TCN:ää olisi aina käytettävä.

Kun Oikeusrekisterikeskus saisi pykälän nojalla ECRIS-TCN:ään tehdyn haun perusteella tiedon, missä jäsenvaltioissa on kolmannen maan kansalaista taikka jäsenvaltion kansalaista, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, koskevia rikosrekisteritietoja, se lähettäisi 20 a §:n 1 momentissa tarkoitetun pyynnön kyseisiin jäsenvaltioihin. Jos kyseessä olisi toisen jäsenvaltion kansalainen, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, pyyntö lähetettäisiin lisäksi henkilön kansalaisuusjäsenvaltioon. Jos kyseessä olisi Suomen kansalainen, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, pyyntö tehtäisiin vain jäsenvaltioihin, joista on saatu tieto ECRIS-TCN:ään tehdyn haun perusteella.

Mainitun 20 a §:n 1 momentin mukaan Oikeusrekisterikeskus esittää lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä annetussa laissa tarkoitetun tehtävän hoitamista varten toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle rekisteritietojen luovuttamista ja niihin liittyviä tietoja koskevan pyynnön, kun Oikeusrekisterikeskukselta on pyydetty asianomaisen henkilön suostumuksella rikosrekisterilain 6 a §:n nojalla rikosrekisteriotetta.

Pykälän soveltamista on perusteltu myös asetuksen 7 artiklan 1 kohdan yhteydessä.

13 g §. *ECRIS-TCN-järjestelmän käyttäminen lähtöaineasetuksen tarkoittamissa tilanteissa.* Pykälässä säädettäisiin, milloin Oikeusrekisterikeskus käyttäisi ECRIS-TCN:ää lähtöaineasetuksen tarkoittamissa tilanteissa.

Pykälän mukaan Oikeusrekisterikeskus käyttäisi ECRIS-TCN-järjestelmää asetuksen 7 artiklan 1 kohdassa säädetyn mukaisesti ennen 20 b §:ssä tarkoitetun pyynnön esittämistä, kun Poliisihallitus olisi sitä pyytänyt lähtöaineasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettua tarkoitusta varten. Pyyntö tulisi esittää, kun asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettua kolmannen maan kansalaista taikka jäsenvaltion kansalaista, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, koskevassa lähtöaineasetuksen 6 artiklassa tarkoitettua luvanhakijan taustan selvittämisessä käytetään rikosrekisteritietoja, jollei asetuksessa toisin säädetä. Jäsenvaltion kansalaisella tarkoitettaisiin myös Suomen kansalaista.

Asetuksen 7 artiklan 1 kohdan toinen alakohta mahdollistaisi, että rikosrekisteritietoja pyytävä viranomainen voisi kuitenkin yksittäisissä tapauksissa päättää, että ECRIS-TCN:n käyttö ei ole tarkoituksenmukaista. Asetuksen johdanto-osan 20 kappaleen mukaan ECRIS-TCN:n käyttö ei olisi tarkoituksenmukaista esimerkiksi tilanteessa, jossa on suoritettava tiettyjä hallinnollisia vakiotarkastuksia tietyn henkilön ammatillisesta pätevyydestä, erityisesti jos tiedetään, että rikosrekisteritietoja ei tulla pyytämään muista jäsenvaltioista riippumatta ECRIS-TCN:ssä tehdyn haun tuloksesta. Poliisihallitus päättäisi asetuksen mukaisesti tarkoituksenmukaisuudesta.

Pykälän sanamuoto kattaisi myös tilanteen, jossa rikosrekisterissä ei olisi merkintää. Pynnön esittämisen edellytyksenä luonnollisesti olisi, että Poliisihallituksella olisi rikosrekisterilaissa säädetty oikeus saada rikosrekisteritietoja.

Pykälän mukaan Oikeusrekisterikeskuksella olisi asetuksen 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti velvollisuus käyttää ECRIS-TCN:ää, kun Poliisihallitus sitä pyytäisi.

Kun Oikeusrekisterikeskus saisi pykälän nojalla ECRIS-TCN:ään tehdyn haun perusteella tiedon, missä jäsenvaltioissa on kolmannen maan kansalaista taikka jäsenvaltion kansalaista, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, koskevia rikosrekisteritietoja, se lähettäisi 20 b §:ssä

tarkoitettua pyynnön kyseisiin jäsenvaltioihin. Jos kyseessä olisi toisen jäsenvaltion kansalainen, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, pyyntö lähetettäisiin lisäksi henkilön kansalaisuusjäsenvaltioon. Jos kyseessä olisi Suomen kansalainen, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, pyyntö tehtäisiin vain jäsenvaltioihin, joista on saatu tieto ECRIS-TCN:ään tehdyn haun perusteella.

Mainitun 20 b §:n mukaan Oikeusrekisterikeskus esittää lähtöaineasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettua tarkoitusta varten toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle lähtöaineluvan hakijaa koskevien rekisteritietojen luovuttamista ja niihin liittyviä tietoja koskevan pyynnön, kun Poliisihallitus on sitä pyytänyt.

Pykälän soveltamista on perusteltu myös asetuksen 7 artiklan 1 kohdan yhteydessä.

13 h §. *Sakkorekisterin tietojen ja sormenjälkitietojen poistaminen ECRIS-TCN-järjestelmästä.* Pykälän 1 kohdan mukaan Oikeusrekisterikeskus poistaisi ECRIS-TCN-järjestelmään tallentamansa sakkorekisterin tiedot asetuksen 8 artiklassa säädetyn mukaisesti, kun kolme vuotta on kulunut lainvoimaisen tuomion tai muun lopullisen viranomaisratkaisun julistamisesta tai antamisesta. Kohdassa tarkoitettu kolmen vuoden määräaika olisi sama kuin sakon täytäntöönpanosta annetun lain 50 §:n 2 momentissa, jonka mukaan sakkorekisterin tietoja ei saa luovuttaa enää sen jälkeen, kun kolme vuotta on kulunut lainvoimaisen tuomion tai muun lopullisen viranomaisratkaisun julistamisesta tai antamisesta.

Pykälän 2 kohdan mukaan Oikeusrekisterikeskus poistaisi ECRIS-TCN:ään tallentamansa sormenjälkitiedot asetuksen 8 artiklassa säädetyn mukaisesti rikosrekisterilain 10 §:ssä säädettyissä määräajoissa tai, jos kyse olisi pelkästään sakkorekisteriin liittyvistä tiedosta, 1 kohdassa tarkoitettussa määräajassa. ECRIS-TCN:ään talletetaan kustakin henkilöstä vain yhden sormenjälkitiedot. Vaikka sormenjälkitiedot olisi otettu sakkorekisteriin merkittävän rikoksen esitutkinna, peruste niiden säilyttämiselle ECRIS-TCN:ssä voisi olla myös se, että henkilöllä olisi sakkorekisteritietojen lisäksi rikosrekisterimerkintöjä, jotka edellyttäisivät tietuetta ECRIS-TCN:ssä. Tällaiset sormenjälkitiedot eivät siten liittyisi pelkästään sakkorekisteriin, joten ne tulisi säilyttää ECRIS-TCN:ssä pidempään kuin ehdotetun 1 kohdan mukaisesti. Tällöin sormenjälkitiedot tulisi poistaa rikosrekisterilain 10 §:ssä säädettyissä määräajoissa. Jos kyse sen sijaan olisi pelkästään sakkorekisteriin liittyvistä sormenjälkitiedoista, ne tulisi poistaa 1 kohdassa tarkoitettussa määräajassa.

13 i §. *Suostumuksen antaminen Eurojustille.* Pykälän 1 momentin mukaan Oikeusrekisterikeskus voisi antaa asetuksen 17 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua suostumuksen Eurojustille, jollei asiasta erikseen toisin säädetä tai Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista muuta johdu.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Oikeusrekisterikeskuksen oikeudesta saada Maahanmuuttovirastolta salassapitoa koskevien säännösten estämättä tieto asetuksen 17 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua pyynnön kohteena olevan asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettua kolmannen maan kansalaisen kansainvälisen suojelun tarpeesta, jos se olisi välttämätöntä suostumuksen antamisesta päättämiseksi. Mainittu 1 kohdassa tarkoitettu pyyntö olisi kolmannen maan tai kansainvälisen järjestön Eurojustille rikosasian käsittelyä varten osoittama pyyntö tietojen saamiseksi siitä, millä jäsenvaltiolla, jos millään, on rikosrekisteritietoja kolmannen maan kansalaisesta.

Säännöksen perusteella Oikeusrekisterikeskus saisi tiedon ainoastaan siitä, onko henkilö hakenut kansainvälistä suojelua, milloin suojelua on haettu, onko sitä myönnetty ja mikä on se kol-

mas maa tai ne kolmannet maat, joissa henkilö on kohdannut vainoa tai vakavaa haittaa. Säännös ei mahdollistaisi laajempien tietojen antamista henkilön taustoista ja tilanteesta, jotka ovat kansainvälisen suojelutarpeen perusteena.

Kuten edellä on asetuksen 17 artiklan yhteydessä todettu, suostumuksen antaminen Eurojustille voisi johtaa pyynnön kohteena olevan henkilön olinpaikan paljastumiseen, ja tieto kansainvälisen suojelun tarpeessa olevan henkilön olinpaikasta voi olla julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 24 kohdan nojalla salassa pidettävä tieto. Mainitun julkisuuslain säännöksen sisältöä on tarkemmin selostettu asetuksen 17 artiklan yhteydessä.

Pykälän 3 momentin mukaan Oikeusrekisterikeskus saisi luovuttaa Maahanmuuttovirastolle salassapitovelvollisuuden estämättä 2 momentissa säädetyn oikeuden toteuttamiseksi välttämättömät tiedot. Tällaisia välttämättömiä tietoja olisivat henkilön yksilöimiseksi tarvittavat tiedot, kuten rikosrekisterilain 2 §:n 3 momentin 1 kohdan mukaiset tiedot.

20 §. Pyyntöjen esittäminen yksityisen henkilön pyynnön perusteella. Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan kun yksityinen henkilö, joka on asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettu kolmannen maan kansalainen, taikka jäsenvaltion kansalainen, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, pyytäisi itseään koskevan rikosrekisteriotteen rikosrekisterilain 6 §:n 1–5 momentin mukaisesti, Oikeusrekisterikeskus esittäisi rekisteritietojen luovuttamista ja niihin liittyviä tietoja koskevan pyynnön sille toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle, jolla 13 e §:n nojalla tehdyn haun perusteella on kyseisen henkilön rekisteritietoja. Jäsenvaltion kansalaisella tarkoitettaisiin myös Suomen kansalaista.

Kuten momentin sanamuodosta ilmenee, ennen pyynnön tekemistä Oikeusrekisterikeskus tekisi ehdotetun 13 e §:n mukaisen haun ECRIS-TCN-järjestelmään. Kun Oikeusrekisterikeskus saisi pykälän nojalla ECRIS-TCN:ään tehdyn haun perusteella tiedon, missä jäsenvaltioissa on kolmannen maan kansalaista taikka jäsenvaltion kansalaista, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, koskevia rikosrekisteritietoja, se lähettäisi esityksessä ehdotetun 20 §:n 2 momentissa tarkoitettua pyynnön kyseisiin jäsenvaltioihin. Siltä osin kuin kyse olisi toisen jäsenvaltion kansalaisesta, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, häneen tulisi soveltaa myös 20 §:n 1 momenttia, joka koskee toisen jäsenvaltion kansalaisia. Jos kyseessä olisi Suomen kansalainen, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, pyyntö tehtäisiin vain jäsenvaltioihin, joista on saatu tieto ECRIS-TCN:ään tehdyn haun perusteella.

Ehdotettu uusi momentti perustuu pääosin ECRIS-direktiivin 1 artiklan 4 kohdan b alakohtaan, jolla puitepäätöksen 6 artiklaan on lisätty uusi 3 a kohta.

Kuten edellä on todettu, koska ECRIS-direktiivi ei sido Irlantia ja Tanskaa, ehdotettua uutta momenttia ei sovellettaisi suhteessa niihin. Momenttia ei sanamuotonsa mukaan voitaisi soveltaa Irlantiin ja Tanskaan, sillä ehdotetun 13 e §:n mukainen haku voisi kohdistua vain sellaisen jäsenvaltion, johon sovelletaan ECRIS-TCN-asetusta, tallentamiin tietoihin. Kuten edellä on todettu, myöskään asetusta ei sovellettaisi Irlantiin ja Tanskaan.

Pykälän 2 momentti siirtyisi uudeksi 3 momentiksi ja siihen lisättäisiin viittaus uuteen 2 momenttiin.

5.2 Rikosrekisterilaki

2 §. Pykälän 3 momentin 2 kohtaa muutettaisiin siten, että rikosilmoitusnumero lisättäisiin rikosrekisteriin merkittäviin tietoihin. Rikosrekisteriin merkittävään ratkaisuun voisi liittyä useampi rikosilmoitusnumero, jotka kaikki merkittäisiin rikosrekisteriin. Kuten edellä 5 artiklan

yhteydessä on esitetty, rikosilmoitusnumerolla olisi erityistä merkitystä Oikeusrekisterikeskuksen tehdessä hakuja sormenjälkitiedot sisältävään poliisin tietojärjestelmään tilanteessa, jossa henkilötunnusta ei olisi käytettävissä, jolloin haku voitaisiin tehdä nimellä tai nimen osalla, syntymäajalla ja rikosilmoitusnumerolla.

5 §. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että esityksessä ehdotetuksi rikosrekisteriin merkittäväksi tiedoksi lisättävä rikosilmoitusnumero mainittaisiin tietona, jota ei merkittäisi rikosrekisterin otteelle.

5.3 Pakkokeinolaki

9 luku Erityisiin tutkintakeinoihin liittyvät pakkokeinot

3 a §. *Sormenjälkien ottaminen niiden jäsenvaltioiden tunnistamista koskevan keskitetyn järjestelmän perustamisesta, joilla on kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden tuomioita koskevia tietoja (ECRIS-TCN), eurooppalaisen rikosrekisterijärjestelmän täydentämiseksi ja asetuksen (EU) 2018/1726 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/816 säädettyä tarkoitusta varten.* Ehdotuksen mukaan lain 9 lukuun lisättäisiin uusi 3 a §, jossa säädettäisiin sormenjälkien ottamisesta ECRIS-TCN-asetuksessa säädettyä tarkoitusta varten.

Pykälän 1 momentin mukaan henkilöltä, joka ei ole Euroopan unionin jäsenvaltion kansalainen tai joka on kansalaisuudeton henkilö tai henkilö, jonka kansalaisuus ei ole tiedossa, olisi otettava asetuksessa säädettyä tarkoitusta varten sormenjäljet, jos hänet olisi lainvoimaisesti tuomittu vähintään kuuden kuukauden vankeusrangaistukseen, jollei sormenjälkiä olisi otettu jo rikoksen esitutkinnassa. Momentti sisältäisi ECRIS-TCN-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohdan ensimmäiseen luetelmakohtaan perustuvan velvoitteen kerätä sormenjälkitiedot kolmannen maan kansalaiselta. Velvoite ei näin ollen koskisi asetuksen 2 artiklassa tarkoitettuja kaksoiskansalaisia, joilla on sekä jäsenvaltion kansalaisuus että kolmannen maan kansalaisuus.

Kuuden kuukauden vankeusrangaistuksen käsite kattaisi tilanteet, joissa tuomioistuimessa tuomittavaan lopulliseen seuraamukseen sisältyy vähintään kuuden kuukauden ehdollinen tai ehdoton vankeus. Tämä koskisi esimerkiksi yhteistä vankeusrangaistusta (rikoslain 7 luvun 1 §) sekä ehdollista vankeutta tai jäännösrangaistusta täytäntöön pantaessa tuomittavaa yhteistä ehdotonta vankeusrangaistusta (2 b luvun 5 § ja 2 c luvun 14 §) ja yhdistelmärankaistukseen sisältyvää vankeusrangaistusta (2 c luvun 11 §), jos vankeusrangaistuksen pituus olisi vähintään kuusi kuukautta.

Jos lopullinen seuraamus olisi yhdyskuntapalvelu, sen ei katsottaisi kuuluvan vankeusrangaistuksen käsitteeseen. Sen sijaan käsite kattaisi tilanteet, joissa tuomioistuin muuntaisi yhdyskuntaseuraamuksen suorittamatta olevan osan vähintään kuuden kuukauden vankeudeksi yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain (400/2015) nojalla.

Pykälän 2 momentin mukaan sormenjäljet saisi ottaa poliisimies tai 9 luvun 3 §:n 3 momentissa tarkoitettu virkamies. Momentti ei mahdollistaisi, että muut esitutkintaviranomaiset voisivat ottaa sormenjälkiä sen nojalla.

Pykälän 3 *momentin* mukaan 1 momentissa tarkoitettu henkilö olisi velvollinen kutsusta saapumaan kutsun esittäneen poliisimiehen esittämään lähimpään tarkoitukseen sopivaan toimipaikkaan. Kutsussa olisi ilmoitettava sen esittämisen peruste. Erillinen kutsu ei olisi tarpeen esimerkiksi silloin, jos sormenjälkitiedot olisi otettu tällä hetkellä pilottikäytössä olevalla kenttärekisteröinnillä.

Pykälän 4 *momentin* mukaan jos 1 momentissa tarkoitettu henkilö jättäisi ilman hyväksyttävää syytä kutsun noudattamatta, hänet voitaisiin noutaa toimipaikkaan.

Pykälän 5 *momentin* mukaan noudosta päättäisi päällystöön kuuluva poliisimies. Noudosta olisi annettava noudettavaksi määrätylle kirjallinen määräys. Jos määräystä ei asian kiireellisyyden vuoksi olisi kirjallisena, määräys ja sen perusteena olevat seikat olisi kerrottava noudettavalle kiinniottamisen yhteydessä.

Pykälän 3–5 momentin sääntely vastaisi pääosin esitutkintalain (805/2011) 6 luvun 1 ja 2 §:n sisältöä, joissa säädetään velvollisuudesta saapua esitutkintaan ja noudosta esitutkintaan.

Pykälän 6 *momentin* mukaan sormenjäljet voitaisiin ottaa myös, kun 1 momentissa tarkoitettu henkilö suorittaisi rikoksesta tuomittua rangaistusta vankilassa tai olisi mielentilansa vuoksi rangaistukseen tuomitsematta jätettynä hoidettavana mielisairaalassa.

Pykälän 7 *momentin* mukaan sormenjäljet talletettaisiin poliisilain 1 §:n 1 momentissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi poliisin henkilörekisteriin. Sormenjälkien poistamisesta rekisteristä säädettäisiin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa.

Pykälän 6 ja 7 momentin sääntely vastaisi pääosin pakkokeinolain 9 luvun 4 §:n 2 ja 3 momentin sisältöä, joissa säädetään DNA-tunnisteen määrittämisestä lainvoimaisella tuomiolla tuomitulta henkilöltä sekä DNA-tunnisteen tallettamisesta.

5.4 Laki Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan

8 §. *Tietojen toimittaminen kansalliselle jäsenelle ja tämän oikeus käsitellä henkilötietoja.* Pykälän 2 *momenttia* täydennettäisiin siten, että siihen lisättäisiin säännös, jonka mukaan mitä tietojen luovuttamisesta syyttäjälle säädetään rikosrekisterilaissa, sovellettaisiin myös tietojen luovuttamiseen kansalliselle jäsenelle tämän hoitaessa Eurojust-asetuksen mukaisia tehtäviä. Momentin voimassa olevan sanamuodon mukaan, mitä syyttäjän tiedonsaantioikeudesta säädetään Syyttäjälaitoksesta annetun lain 22 §:ssä, sovelletaan myös kansalliseen jäseneseen tämän hoitaessa Eurojust-asetuksen mukaisia tehtäviä. Kyseistä sanamuotoa ei voida pitää riittävänä perusteena rikosrekisteritietojen luovuttamiseen kansalliselle jäsenelle.

Ehdotettu muutos mahdollistaisi Eurojust-asetuksen 9 artiklan velvoitteiden mukaisesti myös rikosrekisteritietojen luovuttamisen kansalliselle jäsenelle rikosrekisterilain 4 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti. Säännöksen mukaan rikosrekisteristä voidaan 3 §:ssä tai muussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä luovuttaa henkilöä koskeva tieto syyttäjälle syytettä, syyteharkintaa ja pakkokeinoasiaa varten.

6 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan loppuvuodesta 2022. Jäsenvaltioilla on asetuksen johdanto-osan 40 kappaleen nojalla vähintään kesäkuuhun 2022 asti aikaa toteuttaa asetuksen noudattamiseksi tarvittavat toimenpiteet. Direktiivi on saatettava kansallisesti voimaan viimeistään

28.6.2022. ECRIS-TCN-järjestelmän käyttöönoton on edellä asetuksen 35 artiklan yhteydessä lausutusti vahvistettu tapahtuvan toukokuussa 2023.

7 Suhde perustuslakiin ja säättämisjärjestys

Ehdotettu sääntely on merkityksellistä perustuslain 7 §:n mukaisen henkilökohtaisen vapauden, koskemattomuuden ja turvallisuuden sekä 10 §:n mukaisen yksityiselämän suojan kannalta. Esi-
tystä arvioitaessa merkitystä on myös perustuslain 6 §:ssä säädetyn yhdenvertaisuuden ja pe-
rustuslain 21 §:ssä säädetyn oikeusturvan kannalta.

Yksityiselämän suoja ja arkaluonteiset henkilötiedot

ECRIS-TCN-asetus merkitsee puuttumista yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan. Asetus ja sitä täydentävät lakiehdotukset ovat valtiosääntöoikeudellisesti merkityksellisiä erityisesti ri-
kostuomioita ja rikoksia koskevien henkilötietojen sekä biometrisinä tietoina pidettävien sor-
menjälkitietojen käsittelyn osalta. Sormenjäljet sisältävät yksilöstä sellaista informaatiota, joka
mahdollistaa hänen tarkan tunnistamisensa erilaisissa yhteyksissä. Asetuksen 2 ja 5 artikla aset-
taa jäsenvaltioille velvollisuuden tallentaa keskitettyyn tietojärjestelmään muun ohella sormen-
jälkitiedot kolmansien maiden kansalaisten sekä sellaisten kaksoiskansalaisten, joilla on jäsen-
valtion ja kolmannen maan kansalaisuus, osalta. Sormenjälkitietojen tallentaminen koskee hen-
kilöitä, joilla on rikosrekisteriin merkitty jäsenvaltioissa annettu tuomio. Asetuksen johdanto-
osan 25 kappaleen mukaan biometriikan käyttö on tarpeen, koska se on kaikkein luotettavin
menetelmä tunnistaa jäsenvaltioiden alueella olevia kolmansien maiden kansalaisia, joilla ei
useinkaan ole asiakirjoja eikä muita tunnistautumisvälineitä, ja se antaa luotettavampia hakutu-
loksia kolmansien maiden kansalaisten tietoihin.

Edellä mainittujen kaksoiskansalaisten osalta sormenjälkitiedot tulee tallentaa asetuksen 2 ar-
tiklan ja 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan i alakohdan mukaan, jos tiedot on otettu kansallisen
lainsäädännön mukaisesti rikosasian käsittelyn aikana. Kolmannen maan kansalaisten osalta
sormenjälkitiedot tulee tallentaa ensinnäkin mainitun i alakohdan mukaisesti. Lisäksi tiedot tu-
lee tallentaa toisen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohdassa mainitun vaihtoehdon mu-
kaan. Kyseiset vaihtoehdot ovat ensinnäkin se, kun kolmannen maan kansalainen on tuomittu
vähintään kuuden kuukauden vankeusrangaistukseen tai toiseksi se, kun kolmannen maan kan-
salainen on tuomittu rikoksesta, josta voidaan määrätä jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti
enimmillään vähintään 12 kuukauden vankeusrangaistus.

Kuten edellä 5 artiklan yhteydessä on perusteltu, esityksessä ehdotetaan, että Suomessa sormen-
jälkitietojen tallettamisvelvollisuus täytettäisiin edellä mainitun ii alakohdan ensimmäisen vaih-
toehdon mukaisesti, kun kolmannen maan kansalainen on tuomittu vähintään kuuden kuukau-
den vankeusrangaistukseen. Esityksessä ehdotetaan pakkokeinolain 9 lukuun uutta 3 a §:ää,
jossa säädettäisiin tarpeellisilta osin sormenjälkitietojen ottamisesta lainvoimaisen tuomion an-
tamisen jälkeen, jos tietoja ei olisi otettu esitutkinnan aikana. Esityksen mukaan EU-rikosrekis-
terilain uudessa 13 a §:ssä ehdotetaan säädettäväksi sormenjälkitietojen tallentamisesta ECRIS-
TCN-järjestelmään. Kuten edellä on todettu, ratkaisun voidaan katsoa johtavan rajoitetumpaan
sormenjälkitietojen keräämiseen sekä vastaavan perustuslakivaliokunnan lausunnossa 53/2017
vp lausuttua.

ECRIS-TCN-asetus mahdollistaa myös biometrisinä tietoina pidettävien kasvokuvien tallenta-
misen ECRIS-TCN:ään, mutta tallentaminen ja kasvokuvien käyttäminen on jätetty jäsenvaltion
harkintaan. Kuten edellä asetuksen 5 artiklan 3 kohdan ja 6 artiklan osalta on perusteltu, esityk-
sessä ei ehdoteta, että Oikeusrekisterikeskus tallentaisi kasvokuvia ECRIS-TCN:ään tai käyt-
täisi tai tallentaisi Suomeen ECRIS-TCN:ään tehdyn haun perusteella saatuja kasvokuvia.

Henkilötietojen suojasta on säädetty EU:n perusoikeuskirjan 8 artiklassa ja SEUT 16 artiklassa sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa. Tietosuoja liittyy myös tiiviisti EU:n perusoikeuskirjan yksityisyyttä ja perhe-elämän suojaa koskevaan 7 artiklaan. Euroopan unionin tuomioistuimen yhdistetyissä tapauksissa C-92/09 ja C-93/09 (Volker und Markus Schecke ja Eifert (2010)) antaman ratkaisun mukaan henkilötietojen suoja ei kuitenkaan ole absoluuttinen oikeus, vaan sitä tulee arvioida suhteessa sen tehtävään yhteiskunnassa. Myös perustuslakivaliokunta on painottanut, että yksityiselämän ja henkilötietojen suoja tulee suhteuttaa toisiinsa perus- ja ihmisoikeuksiin sekä muihin painaviin yhteiskunnallisiin intresseihin (PeVL 5/1999 vp, s. 2). Lainsäätäjän tulee turvata yksityiselämän ja henkilötietojen suoja tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. Valiokunta on painottanut, että yksityiselämän ja henkilötietojen suojalla ei ole etusijaa muihin perusoikeuksiin nähden. Arvioinnissa on kyse kahden tai useamman perusoikeussäännöksen yhteensovittamisesta ja punninnasta (PeVL 14/2018 vp ja siinä viitatuksi valiokunnan aiemmat lausunnot).

Henkilötietojen suoja on turvattu myös perustuslain 10 §:ssä, jonka mukaan henkilötietojen suojasta on säädettävä lailla. Samassa pykälässä säädetään myös yksityiselämän suojasta. Lainsäätäjän tulee turvata nämä oikeudet tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa (PeVL 13/2016 vp). Perustuslakivaliokunnan mukaan henkilötietojen suoja tulee turvata ensisijaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen ja säädettävän kansallisen yleislainsäädännön nojalla (PeVL 14/2018 vp, s. 4). Henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä on kuitenkin erityisesti arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyn osalta ja perusoikeusherkissä sääntelykonteksteissa edelleen arvioitava valiokunnan aiemman sääntelyn lakitasoisuutta, täsmällisyyttä ja kattavuutta korostaneen käytännön pohjalta (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 5–7, PeVL 26/2018 vp, s. 3).

Perustuslakivaliokunta on toisaalta kiinnittänyt huomiota myös henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn raskauteen ja monimutkaisuuteen. Valiokunta on tämän johdosta muistuttanut, että henkilötietojen suojaan liittyvät sääntelyn kattavuuden, täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset voidaan joiltain osin täyttää tietosuoja-asetuksen soveltamisalan ulkopuolella kansalliseen oikeuteen sisältyvällä yleislailla (PeVL 14/2018 vp, s. 6–7; ks. myös PeVL 31/2017 vp, s. 3–4, PeVL 5/2017 vp, s. 9, PeVL 38/2016 vp, s. 4). Henkilötietoja koskevan lainsäädännön selvyys edellyttää, että erityislainsäädäntöön ei myöskään sisällytetä sellaisia sääntelykokonaisuuksia, joista säädetään riittävällä täsmällisyydellä ja tarkkuudella esimerkiksi henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa annetussa laissa (PeVL 14/2018 vp, s. 6–7, ks. myös PeVL 26/2018 vp, s. 3–4).

Vaikka kansallisessa lainsäädännössä tulee tietosuoja-asetuksen 9 artiklaan valitun erityisten henkilötietoryhmien käsitteen vuoksi välttää arkaluonteisten tietojen käsitteen käyttämistä sääntelyn selvyiden vuoksi (ks. myös PeVL 14/2018 vp), perustuslakivaliokunta on pitänyt edelleen perusteltuna kuvata valtiosääntöisesti tiettyjä henkilötietoryhmiä nimenomaan arkaluonteisiksi (PeVL 15/2018 vp). Näillä tarkoitetaan laajempaa tietojoukkoa kuin vain tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuja erityiset henkilötietoryhmät (ks. täältä osin myös esim. PeVL 17/2018 vp.). Perustuslakivaliokunta on painottanut arkaluonteisten tietojen käsittelyn aiheuttamia uhkia.

Ehdotettu sääntely tarkoittaa valtiosääntöisesti arkaluonteisina pidettävien rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvien henkilötietojen käsittelyä. Ehdotetut säännökset eivät tarkoita merkittäviä laajennuksia suhteessa voimassa olevaan lainsäädäntöön lukuun ottamatta ECRIS-TCN-asetukseen perustuvaa sormenjälkitietojen käsittelyä. Yksiselitteisen tunnistamisen mahdollistavat biometriset tiedot kuuluvat tietosuoja-asetuksessa ja rikosasioiden tietosuojalaissa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että biometriset tunnistetiedot ovat monin tavoin rinnastettavissa arkaluonteisiin tietoihin, ja niiden käsittely on syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (PeVL ja 33/2016 vp ja

PeVL 3/2017 vp). Arkaluonteisten tietojen käsittelyn salliminen koskee yksityiselämään kuuluvan henkilötietojen suojan ydintä (PeVL 37/2013 vp, s. 2). Tämän johdosta jo sormenjälkitietojen tallentaminen voi antaa aihetta huoleen yksityiselämän suojan kannalta.

Merkityksellistä on, että biometrisiä tunnisteita sisältäviin laajoihin tietokantoihin saattaa liittyä tietoturvaan ja tietojen väärinkäyttöön liittyviä vakavia riskejä, jotka voivat viime kädessä muodostaa uhan henkilön identiteetille (PeVL 13/2016 vp, s. 4 ja PeVL 14/2009 vp, s. 3). Perustuslakivaliokunta on katsonut, että tällaisten rekisterien perustamista on arvioitava perusoikeuksien rajoitusedellytysten, erityisesti rajoitusten hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden kannalta (PeVL 21/2012 vp, PeVL 47/2010 vp ja PeVL 14/2009 vp). Perustuslakivaliokunta on katsonut, että biometristen tunnisteiden rekisteröinti merkitsee lisäksi erityistä tarvetta huolehtia järjestelmään talletettavien henkilötietojen suojaamisesta väärinkäytön vaaroilta ja kaikenlaiselta tietojen laittomalta saannilta ja käytöltä (PeVL 29/2016 vp, s. 5, ks. myös Schrems C-362/14, kohta 91, Digital Rights Ireland C-293/12 ja C-594/12, kohdat 54 ja 55).

Perustuslakivaliokunta on myös korostanut tarvetta varmistaa käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteen toteutuminen henkilötietojen käsittelyssä (esim. PeVL 14/2017 vp ja PeVL 33/2016 vp ja niissä viitatuksi valiokunnan aiemmat lausunnot). Valiokunta on biometristen tunnistetietojen käsittelyn kansallisen sääntelyn arvion yhteydessä korostanut, että tietojen käyttämiseen varsinaisen keräämis- ja tallettamistarkoituksen ulkopuolelle jääviin tarkoituksiin on laajojen biometrisiä tunnisteita sisältävien rekisterien yhteydessä syytä suhtautua kielteisesti. Käyttötarkoitussidonnaisuudesta on valiokunnan mielestä voitu tehdä vain täsmällisiä ja vähäisiä luonnehdittavia poikkeuksia. Sääntely ei ole saanut johtaa siihen, että muu kuin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen liittyvä toiminta muodostuu rekisterin pääasialliseksi tai edes merkittäväksi käyttötavaksi.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt tulkintakäytännössään erityistä huomiota arkaluonteisten henkilötietojen säilytysaikoihin. Perustuslakivaliokunnan mukaan tietojen pysyvä säilyttäminen ei ole henkilötietojen suojan mukaista, ellei siihen ole tietojärjestelmän luonteeseen tai tarkoitukseen liittyviä perusteita (ks. esim. PeVL 51/2018 vp, PeVL 31/2017 vp). Valiokunta on pitänyt myös viiden vuoden säilytysaikaa arkaluonteisten tietojen osalta pitkänä (PeVL 3/2021 vp, s. 4, PeVL 51/2018 vp, s. 16, PeVL 13/2017 vp, s. 6) ja korostanut, että mitä pidemmäksi tietojen säilytysaika muodostuu, sitä olennaisempaa on huolehtia tietoturvasta, tietojen käytön valvonnasta ja rekisteröidyn oikeusturvasta (PeVL 28/2016 vp, s. 7).

Esityksessä ehdotetaan, että sormenjälkitietoja säilytettäisiin ECRIS-TCN:ssä enintään saman ajan kuin rikosrekisteritietoja rikosrekisterissä tai, jos kyse olisi pelkästään sakkorekisteriin liittyvistä tiedoista, enintään saman ajan kuin tietoja luovutetaan sakkorekisteristä (13 h §). Kyseisten määräaikaisten enimmäisaikat ovat lyhyemmät kuin sormenjälkitietojen enimmäissäilytysajat henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain 33 §:ssä. ECRIS-TCN-asetuksen 8 artikla edellyttää, että sormenjälkitiedot säilytetään niin pitkään, kun tuomiota koskeva tieto on rikosrekisterissä tai sakkorekisterissä. Lyhyemmät säilytysajat eivät ole sen mukaan mahdollisia.

ECRIS-TCN-asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta. Esityksessä on arvioitu artiklakohtaisesti miltä osin ECRIS-TCN-asetus edellyttää täydentävää kansallista lainsäädäntöä, huomioiden myös sen, täyttyvätkö vaatimukset voimassa olevan yleisesti henkilötietojen käsittelyyn sovellettavalla lainsäädännöllä. Asetusta täydentävät erityiset säännökset ehdotetaan rajattaviksi niihin tilanteisiin, joissa yksityiskohtaisempia säännöksiä pidetään tarpeellisina biometristen henkilötietojen edellyttämästä erityisestä suojaamistarpeesta johtuen. Ehdotettujen säännösten arvioidaan yhdessä yleisesti henkilötietojen käsittelyyn sovellettavien säädösten kanssa täyttävän

perustuslain 10 §:stä johtuvat vaatimukset, ottaen huomioon jäljempänä selostetut erityiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien turvaamiseksi.

Henkilökohtainen vapaus, koskemattomuus ja turvallisuus

Kuten edellä on todettu, esityksessä ehdotetaan pakkokeinolain 9 lukuun uutta 3 a §:ää, jossa säädettäisiin sormenjälkitietojen ottamisesta kolmannen maan kansalaiselta lainvoimaisen tuomion antamisen jälkeen, jos tietoja ei olisi otettu esitutinnan aikana. Esityksellä muutettaisiin pakkokeinolain säännöksiä henkilötuntemerkkien ottamisesta. Tällä pakkokeinolla puututaan perustuslain 7 §:ssä turvattuun henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen sekä 10 §:ssä turvattuun yksityiselämän suojaan.

Esityksessä ei ehdoteta kokonaan uusia tutkintatoimivaltuuksia. ECRIS-TCN-asetus ja ehdotetut pakkokeinolain muutokset kuitenkin tarkoittavat, että henkilötuntemerkit otettaisiin joissain tilanteissa aiempaa kattavammin useammista tilanteista kolmansien maiden kansalaisilta. Ehdotettujen uusien pakkokeinolain säännösten arvioinnissa on huomioitava perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset kuten rajoituksen tarkkarajaisuus ja täsmällisyys, rajoittamisen perusteena olevien syiden hyväksyttävyys, suhteellisuusvaatimuksen täyttyminen perusoikeutta rajoitettaessa, oikeusturvajärjestelyjen riittävyys ja rajoituksen ristiriidattomuus Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kannalta.

Ehdotetut perustuslain 7 §:n rajoittamista merkitsevät säännökset ovat perusteltuja EU-oikeuden vaatimusten täyttämiseksi. ECRIS-TCN-asetuksen 2 artikla ja 5 artiklan b alakohdan ii alakohta edellyttävät sormenjälkitietojen tallentamista ja siten myös keräämistä kolmannen maan kansalaisilta ii alakohdassa tarkoitetussa laajuudessa. Velvoite ehdotetaan pantavaksi täytäntöön ehdotetulla uudella pakkokeinolain 9 luvun 3 a §:llä. Voimassa olevan pakkokeinolain 9 luvun 3 §:n mukaan sormenjälkien ottaminen on harkinnanvaraista.

Voimassa olevan pakkokeinolain 9 luvun 3 §:n nojalla henkilöä ei voida velvoittaa saapumaan poliisilaitokselle sormenjälkien ottamista varten. Ehdotetun uuden 3 a §:n nojalla henkilö olisi velvollinen kutsusta saapumaan tarkoitukseen sopivaan toimipaikkaan. Jos henkilö jättäisi ilman hyväksyttävää syytä kutsun noudattamatta, hänet voitaisiin noutaa toimipaikkaan. Sormenjäljet voitaisiin ottaa myös, kun henkilö on vankilassa tai mielisairaalassa. Sääntely vastaisi pääosin esitutkintalain 6 luvun 1 ja 2 §:n sisältöä, joissa säädetään velvollisuudesta saapua esitutkintaan ja noudosta esitutkintaan sekä pakkokeinolain 9 luvun 4 §:n 2 ja 3 momentin sisältöä, joissa säädetään DNA-tunnisteen määrittämisestä lainvoimaisella tuomiolla tuomitulta henkilöltä sekä DNA-tunnisteen tallentamisesta. Ehdotettuja perustuslain 7 §:n rajoituksia voidaan pitää välttämättöminä ja oikeasuhteisina, jotta ECRIS-TCN-asetuksen velvoitteet voidaan täyttää.

Yhdenvertainen kohtelu

ECRIS-TCN-asetus edellyttää kolmannen maan kansalaisten ja edellä tarkoitettujen kaksoiskansalaisten osalta laajempaa sormenjälkitietojen käyttöä kuin jäsenvaltion kansalaisten osalta. Jäsenvaltion kansalaisten osalta sormenjälkitietojen käyttäminen ECRIS-yhteistyössä ei ole ECRIS-puitepäättöksen 11 artiklan mukaan pakollista.

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Säännökseen sisältyy mielivallan kielto ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa (HE 309/1993 vp, s. 42). Yleistä yhdenvertaisuusperiaatetta täsmentää ja täydentää perustuslain 6 §:n 2 momentin syrjintäkieltosäännös. Myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen 14 artiklassa ja

sen 12 lisäpöytäkirjassa sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 21 artiklassa säädetään syrjinnän kiellosta. Syrjintäkielto ei kiellä kaikenlaista erontekoa ihmisten välillä. Olennaista on, voidaanko erottelu perustella perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla. Perustuslakivaliokunta on tämän johdosta pitänyt esimerkiksi vain tiettyihin ulkomaalaisryhmiin kohdistuvaa henkilötietojen käsittelyä perustuslain 6 §:n kannalta arveluttavana (PeVL 47/2010 vp, s. 4).

Alkuperäisen ECRIS-direktiivin ja ECRIS-TCN-asetuksen neuvottelujen aikana perustuslakivaliokunta katsoi, että sen käsityksen mukaan ehdotetulle sääntelylle, joka asettaa kolmannen maan kansalaisille Euroopan unionin kansalaisista poikkeavat rekisteröintivaatimukset, on esitetty perustuslain 6 §:n näkökulmasta hyväksyttävät perusteet (PeVL 13/2016 vp ja PeVL 32/2017 vp). Kirjelmässä U 13/2016 katsottiin, että ehdotuksessa kolmansien maiden kansalaisten henkilöiden sormenjälkitietojen tallettamista koskevaa velvoitetta on pidetty tarpeellisena, jotta voidaan varmistaa kyseisten henkilöiden luotettava tunnistaminen. Valtioneuvosto katsoi kirjelmässä U 46/2017 vp, että sormenjälkitietojen käyttöä voidaan kolmannen maan kansalaisten osalta pitää hyväksyttävänä, jotta voidaan varmistaa henkilöiden luotettava tunnistaminen. Luotettava tunnistaminen mahdollistaa niiden jäsenvaltioiden löytämisen, joissa on kyseistä henkilöä koskevia rikosrekisteritietoja. Valtioneuvosto katsoi, että sormenjälkitietojen kerääminen tulee kuitenkin pyrkiä rajoittamaan siihen laajuuteen, joka on välttämätöntä ECRIS-yhteistyön näkökulmasta ja muutoinkin oikeasuhtaista ja hyväksyttävää. Sormenjälkitietoja käyttämällä tapahtuva luotettava tunnistaminen varmistaa tehokkaan yhteistyön jäsenvaltioiden välillä.

Kuten edellä on todettu, ECRIS-TCN-asetuksen 2 artiklan säännöksiä sovelletaan myös kaksoiskansalaisiin, joilla on sekä jäsenvaltion kansalaisuus että kolmannen maan kansalaisuus. Kaksoiskansalaisten sormenjälkitiedot tallennettaisiin ECRIS-TCN:ään, kun ne on kansallisen lainsäädännön mukaisesti otettu rikosasian käsittelyn yhteydessä. Sääntelyn tavoitteena on, että henkilö ei pysty salaamaan rikosrekisteritietojaan kaksoiskansalaisuuden johdosta. Ehdotus on merkityksellinen perustuslain 6 §:n ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 21 artiklan kannalta. Alkuperäisen ECRIS-direktiivin ja ECRIS-TCN-asetuksen neuvottelujen aikana perustuslakivaliokunta totesi, että ehdotetulle sääntelylle, joka asettaa kaksoiskansalaisille poikkeavat rekisteröintivaatimukset, on esitetty perustuslain 6 §:n näkökulmasta hyväksyttävät perusteet (PeVL 46/2018 ja PeVL 13/2016 vp).

Oikeusturva

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Pykälän 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

ECRIS-TCN-asetus sisältää keskitettyyn järjestelmään liittyvät erityissäännökset rekisteröidyn oikeuksista, mukaan lukien oikeus henkilötietojen saantiin, oikaisuun, poistamiseen ja käsittelyn rajoittamiseen. Rekisteröidyn oikeusturvaa vahvistaa erityisesti ECRIS-TCN-asetuksen 25 artiklan 4 kohdan säännös rekisteröidyn oikeudesta saada kirjallinen päätös, jos rekisterinpitäjä kieltäytyisi toteuttamasta rekisteröidyn pyyntöä. Asetus sisältää myös säännökset näiden oikeuksien valvonnasta sekä oikeussuojakeinoista. Näissä huomioidaan erityisesti sellaiset tilanteet, että rekisteröity kolmannen maan kansalainen voi esittää pyyntönsä jonkin toisen jäsenvaltion kuin tuomiovaltion toimivaltaiselle viranomaiselle.

Rikosasioiden tietosuojalain mukaisesti luonnollisella henkilöllä olisi käytettävissään myös siinä säädetty oikeudet suhteessa rekisterinpitäjään, mukaan lukien tarkastusoikeus ja oikeus pyytää henkilötietojen oikaisemista, poistamista tai käsittelyn rajoittamista. Jos rekisterinpitäjä ei hyväksy rekisteröidyn vaatimusta henkilötietojen oikaisemisesta, täydentämisestä, poistamisesta tai niiden käsittelyn rajoittamisesta, rekisterinpitäjän on rikosasioiden tietosuojalain 26 §:n mukaisesti ilmoitettava rekisteröidylle kirjallisella todistuksella kieltäytymisestä ja sen perusteista. Tällainen todistus ja edellä mainittu ECRIS-TCN-asetuksen 25 artiklassa tarkoitettu kirjallinen päätös rinnastuisi hallintopäätökseen, edellyttäen, että siihen olisi liitetty valitusosoitus. Rekisterinpitäjän on myös ilmoitettava rekisteröidylle tämän oikeudesta tehdä toimenpiteiden pyyntö tietosuojavaltuutetulle kieltäytymisen johdosta sekä oikeudesta käyttää oikeuksiaan tietosuojavaltuutetun välityksellä. Rekisteröidyllä on myös oikeus hakea muutosta tietosuojavaltuutetun ratkaisuun. Rikosasioiden tietosuojalakiin perustuvat rekisteröidyn oikeudet ovat merkityksellisiä perustuslain 21 §:n mukaisen oikeusturvan toteutumisen kannalta. EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki takaavat vastaavat oikeudet niissä tilanteissa, joissa biometristen ja muiden henkilötietojen käsittely kuuluisi tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan.

Kansallisen liikkumavaran käyttö

Perustuslakivaliokunta on todennut, että sen valtiosääntöisiin tehtäviin ei kuulu kansallisen täytäntöönpanosääntelyn arviointi EU:n aineellisen lainsäädännön kannalta (ks. esim. PeVL 31/2017 vp, s. 4). Perustuslakivaliokunta on kuitenkin esittänyt huomioita EU:n lainsäädännön ja kansallisen lainsäädännön suhteesta. Valiokunta on tulkintakäytännössään pitänyt tärkeänä, että siltä osin kuin EU:n lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks. PeVL 25/2005 vp). Valiokunta on tämän johdosta painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4).

Siltä osin kuin ECRIS-TCN-asetus mahdollistaa kansallisia ratkaisuja, lakiehdotuksissa käytettäisiin liikkumavaraa siten, että perus- ja ihmisoikeuksiin puututtaisiin ainoastaan siinä laajuudessa kuin se on välttämätöntä asetuksen täytäntöönpanon kannalta. Pakkokeinolakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset, joiden nojalla kolmannen maan kansalaiselta voitaisiin ottaa ECRIS-TCN-asetuksessa säädettyä tarkoitusta varten sormenjäljet, jos hänet olisi lainvoimaisesti tuomittu vähintään kuuden kuukauden vankeusrangaistukseen ja sormenjälkiä ei olisi otettu jo rikoksen esitutkinnassa. Ehdotus vastaisi 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohdan osalta ensimmäistä vaihtoehtoa, jonka katsotaan johtavan rajoitetumpaan sormenjälkien keräämiseen. Lisäksi ne sormenjäljet, joita ei olisi otettu jo esitutinnan aikana, mutta jotka asetusta edellyttää tallennettavaksi ECRIS-TCN-järjestelmään, ehdotetaan otettavaksi lainvoimaisen tuomion antamisen jälkeen, jolloin sormenjälkiä kerättäisiin vain siltä osin kuin asetusta sitä edellyttää. Kansallisesti ei myöskään ehdoteta perustettavaksi uutta sormenjälkirekisteriä, vaan ehdotuksen mukaan Oikeusrekisterikeskus saisi tarvittavat sormenjälkitiedot poliisin jo olemassa olevasta tietojärjestelmästä välitettäväksi ECRIS-TCN-järjestelmään. Oikeusrekisterikeskuksen olisi kuitenkin välttämätöntä säilyttää sormenjälkitietoja osana keskitettyyn järjestelmään välitettyjen tietojen kopiota. Säilytysaika muotoutuisi sormenjälkien osalta pitkäksi suhteessa perustuslakivaliokunnan linjaukseen siitä, minkälaisista säilytysajakaa voidaan biometristen tietojen osalta pitää pitkänä. Tietojen säilyttäminen siihen saakka, että tietue poistetaan kokonaan ECRIS-TCN-järjestelmästä, olisi kuitenkin välttämätöntä rekisterinpitäjän tietosuojalainsäädäntöön perustuvien velvoitteiden hoitamiseksi. Erityisen tärkeää kopion säilyttäminen olisi tietojen virheettömyyden varmistamisen kannalta. Tietojen kopion säilyttäminen samalla suojaa myös rekisteröidyn oikeuksia. Kasvokuvien osalta ehdotuksessa ei esitetä niiden kansallista käyttöä.

Ottaen huomioon kyseisten tietojen arkaluonteisuus, ehdotuksissa on pyritty noudattamaan henkilötietojen käsittelyn minimointiperiaatetta ja perusoikeuksiin liittyvää oikeasuhtaisuuden vaatimusta.

Myös ECRIS-TCN-asetuksen 7 artikla jättää kansallista harkintavaltaa sen osalta, missä laajuudessa ECRIS-TCN:ää voidaan käyttää niiden jäsenvaltioiden tunnistamiseksi, joilla on rikosrekisteritietoja. Esityksessä ehdotetaan, että ECRIS-TCN-järjestelmään tehtävät haut sallittaisiin rikosasian käsittelyn (13 d §) lisäksi vain niissä tilanteissa, joissa EU-sääntely velvoittaa ECRIS-yhteistyössä pyytämään rikosrekisteritietoja toisesta jäsenvaltiosta taikka tehdyn pyynnön nojalla luovuttamaan rikosrekisteritietoja Suomeen (13 e–13 g §). Sallittavilla hauilla varmistettaisiin kolmannen maan kansalaisen luotettava tunnistaminen näissä tapauksissa, mutta ei laajennettaisi biometristen tietojen käsittelytarkoituksia pidemmälle.

Ehdotetussa sääntelyssä huomioitaisiin myös erityinen tarve suojata biometrisiä tietoja. Perustuslain lisäksi myös rikosasioiden tietosuojalaki edellyttää, että käsiteltävät biometriset henkilötiedot ovat välttämättömiä ja käsittely perustuu lakiin. Rikosasioiden tietosuojalaki myös edellyttää suojatoimia rekisteröidyn oikeuksien turvaamiseksi, jotta biometristen henkilötietojen käsittely on sallittua. Osa sovellettavista suojatoimista seuraa ECRIS-TCN-asetuksesta ja rikosasioiden tietosuojalaista, minkä lisäksi erityisesti tietojen käyttötarkoituksia rajataan erityislainsäädännössä.

Rikosasioiden tietosuojalain säännöksistä rekisteröidyn suojaa vahvistavat erityisesti sisään rakennettua ja oletusarvoista tietosuojaa ja tietoturvallisuutta koskevat yksityiskohtaiset vaatimukset, lokitietojen käsittelyä koskevat säännökset, tietosuojaa koskevaa vaikutustenarviointia ja tietosuojaviranomaisen ennakkuulemista koskevat riskiperusteiset vaatimukset sekä rekisteröidyn oikeuksia ja oikeussuojakeinoja koskevat säännökset. ECRIS-TCN-asetuksesta ja kansallisesta laista seuraavat lisäksi yksityiskohtaiset rikostuomioita koskevien tietojen ja biometristen tietojen käyttötarkoituksiin liittyvät rajoitukset. Erityisinä lisäsuojatoimina lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi biometristen tietojen tilapäistä säilyttämistä koskevat säännökset, joilla säilytysaika rajataan välttämättömään rekisteröidyn tunnistamistarkoituksen kannalta (13 c §:n 1 ja 2 momentti), sekä sormenjälkitietojen luovuttamista koskevat yksityiskohtaiset ja tarkkarajaiset käyttötarkoituksia täsmentävät säännökset (13 a §:n 2 momentti ja 13 c §:n 1 momentti).

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että perustuslakivaliokunta antaisi asiasta lausunnon.

Ponsi

Koska ECRIS-TCN-asetuksessa ja ECRIS-TCN-direktiivissä on säännöksiä, joita ehdotetaan täydennettäväksi lailla ja jotka ehdotetaan pantaviksi täytäntöön lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (214/2012) 1, 7 ja 20 §, sellaisena kuin niistä on 1 § laissa 74/2021, sekä
lisätään lakiin uusi 4 a § ja 3 a luku seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Sovellettamisala

Tässä laissa säädetään rikosrekisterin ja sakkorekisterin tietojen toimittamisesta siihen Euroopan unionin jäsenvaltioon, jonka kansalainen tuomittu on (*kansalaisuusjäsenvaltio*) sekä toisesta jäsenvaltiosta Suomeen toimitettujen Suomen kansalaista koskevien rekisteritietojen säilyttämisestä Suomessa.

Lisäksi tässä laissa säädetään 1 momentissa mainittujen tietojen luovuttamisesta pyynnön perusteella rikosasian käsittelyä varten, yksityisen henkilön itseään koskevan pyynnön täyttämiseksi tai asianomaisen henkilön suostumuksella sellaisen tehtävän hoitamista varten, johon kuuluu työskentelyä tai muuta toimimista alaikäisten parissa, sekä tällaisia tietoja koskevan pyynnön esittämisestä.

Tässä laissa säädetään myös 1 momentissa mainittujen tietojen luovuttamisesta pyynnön perusteella räjähteiden lähtöaineiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä, asetuksen (EY) N:o 1907/2006 muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 98/2013 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1148, jäljempänä *lähtöaineasetus*, 6 artiklassa tarkoitettun luvanhakijan taustan selvittämiseksi sekä tällaisia tietoja koskevan pyynnön esittämisestä.

Tässä laissa annetaan lisäksi niiden jäsenvaltioiden tunnistamista koskevan keskitetyn järjestelmän perustamisesta, joilla on kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden tuomioita koskevia tietoja (ECRIS-TCN), eurooppalaisen rikosrekisterijärjestelmän täydentämiseksi ja asetuksen (EU) 2018/1726 muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2019/816, jäljempänä *asetus*, täydentävät säännökset.

Edellä 1–3 momentissa tarkoitetuista tehtävistä jäsenvaltioiden välisen rikosrekisteritietojen vaihdon järjestämisestä ja sisällöstä tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2009/315/YOS, jäljempänä *puitepäätos*, 3 artiklassa tarkoitettuna keskusviranomaisena vastaa Oikeusrekisterikeskus. Oikeusrekisterikeskus toimii myös asetuksen 3 artiklan 5 kohdassa tarkoitettuna keskusviranomaisena.

Edellä 1–3 momentissa tarkoitettuun tietojen toimittamiseen ja luovuttamiseen käytetään yksittäisten jäsenvaltioiden rikosrekisteritietokantoihin perustuvaa hajautettua tietotekniikkajärjestelmää (eurooppalainen rikosrekisteritietojärjestelmä ECRIS).

4 a §

Ilmoitus tietojen toimittamisesta

Jos tässä laissa tarkoitettu tietojen toimittaminen sähköisessä muodossa ei ole pitkän ajanjakson aikana käytettävissä, Oikeusrekisterikeskus ilmoittaa siitä muille jäsenvaltioille ja Euroopan komissiolle.

7 §

Tietojen toimittamistapa

Rikos- ja sakkorekisterin tiedot toimitetaan toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle sähköisessä muodossa. Jos sähköiselle toimittamiselle on este, tiedot voidaan toimittaa myös muussa kirjallisessa muodossa.

3 a luku

Jäsenvaltioiden tunnistamista koskeva ECRIS-TCN-järjestelmä

13 a §

Tietojen tallentaminen ECRIS-TCN-järjestelmään

Oikeusrekisterikeskus tallentaa asetuksessa tarkoitettuun jäsenvaltioiden tunnistamista koskevaan järjestelmään, jäljempänä *ECRIS-TCN-järjestelmä*, perustamaansa asetuksen 5 artiklassa tarkoitettuun tietueeseen:

1) rikosrekisteriin merkityt rikosrekisterilain 2 §:n 3 momentin 1 kohdassa mainitut tiedot sekä peite- tai lisänimet, jos ne ovat Oikeusrekisterikeskuksen saatavilla, ja tuomiojäsenvaltion koodin;

2) sakkorekisteriin merkityt tiedot tuomitun nimestä, henkilötunnuksesta tai, jos sitä ei ole käytettävissä, syntymäajasta ja kansalaisuudesta sekä sakkorekisteriin merkityn ratkaisun osalta oikeushallinnon valtakunnallisen tietojärjestelmän ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään merkityt tiedot tuomitun syntymävaltiosta ja -paikkakunnasta, sukupuolesta, mahdollisista aiemmista nimistä sekä peite- tai lisänimet, jos ne ovat Oikeusrekisterikeskuksen saatavilla, ja tuomiojäsenvaltion koodin;

3) tiedot pakkokeinolain (806/2011) 9 luvun 3 §:n 1 ja 3 momentin sekä 3 a §:n nojalla otetuista sormenjäljistä.

Oikeusrekisterikeskuksella on oikeus saada 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettut sormenjälkitiedot poliisilta ja käsitellä niitä tietojen tallentamiseksi tietueeseen sekä tietojen oikaisemiseksi, muuttamiseksi tai poistamiseksi.

Oikeusrekisterikeskus säilyttää kopion ECRIS-TCN-järjestelmään tallennetuista tiedoista ja niiden muutoksista. Tiedot poistetaan, kun tietue poistetaan ECRIS-TCN-järjestelmästä.

Oikeusrekisterikeskuksen pyynnöstä poliisilla on oikeus vertailla sormenjälkiä niiden virheettömyyden varmistamiseksi.

13 b §

Oikeusrekisterikeskuksen ilmoitus puuttuvista sormenjälkitiedoista

Jos Oikeusrekisterikeskus saa tiedon asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettua kolmannen maan kansalaista koskevasta vähintään kuuden kuukauden vankeusrangaistusta koskevasta lainvoimaisesta tuomiosta, johon liittyviä sormenjälkitietoja ei ole saatavilla, se pyytää poliisilta tuomitun sormenjälkitiedot.

Oikeusrekisterikeskus saa luovuttaa poliisille salassapitovelvollisuuden estämättä pyynnön tekemiseksi välttämättömät tiedot.

Poliisi ilmoittaa Oikeusrekisterikeskukselle, kun sormenjälkitiedot ovat saatavilla.

13 c §

Sormenjälkitietojen käyttäminen ECRIS-TCN-järjestelmään tehtävissä hauissa

Oikeusrekisterikeskuksella on oikeus saada 13 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettut sormenjälkitiedot poliisilta ja käsitellä niitä tehdäkseen hakuja asetuksen 7 artiklassa säädetyn mukaisesti ECRIS-TCN-järjestelmään 13 d–13 g §:ssä säädettyihin tarkoituksiin, jos se on henkilön yksilöimiseksi välttämätöntä. Oikeusrekisterikeskus voi säilyttää sormenjälkitiedot, kunnes haku on tehty.

Oikeusrekisterikeskus voi säilyttää 13 d–13 g §:n nojalla tehtyjen hakujen tuloksena saadut sormenjälkitiedot niin kauan kuin se on välttämätöntä asetuksen 7 artiklan 7 kohdassa säädettyä tarkoitusta varten.

13 d §

ECRIS-TCN-järjestelmän käyttäminen rikosasian käsittelyä varten

Oikeusrekisterikeskus käyttää ECRIS-TCN-järjestelmää asetuksen 7 artiklan 1 kohdassa säädetyn mukaisesti ennen 19 §:n 1 momentissa tarkoitettua pyynnön esittämistä rikosasian käsittelyä varten, kun tuomioistuin, syyttäväviranomainen, esitutkintaviranomainen tai Rikosseuraamuslaitos on sitä pyytänyt. Pyyntö tulee esittää, kun asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettua kolmannen maan kansalaista taikka jäsenvaltion kansalaista, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, koskevassa rikosasian käsittelyssä käytetään rikosrekisteritietoja, jollei asetuksessa toisin säädetä.

13 e §

ECRIS-TCN-järjestelmän käyttäminen yksityisen henkilön pyynnön perusteella

Oikeusrekisterikeskus käyttää ECRIS-TCN-järjestelmää asetuksen 7 artiklan 1 kohdassa säädetyn mukaisesti ennen 20 §:n 2 momentissa tarkoitettua pyynnön esittämistä, kun yksityinen henkilö, joka on asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettu kolmannen maan kansalainen taikka jäsenvaltion kansalainen, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, pyytää Oikeusrekisterikeskukselta itseään koskevan rikosrekisteriotteen rikosrekisterilain 6 §:n 1–5 momentin mukaisesti.

13 f §

ECRIS-TCN-järjestelmän käyttäminen vapaaehtoistoimintaa varten

Oikeusrekisterikeskus käyttää ECRIS-TCN-järjestelmää asetuksen 7 artiklan 1 kohdassa säädetyn mukaisesti ennen 20 a §:n 1 momentissa tarkoitetun pyynnön esittämistä, kun Oikeusrekisterikeskukselta on pyydetty asianomaisen henkilön, joka on asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettu kolmannen maan kansalainen taikka jäsenvaltion kansalainen, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, suostumuksella rikosrekisterilain 6 a §:n nojalla rikosrekisteriotetta lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä annetussa laissa (148/2014) tarkoitetun tehtävän hoitamista varten.

13 g §

ECRIS-TCN-järjestelmän käyttäminen lähtöaineasetuksen tarkoittamissa tilanteissa

Oikeusrekisterikeskus käyttää ECRIS-TCN-järjestelmää asetuksen 7 artiklan 1 kohdassa säädetyn mukaisesti ennen 20 b §:ssä tarkoitetun pyynnön esittämistä, kun Poliisihallitus on sitä pyytänyt lähtöaineasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettua tarkoitusta varten. Pyyntö tulee esittää, kun asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettua kolmannen maan kansalaista taikka jäsenvaltion kansalaista, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, koskevassa lähtöaineasetuksen 6 artiklassa tarkoitetussa luvanhakijan taustan selvittämisessä käytetään rikosrekisteritietoja, jollei asetuksessa toisin säädetä.

13 h §

Sakkorekisterin tietojen ja sormenjälkitietojen poistaminen ECRIS-TCN-järjestelmästä

Asetuksen 8 artiklassa säädetyn mukaisesti Oikeusrekisterikeskus poistaa ECRIS-TCN-järjestelmään tallentamansa

- 1) sakkorekisterin tiedot, kun kolme vuotta on kulunut lainvoimaisen tuomion tai muun lopullisen viranomaisratkaisun julistamisesta tai antamisesta;
- 2) sormenjälkitiedot rikosrekisterilain 10 §:ssä säädettyissä määräajoissa tai, jos kyse on pelkästään sakkorekisteriin liittyvistä tiedosta, 1 kohdassa tarkoitetussa määräajassa.

13 i §

Suostumuksen antaminen Eurojustille

Oikeusrekisterikeskus voi antaa asetuksen 17 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun suostumuksen Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virastolle, jollei asiasta erikseen toisin säädetä tai Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista muuta johdu.

Oikeusrekisterikeskuksella on oikeus saada Maahanmuuttovirastolta salassapitoa koskevien säännösten estämättä tieto asetuksen 17 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun pyynnön kohteena olevan asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitetun kolmannen maan kansalaisen kansainvälisen suojelun tarpeesta, jos se on välttämätöntä suostumuksen antamisesta päättämiseksi.

Oikeusrekisterikeskus saa luovuttaa Maahanmuuttovirastolle salassapitovelvollisuuden estämättä 2 momentissa säädetyn oikeuden toteuttamiseksi välttämättömät tiedot.

20 §

Pyynnön esittäminen yksityisen henkilön pyynnön perusteella

Kun yksityinen henkilö, joka on toisen jäsenvaltion kansalainen, pyytää itseään koskevan rikosrekisteriotteen rikosrekisterilain 6 §:n 1–5 momentin mukaisesti, Oikeusrekisterikeskus esittää rekisteritietojen luovuttamista ja niihin liittyviä tietoja koskevan pyynnön sille toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle, jonka kansalainen henkilö on.

Kun yksityinen henkilö, joka on asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettu kolmannen maan kansalainen taikka jäsenvaltion kansalainen, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, pyytää itseään koskevan rikosrekisteriotteen rikosrekisterilain 6 §:n 1–5 momentin mukaisesti, Oikeusrekisterikeskus esittää rekisteritietojen luovuttamista ja niihin liittyviä tietoja koskevan pyynnön sille toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle, jolla 13 e §:n nojalla tehdyn haun perusteella on kyseisen henkilön rekisteritietoja.

Jos 1 tai 2 momentissa tarkoitetun pyynnön esittää yksityinen henkilö, jonka osalta on tiedossa, että hän on ollut täysi-ikäisenä toisen jäsenvaltion asukas, eivätkä häntä koskevat rekisteritiedot ole tältä osin muutoin saatavilla, Oikeusrekisterikeskus esittää rekisteritietojen luovuttamista ja niihin liittyviä tietoja koskevan pyynnön sille toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle, jonka asukas henkilö on ollut.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

rikosrekisterilain 2 ja 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 2 §:n 3 momentin 2 kohta ja 5 §:n 1 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 2 §:n 3 momentin 2 kohta laissa 215/2012 ja 5 §:n 1 momentti laissa
75/2021, seuraavasti:

2 §

Rikosrekisteriin merkitään seuraavat tiedot:

2) tuomioistuimen nimi, ratkaisun tekopäivä, ratkaisun numero ja rikosilmoitusnumero;

5 §

Tiedot rikosrekisteristä luovutetaan rikosrekisterin otteella, jossa ovat henkilöstä rekisteriin talletetut tiedot tai ilmoitus siitä, ettei henkilöstä ole merkintää rekisterissä. Oikeushenkilöstä luovutetaan vastaavan sisältöinen ote. Jos tieto päätöksestä on saatu EU-rikosrekisterilain 20, 20 a tai 20 b §:n nojalla tai mainitussa laissa tarkoitettusta säilytysrekisteristä, rikosrekisterin otteelle merkitään ne tiedot, jotka voitaisiin tallettaa rikosrekisteriin. Rikosrekisterin otteelle ei kuitenkaan merkitä rikosrekisterissä olevaa tietoa rikosilmoitusnumerosta, sovelletuista lain-säännöksistä eikä tietoja, joiden merkitseminen on toisen jäsenvaltion asettaman EU-rikosrekis-terilain 9 §:n 4 momentissa tarkoitetun ehdon mukaan kielletty. Rikosrekisterin otteelle merki-tään tämän lain 2 §:n 5 momentissa tarkoitettu tieto vain, jos rikosrekisterin ote annetaan 4 §:n 1 momentin nojalla syyttäjälle tai esitutkintaviranomaiselle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

pakkokeinolain 9 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään pakkokeinolain (806/2011) 9 lukuun uusi 3 a § seuraavasti:

9 luku

Erityisiin tutkintakeinoihin liittyvät pakkokeinot

3 a §

Sormenjälkien ottaminen niiden jäsenvaltioiden tunnistamista koskevan keskitetyn järjestelmän perustamisesta, joilla on kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden tuomioita koskevia tietoja (ECRIS-TCN), eurooppalaisen rikosrekisterijärjestelmän täydentämiseksi ja asetuksen (EU) 2018/1726 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/816 säädettyä tarkoitusta varten

Henkilöltä, joka ei ole Euroopan unionin jäsenvaltion kansalainen tai joka on kansalaisuudeton henkilö tai henkilö, jonka kansalaisuus ei ole tiedossa, on otettava niiden jäsenvaltioiden tunnistamista koskevan keskitetyn järjestelmän perustamisesta, joilla on kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden tuomioita koskevia tietoja (ECRIS-TCN), eurooppalaisen rikosrekisterijärjestelmän täydentämiseksi ja asetuksen (EU) 2018/1726 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/816 säädettyä tarkoitusta varten sormenjäljet, jos hänet on lainvoimaisesti tuomittu vähintään kuuden kuukauden vankeusrangaistukseen, jollei sormenjälkiä ole otettu jo rikoksen esitutkinnassa.

Sormenjäljet saa ottaa poliisimies tai 3 §:n 3 momentissa tarkoitettu virkamies.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu henkilö on velvollinen kutsusta saapumaan kutsun esittäneen poliisimiehen esittämään lähimpään tarkoitukseen sopivaan toimipaikkaan. Kutsussa on ilmoitettava sen esittämisen peruste.

Jos 1 momentissa tarkoitettu henkilö jättää ilman hyväksyttävää syytä kutsun noudattamatta, hänet voidaan noutaa toimipaikkaan.

Noudosta päättää päällystään kuuluva poliisimies. Noudosta on annettava noudettavaksi määrätyle kirjallinen määräys. Jos määräystä ei asian kiireellisyyden vuoksi ole kirjallisena, määräys ja sen perusteena olevat seikat on kerrottava noudettavalle kiinniottamisen yhteydessä.

Sormenjäljet voidaan ottaa myös, kun 1 momentissa tarkoitettu henkilö suorittaa rikoksesta tuomittua rangaistusta vankilassa tai on mielentilansa vuoksi rangaistukseen tuomitsematta jätettynä hoidettavana mielisairaalassa.

Sormenjäljet talletetaan poliisilain 1 §:n 1 momentissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi poliisin henkilörekisteriin. Sormenjälkien poistamisesta rekisteristä säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa (616/2019).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetun lain (1232/2019) 8 §:n 2 momentti seuraavasti:

8 §

Tietojen toimittaminen kansalliselle jäsenelle ja tämän oikeus käsitellä henkilötietoja

Mitä syyttäjän tiedonsaantioikeudesta säädetään Syyttäjälaitoksesta annetun lain 22 §:ssä, sovelletaan myös kansalliseen jäseneseen tämän hoitaessa Eurojust-asetuksen mukaisia tehtäviä. Mitä tietojen luovuttamisesta syyttäjälle säädetään rikosrekisterilaissa (770/1993), sovelletaan myös tietojen luovuttamiseen kansalliselle jäsenelle tämän hoitaessa Eurojust-asetuksen mukaisia tehtäviä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 30.6.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson

1.

Laki**rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (214/2012) 1, 7 ja 20 §, sellaisena kuin niistä on 1 § laissa 74/2021, sekä
lisätään lakiin uusi 4 a § ja 3 a luku seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset**Yleiset säännökset**

1 §

1 §

*Soveltamisala**Soveltamisala*

Tässä laissa säädetään rikosrekisterin ja sakkorekisterin tietojen toimittamisesta siihen Euroopan unionin jäsenvaltioon, jonka kansalainen tuomittu on (*kansalaisuusjäsenvaltio*) sekä toisesta jäsenvaltiosta Suomeen toimitettujen Suomen kansalaista koskevien rekisteritietojen säilyttämisestä Suomessa.

Lisäksi tässä laissa säädetään 1 momentissa mainittujen tietojen luovuttamisesta pyynnön perusteella rikosasian käsittelyä varten, yksityisen henkilön itseään koskevan pyynnön täyttämiseksi tai asianomaisen henkilön suostumuksella sellaisen tehtävän hoitamista varten, johon kuuluu työskentelyä tai muuta toimimista alaikäisten parissa, sekä tällaisia tietoja koskevan pyynnön esittämisestä.

Tässä laissa säädetään myös 1 momentissa mainittujen tietojen luovuttamisesta pyynnön perusteella räjähteiden lähtöaineiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä, asetuksen (EY) N:o 1907/2006 muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 98/2013 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen

Tässä laissa säädetään rikosrekisterin ja sakkorekisterin tietojen toimittamisesta siihen Euroopan unionin jäsenvaltioon, jonka kansalainen tuomittu on (*kansalaisuusjäsenvaltio*) sekä toisesta jäsenvaltiosta Suomeen toimitettujen Suomen kansalaista koskevien rekisteritietojen säilyttämisestä Suomessa.

Lisäksi tässä laissa säädetään 1 momentissa mainittujen tietojen luovuttamisesta pyynnön perusteella rikosasian käsittelyä varten, yksityisen henkilön itseään koskevan pyynnön täyttämiseksi tai asianomaisen henkilön suostumuksella sellaisen tehtävän hoitamista varten, johon kuuluu työskentelyä tai muuta toimimista alaikäisten parissa, sekä tällaisia tietoja koskevan pyynnön esittämisestä.

Tässä laissa säädetään myös 1 momentissa mainittujen tietojen luovuttamisesta pyynnön perusteella räjähteiden lähtöaineiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä, asetuksen (EY) N:o 1907/2006 muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 98/2013 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen

Voimassa oleva laki

(EU) 2019/1148, jäljempänä *lähtöaineasetus*, 6 artiklassa tarkoitetun luvanhakijan taustan selvittämiseksi sekä tällaisia tietoja koskevan pyynnön esittämisestä.

Edellä 1–3 momentissa tarkoitetuista tehtävistä jäsenvaltioiden välisen rikosrekisteritietojen vaihdon järjestämisestä ja sisällöstä tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2009/315/YOS, jäljempänä puitepäätos, 3 artiklassa tarkoitettuna keskusviranomaisena vastaa Oikeusrekisterikeskus.

(uusi)

7 §

Tietojen toimittamistapa

Rikos- ja sakkorekisterin tiedot toimitetaan toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle sähköisessä muodossa.

Ehdotus

(EU) 2019/1148, jäljempänä *lähtöaineasetus*, 6 artiklassa tarkoitetun luvanhakijan taustan selvittämiseksi sekä tällaisia tietoja koskevan pyynnön esittämisestä.

Tässä laissa annetaan lisäksi niiden jäsenvaltioiden tunnistamista koskevan keskitetyn järjestelmän perustamisesta, joilla on kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden tuomioita koskevia tietoja (ECRIS-TCN), eurooppalaisen rikosrekisterijärjestelmän täydentämiseksi ja asetuksen (EU) 2018/1726 muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2019/816, jäljempänä asetus, täydentävät säännökset.

Edellä 1–3 momentissa tarkoitetuista tehtävistä jäsenvaltioiden välisen rikosrekisteritietojen vaihdon järjestämisestä ja sisällöstä tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2009/315/YOS, jäljempänä puitepäätos, 3 artiklassa tarkoitettuna keskusviranomaisena vastaa Oikeusrekisterikeskus. *Oikeusrekisterikeskus toimii myös asetuksen 3 artiklan 5 kohdassa tarkoitettuna keskusviranomaisena.*

Edellä 1–3 momentissa tarkoitettuun tietojen toimittamiseen ja luovuttamiseen käytetään yksittäisten jäsenvaltioiden rikosrekisteritietokantoihin perustuvaa hajautettua tietotekniikkajärjestelmää (eurooppalainen rikosrekisteritietojärjestelmä ECRIS).

4 a §

Ilmoitus tietojen toimittamisesta

Jos tässä laissa tarkoitettu tietojen toimittaminen sähköisessä muodossa ei ole pitkän ajanjakson aikana käytävissä, Oikeusrekisterikeskus ilmoittaa siitä muille jäsenvaltioille ja Euroopan komissiolle.

7 §

Tietojen toimittamistapa

Rikos- ja sakkorekisterin tiedot toimitetaan toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle sähköisessä muodossa. *Jos sähköiselle toimittamiselle on este, tiedot voidaan toimittaa myös muussa kirjallisessa muodossa.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(uusi)

3 a luku

**Jäsenvaltioiden tunnistamista koskeva
ECRIS-TCN-järjestelmä**

13 a §

Tietojen tallentaminen ECRIS-TCN-järjestelmään

Oikeusrekisterikeskus tallentaa asetuksessa tarkoitettuun jäsenvaltioiden tunnistamista koskevaan järjestelmään, jäljempänä *ECRIS-TCN-järjestelmä*, perustamaansa asetuksen 5 artiklassa tarkoitettuun tietueeseen:

1) rikosrekisteriin merkityt rikosrekisterilain 2 §:n 3 momentin 1 kohdassa mainitut tiedot sekä peite- tai lisänimet, jos ne ovat Oikeusrekisterikeskuksen saatavilla, ja tuomiojäsenvaltion koodin;

2) sakkorekisteriin merkityt tiedot tuomitun nimestä, henkilötunnuksesta tai, jos sitä ei ole käytettävissä, syntymäajasta ja kansalaisuudesta sekä sakkorekisteriin merkityn ratkaisun osalta oikeushallinnon valtakunnallisen tietojärjestelmän ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään merkityt tiedot tuomitun syntymävaltiosta ja -paikkakunnasta, sukupuolesta, mahdollisista aiemmista nimistä sekä peite- tai lisänimet, jos ne ovat Oikeusrekisterikeskuksen saatavilla, ja tuomiojäsenvaltion koodin;

3) tiedot pakkokeinolain (806/2011) 9 luvun 3 §:n 1 ja 3 momentin sekä 3 a §:n nojalla otetuista sormenjäljistä.

Oikeusrekisterikeskuksella on oikeus saada 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetut sormenjälkitiedot poliisilta ja käsitellä niitä tietojen tallentamiseksi tietueeseen sekä tietojen oikaisemiseksi, muuttamiseksi tai poistamiseksi.

Oikeusrekisterikeskus säilyttää kopion ECRIS-TCN-järjestelmään tallennetuista tiedoista ja niiden muutoksista. Tiedot poistetaan, kun tietue poistetaan ECRIS-TCN-järjestelmästä.

Oikeusrekisterikeskuksen pyynnöstä poliisilla on oikeus vertailla sormenjälkiä niiden virheettömyyden varmistamiseksi.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(uusi)

13 b §

Oikeusrekisterikeskuksen ilmoitus puuttuvista sormenjälkitiedoista

Jos Oikeusrekisterikeskus saa tiedon asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettua kolmannen maan kansalaista koskevasta vähintään kuuden kuukauden vankeusrangaistusta koskevasta lainvoimaisesta tuomiosta, johon liittyviä sormenjälkitietoja ei ole saatavilla, se pyytää poliisilta tuomitun sormenjälkitiedot.

Oikeusrekisterikeskus saa luovuttaa poliisille salassapitovelvollisuuden estämättä pyynnön tekemiseksi välttämättömät tiedot.

Poliisi ilmoittaa Oikeusrekisterikeskukselle, kun sormenjälkitiedot ovat saatavilla.

(uusi)

13 c §

Sormenjälkitietojen käyttäminen ECRIS-TCN-järjestelmään tehtävissä hauissa

Oikeusrekisterikeskuksella on oikeus saada 13 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettut sormenjälkitiedot poliisilta ja käsitellä niitä tehdäkseen hakuja asetuksen 7 artiklassa säädetyn mukaisesti ECRIS-TCN-järjestelmään 13 d–13 g §:ssä säädettyihin tarkoituksiin, jos se on henkilön yksilöimiseksi välttämätöntä. Oikeusrekisterikeskus voi säilyttää sormenjälkitiedot, kunnes haku on tehty.

Oikeusrekisterikeskus voi säilyttää 13 d–13 g §:n nojalla tehtyjen hakujen tuloksena saadut sormenjälkitiedot niin kauan kuin se on välttämätöntä asetuksen 7 artiklan 7 kohdassa säädettyä tarkoitusta varten.

(uusi)

13 d §

ECRIS-TCN-järjestelmän käyttäminen rikosasian käsittelyä varten

Oikeusrekisterikeskus käyttää ECRIS-TCN-järjestelmää asetuksen 7 artiklan 1 kohdassa säädetyn mukaisesti ennen 19 §:n 1 momentissa tarkoitettua pyynnön esittämistä rikosasian käsittelyä varten, kun tuomioistuin, syyttäväviranomainen, esitutkintaviranomainen tai Rikosseuraamuslaitos on sitä pyytänyt.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Pyyntö tulee esittää, kun asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettua kolmannen maan kansalaista taikka jäsenvaltion kansalaista, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, koskevassa rikosasian käsittelyssä käytetään rikosrekisteritietoja, jollei asetuksessa toisin säädetä.

(uusi)

13 e §

ECRIS-TCN-järjestelmän käyttäminen yksityisen henkilön pyynnön perusteella

Oikeusrekisterikeskus käyttää ECRIS-TCN-järjestelmää asetuksen 7 artiklan 1 kohdassa säädetyn mukaisesti ennen 20 §:n 2 momentissa tarkoitetun pyynnön esittämistä, kun yksityinen henkilö, joka on asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettu kolmannen maan kansalainen taikka jäsenvaltion kansalainen, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, pyytää Oikeusrekisterikeskukselta itseään koskevan rikosrekisteriotteen rikosrekisterilain 6 §:n 1–5 momentin mukaisesti.

(uusi)

13 f §

ECRIS-TCN-järjestelmän käyttäminen vapaaehtoistoimintaa varten

Oikeusrekisterikeskus käyttää ECRIS-TCN-järjestelmää asetuksen 7 artiklan 1 kohdassa säädetyn mukaisesti ennen 20 a §:n 1 momentissa tarkoitetun pyynnön esittämistä, kun Oikeusrekisterikeskukselta on pyydetty asianomaisen henkilön, joka on asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettu kolmannen maan kansalainen taikka jäsenvaltion kansalainen, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, suostumuksella rikosrekisterilain 6 a §:n nojalla rikosrekisteriotetta lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä annetussa laissa (148/2014) tarkoitettua tehtävän hoitamista varten.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(uusi)

13 g §

ECRIS-TCN-järjestelmän käyttäminen lähtöaineasetuksen tarkoittamissa tilanteissa

Oikeusrekisterikeskus käyttää ECRIS-TCN-järjestelmää asetuksen 7 artiklan 1 kohdassa säädetyn mukaisesti ennen 20 b §:ssä tarkoitetun pyynnön esittämistä, kun Poliisihallitus on sitä pyytänyt lähtöaineasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettua tarkoitusta varten. Pyyntö tulee esittää, kun asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettua kolmannen maan kansalaista taikka jäsenvaltion kansalaista, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, koskevassa lähtöaineasetuksen 6 artiklassa tarkoitettua luvanhakijan taustan selvittämisessä käytetään rikosrekisteritietoja, jollei asetuksessa toisin säädetä.

(uusi)

13 h §

Sakkorekisterin tietojen ja sormenjälkitietojen poistaminen ECRIS-TCN-järjestelmästä

Asetuksen 8 artiklassa säädetyn mukaisesti Oikeusrekisterikeskus poistaa ECRIS-TCN-järjestelmään tallentamansa

1) sakkorekisterin tiedot, kun kolme vuotta on kulunut lainvoimaisen tuomion tai muun lopullisen viranomaisratkaisun julistamisesta tai antamisesta;

2) sormenjälkitiedot rikosrekisterilain 10 §:ssä säädetyissä määräaajoissa tai, jos kyse on pelkästään sakkorekisteriin liittyvistä tiedosta, 1 kohdassa tarkoitettua määräajassa.

(uusi)

13 i §

Suostumuksen antaminen Eurojustille

Oikeusrekisterikeskus voi antaa asetuksen 17 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun suostumuksen Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virastolle, jollei asiasta erikseen toisin säädetä tai Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista muuta johdu.

Oikeusrekisterikeskuksella on oikeus saada Maahanmuuttovirastolta salassapitoa koskevien säännösten estämättä tieto asetuksen 17

Voimassa oleva laki

Ehdotus

20 §

Pyynnön esittäminen yksityisen henkilön pyynnön perusteella

Kun yksityinen henkilö, joka on toisen jäsenvaltion kansalainen, pyytää itseään koskevan rikosrekisteriotteen rikosrekisterilain 6 §:n 1–5 momentin mukaisesti, Oikeusrekisterikeskus esittää rekisteritietojen luovuttamista ja niihin liittyviä tietoja koskevan pyynnön sille toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle, jonka kansalainen henkilö on.

Jos 1 momentissa tarkoitettua pyynnön esittää yksityinen henkilö, jonka osalta on tiedossa, että hän on ollut täysi-ikäisenä toisen jäsenvaltion asukas, eivätkä häntä koskevat rekisteritiedot ole tältä osin muutoin saatavilla, Oikeusrekisterikeskus esittää rekisteritietojen luovuttamista ja niihin liittyviä tietoja koskevan pyynnön sille toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle, jonka asukas henkilö on ollut.

artiklan 1 kohdassa tarkoitettua pyynnön kohteena olevan asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettua kolmannen maan kansalaisen kansainvälisen suojelun tarpeesta, jos se on välttämätöntä suostumuksen antamisesta päättämiseksi.

Oikeusrekisterikeskus saa luovuttaa Maahanmuuttovirastolle salassapitovelvollisuuden estämättä 2 momentissa säädetyn oikeuden toteuttamiseksi välttämättömät tiedot.

20 §

Pyynnön esittäminen yksityisen henkilön pyynnön perusteella

Kun yksityinen henkilö, joka on toisen jäsenvaltion kansalainen, pyytää itseään koskevan rikosrekisteriotteen rikosrekisterilain 6 §:n 1–5 momentin mukaisesti, Oikeusrekisterikeskus esittää rekisteritietojen luovuttamista ja niihin liittyviä tietoja koskevan pyynnön sille toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle, jonka kansalainen henkilö on.

Kun yksityinen henkilö, joka on asetuksen 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettu kolmannen maan kansalainen taikka jäsenvaltion kansalainen, jolla on myös kolmannen maan kansalaisuus, pyytää itseään koskevan rikosrekisteriotteen rikosrekisterilain 6 §:n 1–5 momentin mukaisesti, Oikeusrekisterikeskus esittää rekisteritietojen luovuttamista ja niihin liittyviä tietoja koskevan pyynnön sille toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle, jolla 13 e §:n nojalla tehdyn haun perusteella on kyseisen henkilön rekisteritietoja.

Jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettua pyynnön esittää yksityinen henkilö, jonka osalta on tiedossa, että hän on ollut täysi-ikäisenä toisen jäsenvaltion asukas, eivätkä häntä koskevat rekisteritiedot ole tältä osin muutoin saatavilla, Oikeusrekisterikeskus esittää rekisteritietojen luovuttamista ja niihin liittyviä tietoja koskevan pyynnön sille toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle, jonka asukas henkilö on ollut.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

2.

Laki**rikosrekisterilain 2 ja 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 2 §:n 3 momentin 2 kohta ja 5 §:n 1 momentti,
 sellaisina kuin ne ovat, 2 §:n 3 momentin 2 kohta laissa 215/2012 ja 5 §:n 1 momentti laissa
 75/2021, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2 §

Rikosrekisteriin merkitään seuraavat tiedot:

2) tuomioistuimen nimi, ratkaisun tekopäivä
 ja ratkaisun numero;

5 §

Tiedot rikosrekisteristä luovutetaan rikosrekisterin otteella, jossa ovat henkilöstä rekisteriin talletetut tiedot tai ilmoitus siitä, ettei henkilöstä ole merkintää rekisterissä. Oikeushenkilöstä luovutetaan vastaavan sisältöinen ote. Jos tieto päätöksestä on saatu EU-rikosrekisterilain 20, 20 a tai 20 b §:n nojalla tai mainitussa laissa tarkoitetusta säilytysrekisteristä, rikosrekisterin otteelle merkitään ne tiedot, jotka voitaisiin tallettaa rikosrekisteriin. Rikosrekisterin otteelle ei kuitenkaan merkitä rikosrekisterissä olevaa tietoa sovelletuista lainsäädännöksistä eikä tietoja, joiden merkitseminen on toisen jäsenvaltion asettaman EU-rikosrekisterilain 9 §:n 4 momentissa tarkoitettun ehdon mukaan kielletty. Rikosrekisterin otteelle merkitään tämän lain 2 §:n 5 momentissa tarkoitettu tieto vain, jos rikosrekisterin ote annetaan 4 §:n 1 momentin nojalla syyttäjälle tai esitutkintaviranomaiselle.

2 §

Rikosrekisteriin merkitään seuraavat tiedot:

2) tuomioistuimen nimi, ratkaisun tekopäivä, *ratkaisun numero ja rikosilmoitusnumero*;

5 §

Tiedot rikosrekisteristä luovutetaan rikosrekisterin otteella, jossa ovat henkilöstä rekisteriin talletetut tiedot tai ilmoitus siitä, ettei henkilöstä ole merkintää rekisterissä. Oikeushenkilöstä luovutetaan vastaavan sisältöinen ote. Jos tieto päätöksestä on saatu EU-rikosrekisterilain 20, 20 a tai 20 b §:n nojalla tai mainitussa laissa tarkoitetusta säilytysrekisteristä, rikosrekisterin otteelle merkitään ne tiedot, jotka voitaisiin tallettaa rikosrekisteriin. Rikosrekisterin otteelle ei kuitenkaan merkitä rikosrekisterissä olevaa tietoa *rikosilmoitusnumerosta*, sovelletuista lainsäädännöksistä eikä tietoja, joiden merkitseminen on toisen jäsenvaltion asettaman EU-rikosrekisterilain 9 §:n 4 momentissa tarkoitettun ehdon mukaan kielletty. Rikosrekisterin otteelle merkitään tämän lain 2 §:n 5 momentissa tarkoitettu tieto vain, jos rikosrekisterin ote annetaan 4 §:n 1 momentin nojalla syyttäjälle tai esitutkintaviranomaiselle.

HE 106/2022 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

. .

3.

Laki

pakkokeinolain 9 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään pakkokeinolain (806/2011) 9 lukuun uusi 3 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 luku

9 luku

**Erityisiin tutkintakeinoihin liittyvät pak-
kokeinot**

**Erityisiin tutkintakeinoihin liittyvät pak-
kokeinot**

(uusi)

3 a §

Sormenjälkien ottaminen niiden jäsenvaltioiden tunnistamista koskevan keskitetyn järjestelmän perustamisesta, joilla on kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden tuomioita koskevia tietoja (ECRIS-TCN), eurooppalaisen rikosrekisterijärjestelmän täydentämiseksi ja asetuksen (EU) 2018/1726 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/816 säädettyä tarkoitusta varten

Henkilöltä, joka ei ole Euroopan unionin jäsenvaltion kansalainen tai joka on kansalaisuudeton henkilö tai henkilö, jonka kansalaisuus ei ole tiedossa, on otettava niiden jäsenvaltioiden tunnistamista koskevan keskitetyn järjestelmän perustamisesta, joilla on kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden tuomioita koskevia tietoja (ECRIS-TCN), eurooppalaisen rikosrekisterijärjestelmän täydentämiseksi ja asetuksen (EU) 2018/1726 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/816 säädettyä tarkoitusta varten sormenjäljet, jos hänet on lainvoimaisesti tuomittu vähintään kuuden kuukauden vankeusrangaistukseen, jollei sormenjälkiä ole otettu jo rikoksen esitutkinnassa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Sormenjäljet saa ottaa poliisimies tai 3 §:n 3 momentissa tarkoitettu virkamies.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu henkilö on velvollinen kutsusta saapumaan kutsun esittäneen poliisimiehen esittämään lähimpään tarkoitukseen sopivaan toimipaikkaan. Kutsussa on ilmoitettava sen esittämisen peruste.

Jos 1 momentissa tarkoitettu henkilö jättää ilman hyväksyttävää syytä kutsun noudattamatta, hänet voidaan noutaa toimipaikkaan.

Noudosta päättää päällystöön kuuluva poliisimies. Noudosta on annettava noudettavaksi määrätylle kirjallinen määräys. Jos määräystä ei asian kiireellisyyden vuoksi ole kirjallisena, määräys ja sen perusteena olevat seikat on kerrottava noudettavalle kiinniottamisen yhteydessä.

Sormenjäljet voidaan ottaa myös, kun 1 momentissa tarkoitettu henkilö suorittaa rikoksesta tuomittua rangaistusta vankilassa tai on mielentilansa vuoksi rangaistukseen tuomitsematta jätettynä hoidettavana mielisairaalassa.

Sormenjäljet talletetaan poliisilain 1 §:n 1 momentissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi poliisin henkilörekisteriin. Sormenjälkien poistamisesta rekisteristä säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa (616/2019).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

4.

Laki

Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetun lain (1232/2019) 8 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

*Tietojen toimittaminen kansalliselle jäsenelle
ja tämän oikeus käsitellä henkilötietoja*

Mitä syyttäjän tiedonsaantioikeudesta säädetään Syyttäjälaitoksesta annetun lain 22 §:ssä, sovelletaan myös kansalliseen jäseneseen tämän hoitaessa Eurojust-asetuksen mukaisia tehtäviä.

8 §

*Tietojen toimittaminen kansalliselle jäsenelle
ja tämän oikeus käsitellä henkilötietoja*

Mitä syyttäjän tiedonsaantioikeudesta säädetään Syyttäjälaitoksesta annetun lain 22 §:ssä, sovelletaan myös kansalliseen jäseneseen tämän hoitaessa Eurojust-asetuksen mukaisia tehtäviä. *Mitä tietojen luovuttamisesta syyttäjälle säädetään rikosrekisterilaissa (770/1993), sovelletaan myös tietojen luovuttamiseen kansalliselle jäsenelle tämän hoitaessa Eurojust-asetuksen mukaisia tehtäviä.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
. .
